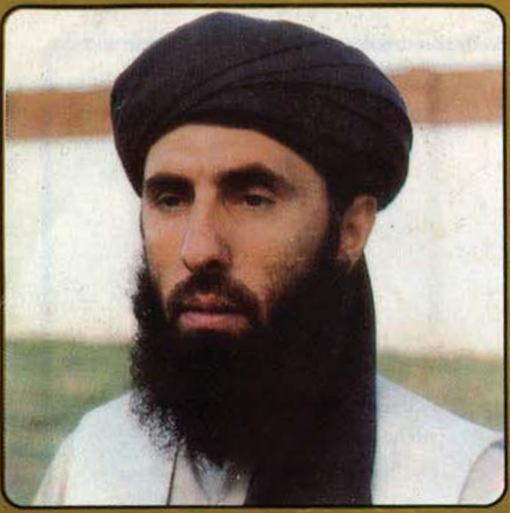

شفق

سال تأسیس: ۱۳۵۹

ارگان نشراتی حزب اسلامی افغانستان

پاکستان چي نن زموږ لپاره

څه غواړي ، هغه په دي بڼه

پرون او آبل پرون هم ممکن و !!

زه ديوي شيبي لپاره هم
دظاهرشاه منلوته نه يم
تياراوددي لپاره يي هم
نه منم چي پردي يي
غواړي.

حکمتيار

اواوس دپاکستان په دريځ کي بدلون ... !

اثرات شعروادب دراستحکام وقدرت
بخشيدن سياست يك جامعه يك امرحتمي
است ؛ زيراسياست بدون فرهنگ هيچ
کاري را ازپيش برده نميتواند .

استاد "دلجو،حسيني"

من ازتمامي رهبران جهاد مي خواهم که براي
رضاي خدا(جل جلاله) وبه پاس خون شهدا ازسنگ
اندازي وکارشکني درمسير تحقق شوراي قيادي
خود داري کنند وزمينه را براي مداخلات بيگانگان
ودشمنان اسلام فراهم نسازند .

حجة الاسلام "جبرئيلي"

فرمان الهي(ج)

والعصر ○ إن الانسان لفي خسر ○ إلاالذين امنوا وعملوا الصلحت وتواصوابالحق ○ وتواصوابالصبر ○

ترجمه

وقسم به زمان که هرآيينه آدمي درزيان است مگرآنانکه ايمان آوردند وعملهاي شايسته کردند ويك ديگررا وصيت کردند به دين درست ويکديگرراوصيت کردند به شکيبايي.

بسم الله الرحمن الرحيم

شفق

سال تاسیس: ۱۳۵۹

ارگان نشراتی حزب اسلامی افغانستان

دورسوم ، سال اول ، شماره دوم (قوس - جدي ۱۳۷۰)

مطالب این شماره

١- دشفق پیغام
٢- پاکستان چي نن ...
٣-ورورحکمتیارله بهرني ژورنالستانوسره ...
٤-اواوس دپاکستان په دریځ کي بدلون
٥- مصاحبه باحجة الاسلام جبرئیلي
٦- داتومي وسلوپه کارولوسره ...
٧- مقدمه یي بربینش اسلامي
٨- مصاحبهٔ ادبي بااستاد دلجو،حسیني
٩- امریکابه هم دروسیي په څیر...
١٠- خد ماتیکه جوانان درجامعه اسلامي ...
١١- په یوګوسلاویاکي ...
١٢- غزل (شعرمنتخب این شماره)
١٣- غزل (ددي ګڼي انتخابي شعر)
١٤- داسلامي هیوادوکورني مخالفتونه ...
١٥- ضرورت همیشګي برجهاد فرهنګي
١٦- زموږپه ادب کي اسلامي رجحانات
١٧-نظام تربیتي وتحقیقي اسلام ...
١٨- رینتیني اتلان
١٩- داسلام اخلاقي نظام
٢٠- طب فني ازنظراسلام
٢١- انواع شعردرادب دري
٢٢- جهاد مي مانه (داستان)
٢٣- ګناه (لنډه کیسه)
٢٤- بحثي پیرامون حقوق ...
٢٥- حقوق امیران دربیت المال
٢٦- جستجووتشخیص منافق ...
٢٧- موږدي چاته پرینږدو
٢٨- بخش اشعار
٢٩- معرفي شهدا

مسؤول مدیر : فدامحمد "فایض"

مرستیال : عبدالرحمن "نثار"

لیکوال غړی : محمدرحیم "خنجر"

PROPERTY OF ACKU

د شفق

پیغام

زموږ فتحه چا ځنډولې ؟

خبره به بیا له هغو تکیو پیل کړوچي دا دولس دیارلس کاله موکړي ، بیابه همغه زړه کیسه تکرار کړو ، هغه زړه کیسه چي موږ ته اوس هم نوي ده اوپه نژدي راتلونکي کي یي هم دزړیدوکوم څرك نه لګیږي .

له نن نه دولس کاله وړاندي روسانو دخپلې همیشني عادت له مخي دګردو نړیوالو قوانینو په ماتولوسره زموږ پرخاوره راوبلوسل اوهغه جنایات یي وکړل چي پیړي پیړي به یي زموږ راتلونکي نسلونه یادوي، لکه چي د چنګیز اوپیرنګي هغه چي تراوسه یادوي اوګواکي داپیښي اوس زموږ د تاریخ یوه نه هیریدونکي برخه ده.زموږ موجوده نسل خوبه دسره ییږدناخوالو ترخي خاطري چیري هم هیري نکړي . هغه زړه ابي اوپه شاکړوپ پلاربه دخپل ځلمي په وینو رنګ زوي دشهادت ترخه شیبه څنګه هیره کړي چي وحشي روسانو اودهغو بریځوپه دي جرم وژلي چي په خپل هیوادکي یي دپردیو واکمني نه منله، هغه کونډه به دخپل څښتن دشهادت ترخه خاطره چیرته هیره کړي ، چي داسلام اوهیوادپه ننګ دجاني روسانوپه لاسویي سینه په مردکیو غلبیل غلبیل شوي ، هغه بي هیلي اوبي اسري بچیان به چي پلاریي روسانو اوروسي مزدورانو شهید کړي اوخپله یي دبیوسي او بیکسي څپیړي پرمخ خوړلي دخپل پلارپه وینو لړندبدن چیرته هیرکړي ؟

هو! اوس زموږهیواد وران دي اوګردهیواد مود شهیدانو په هدیره بدل شوي، هرلوري ته دشهیدانو پرمزارونو جنډي رپیږي اوسږي ته دروسانو دوحشتونو او جنایتونو داستان وریادوي ، دالس دولس کاله زموږلرشمیر هیوادوال پ خپل مرګ مړه شوي او زیاترویي خپل رب ته په خپلو وینوککړ ټټراودغلیم په ګولیو غلبیل غلبیل بدن وړي اودالړي لاروانه ده .

بنه اوس خونوله دي حالت سره هره شیبه اوهره ګړي داپوښتنه هم په ذهن کي ګرځي راګرځي چي زموږملت دادومره قرباني دڅه لپاره ورکړي ؟

تاریخ شاهددي چي زموږملت هیڅکله هم دغلامي ژوندنه دي تیرکړي او دادکائناتودرب له لوري زموږ پراولس لایتناهي احسان دي، که زموږ داولس همداسرشاره روحیه اود آزادي خوښوني جذبه نه واي ، نو له نني روس سره دغږي وهل خودومره آسانه خبره نه وه اوهغه هم دافغانستان په څیر دیوه فقیر اوتش لاسي اولس نه .

هوزموږ ملت داسلام دسرلوړي اوآزادژوندون لپاره دقرباني دګرته وروډانګل اوداسي قرباني یي ورکړي، چي ګردي نړي ورته دحیرت ګوته په غاښ کړه اوهرچاپري شاباش او آفرین ووایه .

خومتاسفانه له دي ټولوویاړنو سره سره مو اوسني حالت داس په ټپه ولاړدي، چي نژدي ده نړیوال زموږ پر بریالیتوبونو ، قهرمانیو اوقربانیو شك وکړي . موږ خوبه داویل چي که یوځل روسان له افغانستان نه ووتل بیا خو نجیبیان زموږ دیوي ورځي دټینګي هم نه دي . له افغانستان نه دروسانو دوتلو پروخت چي موږ دجدي دشپږمي په غونډو کي پرافغانستان روسي تاړاك غانده نودابه مو ویل چي هیله ده کال دامهال په آزاد اواسلامي افغانستان کي دروسانو تجاوزوغندو . له هغي ورځي نه تراوسه دادري کاله ووتل ، خو هغه شیبه رانغله اوزموږ ارمانونه لاهمغسي په زړونوکي په سلګودي آخرداولي داسي کیږي ؟

آخرڅوك زموږ دفتحي دځنډولو مسئول دي اوکه نه ؟

ایاملت اوتاریخ به په دي باب قضاوت کوي اوکه نه ؟

او آیا دملت لاس به آخرددوي ګریوان ته ورعځیږي اوکه نه ؟

وروببي خوزموږ دفتحي دځنډ پلمه دروسانو موجودیت و، خوچي روسان مات شول او په تیښته سرماتي اوپښي ماتي له افغانستان نه ووتل ، نوبیا له نجیب سره دروسانو بیدریغه مرستو دتیرو پلمو ځاي ونیوه اواوس که دامرستي هم بندي شي نوبیا ؟ راځي په واقعیتونو به سره سترګي نه پټوو ، اوپردي به اعتراف وکړو، چي زموږ فتحه نه له نجیب سره دروسانو مرستوځنډولي اونه بل څه ، بلکي هغه څه چي زموږ فتحه یي ځنډولي زموږ خپلمنځي اختلافات دي ، نوچي داسي ده اوپه دي پوهیږو چي زموږ اصلي دښمن "اختلاف" دي نوراځئ چي اول ددي چاره وکړو !!

پاکستان چي نن زموږله پاره څه غواړي ، هغه په دي بنه پرون اوآبل پرون هم ممکن و!!

سیدگلاب "سباوون"

په روم کي دظاهرشاه له زوم دتره زوي اونماینده سردارولي سره دپاکستان دلوي درستیزلیدني کتني دپاکستاني واکمنو هغه غوري اوبلندپروازي ترسوال لاندي راوستي چي دخپل اصولي موقف په نامه به یي ورنه یادونه کوله . اوځرنگ به یي ترسوال لاندي نه راولي چي : صدراعظم نوازشریف دجنرال فضل حق دمرگ په ورځوکي دپیښورپه هوایي ډگر دیوه ژورنالیست ددي پوښتني په ځواب کي چي ظاهرشاه دافغان کشالي په اواري کي څومره رول لوبولاي شي ؟ په قارجنه اوستغه لهجه وویل :" زه تعجب کوم چي یوڅوك څرنگ زماپه وړاندي دظاهرشاه دنوم داخیستو جرأت کوي ." خودهغي خبري اوددي لیدوکتوترمنځ یي لادري ځلورمیاشتي نه دي تیرشوي ، نوځکه ، په اصطلاح دپاکستان داصولي موقف په باب له نړیوالو اوپه تیروبیازموږ له مسلمان اتل ملت سره خرخش اواندیښنه راپیداکیدل یوه طبیعي خبره ده . که ترڈي دمخه به دپاکستان حکومت ځان زموږ خواخوږي اودوست ښوده ، نوموږبه هم له پاکستان سره دترخي ماضي په هیرولوترهغه زیات هغه خپل خواخوږي اوخیر خواه گاڼه .

زموږ اودپاکستان حکومت ددغه متقابل لوَر اوگرانښت یوه مشترکه وجه بنایي همدغه " ظاهردښمني " وي ، البته په دومره توپیرچي موږ ورسره دعقیدي اوایمان په بناء دښمني درلوده ، اوپاکستاني واکمنو ورسره دخپلو گټو پراساس . اوداتوپیر دروسي تولواکمني ویش ښه تراځرگند کړاي شو .

کله چي پرمشترك المنافع هیوادو دشوروي سوسیالیستي جماهیرو داتحاد دبدلانه په نیتجه کي شوروي تولواکمني په پنځلسو خپلواکو هیوادو وویشل شوه ، نوپاکستاني واکمن ترهرڅه دمخه دمنځني آسیا د نویو خپلواك شویو هیوادوسره دتجارتي اړیکو اومناسباتو دټینگولو په لټه کي شول، سیاسي اوتجارتي هیأتو یي دغو هیوادوته کاري (رسمي) سفرونه وکړل، اوان چي یولړ خیالي تجارتي تړونونه یي هم ورسره لاسلیك کړل . اوس پاکستاني واکمن شپه او ورځ په دي سوچونوکي ډوب دي چي څرنگ افغان کشاله پاي ته ورسوي، چي دمنځني آسیا تجارتي بازاریي له لاسه ونه ووځي، ځکه ، ځیني پاکستاني مقامات پردي گروهه (عقیده) دي چي دمنځني آسیا دتجارتي بازارپه انحصارولو پاکستان دسیمي دویم جاپان کیداي شي . نو دخپل دغه خوب اوخیال دریښتیني کولو له پاره مجبوردي چي دظاهرشاه لمن ونیسي، او له همدي لامله یي لوي درستیز ورسره دلیدوکتوله پاره روم ته ورځي .

اوس داگوروچي ظاهرشاه دخپلي واکمني په (٤٠) کلنه دوره کي زموږ گران هیواد افغانستان ته څومره کړاوونو اوربړونو ورپیښ کړي وو . له دي سره دیته هم یوه لنډه شان کتنه کوو، چي ولي پاکستاني واکمنو دالس دولس کاله دظاهرشاه مخالفت ته په کلکه ملاتړلي وه اوهغه یي خپل منصبي فرض گڼلي و ؟!

پردي چي ظاهرشاه ، یووخت دخپلو بیرحمه اقتدارخوښوتروپه لاسوکي لکه دگوډاگي لوبیده .

دهغوي به چي څرنگ خوښه وه همغسي به یي پري کول. دغه آقا نه یوازځي خپل واك اوخپل اختیارنه درلود، چي لازیاتره به یي دترو خوښي هم بیلابیلي اوسره متضادي وي، دیوه به یي یوشان خوښه وه اودبل بیا بل شان ؛ نو زیاتره به په دي شش وپنج کي راگیروچي دکوم تره خوښه وکړي !! دي خوښو اوناخوښو له نوموړي یو دوه ورك اودحقارت پرعقدو وراړولي و . شل دیرش کاله پري په همدي توگه تیرشول، بیایي چي له روسي واکمنو سره انډیوالي جوړه شوه، هغي یي ترترو زیات دحقارت پرعقدو ورپیښ کړ، ځکه ، روسي مشران به

دخپلې مشرۍ اوملکۍ دپخولو په فکرکې ؤ . ځانونه به يې ديوې نوې نظريې اونوې ټولنې درامنځته کولو بيرغچيان ګڼل، هسې ټولنه چې په نظرې اوذهني لحاظ به دظاهرشاه ترهغې زرونه واري غوره اودپيروۍ وړوه .

نوځکه ، داسلام له سپيڅلې اواوڅارفرهنګ څخه ناخبره ظاهرشاه دخپلې واکمنۍ دپاښت اوبقاله پاره ځان په بشپړه توګه هغوې ته تسليم کړ . او په اصطلاح دکمونيزم دايډيالي ټولنې دپيروۍ په لارکې تبليغونه پيل شول . نه يواځې کمونيست عناصروته دکمونيستې ټولنې دښيګړو دبيانولو زمينه برابره کړاي شوه ، چې لاپه خپله دظاهرشاهي دلبارليکوال هم توظيف کړاي شول چې دکمونيزم ستاينو اومدحوته دي ځانونه (اړم) کړي . ددې ترڅنګ هغوې ته داوظيفه هم ورکړل شوي وه چې څومره يې په وس کې وي په اسلام پسې بدې ردې او سپورې ستغې ووايي اووليکي . چې دلته يې دهغوني په توګه د "اصلاح" (ورځپاڼي) کاريکاتورته ګوته نيولاي شو .

په تيره بيا هغه مهال دغومذبوحانه هلوځلو اوغورځوپرځوته کارووايه شو چې اسلامي تحريک دخپلو پلوشو په ښستلو نوي پيل وکړ . دخداي (ج) په کورکې دخداي (ج) ددين خادمان په برقي ډنډو ووهل شول اودپل خشتي جومات انګړاوديوالونه دحق اوحقيقت دغوسرتيرو په وينو رنګين کړاي شول، اودهغوي زيات شمير په داسې حال کې چې بدنونه به يې په وينورنګ وو. په دهمزنګ اونوروجهنمي اړتونو (زندانو) کې بنديان کړاي شول .

اوچې پردې هم ونشوه ، اواسلامي تحريک دتسليمۍ سرټيټ نکړ، نوترپخوازيات دهغه ټکولو ته ملاوتړل شوه . مسلمان پوهنتوني شاځلمي له نويوکړاوونو سره مخ اوان چې توقيف کړاي شول، خواسلامي تحريک به دسرټيټولو پرځاي لاسرجګاوه ، چې ډيره ښه نمونه يې دمحصلينو داتحاديې په انتخاباتوکې دمسلمانو شاځلمو غوځ برې ؤ .

روسي واکمنو چې داسلامي تحريک په ځپولو کې دظاهرشاهي رژيم داړاګيزه ماته او بيوسي وليده ، نولکه په يوه بله ليکنه کې موچې هم ورته نغوته کړيده ، خپله اودظاهرشاه پرده په دي کې وليده چې ظاهرشاه له قدرته ګوښه کړي : ځکه نن دي که سبا ، ظاهرشاه به داسلامي تحريک داتلواوسرښندونکيو شاځلميو په وړاندې توره اوډال غورځوي اوميدان به هغوي ته پريږدي .

نوهماغه ؤ چې ظاهرشاه دداود دفرمايشي کودتا په ترڅ کې له هيواده پښنې سپکې کړي اودشاهي رژيم ځاي يې يوه داسې استبدادي جمهوري رژيم ونيو، دکوم په هکله چې شاعر اسلام علامه اقبال (رح) ويلي و :" ديواستبداد جمهوري قبامي پاي کوب " .

داچې دظاهرشاه پرځاي ولې داود خوښ کړاي شو؟ ښايي ددې لاندنيو لاملو له لامله وي چې : يوخوداود دظاهرشاه دتره زوي و ، نوزموږ دټولنې دمزاج په پام کې نيولو له لامله داکاروشو، بل، دداود دميرغضبي له امله . اوداله دي کبله چې که داسلامي تحريک شاځلمي دميرغضب داود په رامنځته کولو ودارکړاي شي ! او دريم داچې دداود په وسيله دشاهي رژيم پرځاي دجمهوري رژيم د رامنځته کولو له لارې ملت تخدير اوايزوله کړاي شي، ځکه دجمهوريت درامنځته کولو له پاره خوديوې نوې ځيرې ضرورت ؤ . اخير، دپاچاله خولې راوتې دجمهوريت ناره چا څرنګ منلاي شوه ؟!

اوځلورم داچې داودخان دظاهرشاه په پرتله يوځه زيات چپي ؤ.

نودهمدغو لاملو له لامله ؤ چې روسان يې په افغانستان کې دخپل بوخت خره دراايستوله پاره دظاهرشاه پرځاي دداود واکمنولو ته اړايستل . ترډې وروسته دروسانو ديرغل په ګډون په افغانستان کې ګرد رامنځته کړاي شوي بدلونونه دروسي ښکيلاک يو ضرورت اومجبوريت ؤ .

نوکه اوس خداي (ج) مکړه ، نجيب په قدرت کې پاتې کيږي ، دادروسي ښکيلاک يوځرګند اوداګيزګټات دي اوکه دناځيبه نجيب پرځاي ظاهرشاه ته ميدان اوارېږي نوداهم ، لکه پورته موچې ورته نغوته وکړه ، دروسي ښکيلاک يو ډول ګټات ګڼل په کاردي .

په بله وينا، ديوه منځګړي اوثالث په توګه دظاهرشاه بياځلې واکمنيدل تقريباً زموږ شل کلني هلي ځلي شل کاله بيرته پرځټ غورځوي.

اودادروسي ښکيلاک يوه پخواني هيله ده ، چې زموږدجهاد

دخواخوږيو په وسيله اولاس ترسره کيږي . نو دلته ده چې دشاعرپه ژبه دخپلو خواخوږيو نادودو اوکړواړوته داسي نغوته کولاي شوچي :

من ازبيگانگان هرگزننالم
که بامن هرچه کرد آن آشناکرد

له . افغانستانه دسروپوځو دوتوپروخت ، يوځل آنجهاني راجيو دظاهرشاه درامنځته کولو په هيله اسلام آباد ته راتلل وغوښتل . نوضياء الحق مرحوم ورسره کلک مخالفت وښود . اوچي راجيو پرځل ځاي دخپلو نماينده گانو دراتگ وړانديزوکړ؛ نوهغه يي هم په کلکه ردکړ . دغسي دنړي له يوه اوبل گوټ نه دغه رازوړانديز ونه وشول، اوان چي روسي واکمنو خوپري وخت پروخت بيشانه ډېر ټينگار وښود .

اخير، که هرومرو دظاهرشاه رامنځته کول زموږ دکشالي دغوځولو له پاره ضرورۍ؛ نوداکارخوپرون اوآبل پرون هم ممکن ؤ !! خوهغه مهال يي رامنځته کيدل پاکستاني واکمنو سل په سلو کي دځان له پاره ضرر گاڼه . هغوي نه غوښتل چي دظاهرشاه په رامنځته کيدويي ترخه ماضي بياراژوندي او تکرارشي . بده يي لاداچي هغوي به داسي خروگندوله چي داټوله دښمني ورسره زموږ له پاره اوزموږ پرسرکوي . خو ړوندهم پوهيږي چي شرومبي تروي دي ...

اوس چي دروسي امپراتوري په ويش دمنځني آسيادجمهوريتوبرخليك ټاکل کيدونکي دي ، نوپاکستان له دغوجمهوريتوسره دسياسي اوتجارتي اړيکو دټينگولو په لټه کي کيږي اوچي په دي باوري کيږي چي دظاهرشاه ترراوستويي داکته زياتيږي ؛ نوبيا يي زموږ خپگان اوخوشالي ته ونه کتل . او دسياسي حل ډنډوري يي په شورزوږوغږولي .

دپيښور راډيو هينداره پروگرام به مثال واخلو . دپيښور راډيو چلوونکي له ځوکلوراسي زموږ دډاډيني اوحوصلي جگولو له پاره دهينداري په نامه پروگرام خپروي . چي زموږ دروان جهاد اوانقلاب دسمسورتياله پاره پکي موعظي، تبصري اومضامين خپريږي ، خو دااوني نيمه به کيږي چي دموعظو، تبصرو اومضامينو غاړه (لحن) بدليږي . دسياسي حل هماغو مره چي لازياتي ستايني کيږي اوښيگړي يي بيانولي شي، لکه دمزدورنجيب مزدوره کابل راډيو يي چي کوي .

که په دي ورځوکي کابل اوپيښور راډيو گاني واوريدل شي ؛ نوسړي پکي هيڅ رازتوپيرنشي کولاي چي ښه دااوس کابل راډيو ده اوکه پيښورراډيو . که سړي دنطاق له اوازسره آشنا او پيژندوي نه وي؛ نوپه گرانه به پولادخان اوبازمحمدخان سره بيل کړاي شي . دنطاقانو پيژنگلي اوتميزيي لاځه کوي چي دکابل راډيو اوپيښور راډيو پروگرامونه به ورته بيخي ورته ښکاره شي . ځکه ، دايي هم دسياسي حل بيولالي واځي، اوهغه يي هم دسياسي حل اوملي په خلايني سندري غږوي .

پيښورراډيو چي کله دسياسي حل خبره کوي، دخامخا اوضرورپه ضرور حل کيدو خبره ورسره په پوره ټينگارکوي .

نه يواځي زموږله پاره پرسياسي بنياد وزموږ دريځي داواري ټينگارکوي، چي خپل ځان هم امن پسند او جمهوري ملك گڼي . دخبري سراوپاي دواړه يي امن اوسياسي حل وي .

دلته دجهاد له مشرانوسره هم يوخه دزړه خواله کول غواړو اودشاعرپه ژبه ورته وايو چي :" يك لحظه غافل بودم وصدساله راهم دورشد ."

خداي (ج) دي نه کا، که ددوي ترمنځ تيت وپرکتوب همداسي پسي دوام کوي ؛ نودملت ترمنځ به يي گرانښت اومحبوبيت نورهم کم شي ، لکه چي کم کړي يي هم دي ، اوداورته ددښمنانو اودوستانو ترکوهي کنستوزيات تاوان اړوي .

اوس ددي وخت دي چي جهادي مشران يوبل ته په اخلاص اوصدق دوروري لاسونه ورکړي، واړه واړه اختلافات شاته وغورځوي ، اوان چي که وشي خپل روا(!) اقتدارته هم لته ورکړي . ځکه ، دوي خوپرخداي (ج) اوآخرت هم ايمان لري، اوخداي (ج) پوره پوره بدله ورکوونکي دي . نوبيا انديښنه اوتراره دکومي خبري !!

که کشراومشراومجاهد اومهاجرگردسره يوموټي اويوځواك نشوو نونورموخيرنشته . که پخوامو په ځانحاني کي هم شپي تيريدي، نورمو له اتحاد اوايثار پرته شپي نه سباکيږي .

که موږه خپل ځان کي بدلون رانه ووست ؛ نو دظاهرشاه غوندي عقده من انسان به موږپرسرنوشت حاکميږي . ځکه ، اوس يوازي موږ پاته يوچي دظاهرشاه درامنځته کولو په گډون ټولي نړيوالي توطئي اودسيسي خنثي کولاي شو اوبس.

دپاکستان له مومن ولس نه زماانتظاردادي چي پرينږدي پاکستان دافغان جهاد پر خلاف په بين المللي سازشونوکي ملوث شي .

حکمتيار

دسه شنبي ورځ د ۱۳۷۰ کال دمرغومي ۱۷ مه نيټه - شهادت !

دحزب اسلامي مجاهد امير ورورحکمتيار دروانوسياسي حالاتو اودافغانستان په ستونزه پوري اړوندو پيښوپه ارتباط سپينه شګه دسما فرقي په قرارګاه کي له بهرنيو خبريالانوسره يوه مرکه کړي چي داده د درنولوستونکو لپاره يي خپروو .

(اداره)

بسم الله الرحمن الرحيم

زه ترټولو دمخه دمحترم ژورنالستان راتګ ته ښه راغلاست وايم چي دادا وږده مزل زحمت يي په ځان باندي قبول کړ اوږدي واورو اويخني کي يي تردي ځاي پوري دراتلوتکليف وايستلو ، زه ډيرممنون يم .

زموږ جهاديوي داسي حساسي اوتاريخي شيبي ته رسيدلي چي ددي ديارلس کلن جهاد سرنوشت به ټاکل کيږي .

ددښمنانوکوښښ دادي چي په افغانستان کي دمجاهدينوپه لاس اسلامي حکومت قائم نه شي، . هغوي نه غواړي چي افغان ولس دي خپل سرنوشت پخپله وټاکي اودخپلي خوښي اسلامي حکومت دي جوړکړي . دوي دخپلي خوښي حکومت پرافغان ولس تحميلول غواړي اوددي هڅه کوي چي په افغانستان کي دتل لپاره جګړه ادامه وکړي ، عدم استقراردي وي اودلته دي سوله اوامن رامنځته نه شي اوله افغانستان نه دي يوبل لبنان جوړشي . پداسي حال کي چي دپاکستان مسلمان ولس پدي ديارلسو کلونو کي په اخلاص ، صبر اواستقامت سره دافغان ولس دخپلواکي دجګړي ملاترکړي اودفشارونو په وړاندي ندي تسليم شوي . دافغان جهادله ملاتړ نه يي لاس ندي اخيستي اوتل يي پدي خبره ټينګارکړي چي افغان ولس دي خپل سرنوشت پخپله وټاکي اودنجيب حکومت پرځاي دي چي دپرديو پوځونو په لاس پرافغان ولس تحميل شوي يومنتخب اسلامي حکومت جوړشي .

موږدپاکستان له ولس نه ممنون يو پاکستان کي که اقتدار دهرچاپه لاس کي وي اودافغانستان په باب که دحکومت پاليسي هرخه وي، موږدپاکستاني ولس دابنيګني هيځکله هم نه هيروو .

متأسفانه په پاکستان کي ځينوحلقو تل ددي کوښښ کړي چي په افغانستان کي دي دمجاهدينو په لاس اسلامي حکومت جوړنه شي اودوي ددي هڅه کړي چي ظاهرشاه په افغان ولس باندي تحميل شي . دي حلقي په اصل کي دامريکا دخوشحالولو لپاره دمجاهدينو دحکومت دجوړيدو مخالفت کړي اودظاهرشاه دراوستلوکوښښ يي کړي .

زه په صراحت سره ويلي شم چي دي حلقي ته نه خپل ملي مصالح مهم دي اونه هم دافغان ولس مستقبل . متأسفانه

په اسلامي هيوادو کي ځيني داسي حلقي هم شته چي هغه دامريکايانو نه هم زياتي امريکائي دي .

ددي لپاره چي هغوي اقتدارترلاسه کړي ياپه اقتدارکي پاتي شي. د امريکا رضايت ضروري ګڼي، له هغه پرته ګومان کوي چي نه اقتدار ته رسيداي شي اونه هم په اقتدار کي پاتي کيداي شي . دوي هماغه څه وايي او هماغه څه کوي چي امريکا ورباندي خوشحاليږي .

ددي لپاره چي امريکا دبنيادګرايانو مخالف دي اودهغه لپاره لګيادي تبليغات کوي، دوي هم دبنيادګرايانو مخالفت وکړي اوداد منطقي لپاره يوخطر ګڼي . ماته داسي معلوميږي چي اوس دهمدغي معيني حلقي دهڅو په نتيجه کي دپاکستان حکومت دامريکا ددي پلان سره موافقه کړيده چي ظاهرشاه ته اقتدار ورحواله شي . دظاهرشاه سره په روم کي دپاکستان دپوځ دلوي درستيزدليدني کتني پروګرام برابرول اودپاکستان حکومت له هغه سره موافقه دابنيي چي

شاید دپاکستان حکومت ددي خبري سره موافقه کړې وي . زمامعلومات دادي چي دایټالیا حکومت غوښتل چي دملاقات دظاهرشاه په قصرکي وشي . ترڅو ظاهرشاه ته زیات اهمیت ورکړي . خوچي کله دغه ملاقات هلته ونشونو بیادپاکستان په سفارت کي دليدني کتني لپاره ترتیبات ونیولي شول . دایټالیا حکومت ظاهرشاه ته مشوره ورکړه چي سفارت ته دملاقات لپاره ورنشي اودهغه په ځاي بي سرداروليي وروليږلو . له دي نه دمخه به دپاکستان حکومت دزیاتو فشارونو سره سره ددي خبري منلوته تیاري نه ښودلو او دهغه مخالفت بي کولو . انګریزانو ، امریکااو هند همیشه ددي کوښښ کړي چي پاکستان دي خبري ته تیارشي یامجبورشي چي اقتدار ظاهرشاه ته وسپارلي شي او دهغه له راتلوسره موافقه وکړي . ولي دپاکستان دحکومت اوخاص طور دپوځ پالیسي داوه چي باید راتلونکي حکومت دافغان ولس په خوښه جوړشي .

اوله بهرنه پرافغان ولس باندي حکومت تحمیل نه شي اوکه ددي هڅه کیږي نولږترلږه پاکستان باید په هغه کي طرف نه وي . زه دپاکستان دهغو مسئولو حلقو اوشخصیتونو نه ممنون یم چي نه بي دي غوښتي چي پاکستان دي دافغان ولس په خلاف په بین المللي سازشونو کي شریك شي اوتل بي په دي خبري باندي ټینګارکړي چي راتلونکي حکومت دي دافغان ولس په خوښه جوړشي اومنتخب حکومت دي ددي موجوده حکومت ځاي ونیسي . زما معلومات دادي چي دتیرحکومت په دوران کي هم ددي کوښښ وشو چي دظاهرشاه دراتلولپاره لارهواره شي . پدي باب هند- کابل - ایران - روس اوامریکاته هیأتونه ولیږلاي شول اوله هغوسره خبري اتري وشوي، ولي دمعلومات له مخي پوځ ددي سره موافقه ونه کړه دتیرحکومت صدراعظمي محترمي بي نظیربوټو ماته دیاسرعرفات په مخ کي همداخبره وکړه اویاسرعرفات مخصوصاً داخبره وکړه چي باید تاسو چي دملت _ دیوي لويي برخي نه نماینده ګي کوي اوقیادت اورهبري دتاسو په لاس کي ده اوترټولو نه ستراومنظم حزب دتاسودي ، ددي مسئلي دحل لپاره راوړاندي شي او په افغان ولس اوپه دغوکسانو چي دافغان ولس په خلاف بي داجنایات کړي رحم وکړي ، داستادقوم اودولس زامن دي اوهغوي په خپله غیره کي ونیسي او یایوائتلافي حکومت ومني، ماداائتلافي حکومت مخالفت وکړاوومي ویل چي داغیرعملي دي ، نوویل بي چي مؤقتاً ظاهرشاه قبول کړي . خومایاسرعرفات ته په هغه میټنګ کي چي محترمه بي نظیربوټو اودهغي ټول مشاورین اودبهرنیو چارو دوزارت تقریباً اکثرمهم پرسونل حاضروځیني وزیران او مشاورین بي هم وو بیاداخبره په واضحو الفاظو سره وکړه چي ظاهرشاه په راتلونکي افغانستان کي هیڅ چانس نلري اودهغه دراتلوهیڅ امکان نشته او افغان ولس دیته تیارندي چي هغه دیوي شیبي لپاره هم ومني .

ماته دبي نظیربوټویومشاور چي زه دهغه دنوم له اخیستلو نه ډډه کوم په یوبل خصوصي میټنګ کي وویل چي که ظاهرشاه راشي نو تاسوبه څه کوي، ماویل طبیعي ده موربه جګړه کوو، نوهغه په خندا اوتوکو سره وویل چي بیا به موږدتاسوپه خلاف جنګیږو، ددي نه معلومیدله چي هغوي څه وايي . کوي دتاسو حکومت به جوړیږي ، تاسو دیوي محدودي مودي لپاره له هغه سره موافقه وکړي چي ظاهرشاه راشي . که تاسي داخبره ومنله نورنو دامسئله حل ده . ماورته وویل چي زه دیوي شیبي لپاره هم دظاهرشاه منلوته تیارنه یم او ددي لپاره بي هم نه منم چي پردي بي غواړي . تاسو شاید ددي لپاره توجیه وړندي کوي چي پردي بي غواړي نوتاسو هم ورباندي موافقه څرګنده کړي اوزماله خواپه دي خاطر ظاهرشاه دمنلو وړندي چي نوربي غواړي .ماویل چي نورغواړي هغه دپاچاپه حیث راولي نه دیومؤقت حکومت درئیس په حیث . هغه دیوشخص په حیث نه راولي بلکي داهغه زوړ سیستم بیرته پرافغان ولس تحمیلول غواړي ماویل که تاسو دمسئلي حل غواړي ، نوموږدیته تیاریو ، نجیب دي لري شي اودهغه ځاي دي یو مؤقت حکومت ونیسي ، پدي مؤقت حکومت کي باید غیرمتنازع فیه شخصیتونه عضویت اوغړیتوب ولري، بیا اوربند تأمین شي ، بیادي انتخابات وشي اوقدرت دي منتخب حکومت ته انتقال شي .

نجیب اوملګري بي ، ظاهرشاه اوپلویان بي اوداحزابو مشران ټول

څوك چي دافغانستان څخه لبنان جوړول غواړي هغه دظاهرشاه دراتلوغوښتنه کوي

خوموږګومان نه کولو چي دموجوده حکومت په دوران کي به داسي کاروشي چي پاکستان دي دظاهرشاه له راتلوسره موافقه وکړي . متأسفانه ماته څوورځي دمخه دپاکستان دحکومت دیومسئول شخص له خواوویلي شول چي ګویا روس - امریکا - ایران - سعودي اوپه پاکستان کي ځینو حلقو اوتاسوبي پیژني چي ځیني افغاني ډلوهم ، ټولو ددي سره توافق کړي چي ظاهرشاه دي راشي اودعبوري حکومت قیادت سمبال کړي . تاسو داخبره ومني . که تاسو داخبره ومنله نومسئله حل کیږي . تاسو هغه دیوي مؤقتي مودي لپاره قبول کړي دکافي بین المللي تضمیناتوسره چي داحکومت به په یو دائمي حکومت نه بدلیږي اوددي حکومت په دوران کي به خامخا انتخابات ترسره کیږي اوپه انتخاباتو کي ولس تاسوسره دي ، اکثریت به تاسو ترلاسه متنازع فیه شخصیتونه دي له دغونه پرته دي یومؤقت حکومت جوړشي ، که په بنګله دیش کي داسي عبوري حکومت راتلاي شي نوپه افغانستان کي ولي نشي راتلاي ، که په پاکستان کي دجناب جتوئي صاحب عبوري حکومت جوړیداي شي نوپه افغانستان کي ولي داسي عبوري حکومت نشي جوړیداي .

ماآبله ورځ په یوه ګډه جلسه کي نورو رهبرانوته وویل چي که غواړي داقتدار لپاره نورپه افغانستان کي وینه توی نشي دیوبل په خلاف وسله استعمال نشي ، دپوځي اقداماتو له لاري دقدرت دلاس ته راوړلو هڅه ونشي نوراځي په یو دغسي عبوري حکومت توافق وکړو، بیا انتخابات دیواصل په حیث ومنو چي ددي نه بعد به اقتدار دتل لپاره دیولاس نه بل لاس ته صرف دانتخاباتو له لاري نه انتقال کیږي اوله بلي لاري نه به څوك د

قدرت دلاس ته راوړلو کوښښ نه کوي .

راځئ تعهدوکړوچي دسازشونو له لاري نه به حکومت ته درسیدلو کوښښ نه کوو، بلکي پدي باندي تعهد وکړو چي راتلونکي حکومتونه به دافغان ولس رايي ته دمراجعي کولو له لاري نه جوړيږي .

ماهغوي ته وويل چي زه دي ته تيارېم چي دزروکسانونومونه تاسوته درکړم . له حزب اسلامي نه پرته دنورو پارټيو او افغانانو، ددوي له منځه دي. يوحکومت جوړ شي ، صدارت دي هم هغوي ته وسپارل شي ، موږخپل وزارتونه هم نوروته سپارو ،مويدا منو . وموويل که تاسو ددي ناحيي نه ويره لري چي حزب به پوځ کي نفوذ لري، حزب زيات شمير وسلوال مجاهدين لري، نوزه دي ته تيارېم چي تاسوته په هروالفاظو په هرترتيب چي تاسو مطمئن کيداي شي اطمينان درکړم چي حزب به ددغي خبري په نسبت تعهد کوي ددي حکومت به مرسته کوي، دانتخاباتو نتائج به مني اوچي چاهم اکثريت ترلاسه کړ دهغه حکومت به قبول کړي .

زه همدغه حکومت چي نوري پارټي يي جوړکړي ، ددي زرو کسانونه څيني انتخاب کړي اوداحکومت جوړکړي ، زه هغه منم . مشروط پدي چي داحکومت حتماً بايد عبوري وي ، دغيرمتنازع فيه شخصيتونونه جوړشوي وي . انتخابات تضمين شي . تريو کال نه په کمه موده کي انتخابات ترسره شي اوله بهر نه په افغان ولس دحکومتونو دتحميلولو هڅه ونشي ، زموږصرف دغه شرائط دي .

زموږ حزب په غير ومنتخبوحکومتونوکي نه دصدارت لپاره کانديدي اونه په کي وزارتونه غواړي ، خوکه څوک له نورو لارونه دحکومت جوړولو هڅه وکړي نومعني يي داده چي هغه نورو احزابوته دجنگ بلنه ورکوي . پدي صورت کي به مسئوليت دهغوي په غاړه وي اوبايد هم ټول پوه شي چي دنورولارو نه پرافغان ولس باندي دحکومت کولو امکانات دتل لپاره ختم شوي . زه داتپوس کوم چي ولي دظاهرشاه خبره کيږي ؟

مگر دظاهرشاه نه پرته بل افغان نشته چي ددي اهليت اوکفايت ولري چي هغه دموقتي مرحلي لپاره دافغانستان چاري سمبال کړي ؟

حال داچي هغه زوړ ، بي کفايته ، نااهله ، مفسد او ترټولو نه زيات متنازع فيه دي . په بل هرشخص شايد توافق راشي خوپه ظاهرشاه باندي توافق محال دي .

زه دهغوکسانواستدلال ته هم حيران يم چي وايي حالات بدل شوي ، دروسيي امپراطوري ختمه شوي، دمرکزي آسيا محکوم رياستونه خپلواک شوي اواوس پاکستان غواړي چي دافغانستان مسئله ډير ژرحل شي، ترڅوهغه ددغوخپلواکو مستقلو هيوادوسره اقتصادي اوسوداگري اړيکي ټينگي کړي ، پدي خاطر پاکستان مجبور دي چي دافغانستان مسئله ډير ژر حل کړي . چاويلي چي پاکستان دي دافغانستان مسئله ژرنه حل کوي !؟

خومره چي کولاي يي شي هومره دي ژرحل کړي . هيڅوک ددي مانع ندي . خو دظاهرشاه په راتلوسره دافغانستان مسئله نشي حل کيداي اودظاهرشاه په راتلوسره دافغانستان له لاري دپاکستان اوهغواسلامي خپلواکوریاستونو ترمنځ لاره هم نشي پرانستل کيداي ! داهدف په هغه صورت کي ترلاسه کيداي شي راتلي .

شايد څيني ديته زړه ښه کړي چي کيداي شي ظاهرشاه پدي ترتيب راشي چي صرف نجيب بدل شي، پوځ په خپل حال وي ،خاد ، مليشه ، داموجود اداري پرسونل ټول پخپل ځاي پاتي شي ، صرف يوشخصي بدل شي، نجيب ولاړشي او دهغه ځاي ظاهرشاه ونيسي اوپدي ترتيب شايد ظاهرشاه پدي وتوانيداي شي چي ملك اداره کړي . خو زه لومړي داخبره مستحيل گڼم ، دنجيب په تلو سره به هرڅه بدليږي اوهيڅ اداره به هم پخپل حال نه پاتي کيږي .

دامريکائيانو طرحه همداده چي غواړي نجيب اوغرب گرايان سره په يوي ائتلافي جبهي کي راغونډکړي ، بيا هغوي يوائتلافي حکومت جوړکړي .

بياددي ائتلافي حکومت مشري ظاهرشاه ته وسپارل شي . داسي گومان کوي چي پدي ترتيب کيدلاي شي . دنجيب ټول نظم او اداره اوقوت به په خپل حال پاتي شي اومنتها غرب گرايانې دلي به هم په هغوي علاوه شي ، شايد پدي ترتيب داائتلافي حکومت وتوانيدلاي شي چي افغانستان اداره کړي

زه دايران ولس ته وايم که په افغانستان کي شاهي نظام راگرځيداي شي نوپه ايران کي هم داتجربه تکراريداي شي.

چي په افغانستان کي يوقوي مستقر حکومت راشي، ملك اداره کړاي شي . چي په افغانستان کي عدم استقرار وي ، جگړه وي ، بي امنيتي وي ، ضعيف حکومت وي، څنگه هغه گومان کوي چي نورو ملکونو ته به ددي لاره هواره شي چي دمسلمانو اوخپلواکورياستونو سره اقتصادي اوسوداگري اړيکي له دي لاري تأمين کړي . ظاهرشاه نوردافغانستان له اداري نه عاجزدي ، افغانستان اوس هغه زوړ افغانستان ندي چي داسي ضعيف اونااهله خلك وريباندي حکومت وکولاي شي . دده په راتلوسره به جگړه خامخا ادامه کوي . ظاهرشاه په هغه صورت کي راتلي شي چي له بهرنه څولکه پوځ دهغه په څواکي راشي اوداپوځ ظاهرشاه دببرك په شان افغان ولس باندي تحميل کړي له دي نه ماسوا دبلي لاري نه نشي

دامريکاڅرگنداورسمي موقف دادي چي لومړي بايد اوربند تأمين شي، بيابين الافغاني مذاکرات ، بيا لويه جرگه اودهغي له لاري نه دائمي اوثابت حکومت .

موږوايوچي بايد لومړي عبوري حکومت دغيرمتنازع فيه شخصيتونو نه ، بيا دقدرت انتقال دي عبوري حکومت ته ، بيااوربند بياانتخابات .

زه نجيب اودهغه دملگروحالت ته هم حيران يم چي هغوي څنگه تصورکوي چي دظاهرشاه په راتلوسره به دهغوي مستقبل تضمين او تأمين شي . که ظاهرشاه راځي نوحقيقت دادي ، چي ددوي مستقبل سخت په خطرکي دي ، هيڅوک به ددي توان اوقدرت ونلري چي د هغوي راتلونکي تضمين کړاي شي .

زه ديوي شيبي لپاره هم دظاهرشاه منلوته تيارنه يم او ددي لپاره يي هم نه منم چي پردي يي غواړي.

زمامختصر مقدماتي خبري همداوي، اميدي چي که څه پوښتنه وي زه هغي ته ځواب وويلي شم .

پوښتنه : تاسووويل چي حزب دننه په پوځ کي هم اثرلري اواکثريت هم ورسره دي . داسي حالات نشي کيداي چي په نژدي راتلونکي کي په هغي باندي څه تبديلي راشي ؟

ځواب : څه چي حزب په گذشته کي کړي نوپه راتلونکي کي هم دهغه دکولو اوبيا تکرار احتمال شته . که پرون حزب داتوان اوظرفيت درلود ، نن يي بايد په اولي درجه ولري . که زموږ په خلاف ددښمنانو له خوا او متأسفانه دځينو دوستنما حلقو له خوا سازشونه نه واي شوي نودنجيب حکومت به لاډير دمخه ختم وو، زه متأسفانه اوس هغه نشم توضيح کولاي . خو په خپل وخت کي چي کله په افغانستان کي دمجاهدينو حکومت جوړشي بيا به زه هغه نړي ته واضح کوم چي زموږ په خلاف کوم پټ پټ سازشونه شوي وو . ددښمنانو خوځرگندي . حتي دځينو دوستانو. دابه په خپل وخت کي انشاء الله کوو .

سوال : انجنيرصاحب ! گفتيدکه يك حکومتي بيايد که هيچ شخصيت متنازع فيه درآن شرکت نداشته باشد وبعدازآن وعده هم کندکه درظرف چندماه انتخابات رادرافغانستان براه بياندازد. همينطورحکومت وجود داردکه درآن پنج شش تنظيم هم اشتراك دارند . اگراين حکومت به شمابگويدکه درين انتخابات نجيب هم شرکت نمايد آياشما اين پيشنهاد راقبول مي کنيد ؟

ځواب : دستاسو کوم حکومت مراددي ، دنجيب حکومت که کوم بل حکومت !؟ بل حکومت خوزه نگورم . که ستاسو مراد هغه سابقه منحل شوي حکومت وي، نوهغه خومنحل شوي، هغه ختم دي ، هغه دفن شوي اودهغه حکومت په نسبت زموږ ځيني شرايط ندي پوره شوي . موږ وايوچي په هغه کي رهبران غريتوب ولري . ځکه رهبران ټول متنازع فيه دي ، درهبرانونه دي پرته جوړشي . هغه حکومت موږ امتحان کړي ، هغه ناکامه شو او داترخه تجربه نبايد چي بيرته تکرار کړو اوبل داچي له دي نه پس په داسي حکومت کي چي له ملك نه بهرجوړيږي گډون نکوو اوکوم حکومت چي موږغواړو هغه بايد په کابل کي جوړشي اودنجيب دحکومت ځاي دي ونيسي . نه په پيښوركي ، پيښوركي تياردپاکستان يوحکومت شته هغه کفايت کوي .

پوښتنه : په سعودي عربستان کي کيدونکي کنفرانس ته دحزب دبللو او گډون کولو په باب پوښتنه وشوه چي داسي ځوابيځ وركړ .

ځواب: له موږنه لاتراوسه رسماً پدي هکله غوښتنه نده شوي اوموږبه پدي باندي فکرکوو او وروسته به خپل تصميم اعلانوو . دحزب اسلامي اجرائيه شورابه دغسي کنفرانس په ټولو جوانبو باندي غور کوي ،څوك به پدي کي گډون کوي، اجندا څه ده ، حزب ته دگډون کولو امکان شته که نه ، له هغه نه وروسته به خپل موقف اعلانوو .

پوښتنه : آياکيداي شي دافغانستان کشاله دنوبو سياسي نوښتونو له لاري دشپږو مياشتو په اوږدو کي حل وفصل شي ، ستاسو نظر پدي باب څه دي ؟

ځواب : زموږاميد دادي چي ترشپږوومياشتونه هم په لنډه موده کي حتي دهغوي ژوند تضمين کړاي شي .

څوك چي غواړي له افغانستان نه لبنان جوړکړي ، صرف دغه کسان به دظاهرشاه دراتلوغوښتنه اودهغه سره به موافقه کوي ، عجيبه اودتأسف وړ خوداده چي اورو . دايران موجوده حکومت هم ددي سره موافقه کړي ، دايران په باب هم ويل کيږي چي هغوي ددي سره موافقه کړي خو ايران تراوسه رسماً ددي خبري تأييد اوتکذيب ندي کړي .

زه ايراني ولس ته وايم چي که په افغانستان کي شاهي نظام راگرځيداي شي نوپه ايران کي هم داتجربه تکراريداي شي ، خوزه باورلرم چي دايران مسلمان ولس اودايران مؤمن انقلابيون په هيڅکله ديته اجازه ورنکړي . صرف يوه محدوده اوغربي مشربه حلقه دغه کارکوي .

دپاکستان له مؤمن ولس نه زما انتظار دادي چي پرينږدي چي پاکستان دافغان جهاد په خلاف په بين المللي سازشونوکي ملوث شي، اودداسي يوحکومت سره موافقه وکړي چي له بهرنه په افغان ولس باندي تحميل کيږي . دپاکستان موقف بايد اصولاً داوي چي دنجيب حکومت په ځاي دي يوعبوري حکومت راشي، بيادي اوربند تأمين شي ،بيادي انتخابات وشي او ددي لاري نه چي چااکثريت ترلاسه کړ هغه دي راتلونکي حکومت جوړکړي . پاکستان دي دامريکاپه خاطر دغه کارنکوي چي له بهرنه پرافغان ولس باندي دپرديودخوښي حکومت تحميل شي .

پاکستان ته ترامريکانه افغانستان زيات مهم دي . زه هغوپاکستاني وروڼوته داهم وايم چي که پاکستان دامريکالپاره هرڅه وکړي نوامريکا به يي دخپلو ګټو لپاره قرباني کوي، امريکا به ترپاکستان نه هندته ترجيح ورکوي اولکه څنګه چي يي په گذشته کي داسي کړي په راتلونکي کي به يي هم همدغسي کوي ! که په افغانستان کي دامريکا دخوښي حکومت راغلو نودپاکستان اوافغانستان ترمنځ به سابقه ترخي تجربي به يوځل بياحکومتونه دپاکستان حل بيا تکراريږي ! اوبيا به دافغانستان حکومتونه دپاکستان په خلاف استعماليږي ! زه پاکستاني وروڼوته وايم چي دبيرك اودظاهرشاه دراوستلوترمنځ فرق څه دي ؟ هغه روسانوراوستلو دا امريکاراولي !

زه په صريحوالفاظو داخبراعلانوم چي زموږموقف به دظاهرشاه دحکومت په خلاف همغه وي چي دبيرك اودنجيب په خلاف وو . هيچاته به ددي موقع ورنکړو چي دخپلي خوښي حکومت پرافغان ولس باندي تحميل کړي . موږبه ددغوسازشونوپه خلاف په کلکه اوپه ميړانه و دريږو دانجام اوپاي نه يي هم ويره نلرو . موږ دالله جل شانه سره داتعهدکړي چي يابه داسلامي حکومت ترسيوري لاندي ژوند کوو اويابه په د ي لاركي په شهادت رسيږو .

دافغانستان مسئله حل شي ، خوكه څوك گومان كوي چي ددغو تلاشونوله لاري به دافغانستان مسئله حل كيږي كوم ته چي مامخكي اشاره وكړه نوهغوي اشتباه كوي .

پوښتنه : يقيني خبره ده چي پاكستان ، ايران ، سعودي عرب ، امريكا اوروس اودمجاهدينو ځيني پارټي پدي راضي دي

دظاهرشاه اوببرك ترمنځ يوازني توپيردادي چي هغه روسانو راوست اودا به امريكا يان راولي.

چي ظاهرشاه راشي نوپداسي حالاتوكي به هغه څه ونشي كوم څه چي هغوي غواړي ، پداسي حال كي چي تاسوپخپل مؤقف كي تقريباً يواځي ياست ؟

ځواب : كه زموږ نه پرته دامسئله حل كيداي شي نوولي انتظار كوي حل دي كړي ؟ كه يواځي موږپاتي يو نو دامسئله بايد ډير دمخه حل شوي واي . موږ نه يواځي پخپل ولس كي يواځي نه يو تول افغان ولس زموږسره دي بلكي په بهركي هم تول اسلامي امت په خپلي خواكي وينو ! حتي كه ځيني حكومتونه زموږمخالفت هم وكړي زه باور لرم چي امت له موږسره دي . ترټولو نه زيات لويه خبره داده چي موږ دالله جل شانه په اتكاء اعتماد اواتكال داجهاد پيل كړي الله جل شانه له موږسره دي موږبه حقه يواو پدي خاطر موږ مطمئن يوچي الله جل شانه به زموږ مرسته كوي .

زه تاسوته قسماً وايم چي تراوسه ماله الله جل شانه نه پرته په بل اعتماد ندي كړي . اوپه بل چامي حساب ندي كړي ، يواځيني اميدمي الله جل جلاله دي .

دجهاد له پيل نه ترننه پوري اوزه له هغي ورځي ، نه ، ويريږم چي دالله جل شانه نه مي پرته په بل چا اعتمادوي اوبل چاته مي اميدوي . كه موږوتوانيدلاي شوو چي روسانو ته ماتي وركړو انشاء الله نوري توطئي به هم په آساني سره دالله په مرسته شنډه وو .

پوښتنه : انجنيرصاحب ! په جرمني كي هم ديوكنفرانس دجوړيدو تياري روان دي چي په هغه كي به دافغانستان دستونزو دحل راپيدا كولو لاري چاري وڅيړل شي . ستاسو په نظر به دمسئلي په حل كي ددي څه موثريت وي كه څنگه ؟ اوتاسوبه پدي كي گډون وكړي ؟

ځواب : زه گومان نه كوم چي ددغو كنفرانسونو له لاري دافغانستان مسئله حل شي . خومورته رسماً څه دعوتنامه نده راپارل شوي اوتراوسه پوري موږهم خپل رسمي كوم موقف ندي څرگندكړي . موږ به ډير ژرخپل موقف پدي هكله څرگندكړو . كه موږ په هغه كي گډون هم كوو نودي ته به ترجيح وركړو چي بايد مجاهدينو گډ هيأت ولاړشي ، دهغوي موقف يووي اوهلته يواځي دمجاهدينو دموقف دبيانولو لپاره ولاړشي نه دبل كوم مقصد لپاره .

پوښتنه : دنگتيف سيمتري معاهده دجنوري له لومړي نيټي څخه نافذه وه ، آياتاسو داسي كومه ذريعه لري چي دكابل حكومت ته دوسلو راتگ جاري دي اوكه داښند شوي اوآيا ددي په وجه پرتاسو څه فشار راځي كه نه ؟

ځواب : دهوا له لاري نه دكابل رژيم ته دروسيي نه دوسائلو اومهماتو راتگ دتيري مياشتي له شپاړسمي نيټي نه راپديخوا متوقف شوي امادځمكي له لاري ددي لړي جاري ده . آهلي ورځي پوري چي موږكوم معلومات درلودلو نوداسلسله جاري ساتل شويده .

پوښتنه : انجنيرصاحب ! كابل حكومت ته دوسلو دراليږلو مشكل څرنگه چي تاسو ووپل پخپل حال جاري دي ، خوددي په څنگ كي دكابل ښاوخوا سيمونه دخوراكي موادو كابل ته دليږلو سلسله هم لانده بنده شوي اوځيني قوماندانان دټكس په اخيستلو سره داموادو كابل ته پريږدي اويقيني خبره ده چي داموادو ددي حكومت دعمر په اوږديدوكي مؤثر رول لري آياتاسو ددي موادو دبندولو لپاره كوم پروگرام ترلاس لاندي لري ؟

ځواب : ترزيات حدپوري پدي كي پرمختگ شوي اودكابل محاصره تشديد شوي اواكثره لاري بندي شوي ترڅوله اطرافونه غذايي مواد هغوسارونوته رانه شي چي دكابل دړژيم ترتسلط لاندي دي . خو دقاچاق مخنيوي څه آسان كار ندي اوحتي په هغو ملكونوكي چي هلته وسيع پوليس اوپوځ لري هلته هم دقاچاق سلسله جاري ده . دافغانستان غونډي حالاتوكي خوددي كاملاً مخنيوي گران دي، ولي ترډيره حده پوري په دي كي پرمختگ شوي . دااوس كه تاسو له ماسره لوگرته ولاړشي نوتاسوبه په خپلو سترگو ووينئ چي ددي لاري نه تگ راتگ كاملاً بند دي .

پوښتنه : كه ظاهرشاه راشي اودادي رش لكه كم زيات مهاجرين چي په پاكستان كي ميشته دي ټول يانيم ددي خلاف شي نوآياله دي نه به په پاكستانيانو كي څه گډودي ياجنگ جگړه رامنځ ته نشي ؟

ځواب : په مهاجرينوكي ډيرمحدود كسان داسي شته چي هغه دي دظاهرشاه دراتلوطرفداروي خوددي احتمال چي كه ظاهرشاه دبهرنيو سازشونو په نتيجه كي پرافغانستان تحميل شي نودلته په پاكستان كي هم له دي نه مشكلات رامنځ ته شي ، شايد پاكستان دي ته مجبورشي چي دظاهرشاه دطرفدارانو دمحافظت (سكيورټي) له پاره خاصي انتظامات ونيسي .

پوښتنه : دماسكو له خبرواترو راهيسي دماسكو ددريځ اودايران دموقف په باره كي پوښتنه وشوه .

ځواب : ماسكو دمجاهدينو سره په خبرو اتروكي له مجاهدينو سره مخلص نه بريښي . دهغوي زياتره تركيز دخپلو اسراو دخوشي كولو په باره كي دي اوداچي دافغانستان دمسئلي دحل لپاره دبنيادي لاري پلټنه وشي پدي هكله هغوي زيات اهتمام نلري . پدي خاطر موږ څه خاصه توضع له دي مذاكراتو نه نلرو اوپه همدي خاطرهم موږدماسكو په مذاكراتو كي شركت ونكړ . دايران په هكله بايد دومره ووايم چي موږ دايران دحكومت له خوادافغان مسئلي په باب پاليسي باندي زيات ملاحظات لرو اوحتي دغه څه چي اوس دكومكونو ترنامه لاندي هم كوي، پدي هكله هم زيات قانع نه يو ! نه يي له انگيزي نه اونه يي هم له ترتيب نه .

يوپاكستاني خبريال دروسي هيأت دمشرروتسكوي سفر ته چي پاكستان ته يي وكړ اودمجاهدينو سره يي هم ليدني وكړي اوهمداراز پدي باب چي دروسيي

پاتي په (٣٤) مخ كي

او اوس

دپاکستان په دریځ کي بدلون

قریب الرحمن "سعید"

دجنوري دمیاشتي په لمړي اوني کي دپاکستان لوي درستیز جنرال آصف نواز جنجوعه امریکاته درسمي سفر په وخت کي په ناڅاپي توګه دایتالیې په مرکز روم کي ښکته شو اوهلته ئي دپخواني مخلوع پاچا محمدظاهرشاه دزوم جنرال سردار عبدالولي سره دپاکستان په سفارت کي لیدنه وکړه ، دلیدني کتني سمدستي وروسته سردارعبدالولي اعلان وکړچي دالیدنه دپخواني پاچاسره د راتلونکي لیدنوکتنوله پاره یوه مقدمه ده اوممکن په راتلونکي نږدي وخت کي دپاکستاني مقاماتواوظاهرشاه ترمینځ لیدنه وشي .

داچي ولي دپاکستان به بهرني سیاست کي داسي ۱۸۰ درجي تغیرراغي اوبیاولي دبهرنیوچارو دکوم مامور پرځاي دپاکستان دټولو قواو قوماندان دي ته اړووت چي له روم څخه لیدنه وکړي ډیر عوامل لري . هغه عوامل چي پخپله دپاکستان حکومت ئي ددي تغیرپه خاطر بیانوي په لنده توګه دادي چي ګویا دروسي فیدراسیون دجمهوررئیس دمعاون ددوري په وخت کي چي تیرکال ددسمبر په میاشت کي پائي ته ورسیده افغان مجاهدینودپاکستان دمقاماتو دبیا بیا غوښتني سره سره بیاهم یوروسي بندي دې هیئت ته ورنکړ. په داسي حال کي چي مجاهدینو دجنګي بندیانو دبریښۆلو ژمنه هلته دمسکو ددوري په وخت کي کړي وه همداراز ګیله کوي چي ګویا مجاهدینو مونږته سپک کتلي اوزمونږ دجمهوررئیس اوصدراعظم په شمول دهیڅاغوستنوته ئي مثبت ځواب ورنکړ . دوي همداراز وائي چي مجاهدین په هیڅ یوه واحده طرحه باندي نه سره راټولیږي ، په دې اساس دي ته اړتیاده چي مونږله خپلي لاري داسي کومه پریکړه وکړو چي دپاکستان ګټي په کي خوندي پاته شي . بل مهم اوستر دلیل داوړاندي کوي چي اوس دپخواني شوروي اتحاد پوري اړوند اسلامي جمهوریتونه آزاد شوي هغوي غواړي زمونږ سره ښه تجارت ولري، مونږ هم داقتصادي رکود نه دخلاصون په خاطر غواړو دي هیوادونوته ترګرمواوبوپوري لاروړکړو ، خوددې ټولو معاملو ترمخ یواځني خنډافغانستان دي، په افغانستان کي اوس کورني جنګ دي، اودمرکزي آسیا هیوادونه نجیب ته پرمجاهدینو برتري ورکوي اوپه اصطلاح پاکستان ته ئي اخطار ورکړي چي باید په افغانستان کي دیواسلامي بنسټ پاله حکومت دجوړیدو څخه مخنیوي وکړي ، په دي اساس (ددوي په نظر) پاکستان مجبوردي چي دخپلو ګټوپه خاطر دمرکزي آسیا داسلامي هیوادونو سره اړیکي ټینګ کړي اوپه افغانستان کي دیوپراخ بنسته حکومت له پاره لارهواره کړي، اوهلته په اصطلاح دبنسټ پالومخنیوي وکړي .

که څه هم دپاکستان دبهرنیو چارودوزارت ځیني آزادفکره (سیکولر) ماموړینو لادپخوا څخه په افغانستان کي دبنسټ پاله اسلامي حکومت دمخنیوي له پاره کارکاوه اودوخت حکومتونه ئي دي ته هڅول چي باید هلته داسلامي بنیادګرایي څخه دمخنیوي په خاطر غرب پالودلوته لاروکړل شي اودانظر دبهرنیوچارو دماموړینو خپل نظرنه وُبلکه دامریکا دجاسوسي اداري رایه اونظرؤ چي ددې خلکوپه خولوئي بیاناوه . خو دلته څه داسي مسلمان شخصیتونه موجود ؤ چي هغوي دروسي امپریالیزم ترڅنګ دامریکا دامپریالیزم څخه هم بدراتلل اوکوښښ یې کاوه چي افغانستان دګواني زوروژمونو دپنجي نه په څنګ اوهلته نوي اوځوان اسلامي حکومت وده ومومي . ماته دځوکالو پخوادامریکي دپخواني سفیر رابرت اوکلي اوهم دمجاهدینو له پاره دامریکا ځانګړي استاذي پیټرتامسن داجملي په یاد دي چي په مختلفو ځایوکي ئي ویلي چي "مونږ دحکمتیار وزرونه پري کړي، ترڅوکابل ته پري پرواز ونکړي" اوداچي ا" که څه هم دحکمتیار تنظیم منظم اوغښتلي تنظیم دي خومونږ به ئي پري نږدوچي په کابل کي حکومت وکړي " اوداچي دایواځني تنظیم دي چي ډیرروسان وژلي شي، په منظمه توګه کارکولي شي خودا مسئله یواځي ترهمدي ځایه ده مونږ به هغه دسیاسي واکمني لاسته راوړلو ته پري نږدو" (کویټه مطبوعاتي کانفرانس) .

همدانظربیادپاکستاني وزارت خارجه
دمامورینو دخولي په بل منګ
بیانیده ، خواوس وضعه نوره هم
بدله ښکاري ، څکه هغه دلچسپي
چي امریکا یانو په افغانستان کي
دروسي مداخلت نه وروسته درلوده
اوهغه کومکونه ئي چي دروسي
مداخلت وروسته دپاکستان سره کول
، نوره دهغوي هغه دلچسپي له
منځه تللي اونه یواځي له منځه
تللي بلکه برعکس امریکایانو
دپاکستان سره خپلي پنځه سوه
میلوني ډالره کلني نظامي
اواقتصادي مرستي هم بندي کړي
اوددي په مقابل کي ئي خپل ټول
توان دهندوستان په لورمتوجه کړي
په داسي حال کي چي هندوستان
تراوسه پوري دروسي بلاك کلك غړي
اودامریکا ددښمنانو څخه حسابیده
. همداراز امریکایانو نن پاکستان

داتومي قوت ته درسیدو څخه
دمخنیوي په خاطر دي هیوادته
دتروریستي هیواد په صف کي
ځاي ورکړي اونیغ په نیغه ورته
تهدیدونه رالیږي چي مهمترین مثال
ئي دسناتور پریسلرخبري
کنفرانسونه ؤ چي هم ئي په ډهلي
کي اوهم ئي دلته دپاکستان په
پایتخت اسلام آباد کي پاکستان په
دي تورن کړچي په هندکي دجدایي
غوښتونکي (تروریستي) ډلو
ملاتړکوي او هغوي ته راز رازوسلي
اومهمات وررسوي . همدارازئي هند
داتومي تکنالوژي په هکله حق
په جانب اوپاکستان ئي داسلامي بم
په جوړولو اوداتمي تکنالوژي په
پرمختګ کي داتمي وسلي په لاسته
راوړلومتهم کړ حال داچي هند په
۱۹۷٤ کال کي خپله لمړني اتمي
چاودنه کړي اوپاکستان لاتراوسه
پوري داتمي تکنالوژي دپرمختګ
څخه انکاري دي . دجنرال جنجوعه
سفرامریکاته یودهغي کړیوڅخه و
چي غوښتل ئي امریکایان په دي
راضي کړي ترڅوپاکستان سره
خپلي اقتصادي مرستي ولوکه په
نظامي ساحه کي هم نه وي خوبه
نورو ساحوکي دوباره په خپل ځاي
کړي . نوددي له پاره چي محترم
جنرال خپل سفربري مند وګرزوي
اوبیرته پاکستان ته ډك لاسونه
راوګرزي ، په همدي خاطرهغه دخپل
سفردمخه جنرال حمیدګل چي دملتان
دقل اردو سترقوماندان واوپخوائي
دپاکستان دنظامي استخباراتو
داداري ریاست په غاړه درلود په
ناګاهانه توګه دهغه ځایه څخه
تبدیل اود پاکستان دوسلو
دجوړولودفابریکي رئیس ئي وټاکه
. دجنرال حمید ګل په هکله ویل
کیږي چي نوموړي دپخي عقیدي
سم مسلمان دي اوامریکائیان دهغه
څخه ګیله لري چي په منطقه کي
دبنسټ پالوملګري دي. که څه هم
جنرال حمیدګل اوس (دراپورونو له
مخي) استعفاورکړي اوویلي یي
دي چي خرنګه چي هغه یوعسکري
منصبدادي اوپه انجنیري کي مهارت
نلري نوپه دي اساس نه شي کولي
دفابریکي درئیس په توګه خپلي
دندي ته دوام ورکړي ، خوبیا هم
دهغه استعفادامریکا یانو زړونه
یوڅه یخ کړل . ددي نه اخوادجنرال
جنجوعه دویم قدم دادي چي ، په
ایتالیا کي دافغانستان پخواني
معزول پادشاه ویني . څکه چي په
دي ترتیب شاید محترم جنرال
وتوانیږي چي دامریکا یانو
دپخوانیو ارزوګانو سره سم ئي. قدم
اینښي وي اودهغوي زړونه دپاکستان
په هکله نورهم نرم کړي.
زوړپاچاچي دسردارداودله
کودتاسمدستي وروسته ۱۹۷۳
عیسوي کال کي دسترګو دمعاینې
په بهانه لندن ته تللي ؤ ، بیا هلته
په ایتالیا کي دخپلي ټولي کورني
سره په پوره ارامتیا سره ژوند
سباکوي، څوکله چي روسي قواو په
افغانستان کي دافغان قوم دیونیم
میلیون خلکو دشهیدانولو وروسته
رسواماتي وخوړه نودهمغي ورځي
راهیسي امریکا اونورو استعماري
ځواکونو هڅه پیل کړي چي هغه
یوځل بیا په افغانستان حاکم کړي .
دپخواني پادشاه له پاره دتیروکلونو
په دوران کي ډیر تبلیغات وشول
اوویل شول چي ګویا یواځني
خنډچي بایدپخواني پادشاه ددوهم
ځل لپاره پاچاشي ، هغه دپاکستان
حکومت دي څکه چي تراوسه ئي
ورته ویزه ورنکړه چي پاکستان ته
راشي، خداي خبرچي پخواني
پادشاه به ددي هڅه کړي وي اوکه نه
، خودپاکستان حکومت هم په هغه
وخت کي لیدل اوهم ئي په دي وخت
کي ویني چي دپخواني پادشاه
راتګ پاکستان په افغان ولس
څومره بداثرکوي اوآیا دوي ،
وتوانیږي چي دااستفراق کړي مړي
بیرته دافغان مجاهدولس په ستوني
کي ورننه باسي ؟ همدارازپخواني
پادشاه هم دخپل وجدان اوضمیر په
وړاندي (که ئي ولري) دومره
خجله دي چي ورته ممکن نه ده
دافغان ولس سره مخ شي . یواځي
دتبلیغاتو په خاطر هاندکوي یوڅه
وواني هغه هم که بل څوك ئي ورته
ولیکي . اوس نوددي په خاطرچي
امریکایان دپخواني پادشاه له پاره
په قوم کي ځاي پیداکړي ښه اوغوره
لاري داولیدله چي څوك دناخون
ګیردچاقو وارپري وکړي اوبیا ورته
ښه ډیرتبلیغات وکړي چي دادي
پخواني پادشاه دویني څاڅکي هم
دافغانستان دملت په خاطر توي
شو، اوهمداسي وشول ،

يوخبرنګارئي پيداکړ هغه ئي
ورولېږه . دخبرنګار اودپښتواني
پادشاه فلم واخستل شواوعکسونه
ئي مطبوعاتوله پاره تيارشول،
خووروسته ورته خبرنګاروائي چي
زه خوتاوژنم اوبيا پري دناخونګير
په چاقو لږڅه خراشه پيداکوي اوپه
دي ترتيب دتبليغاتو ټول کانالونه
په کارلويږي ، دامريکا ددي اقدام
څخه مقصد داوٌ چي دهغه له پاره په
افغان ولس کي همدردي راپيداکړي
اوبيا ئي دپاکستان په مقاماتو هم
ومني ، دپاکستان مقامات په
هماغه لومړي ورځ دهرچاترمخه
دپښتواني پادشاه دهمدردي له پاره
ورودانګل اوجمهوررئيس
اوصدراعظم دواړوبي دهغي په هکله
بيانونه نشرکړل اوداعمل ئي په
کلکه وغنده .

دامريکاداپلان په ډېره محتاطه
توګه پرمخ روان دي، اوآصف نواز
جنجوعه هم دامريکائي پلان سره
ديوځاي تللو په خاطر اود پاکستان
له پاره دامريکا دزړه دلاسته راوړو
له پاره دخپل سفرپه لياركي هڅه
وکړه ترڅو پښتواني پادشاه ووينې ،
باخبره سرچيني وائي چي دايتاليي
حکومت غوښتل دالېدنه دپښتواني
پادشاه په" ويلا " کي ترسره شي
. خودپاکستان دمقاماتو هڅه
داوه چي دالېدنه دپاکستان په
سفارت کي وشي . اما زوړ پاچادې
ته حاضرنه شو چي دپاکستان
سفارت ته ولاړشي نوهغه ؤ چي
خپل زوم ئي دليدني له پاره
ورولېږه . اوپه دي ترتيب هغه څه
چي پاکستاني مقاماتو غوښتل
ترلاسه يي نه کړل . اوپه دي ترتيب
پاکستاني جنرال دظاهرشاه دليدلو
پرته امريکاته ولاړ. باوري منابع هم
اوپاکستاني مقامات هم دواړه په دي
اقرارکوي چي په امريکاکي
دپاکستاني جنرال هغسي استقبال
چي دوي يي منتظر ؤونشو . او
هغه قدمونه ئي چي دامريکا
دخوښي په خاطر اخستي و نه
يواځي په اوبوکي ولاړل، بلکه
امريکا خپل يوسناتورپريسلرمنطقي
ته راولېږه اوپه دي ترتيب ئي دهغي
په خوله دلته داسي خبري وکړي
ترڅودپاکستان دصدراعظم
نوازشريف سفرفرانسي ته دتوشعاع
لاندي ونيسي ، اوهغه ټرونونه
چي غوښتل يي دفرانسي په نظامي
چاروکي لاسليك کړي شکمن
وګرزوي ، داچي جنرال آصف به له
امريکي څخه څه راوړي په ډاګه ده
اوهغه داچي امريکا پاکستان ته په
ډاګه ويلي : ترڅوچي داتمي وسلو
دپراختيا ټرون لاسليك نه کړي
اوخپل ټول اتمي مواد ضايع نکړي
ترهغي به ورسره نه خوپه نظامي
ډګرکي اونه په اقتصادي ډګرکي
کومك وکړي .

له بلي خوانه دبهرنيو چارو دکوم
مامور پرځاي دپاکستاني پوځ دلوي
درستيز دکتني څخه ممکن
دپاکستاني مقاماتو يوهدف داهم ؤ
چي امريکايان په دي وپوهوي چي
ګويا په افغانستان کي په اصطلاح
دبنسټ پالني دمخنيوي له پاره نه
يواځي دپاکستان دبهرنيو چارو
وزارت بلکه پوځ هم چي تريوه وخته
پوري بنسټ پال بلل کيده اوس
ملګري دي ، خودي کارنه يواځي
دپاکستان مواقف نورهم دنړيوالو
ترمخ خام کړل بلکه په کورني توګه
ئي هم حکومت دپوره جنجالونوسره
مخامخ کړي، ځکه دپاکستان ولس،
اومنوره طبقه ټول دافغانستان
دپښتواني زرورژيمونوپه هکله پوره
تجربه لري . اوهغوي هغه څه
لاتراوسه دياده نه دي ويستلي چي
اسلامي هيوادونه جدايواځي پښتواني
شاهي رژيم چي داسلامي پاکستان
دغړيتوب مخالفت ئي دهندوانوسره
اوږه په اوږه دملل متحد په غونډه
کي کاوه . همداراز ظاهرشاه
دخپلي واکمني داوږديدو په خاطر
کله يوه ډله اوکله بله ډله دلته په
پاکستان کي دتخريبي عملياتوپه
خاطر دهندوانو په قومانده تقويه
کړي او ددي نوي جوړشوي اسلامي
هيواددتجزيي له پاره ئي يوه لحظه
هم دلاسه نه ده ورکړي . په دي
خاطردپاکستان مسلمان ولس
اودهغوي اکثره سياسي مشران
دخپل دغي حکومت څخه چي
دافغان جهاد سره دملاتړدشعارپه
واسطه منځ ته راغلي ترفشارلاندي
نيولي ترڅودغلط قدم داخستلو
څخه ئي مخنيوي وکړي .

دپاکستان دمقاماتو داګيله
چي ګويا دوي دپاکستان اعلي
مقامات دروسي فيدراسيون
دجمهوررئيس دمعاون ښاغلي
رتسکوي ددوري په وخت کي
دروسي بندي دنه خوشي کولو په
اساس مايوس کړي ډېره عجيبه
بريښي ، ځکه لومړي داچي
افغان قوم آزاد اوخپل واکي قوم دي
دپاکستان دولس ميلمستيا ته په
ډېره ورنه ستړګه ګوري خوداچي
افغان قوم دي دپاکستان دمقاماتو
دلاس آله وګرزي ډېره بي ځايه
خبره . دامعامله دافغان ولس او
روسانو ترمنځ ده ځکه روسي
بنديان دروسانودتجاوزپه نتيجه کي
مجاهدينو نيولي خو برعکس دافغان
ولس ځوانان روسانو يرغمل کړي
چي سرنوشت ئي لاتراوسه نه دي
معلوم .

بل داچي دروسي هيئت په
موجوديت کي دملي نجات دجبهي
مشر پروفيسورمجددي صيب يوکس
روسي ترکمن بندي پخپله

روتسکوي ته خوله کړ . (که څه هم دهغې په هکله ویل کیږي چې هغه عسکرچې نوم ئې بابا قل دي افغان ترکمن دي) . ددي نه اخواپه افغانستان باندې دروسي تجاوزپه ورځ ددې پرځای چې دروسیې په مقابل کې دنفرت اظهارشوي وي دجمعیت اسلامي مشر پروفیسورربانې دري کسه روسي عسکر چې دپنځه اوشپږو کالو راپدیخوا دمجاهدینوپه ولکه کې وُ روسي سفارت ته تسلیم کړل . نه پوهیږو دپاکستان مقاماتو څوکسه په کاروُ. ځکه چې څلورکسه خوورېري سږو‌ل شول. خودلته ممکن ددوي هدف دروسي سلواك بندیانو څخه وي چې هغه ټول دحزب اسلامي په ولکه کې دي . اودپاکستان مقاماتو په بیابیا داخبره کړي چې باید انجنیرحکمتیاربندیان ورخوشي کړي واي . اما هغه څه چې انجنیر حکمتیار دمجاهدینو هیئت ته مسکوته دتللو دمخه وویل هغه همداوچې روسان غواړي یواځې اویواځې خپل جنګي بندیان له موږه یوسي اوداهغه اخري پانه ده چې موږ ئې باید په زیرکي سره استعمال کړو، بیا دادمجاهدینو دهیئت مسئولیت دي چې روسانو ته بندیان خوشي نه کړي نه دحکمتیار، ځکه چې اسلامي حزب په خپله ددې ترون په هکله هیڅ مسئولیت نه درلود . حزب اسلامي چې کوم موقف په دې هکله خپل کړي بالکل اصولي او دمنطق په بنسټ ولاړموقف دي . ځکه حزب اسلامي وائي چې دبندیانوموضوع باید دبرابري په اساس وي ، روسان دې زموږ دورکوشوو څلویښت زره وګړو په هکله معلومات راکړي موږبه ئې دټولو بـندیانو اوورکو خلکولستونه

ورکړو. اویادي داموضوع دافغانستان دموضوع دکلي حل پوري اړوند کړي، کله چې افغانستان آزاد شودامسئله دغورلاندې نیول کیدي شي . په دي اساس پاکستان چې په مجاهدینو دبندیانو دخوشي کولو دومره فشاراچوي نوباید خپلوروسي دوستانو باندي هم دافغان ولس دورکوشووګړودلستوٚاوځاي دتهیه په هکله زور راوړي که روسان انسانان دي نوموږ هم انسانان یو، که دهغوي میندې ، خویندې اوکورني موجودي وي نوزموږ هم شته ، هیڅوك اوبونه دي راوړي زموږټوله معامله باید په برابر ي ترسره شي . عجولانه قدم هغه خلك اخلي چې دخپل ځان له پاره په آینده کي دمقام اوځاي پلټونکي اوسي . په دي هکله باید له هماغه لومړیو ورځوڅخه پوره فکر شوي واي اوهیڅ یوئې ترهغي نه واي ورخوشي شوي ترڅوچې زموږ دورکودرك نه واي معلوم .

دپاکستان داقتصادي امورودمملکت وزیرسردار آصف په ۱٦دجنوري په یوه غونډه کي دیپلوماتانوته دخپل ۲۰ ورځني سفرپه هکله چې روس او ورسره مرکزي آسیااسلامي هیوادونو ته ئې درلودہ،معلومات ورکړل اوونې ویل چې زموږسره دهغوهیوادونو دتجارت په لارکي یواځني خنډافغانستان دي، باید په افغانستان کي داسي پراخ بنسټه حکومت منځته راشي چې هغوهیوادونوته هم دمنلو وړوي نوموړي وویل چې دافغانستان شمالي ګاوندي هیوادونو پاکستان ته اخطار ورکړي چې نه باید په افغانستان کي یوبنسټ پاله حکومت

منځته راشي نوموړي دافغانستان دراتلونکي په برخه کي اندیښنه څرګندوي اووائي چې که چیري په افغانستان کي بنسټ پاله ډلي حکومت په ولکه کي راوړي نوممکن ډیر تاجك ، ازبك اوترکمن بیرته هغوهیوادوته هجرت وکړي اوپه دي ترتیب به نوي ستونزي راپیداشي . نوموړي مخکي واي چې که چیري په افغانستان کي داسي یوپراخ بنسټه حکومت منځته راشي چې ګاونډي هیوادونه هم پري راضي شي نوبیا دافغانستان څخه دریل دقطاراوسینه ترمرکزي آسیا پوري خپره کړي ...

دپاکستان نوموړي وزیر پرته له دې چې دخپل هیواد دتجزیې دمخنیوي په هکله فکروکړي دافغانستان په هکله اندیښمنددي . حال داچې دپاکستان دتجزیې مخنیوي که چاکړي ،نو هغه دافغانستان مسلمان قوم دي . ځکه په پاکستان کي دډیرې مودې راهیسي دآزادۍ په نوم تحریکونه چې دهندوانو اوروسانولخواګارنتي شوي واو دکابل دهغه وخت زمامدارانو (دظاهرشاه په شمول) له لارې پلي کیدل هم په بلوچستان ، په صوبه سرحد اوصوبه سندکي • خوپه افغانستان کي داسلامي پاڅون اوهلته دکمونیزم اوسري امپراطوري له ماتې وروسته چې زموږ ملت په کي خپل یونیم میلیون قهرمانان ځارکړل پاکستان داتحریکونه هم دمایوسي اوماتي سره مخ شول اونن همغه تجزیه غوښتونکي دجناب سرداراصف ترڅنګ په حکومت کي ګونډه دي هغه جناب باید داپه یادولري چې افغانان دعقیدې په بنسټ یودبل سره یوموټي دي دوي له تراوسه دغربي امپریالیزم دملیت نعارې شاته پورې وهلي په دوي کي

تراوسه چې کوم احساس شته هغه دملیت په بنسټ نه دي بلکه دعقیدي اوایمان په بنسټ دي، چې نتیجه ئې دجناب سردارصاحب په شمول ټولې نړۍ ولیدله . همدا رازجناب سردارصاحب باید په یادولري چې دمرکزي آسیا اسلامي هیوادونه لاتراوسه پوري دکمونستانو په ولکه کې دي ، هلته ملتونه اوس بیاداسلام په لور رامات شوي اولري نه ده چې هغه هیوادونه به هم داسلامي قیادتونو خاوندان شي . داچې هغوي اوس کومه ویره لري اوپاکستان ته هم اخطارورکوي اوله بلي خوانه پاکستان ته دتجارت ترنامه لاندې شنې شوتلې خوځوي علت ئې دادي چې هغوي هلته په خپلو ملتونو کې داسلامي پاڅون څخه اندېښمن دي هغوي باید نجیب ته اهمیت ورکړي ځکه دهغوي بقا دنجیب په بقاپوري اړونده ده که نجیب له منځه ځي هغوي به پخپله له منځه ځي ، بل داچې هغه تجارت چې پاکستان ئې منتظردي په همغه وخت کې ممکن دي چې په افغانستان کې دپاکستان یوملګري دوست اسلامي حکومت جوړښت ومومي له هغې پرته به دپاکستان له پاره دافغانستان له لارې مرکزي آسیا داسلامي هیوادونو سره تجارت کول هم دستونزوډک کاروي. له بلي خوانه پاکستاني مقامات دابايد له یاده ونه باسي چې دمرکزي آسیا اسلامي هیوادونه دافغان مجاهدقوم په ځان ځارونې آزاد شوي ، هغوي پخپله نه داآزادي ترلاسه کړي اونه به ئې تدبیري نوري مودي پوري زمونږ دځارونو پرته ترلاسه کړي واي . همدا اوس نړۍ اوپخپله روسان دکمونیزم داستبداد څخه تښتي اولعنت پرې وايي خو دمرکزي آسیا دحکومتونو واکدارانو له تراوسه هم دکمونیزم ځنځير ترغاړه لري ، ممکن زمونږ دوستان دي ټکي ته متوجه شوي وي چې داسلام دبیا احیا دورشروع شوي اوانشاء الله چې دښمنان ورته هرڅومره دشګوبندونه پرمخ کې ودروي داغورځنګ به خپل حتمي مسیر طي کوي .

دمجاهدینو ترمینځ دیووالي نښتوالي پخپله دپاکستاني دوستانو دفعالیت نتیجه ده که نه افغان قوم یو اومتحددي او وي به ! دابه نه خیرو چې دلته په پاکستان کې دافغاني احزابو اوډلو ټپلو په جوړولو کې دپاکستان داستخباراتي ځانګو په شمول امریکا اوانګلیسانو څومره لاس درلود ، خوبده به نه وي چې دتیردسمبر ددریمې ځلورمې اوپنځمې ورځې دجهادي مشرانو دغونډو په هکله اوبیا دقیادي شورې دطرحې په هکله یوڅه ووایو :

د۹۱ عیسوي کال ددسمبر په دریمه نیټه دمجاهدینو ټولو مشرانو دپاکستان دجمهوررئیس غلام اسحق خان اوصدراعظم نوازشریف سره مفصلې غونډې درلودې په دې غونډوکې دافغانستان دراتلونکې په هکله دقیادي شورې دجوړولو له پاره یوه پریکړه وشوه په دې غونډه کې چې پوهاند مجددي، پیرسیداحمدګیلاني، مولوي محمد نبي، پوهاند رباني، انجنیر حکمتیار، آیت الله محسني ، انجنیراحمدشاه ، قاضي امین وقاد، مولوي منصور اومولوي سمیع الله ګډون درلود لاندې پریکړې وشوې

۱- دقیادي شورې جوړښت چې دتنظیمونو مشران به په کې ګډون لري اودهغوي دډلې څخه یوکس دهغوي دړئیس په حیث ټاکل کیږي

۲- دانتقالي اسلامي مؤقت حکومت جوړښت چې دتنظیمونو مشران به په کې ګډون نه کوي .

۳- داوسني ۴۰ کسیزکمیسیون دوګړو دشمیر زیاتول د۶۰ څخه ترسلو کسانو پوري .

۴- اسلامي مؤقت حکومت به دیو کال په دوران کې داموروو واګې منتخب حکومت ته انتقالوي .

۵- په همدې موده کې به انتخابات ترسره کیږي .

۶- دمنتخبې شورې دتشکیل وروسته به قیادي شورې منحل اعلامیږي .

۷- مؤقت اسلامي حکومت به دکابل دړژیم دسقوط نه وروسته خپلو ټولو صلاحیتونو سره کارپیل کوي .

په دې تړون دې لاندې کسانو لاسلیك کړي .

آیت الله محسني، انجنیرحکمتیار، مولوي محمدنبي ، استاد رباني، مولوي منصور، مجددي ، مولوي سمیع الله ، سیداحمد ګیلاني ، قاضي امین وقاد .

داسند چې ددسمبر په دریمه لاسلیك شو سمدستي وروسته ئې پوهاند مجددي دبي بي سي او امریکاغږراډیوګانو څخه خپل عکس العمل څرګندکړ اوویې ویل چې که څه هم دقیادي شورې په طرحه ئې لاسلیك کړي خوپرې قانع نه دي. دبلې خوانه دامریکا نماینده پیترتامسن چې په همدې ورځ په اسلام آبادکې ؤ دامریکا غږ نماینده ته وویل داطرحه چې دپاکستاني مقاماتو ترمخ پرې لاسلیك شوي عملي نه ده ، همداراز دحزب اسلامي دسیاسي امورو یومسئول مقام ماته وویل چې دپاکستاني جنرالانو نظرهم اوس دابله خوادي اووایي چې

داطرحه عملي نه ده . پیرسیداحمد ګیلاني چې له اسلیك سمدستي وروسته انګلستان ته ولاړ دهغه ځای نخخه په خپله بنده غړانګه اعلان وکړچې دطرحې سره موافق نه دي .

اوس باید ولیدل شي چې دپاکستان جناب وزیر ادعاڅومره برحق ده ، مونږ کي خوداختلافاتو اصلي عاملین له دوي څخه پیداکیږي اوزمونږ ځیني عجول اوپه چوکي پسي لیوني قیادتونه دناځکوپه ځیر اخواديخواکوي . که همدا اوس په افغان قوم کي ددوي لاسوهني بندي شي نوسبابه افغانان په خپلو منځوکي یوي نتیجي ته ورسیږي خو بیابه ددوي ګټې څوك خوندي کړي ؟ دایومشکل سوال دي،ځکه دوي داګیله هم لري چې مجاهدین دپاکستان دګټو خیال نه ساتي ! اوهغه چې خیال یي ساتي هغه ته بنستې پاله ډلي لارنه ورکوي . په دي خاطر ددوي کوشش همدادي چې دمجاهدینو ترمینځ لانجي زیاتي کړي . دوي پخپل منځې مشکل کي اخته کړي ، نړي ددوي پخلاف تبلیغات وکړي اواوبه خړي کړي ترڅوماهیان په کي ونیسي .

دلته دمجاهدینو په صفونو کي هم ځیني کسان داسي دي چې هغوي دغرب اوغربي مشربه خلکوسره په تړونونو کي راګیردي . هغوي دڅه مجبوریتونو په خاطر په غونډوکي ګډون هم کوي خوهغه یواځي اویواځې په دي خاطر دي چې زمونږ دانوروورونه پري مصروف کړي . هغوي دزړه نه نه غواړي دمسئلي دحل له پاره یوه داسي مشروعه لارراپیداکړي چې مجاهدین په کي برخمن وګرزي، اصل کاردنجیب له پاره روان دي ظاهرشاه هم فقط دیوه ناځکي په ځیر ګډوي . په دي ګرمو بحثونو کي ددسمبر په ۱۷ نیټه مونږ یودري کسیزهیئت دپیرصاحب دزوي سره یوه غونډه درلوده ، هغه وویل : هغه څه چې زماپلار (پیرسیداحمدګیلاني) دقیادي شوري دطرحي په هکله تعهدکړي هغه دنشت سره برابر دي اوزماپلارتري پښیمانه شوي پوښتنه موتري وکړه ولي خپل تعهد ته وفادار نه یاست ، ویې ویل داسي تعهدات ډیر شوي ، تراوسه پري دپاکستان داستخباراتو اداره کي ۵۸ دتعهداتو دوسیې ړي دي دائي ۵۹ مه .. اوداچي نړي دپاکستان په شمول پریکړه کړي ظاهرشاه راوړي هیڅوك ئي هم مقابله نه شي کولي .

اوس دي منطق ته وګوري اوظاهرشاه راتللوته ! هغه څوك چې دخپل تعهد په هکله مخلص نه وي اوخپله امضا ورته بي ارزښه ښکاري دهغي نه به دافغانستان داینده په هکله څه توقع وکړل شي . هغه خپله یوه نوي طرحه دمجاهدینو دنورمصروفیت په خاطر وړاندي کړي اوپه هغي کي ئي ویلي چې قیادي شوري باید دجهادي تائیدونو باند ي محدوده نه شي بلکي ټولو افغانانو نمایندګان په کي ګډون ولري، او داچي دقیادي شوري هرغړي کولي شي چې داکثریت رایي په ګټلو ددي شوري رئیس وټاکل شي او ..... ددي په څنګ کي زمونږ ځیني نورمشران لکه پوهاندسیاف اومولوي خالص خپله خپله طرحه لري . خو هغه تحلیل اوتعبیر چې پوهاند سیاف اومولوي خالص په خپلې ګډي غونډي کي چې هلته په طورخم کي ددواړومشرانو ترمینځ وشوه دقبول اومنلو وړنه دي . هرڅوك کولي شي یوڅه دخپلي خوښي په مطابق تعبیرکړي . هغه شورا چې محترم استادئي اوس غواړي ترڅوپنځه سوه کسان په کي ګډون ولري هم داسلامي غورځنګ منورینوته دمنلو وړنه ده ، ځکه په هغه شوري کي چې غلام علي آئین چې لورئي همدا اوس دامریکا دحسن اوښایئت ملکه ده ګډون ولري په هیڅ ډول اسلامي نه ګڼل کیږي اونه به داډول خلك اسلامي نظام ته ووټ ورکړي .

اوس چې داسي وخت راغلي چې دمجاهدینو مشران باید دعمل ډګرته راودانګي یوله بله څخه لیري کیدل خپلي پښې وهل دي ، دپاکستان حکومت په بهرني پالیسي کي اوسني بدلون اوپه الجزایر کي دانتخاباتو په نتیجه کي دمسلمانانو دبریالیتوب اودهغي مخنیوي دخطر زنګ دي . نه باید اوس په دي وخت کي ځانونه په څخوږهلو مصروف کړل شي . بلکه باید رایوځای شي ځکه دښمن په مورچل کي ناسته دي هرآن انتظار لري چې یوبو موکړي اوخپل اهداف ترلاسه کړي .

که نورهیڅ نه وي دمجاهدینو داڅلوړپنځه اسلامي تنظیمونه بایدپخپلو کي سرونه نژدي کړي ترڅو پاکستان اوهم دنوروبیروني سازشونو دمخنیوي به خاطریوه کلکه طرحه جوړه شي . هم به زمونږ دپاکستاني دوستانو دمجاهدینو ترمنځ دښه یووالي ګیله ورکه شي اوهم به ، مونږ دخپل باغ میوه په خپله راټوله کړي وي.

من ازتمامي رهبران جهاد مي خواهم که براي رضاي خدا وبه پاس حرمت خون شهداازسنگ اندازي وکارشکني در مسيرتحقق شوراي قيادي خود داري کنند وزمينه را براي مداخلات بيگانگان ودشمنان اسلام فراهم نسازند

حجت الاسلام جبرئيلي

ادارهٔ شفق دربارهٔ جريانات اخير مربوط به قضيه افغانستان بابرادرمحترم حجة الاسلام جبرئيلي رئيس شوراي مرکزي جبهه متحد انقلاب اسلامي افغانستان مصاحبه يي بعمل آورده است که اينك تقديم مي شود :

سوال : برادر محترم جبرئيلي صاحب ! تشکيل شوراي قيادي وحکومت مؤقت وتوسيع کميسيون چهل ويك نفري به صدنفري بنظرشما درراه پيروزي جهاديك اقدام مثبت است ياخير ؟

جواب : بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله والصلوة والسلام علي محمدوعلي اله واصحابه اجمعين . امابعد

بادرود به ارواح طيبه تمامي شهداي راه اسلام ، آزادي وانسانيت ازبدروحنين تاکربلاي خونبار افغانستان وباسلام بردليرمردان عرصه پيکاروسنگرداران غيور ومجاهدان دشمن شکن وکفر برانداز سرزمين مردخيز وشهيدپرور افغانستان . وباحمدوسپاس بيکران بدرگاه خداي بي همتا، حامي ومدافع مؤمنان ومستضعفان ودرهم کوبنده زورگويان وستمگران . سپاس برنعمت هاي فراوان والطاف بي شمارش . سپاس براينکه برملت فقيروگمنام مامنت نهاد وبزرگترين قدرت الحادي جهان رابدست تواناي اين پا برهنگان عاشق اسلام ومشتاق شهادت پارچه پارچه نمود وباشکستي خفت بارمواجه ساخت ودرس عبرتي به همه جباران زمان داد .

اين سوال شما رابايد دردوبخش پاسخ گفت

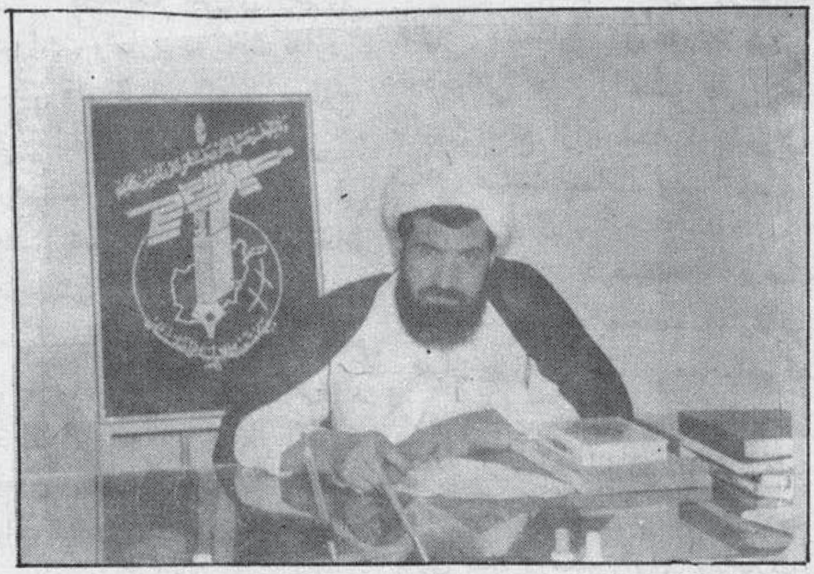

برادر جبرئيلي رئيس شوراي مرکزي جبهه متحد انقلاب اسلامي افغانستان

يك - تشکيل شوراي قيادي وتوسيع کميسيون چهل ويك نفري

دو - تشکيل حکومت مؤقت

امادربخش نخست ، بنظرمايکي ازگامهاي بسيار ارزشمند ومبارکي که درجريان انقلاب اسلامي افغانستان برداشته شده وازاقدامات مفيد وکارسازي که دقيقا درزمان مناسب خودش صورت گرفته ، تشکيل شوراي قيادي است . بخصوص ارزش اين اقدام ازاين جهت بيشتراست که به ابتکارعمل رهبران جهادي وبراساس درك ضرورت ها صورت گرفت واعمال سليقه وفشارخارجي دراين جريان دخالت نداشت .

شمامي دانيد که ترکيب جامعه اسلامي افغانستان بگونه ايست که پذيراي رهبري فردي نمي باشد تاآنجاکه مي توان گفت جاباڒکردن رهبري واحد وبدست آوردن مقبوليت

عام، دراین کشور درشرایط حاضر یقینا غیرعملي است . وازطرفي هم هرکدام ازشخصیت ها وجریانهاي مهم جهادي رهبري بخش عظیمي ازملت ومجاهدین رابرعهده دارند وهدایت وکنترول انقلاب وکشورهم درمراحل بسیارحساسي که درحال حاضرمابا آن دست به گریبانیم ویاپیش رو داریم ، بدون داشتن رهبري واحد ومتمرکز امکان پذیرنیست . لذا تشکیل شوراي قیادي بهترین وعاقلانه ترین راه براي رفع این نقیصه وجبران کمبود خلا رهبري جامع فردي است .

بنده شخصا ازقبل هم طرفدار شوراي رهبري بودم ویك سال قبل این مطلب رادرمصاحبه باکیهان هوایي مطرح کردم وحالاهم مشکل افغانستان رابدون داشتن چنین شورایي قابل حل نمي دانم .

نقش ووظایف شوراي رهبري روشن است ونیازي به بحث ندارد . اما چون تمام کساني که در سطوح بالاي انقلاب داراي نقش ونظرهستند درشوراي قیادي نمي گنجند یعني این شورا به لحاظ محدودیتش نمي تواند همه را احتوا کند، تشکیل شوراي نسبتا وسیع تري براي دربرگرفتن عناصرمؤثر طرازاول انقلاب وانسجام اکثریت نیروهاي انقلابي وجهادي درکنار شوراي قیادي لازم ومفید است که مي تواند مکمل شوراي رهبري باشد ودرعمل، وظایف شوراي انقلاب راعهده دارگردد . البته این شورا باید درطول شوراي قیادي قرارگیرد نه درعرض آن .

لذا توسیع کمیسیون چهل ویك نفري به صدنفري هم دراین راستا اقدامي است بمورد ومفید .بویژه آنکه درآن براي تمامي گروهها وجناحهاي درگیر درقضیه افغانستان سهم مناسب درنظر گرفته شده است .

وازآنجا که درشرایط کنوني نه برگزاري انتخابات مقدوراست ونه هم تشکیل شوراي وسیع مشورتي باهمه مشکلات وخرج هاي گزافي که به همراه دارد نمیتواند باري ازدوش انقلاب بردارد ودردي رادواکند ، مناسب ترین راه حل ، همین توسیع کمیسیون چهل یك نفري موجود است تاحداکثر صدنفر . که درآن هم شخصیت هاي سطح بالاي گروهامي توانند حضوریابند، هم قوماندانهاي بزرگ وهم جمعي ازعلماي دیني ودانشمندان وروشنفکران صاحب نظر مقیم دیگرکشور ها .

اماباکمال تأسف باید عرض کردکه دخالت بیگانگان ووسوسه هاي دشمنان ووجود برخي خودخواهي ها وانحصارطلبي ها تاکنون مانع ازآن شده که شوراي قیادي عینیت پیداکند وعملا زمام اموررابدست گیرد .

من درهمینجا فرصت راغنیمت شمرده مخلصانه ازتمامي رهبران وبزرگان جهادي میخواهم که براي رضاي خداوپاس حرمت خون شهدا ازسنگ اندازي وکارشکني درمسیرتحقق شوراي قیادي خود داري کنند وزمینه رابراي مداخلات بیگانگان ودشمنان جهاد وانقلاب فراهم نسازند .

اما درقسمت تشکیل حکومت مؤقت باید بگویم که تاوقتي نجیب برافغانستان حاکم است واداره امور کشور به مجاهدین محول نگردیده ودوره انتقالي آغازنشود ، تشکیل حکومت مؤقت هیچ فایده یي ندارد وموجب ضیاع وقت وامکانات خواهدبود .

البته باید شوراي قیادي وکمیسیون صدنفري ، پس ازفعال شدن آمادگي تشکیل حکومت مؤقت انتقالي راداشته باشد تابه مجرد ازبین رفتن دولت نجیب ، خلاقدرت بوجود نیاید وهرج ومرج بیشتر درکشور ایجاد نگردد .

سوال : جریان مذاکرات بین نیروهاي جهادي ومسکو بنظرشمادرحل مسأله افغانستان چه کمکي مي تواند بکند آیاشما ازمذاکراتي که تاحال درمسکو واسلام آباد صورت گرفته راضي هستید ؟

جواب : قاعدتاً روسها نباید به حمایت شان ازرژیم نجیب ادامه دهند . چون آنهادراین حمایت بدنبال مسایلي بودند که درحال حاضر وباتوجه به تحولات سریع وعمیق درداخل شوروي سابق ، زمینه آنهابکلي ازبین رفته است .

نه ایده مارکسیسم پابرجاي ماند ونه اتحاد شوروي برقرار . تاروسهابراي توسعه قلمرو خاکي یا اعتقادي خود علاقه مند به حمایت ازرژیم نجیب باشند امادراینکه روسها حاضرند به واقعیات موجودتن دهند یانه ؟ تردید وجود داشت وهنوزهم وجود دارد . هرچند که روسها مدعي بودند وهستند که ماحاضریم بامجاهدین کناربیائیم . مذاکره با روسهامي توانست ومي تواند میزان صحت وسقم ادعاي آنهارامشخص کند وازفریبکاري ودغل بازي آنها درانظار مردم افغانستان وجهان یك

باردیگر پرده بردارد وبه دنیا ثابت کند که روسها در دیپلماسي شان نسبت به افغانستان هنوزهم تجدید نظربنیادي نکرده اند .

مذاکراتي که تاکنون باروسها صورت گرفته است درمجموع چندفایده رامي توان برآنها مترتب دانست .

۱- بدنیا ثابت شدکه علیرغم تبلیغات روسها، مجاهدین جنگ طلب نیستند وبدنبال صلحي شرافتمندانه اند .

۲- غدر و دورویي روسها یك باردیگر روشن شد که عملاً به قرارخود بامجاهدین پشت پازدند . واین ، بانگ بیدارباشي است براي رهبراني که بیش ازحد به مذاکرات سیاسي خوشبیني نشان مي دهند ومعلوم شدکه روسها عملا قرارداد شان بامجاهدین را زیر پاگذاشته اند . دراین موقعیت ،سران مجاهدین ونیز رسانه هاي جهادي باید علیه روسها تبلیغات گسترده یي راه اندازند وآنهارادرمضیقه قراردهند تامجبور شوند که به تعهدات خود عمل نمایند یادرسطح جهان این رسوایي رایك باردیگر بپذیرند . ولي متأسفانه دراین جهت تاکنون هیچ اقدامي صورت نگرفته است

البته نباید به مذاکره باروسها بیش ازحد خوشبین بود ونباید به تلاشهاي سیاسي بعنوان تنهاراه حل ممکن درقضیه افغانستان چشم دوخت امادرکنار ادامه جهاد مسلحانه ، نمیتوان ازتعقیب این راه هم صرف نظرکرد .

سوال : برمؤقف تنظیم هاي که اکثریت مردم وناديده گرفتن واقعیات موجود درجامعه وجهان ، گاهي هم موجب شکست وتجرید شخص یاجریان سیاسي مي شود لذا تقاضاي مااین است که این بزرگان باسعه ، صدر بیشتروحساب شده ترگام بردارند .

سوال : عوامل تأخیر فتح نهایي مجاهدین بنظرشماچیست وچگونه مي توان این عوامل را دورکرد اگرنتوانیم این عوامل رامنتفي سازیم عواقب انقلاب راچگونه پیشبني مي کنید ؟

جواب : عوامل گوناگوني داردکه برخي ازآنها عبارتند از :

۱- اختلاف بینش ومشرب وسلیقه رهبران جهادي که به تعبیر قرآن کریم موجب سستي وقتل مي شود .

ترکیب جامعه اسلامي افغانستان بگونه یي است که پذیراي رهبري فردي نمي باشد.

هنوزهم حاضرنیستند حق مردم افغانستان رابه آنها واگذار نمایند .

۳- مذاکره مستقیم رهبران جهادي باروسها که طرف اصلي جنگ افغانستان اند درصورتي که روند مطلوبي راطي کند مي تواند راه مداخلات امریکا وسازمانهاي بین المللي وسایرکشورها راسدکند .

چون آنهامدعي اندکه بعنوان مصلح درمیان دوطرف درگیر عملي مي کنند ووقتي دوطرف جنگ خودشان باهم توافق کنند نیازي به واسطه ومصلح نیست .

نکته یي که دراینجا قابل ذکراست اینکه درمذاکرات اسلام آباد وپس ازآن روشن شدکه روسها باطرح شوراي قیادي مخالفت کردند چه تبصره مي کنید ؟

جواب : تنظیم هایي که درابتدااین طرح راپذیرفتند وبعداً به مخالفت برخاستند یامردد شدند بنظرمادستخوش وساوس بیگانگان گردیده اند واماآنانکه ازاساس باآن مخالف بودند احتمالاً یاگرفتار مرض انحصارطلبي هستند وياهواي رهبري فردي را درسرمي پرورانند وبه همین دلیل رهبري جمعي رانفي مي کنند . وبنظرما هردوجناح دراشتباهند .

بعضي هابه سردادن بانگ مخالفت عادت کرده اند وگاهي هم براي شان مفید تمام شده ، اماباید توجه کنند که مخالفت باخواست

۲- دست اندازي ها ومداخلات بیگانگاني که درقضیه افغانستان دخیل اند .

۳- رفاه زدگي برخي ازفرماندهان جهادي وپیدایش نسبي روحیه آسایش طلبي وتلاش براي بدست آوردن امکانات بیشتر .

٤- گرم شدن بازارفعالیت هاي سیاسي وامید وارشدن به راه حل سیاسي .

٥- تلاشهاي رژیم کابل جهت ایجاد اختلاف وتفرقه وضعف درصفوف واراده ملت و مجاهدین .

٦- تبلیغات گسترده غرب مبني برپایان یافتن دوران جهادمسلحانه ولزوم روآوردن به تلاشهاي سیاسي

۷- قطع کمکها وحمايت هاي بين المللي ازمجاهدين .

۸- ضعف روحيه اعتماد به نفس واتکاء به خويشتن و ...

براي کاستن ازنقش مخرب اين عوامل، بايد تلاشهاي بي وقفه فکري ، فرهنگي وتبليغي بمنظور اعاده روحيات ومعنويات دوران آغاز جهادمسلحانه درميان مجاهدين صورت گيرد تابتوانند با امکانات موجود ومحدود وباتوکل بيشتر به خداي متعال وبايقين به پيروزي ، جهاد را ادامه دهند . البته اين کاري است تاحدي دشوار ونيازمند وقت وزمان ولي درعين حال ممکن است وميسر ومع الاسف درساليان گذشته به اين مهم کمترتوجه شده است .

من يقين دارم که تداوم جهاد ودل نبستن مجاهدين به مؤامرات وراه حلهاي سياسي ، آنانرا درزدودن اين عوامل منفي ومخرب ياري خواهد داد وزمينه پيروزي نهايي رافراهم خواهد ساخت .

ضمنا اگر رهبران جهادي ما همانگونه که شايسته يك رهبر اسلامي است بتوانند خودرا از خودمحوري ، انحصارطلبي واحيانا منفي بافي منزه بدارند وهرچه زودتر شوراي قيادي رافعال کنند وابتکارعمل رادرصحنه هاي سياسي ونظامي بدست گيرند ، زمينه بسياري ازمداخلات خارجي ازبين خواهد رفت وعوامل منفي جايش رابه عوامل مثبت خواهد داد .

آنچه تاکنون موجب ضعف وپراگندگي ماگرديده ، بخشي ازآفات انقلاب است که اگر بادرايت وبردباري علاج نشود، به تدريج انقلاب را ازمسير اصليش منحرف ساخته وزمام امور را ازدست مسئولين دلسوزوآگاه وزجرکشيده بيرون خواهدساخت وخداي نخواسته صيادانيکه درکمين نشسته وخواب رياست وزمامداري مي بينند باکمك وحمايت غرب برسرنوشت مردم شهيد پرور مامسلط خواهند شد .

سوال : تصورنميکنيد که موقف کنوني حکومت ايران دررابطه باقضيه افغانستان يك موقف انقلابي و اسلامي نيست ؟

جواب : اساسا هرکشوري اعم ازهمسايگان يادیگران که درقضا ياي افغانستان ذي دخل اند، مواقف شان بيش از آنکه به نفع مردم ، کشور وانقلاب ماباشد درراستاي مصالح ملي وکشوري خود شان مي باشد وازعينك منافع خود به مصالح مامي نگرند .

واين يك امرطبيعي هم هست . اگرماهم جاي آنهامي بوديم بعيد بودکه روشي غيرازاين مي داشتيم يك اصل کلي دردنياي سياست اينست که هرکس به فکرخويش است . ماهم بايد بفکرمصالح خود وکشوروملت خودباشيم .

توقع اينکه کشوري مصالح ومنافع خودرا فداي مصالح ماکند توقعي است نابجا وهرگز چنين کشوري دردنيا پيدا نخواهدشد . وطبعا وقتي پاي مصالح ملي وکشوري بميان آمد جايي براي اتخاذ مواقف انقلابي باقي نخواهد ماند .

سوال : نقش امريکا درمذاکرات بين مجاهدين وروسها راتاچه حدموثر مي دانيد يعني روسها تاکدام سرحد مجبورهستند فرمايشات امريکارادر اين مذاکرات درنظربگيرند ؟

جواب : وضعيت فعلي روسيه وسايرکشورهاي مشترك المنافع آنهاراشديدا محتاج غرب وامريکاساخته است تاآنجا که بدون کمك غرب براي آنها امرارحيات بسيار مشکل است . لذا آنهاچاره يي جز کسب رضايت امريکا ندارند

ومن گمان مي کنم درحال حاضر روسهانمي توانند ازخواست امريکا دررابطه باقضيه افغانستان تخطي کنند وبه احتمال قوي يك دليل عمده يي که روسها قرارداد شان بامجاهدين راعملا ناديده گرفتند فشار امريکا بوده است تامذاکرات ازحالت دوجانبه خارج شود وطرح امريکا وروس (طرح پنج ماده يي سازمان ملل) دومرتبه زمينه مطرح شدن پيداکند ونقش امريکا درتحولات افغانستان محفوظ بماند .

سوال : وضع سياسي ونظامي فعلي جهادرا چگونه ارزيابي مي کنيد ؟

جواب : هرچندتلاشها وايثار گريهاي مخلصانه سنگرداران عزيزما درنقاط مختلف افغانستان دشمن راسخت درمضيقه قرارداده وناتوان ساخته است ودرساحه سياسي هم موفقيت هاي چشمگيري تاکنون داشته ايم امابصورت کل، درحال حاضر وضعيت سياسي ونظامي جهاد روال مطلوب وقابل قبولي ندارد وبنظرمن درهردوبعدسياسي ونظامي تحرکي عميق وهمه جانبه لازم است تاوضع بصورت مطلوب تغيير يابد .

سوال : براي رسيدن هرچه زودتر بسرمنزل پيروزي انقلاب اسلامي چه راه حلهايي را پيشنهادمي کنيد ؟

جواب : فقط یك راه حل پیشنهادمي کنم که ابعاد گوناگوني دارد وهربخش آن مکمل بخش دیگراست بدین قرار :

۱- درقدم اول شوراي قیادي عینیت یابد وفعال شودکه طبعا ازخود گذري وایثار صادقانه ومخلصانه رهبران جهادي شرط اول موفقیت آن است .

۲- کمیسیون ٤۱ نفري سابق بصورتي کامل وفراگیر فعال شود

۳- ایجاد هماهنگي بین شوراي قیادي وشوراي سرتاسري قوماندانها ، وجلوگیري ازپراگندگي بیشتر درصفوف جهاد وانقلاب کاملا ضروري است .

٤- جلوگیري ازمداخلات بیگانگان درامورمربوط به انقلاب افغانستان ، که این مامول بانزدیك شدن وانسجام محورهاي جهادي موجود قطعا بخوبي برآورده خواهدشد . اما لازمه حتمي آن ، سعه صدر، ترك خودمحوري ها وانحصارطلبي ها ودوري ازهواهاي

وسنجیده ودقیق باشرکت تمامي تنظیم ها ومجاهدین حاضردرصحنه انقلاب، که ازطریق فرماندهي مشترك در روز وساعت معین درسرتاسر افغانستان آغازشود چنین عملیاتي بطورقطع ویقین ظرف چند روز بساط رژیم رابرهم خواهد چید وسرنوشت انقلاب رامشخص خواهد کرد . وهمه را ازسردرگمي نجات خواهدداد .

شرایط سیاسي داخلي وبین المللي براي چنین اقدامي کاملا آماده است تنهاعامل تاخیر چنین عملیاتي، عدم هماهنگي رهبران وجوعدم اعتماد موجود است که بافعال شدن شوراي قیادي وباتوجه به تذکرات فوق ، این کمبودهم جبران خواهدشد .

چنین طرحي هم معقول است وهم عملي وصددرصد نتیجه بخش ، فقط یك همت مردانه مي خواهد ویك ازخود گذري عاشقانه وایثار گرانه ، ودرغیرآن باید پذیراي بدبختي دایمي باشیم .

وجهان که روزي ازجنگ ماحمایت مي کرده اند امروز علاقه یي به ادامه جنگ نشان نمي دهند .

کشورهاي همجوارماهم بخصوص حالاکه خطرتوسعه طلبي شوروي سابق بکلي ازبین رفته است ترجیح مي دهند که دیگر درهمسایگي آنهاجنگي وجودنداشته باشد مایل اند ازمشکل پذیرایي چندین میلیون مهاجري که هنوزهم روبه ازدیاد است رهایي یابند . مردم داخل ومهاجرین خارج ازافغانستان هم ازدربدري وبي سرنوشتي به ستوه آمده اند .

دراین میان اگررهبران تنظیم هاي جهادي دراین موقعیت حساس ، ازخود درایت ولیاقت مناسب نشان دهند وبااقدام شایسته وبه موقع وباوارد آوردن ضربه مهلك وتعیین کننده وهماهنگ ، کاررژیم مزدور رایکسره کننده، یقینا ایران وپاکستان نه تمایلي به آوردن یاآمدن ظاهرشاه خواهند داشت ونه زمینه یي براي ابرازچنین تمایلاتي

ظاهرشاه بیش ازهرکشوردیگري موردحمایت امریکا ست.

نفساني ازناحیه تمام جوانب درگیر مي باشد .

۵- تشدید عملیات نظامي بصورت عاجل ودرگیر نمودن نیروهاي دشمن .

٦- راه انداختن تظاهرات وسیع خیاباني درکابل وسایرشهرهاوتحت فشارقراردادن رژیم به عناوین مختلف ازقبیل ازادي زندانیان سیاسي، تأمین نیاز مندیهاي اولیه وضروري مردم . تقاضاي برگزاري انتخابات آزاد وغیره .

۷- همزمان بااینها، راه اندازي یك عملیات سرتاسري پلان شده

سوال : نظرشما درباره آوازه هاي که درین روزها بخاطر آوردن ظاهرشاه براه افتاده وحتي میگویند پاکستان درسیاستش درارتباط باقضیه افغانستان تغیر آورده وحکومت ایران نیز به آوردن شاه سابق تمایل نشان داده است چیست ؟ واگرپاکستان وایران براین مسئله توافق کنند عکس العمل نیروهاي جهادي دربرابرآن چه خواهد بود ؟

جواب : بدیهي است که شرایط سیاسي موجود ایجاب مي کندکه مشکل افغانستان بگونه یي حل شود وافکارعمومي مردم منطقه

خواهد ماند .

امااگر مادرمقام عمل نشان دهیم که قدرت ولیاقت تصمیم گیري وتعیین سرنوشت نداریم وباکارشکني و پراگندگي ومنفي بافي روزگار بگذرانیم ووقت کشي کنیم ومیدان سیاست رابه اجانب وحریفان ودشمنان خالي کنیم یقینا دیگران باتوجه به مصالح خود براي ماتصمیم خواهند گرفت .

ظاهرشاه بیش ازهرکشور دیگري مورد حمایت امریکا ست وتلاشهایي که بمنظور بازگشت مجدد او به صحنه سیاست افغانستان

صورت مي گيرد، ازناحيه هركشوري كه اعمال شود به عقيده من صحنه گردان اصلي امريكاست . وتمام اختلافات وپراگندگي هادربين مجاهدين ورهبران هم باتوطئه ودسيسه امريكا است . چنانكه بقاي رژيم كابل نيز درشرايط كنوني باكمك مستقيم وغيرمستقيم امريكا تضمين مي شود زيرا هرچند روسها دروضعيت موجود هم برخي انگيزه هايي براي حمايت از رژيم نجيب دارند اماديگرتوان حمايت از آن را بخصوص دربخش كمكهاي اقتصادي وغذايي ازدست داده اند .

نقشه امريكا اينست كه باتشديد وتعميق اختلافات دربين رهبران وتنظيم ها وبدبين ساختن مردم ومهاجرين به آنان ازيك طرف، وتقويه وسرپانگهداشتن رژيم كابل ازطرف ديگروباجلوگيري ازاقدامات مؤثر وسرنوشت سازسياسي ونظامي ازناحيه سوم ، زمينه را براي پياده شدن طرح پنج ماده يي وديالوگ بين الافغاني فراهم سازد وسران مجاهدين رابه قبول يك حكومت مؤقت ائتلافي بي رنگ وبو وادارنمايد حال چه درراس آن ظاهرشاه باشد ياهركس ديگر .

بگمان من اگرمجاهدين ازطريق نظامي يااتحاد وقاطعيت وانسجام درمواضع سياسي موفق به حل قضيه شوند، همه توطئه هاخنثي خواهدشد واگرخداي نكرده پراگندگي هاهمچنان ادامه يابد وروند مذاكرات سياسي تدريجا بعنوان جريان غالب درصحنه انقلاب مطرح شود وچاره منحصر به ادامه آن راه گردد ، درآنصورت يكي ازمحورهاي اصلي كه درآينده بايد طرف مذاكره سران مجاهدين قرارگيرد ، حكومت ايالات متحده امريكا خواهدبود تاهم خود به قطع حمايت ازرژيم كابل ترغيب شود وهم برروسها بدين منظور فشار آورد وخداچنين روزي رانياورد چراكه هميشه مديون وبدهكارامريكا خواهيم بود .

برادرمحترم جبرئيلي صاحب ! باتشكر ازشماكه باوجود مصروفيات زيادحاضرشديد پرسشهاي مارا باپيشاني گشاده جواب بدهيد ، مصاحبه راخاتمه مي دهيم .

ازشما نيز تشكرمي كنم وازخداي متعال عاجزانه مي خواهم كه صفوف مجاهدين راواحد ومستحكم وقدم ها رااستوار وپراگندگي هارا به لطف خودش تبديل به وحدت ويكپارچگي نمايد ودلهاي مارابه هم نزديك ومهربان ومقدمات پيروزي نهايي ملت ستمديده ماوهمه مسلمين جهان رابقدرت قاهره خويش فراهم سازد . والسلام علي من اتبع الهدي

#######

وروړحكمتيار..

اسيرپه ځاي يوافغاني اسيرهغوي ته حواله شوي دي يوه پوښتنه وکړه چي مجاهد وروړ حكمتيار په ځواب كي داسي وويل زه به په هغه صورت كي ډير خفه وم چي هغه ډك لاس بيرته گرځيدلاي واي ، خوښه شو چي هغه خالي لاس بيرته ولاړ . جنگي اسراء به هلته خوشي كيږي چي زموږدجنگي اسراو سرنوشت معلوم شي، دځلويست زرو لادركوكسانو سرنوشت معلوم شي اودافغانستان مسئله حل شي، دروسي پوځونو په لاس مسلط شوي حكومت ختم شي ، نورپه روسي وسلو افغانان په قتل ونه رسيږي .

دپاكستان ځينوحلقو ددي سره ډيره زياته دلچسپي درلوده چي خامخادي ځيني جنگي اسراء خوشي شي . كوم مصلحت چي ددوي مدنظروو موږپه هغه باندي قانع نه شوو .

پوښتنه : دروسي اسيرپرځاي يوافغاني وركول دا عجيبه خبره نده ؟ پداسي حال كي چي له يوي خواويل كيږي چي روسانو زموږپه ملك تيري كړي وو اوموږ روسي اسراء لرو خوهيأت ته دروسي پرځاي افغاني وركول كيږي . تاسو په دي باب څه ويل غواړي ؟

ځواب : له موږسره چي كوم روسي وو هغه هم تلوته تيارنه وو . هغه وويل چي ترڅو دافغان ولس مسئله نه وي حل شوي ، ټول افغانان نوي خوشي شوي زه نه ځم ، بهتره داده چي داتپوس له هغه چانه وكړي چي افغانان روسانوته حواله كوي !!

مجاهد وروړحكمتيار ديوي بلي پوښتني په ځواب كي داسي وويل : زه به دانه وايم چي شايد داخبره برعكس وي اوموږبه داجنگي اسراء ددي لپاره نه وي خوشي كړي چي دلته دظاهرشاه دراتلولپاره هڅې كيږي . دظاهرشاه دراتلولپاره داكوښښونه ډير دمخه پيل شوي وو . دجنگي اسراء دساتلو نه زموږ يومقصد دادي چي داپرروسانوباندي دكشالي دژرحل لپاره دفشارراوستلو يوه وسيله شي اوزموږ تشويش دادي چي نورغواړي دغه فشار له منځه يوسي اودحل نه مخكي جنگي اسراء خوشي كړو .

او دمجاهدينو په لاس كي دروسانو پرضد دفشاريواځيني وسيله همدا داسراء و ساتل دي ، شايد ځينو حلقو سره دادلچسپي وي چي بايد دافشار نه وي اوهسي خوداخبره هغوكسانو ته اصلاً متوجه ده چي دروسي اسراء و دخوشي كيدلو موافقه يي كړي وه . موږ نه په مذاكراتو كي برخه درلوده اونه له دي سره موافق يو ، حتي هيأت ته مووېلي چي داسراء و په هكله نبايد خبري وشي اونه څه موافقه وشي . هغوي تعهد كړي وو او هغوي بايد خوشي كړي واي ، مطالبه هم بايد له هغوي نه شوي واي ، نه له هغوكسانو نه چي نه يي تعهد كړي وو اونه دخوشي كولو سره موافق وو .

میاآروال

داتومي وسلو

په کارولو سره به دنړۍ دهر وګړي پرسرڅلورټنه باروت واوري

هسي خو هم په اوسني نړي کي ساينس اوتخنيك هومره پرمخ روان دي چي ګړنديتوب يي له اټكله لوړه خبره ده . كه ديوه پلوه انساني علم اوپوهه دانساني ژوند دښكلا اوښيګڼو په لورروانه ده له بله پلوه يي شرير او بدنيتي انسانان، په هسي لارو چارو لګوي چي هره شيبه اوهره ګړي دنړي اونړيوالو دبدمرغه كولو په لوړروان دي .

دلته خبره په اتوم اواتومي وسلوكي ده كه څه هم اتومي وسايل چي په بيلابيلو خيريه نيتونو جوړشوي خوآخر " ګرګزاده ګرګ شود " اوكراركرارپه هغه شومه لاره سم شي چي دانسان اوانسانيت دوركاوي له پاره جوړه شوي وي .

داخبره بايد هسي سرسري ونه پښيل شي چي :" په نړي كي موجودي زيرمي ديارلس ځله ددي توان لري چي دانړي دړي وړي كړي ". دداسي تباه كوونكو او وژونكووسايلو اوموادوجوړول ، ساتل اوكارول دچاخوي اوخاصيت دي اودڅه له پاره تركومو پردو لاندي ورته بل رنګ وركول كيږي .

څبرځواكونه چي كه امريكا ده اوكه روس ؤ ياكوم بل هيواد ددغو وژونكو وسايلو په جوړولو اوكارولو سره دنړي له منځه وړلو، وژلو اوبدمرغه كولو پرته بل كوم هدف نلري نوويلي شوچي دغه دانسانيت ضد وژونكي اتومي مواد په څه ډول دانسانانو دنيكمرغي له پاره كارولي شي ؟ هغومره چي دوي په بريښنا اوځينو نورو برخوكي له اتومي انرژي نه كاراخستل يادوي هغه دنړي ديارلس ځله له منځه وړلو سره برابرېدلاي شي . .

داتومي وسلو جوړوونكي چي كوم لګښتونه په دي برخه كي كوي هغه په كوم منطق سره دسوله ييزو پروګرامونو په تطبيق كي ارزښت لري؟ آيا دي هيوادونو تراوسه له اتوم بم پرته څومره سوله ييزپروګرامونه له دي لاري جوړكړيدي ؟ دوي اټكل كوي چي نړيوال سترګي نلري يعني نشي ليدلاي چي څبرځواكونه څه وائي اوڅه كوي ؟

له بدمرغه داتومي وسلو جوړوونكو نه ځمكه پري ايښي، نه فضا اونه هم بحرونه او دريابونه ، چيري چي يي زړه شوي هلته يي اتومي ازموينه كړيده ، نه يواځي انسانان بلكي په سيمه كي بي ژبي حيوانات هم ترينه خوندي نه دي پاتي شوي يعني په اوبو كي ماهيان اوپه هواكي مرغان داتومي زيانونو سره مخامخ شويدي .

دباوري سندونو له مخي روسانو په ۱۹۴۹م كال كي لومړني اتومي آزموينه پيل كړه اوپه ۱۹۵۳م كال كي روسانو اوامريكانيانو دهايدروجني بم تجربه وكړه او ورو ورو داتوم لرونكو هيوادونو شمير پنځه هيوادونوته ورسيد چي په كي : امريكا، روسيه ، فرانسه ، انګلستان اوچين شامل شوي دي .

داتومي وسلو دكنترول په باب دروس اوامريكا ترمنځ په ۱۹۷۲م كال كي خبري پيل شوي كه له يوه پلوه دخبرو لړي روانه وه له بله پلوه داتومي وسلو دجوړولو كارهم ترخبرو چټك روان ؤ اوپه دي موده كي ددي دواړو څبرځواكونو ترمنځ هسي سيالي روانه وه چي نژدي ؤ په نړي كي يوه اتومي نښته اوناتار رامنځ ته شي . داسيالي هومره پرمخ روانه وه چي دچاخبره دسترګوپه رپ كي به يي نړي په پل مخ اړولي وه اوكه چيري كمپيوترهم خپله اشتباه نه واي ليري كړي نوهمداكاركيدونكي ؤ .

كه چيري په نړي كي دلګښتي سازوسامان لګښت وڅيړل شي ليدل كيږي چي په ټوله نړي اوپه ټولو هيوادونو كي زيات لګښت په پوځي برخوپه تيره بيا په جنګي مهماتو باندي كيږي . دنړي رژيمونه دغه لګښتونه ضروري اودزياتي اړتيا وړبولي داځكه چي دوي په همدي لګښتونوسره دخپلو هيوادونو دفاعي اړخ اوساتنه اټكلوي .

ويل كيږي چي په ۱۹۸۰ لسيزه كي دنړي دصنعتي هيوادو

دفاعي لګښت ۸۶. میلیونه
ډالره اوډېرمختلفونکو هیوادو دفاعي
اخراجات ۱۷. ملیونه ډالره ثبت
شویدي که چیرې دغه پیسې په یوه
سمه اومثبته لاره ولګول شي بې له
کومې خبرې ویلې شو چې دټولنو
په ټولنیزژوند کې هرومروښیګڼې
اوسمون رامنځ ته کیږي .

داچې دوسلو جوړولو په کارکې
سیالي روانه وي نوپه کارولو کې به
یې هم هرومروسیالي کیږي
دملګروملتونو درپوټونوله مخې د
۱۹٤۵م نه تر ۱۹۷٤ کلونو پورې
دجګړیزو وسلو دجوړوونکو په
ملاتړاوتحریك په نړۍ کې زیات وکم
۱۳. جګړې شویدي اولړې یې پوره
پرمخ روانه ده . په همدې نن
اوړون کې دایران اوعراق ۸ کلنه
جګړه اودروسانو دتیري په وړاندې
دادیارلس کاله دافغان مسلمان ملت
جهادي پاڅون اودروسانو په ګډون
دکابل د رژیم وسلي استعمالول
دهمدې پورته یادې شوې خبرې
څرګندویه ده په دې معنې چې په
نړۍ کې اسلامي اوانساني ضد
شیطاني ځواکونه دالحاد
اوصهیونیت دبقا اوساتنې له پاره
کارکوي اونړۍ سخته بدمرغه کوي
.

که موږ چیرې په اسلامي
افغانستان کې دکارول شویووسلو
لګښت اوپه افغانستان کې درامنځ
ته شویو ورانیو اواوښتوتاوانونو
اندازه راټوله کړوکیداي شي چې
څوځله به پرې افغانستان
جوړاوپرمختللي واي . دازیان له
دې پرته په ګوته شوي چې موږ
څومره بشري زیان میندلي اټکل
شوي اوکه دجګړې له درکه
اوښتي تاوان وڅیړل شي نوښکاره
ده چې جبران نه منونکي خبره ده
.

که څه هم په همدې دیارلسو
کلونوکې روسانو پرافغانانو باندې
له هیڅ رازوسلو چلولو څخه ډډه نه
ده کړې ان تردې چې کیمیاوي وسلې
اوغازونه یې پرافغان مسلمانو
مجاهدینو وکارول ددې خبرې غوره
اوثبوتي دلایل همغه مجاهدین دي
چې ددې کیمیاوي وسلو له
استعمال نه ژوندي راوتلي اونن
دنړۍ په ګڼ شمیر مشهورو
روغتونو کې ترعلاج اومعالجې
لاندې دي .

داچې دکیمیاوي اواتومي
وسلو لرونکې په وړه پیمانه کارونو
باندې بسنه نه کوي نوکه اړتیا
پیښه شي نوپه درنو وسلویې هم
کومه صرفه نه کوي . خوکه خداي
مه کړه په نړۍ کې اتومي وسله
وکارول شي نودځمکې مخ به
هومره تراغیزې لاندې راولي چې
فضابه یې له ذهرجنوغازونو،
ګردونو اودوړو څخه ډکه وي،
دځمکې هموار مخ به په کنډاوکړ
بدل شي، مکروبي جراثیم به
دځمکې مخ ونیسي ، په ډیرو
برخوکې به دخاورې نوعیت بدل شي،
ودانۍ ، سیرازه اوښکلې کروندې
به په شاړودښتواوبلنو سیمو بدلې
شي نوکه چیرې داتومي وسلو
جوړوونکې دغه حالت مخې ته
کړې ښائي چې نوربه داتومي وسلو
له جوړولو اوپرمخبیولو څخه لاس
واخلي اوکه نه نو دستروجنایتکارو
په ډله کې به وشمیرل شي .

اوس دنړۍ په ډیرو سیمو کې
داتومي وسلو ستري زیرمې شته که
چیرې یوه تکمه ووهل شوه نوپه نړۍ
کې به هسې ناتار جوړیږي چې
دچاخبره ګټونکې به ونلري . که
څه هم دوخت روسي طاقت اوامریکا
دخپلو اندیوالانو هنداواسرائیلوته
داتومي وسلو اسانتیاوې برابرې
کړیدي اوپه دې توګه یې دآسیاپه
وچه اودمنځې ختیځ په سیمه
کې سیاسي ثبات له منځه وړیدي.

اوس خوډیرهیوادونه په اتومي
څیړنو بوخت دي، په دې برخه کې
دروس اوامریکا ټیکه داري په
۱۹٦۰. م کال کې دچین په اتومي
وسلو جوړولو ماته شوه ، نه یواځې
پنځه اتومي قوتونه "روس -
امریکا - چین ، - فرانسه
اونګلستان" داتومي وسلو
لرونکې دي بلکې ډیرنورهیوادونه
چې اټکل یې هم نه کیږي داتومي
وسلو لرونکې دي او دا خبره جوته
ده چې داتومي وسلې لرونکې به
هرومرو اتومي وسلې ته لاس کوي
هم .

داتومي وسلو څیړونکې وایي
چې په نړۍ کې هومره ډیره اتومي
وسله اوزیرمې یې شته چې دنړۍ
دهروګړې پرسرخلورټنه باروت
اوریدلې شي نوکه چیرې همدالګښت
او پیسې وسنجول شي نولګښت به
یې هم په ټنونو، ټنونو دنوټونو
بنډلونه شي اوکه همدا پانګه
دانساني ټولنې دلومړنیو اړتیاوو او
دورځنې ژوند دنیمګړتیا ووپه پوره
کولو لګیدلې واي نواوس به
انساني ژوند څومره سوکاله اوبسیا
واي . له بده مرغه چې دزور
اوزرڅښتنان په خوله انساني ژوند
ښه کول ستاسې خوپه اصل کې
دانسانیت اودځمکې پرمخ دالهي
دین حاکمیت ولې راکاږي .

یوشمیر څیړونکو ویلي چې که
داتومي وسلو دسیالي کوونکو

دپولي لګښتونو په سلوکي لس
برخي په غيرپوځي چاراواوټولنيزو
لګښتونو ولګول شي نوپه هرڅ
اوچمن باندي به په يوه لنډه موده
کي ٤.. ځله دسپرلي موسم
راشي اوهره خوا به ګل ګلزارشي ،
ددښمني دسيالی پرځاي به ددوستي
سيالي واي اوكاشكي همداسي هم
واي .

كله به خداي (ج) هغه زمانه
راولي چي دجنګ اوجګړي نومونه
دډبو او موجودو بهيرونو له ليکي
څخه وکښل شي اوهسي ټولنه په
نړي کي رامنځ ته شي چي
دآسماني قانون اوالهي احکامو
په رڼاکي اسلامي عدالت تأمين شي
اوکه هغه بدنيتي انسانان چي
غواړي دبشر اوانسانيت دله منځه
وړلو له پاره کاروکړي نوښه به وي
چي دانسان نوم پري کينښودل شي
داتومي وسلو سيالي خوله
انساني چوکات نه وتلي بلکي
اوس يي ساتنه اوڅارنه په
کمپيوترونو سره کيږي اوهسي په
دقيق ډول يي يوبل په نښه کړي
چي که ورا رول شي نوملامت
اوناملامت هيواد به دځمکي په مخ
پاتي نشي ان ترديي ويل کيږي چي
جګړه غوښتونکو اړخونو په فضا
کي هم داتومي وسلو دكارولو
وسايل ځاي پرځاي کړيدي، روس
اوامريکا به له مکرنه په ډك سلوك
دوسلو دکمښت "چني" سره وهلي
خواصلا به يي ديوبل په اتومي
قوت باندي ځان پوهاوه .

اوس چي نړي داتومي
وسلو له پيښوونکو تاوانونو اوپه
دي ډله ييزه وژونکي بدمرغي
باندي دلګښتونو په اندازه خبرشوي
دنړي هرګوټ کي يي پرضد مبارزي
اومظاهري کيږي اوهسي مارشونه
ترتيب شوي چي ساعتونه ، ورځي
، اونۍ اوپه مياشتومياشتويي دوام
اټکل کيږي خودا دغيل په غوږکي
ويده داړه ماران نه دمظلوم انسان
غږاوري اونه يي دالله (ج) په
نورمخلوق باندي کوم زړه سوځي .

داچي دځپلو مدعاوو
اوګټوليونيان عملا دنړي له مخي نه
د انساني کرامت په ټولولو لګيادي
نوکله ورته داخبره ارزښت لري چي
خواراو په زړه نتلي انسانان
داتومي وسلو پرضد مبارزه کوي
اويابه هغه برياليتوب ته ورسيږي
. دبدنيتي خښتنان وايي چي
موږخوله دي پرته هم دانسان
اودخداي (ج) دمخلوق ورکاوي
غواړو اوتاسي لاراته زموږ په ضد
مبارزه هم کوي نو دوي وايي ښه به
داوي چي داتومي وسلو ترجوړښت
دمخه په لوږه اوفقرکي تباه شي .

اوس چي په دي ورځوکي
دافغان مجاهد اومبارزولس داسلامي
جهاد له برکته دروس دکمونيستي
امپراتوري زوړ خرله باره لويدلي
خوله ينګه نه دي وتلي نو
يوشميرشر غوښتونکي ځواکونه
لکه دامريکا متحده ايالتونه غواړي
چي دروس اتومي وسلي وساتي
اواوس په دي پلمه چي يواځي په
روسيه کي دمنځني ويشتني اتومي
توغنديوله پاره چي شميريي له
١٨٥.. توغنديوڅخه زيات دي
٤...... ډالره مرسته روس ته
ورکوي .

اصلا امريکا نيان نه غواړي
چي دروس اتومي وسله دي هم
دهغي دامپراتوري په څير دړي وړي
شي داځکه چي که داکاروشي
اودروس اتومي وسله له منځه يوړل
شي نونړي به امريکاته هم مخ
وراړوي چي ته يي هم بايد په
معادل ډول اتومي وسله له منځه
يوسي ، له بله پلوه امريکائيان
غواړي چي دنوي مرستي په نوم
دروسي اتومي وسلو له څرنګوالي
نه ځان خبرکړي اوپه راتلونکي کي
روسي نوي خپلواك شوي
جمهوريتونه ترکنترول لاندي وساتلي
شي همدارنګه ترټولو زيات
امريکا له دي څخه ويره لري چي
دروس تراشغال لاندي په اسلامي
جمهوريتونو کي هم اتومي وسلي
شته نه ويل کيږي چي دادراتلونکو
اسلامي حکومتونو په واك کي
ورکړشي .

نوټول انسانيت ، بشريت
اواسلامي نړي ته په کاردي چي
داسلام ددښمنانو په دغه
رازپټواومبهمو اهدافوځانونه پوه
کړي اوپخپل منځ کي هسي په
الهي قانون اورسي باندي منګولي
ښخي کړي چي دښمنان يي په هغو
څاه ګانو کي ولويږي چي اسلامي
امت اومظلومي نړي ته يي په لاره
کي کيندلي

**رينښتيني زاهد هغه څوك دي چي مال
اومتاع لري؛خوځان تري لري ساتي داسي
کس ته تارك الدنيا وايي، هغه کسان چي
له دنيوي مال اومتاع نه محروم وي
هغوي ته تارك الدنيانشي ويل کيداي .**

استادبیرنگ

قسمت دوم

مقدمه یی بر بینش اسلامي

رسول الله صلي الله عليه وسلم فرموده اند :"بني الاسلام علي خمسٍ ، شهادة ان لا اله الاالله وان محمداً رسول الله ، واقام الصلوة وايتأ الزكاة وصوم رمضان وحج البيت" .

ترجمه : بناي اسلام برپنج چیزاست نخست شهادت ، اینکهِ بگويي لااله الاالله وان محمداً رسول الله . دوم گزاردن نماز، سوم اداي زكات ، چهارم گرفتن روزه رمضان پنجم حج خانه خدا (ج) اینك ازین حدیث شریف بناي اساسي واولي دين نجات بخش اسلام يعني كلمه توحيد وطيبه لااله الاالله محمدرسول الله رامورد بحث وبررسي قرارميدهيم ، نخست بمعني ومفهوم آن توجه ودقت مينماييم وبعد هدف وغايه اصلي ان راجستجوميكنيم وپس ازآن مفاداخروي ودنيوي آن رايكايك حساب مينماييم .

نخست براي شناخت مفاهيم وكلمات اله ، الله ورسول به لغت وآيات قرآن كريم رجوع نموده ، بعدكلمه مبارك توحيدرا ترجمه وبررسي مينماييم .

الف : اله - معني لغوي اين كلمه (مستحق عبادت) است يعني كسي كه ازحيث بزرگي وجلالت شأن وعلومقام ومنزلت شايسته آن باشد كه مردم اورابپرستند وبمنظورعبادت دربرابر او گردن نهند وسرتعظيم فرود آرند . معني ديگر (اله) دارنده تحيرو نيروي جباريت وعظيمي ايست كه عقل انسان درشناخت آن حيران گردد . وهم چنين به معني كسي كه محتاج به هيچ كسي نباشد وهمه محتاج به او باشند ومجبور باشند كه درجميع شئون حيات ازاوياري بخواهند ونيزبمعني كسي كه مردم ازدرك او (محجوب) باشند ، يعني كسي كه كنه ذات باعظمت اوديده نشود تغيرشده است واين كلمه درقرآنكريم دومحل استعمال دارد يكي درباره حقانيت باري تعالي مثل : والهكم اله واحدٌ لااله الاهو الرحمن الرحيم . (البقره ١٦٣)

ومعبود شما معبود يگانه است نيست هيچ معبودي جز او (و اوتعالي) بخشاينده ومهربان است . وديگري درباره معبودهاي دروغين كه همه آنهارادرمقام ذم وانكارنقل كرده است نظير الذين يجعلون مع الله الها ، اخرفسوف يعلمون . (حجر ٩٦)

آنانيكه مقررميكنند باخدا معبود ديگررا پس زود بدانند . يعني نتيجه شريك آوردن رابه خداوند (ج) خواهند ديد .

ازآيات فوق روشن و آشكار ميشودكه معبود بايد خالق باشد بجز خالق كسي حق ندارد معبود باشد فلهذا معبوديكي است وآن الله (ج) است .

ب : الله (ج) - الله علم (اسم ذات) خداوند تبارك وتعالي است . واين كلمه غيرمشتق ميباشد . بايد دانست كه دراين كلمه صفت بخصوص ازصفات حق تعالي منظور نيست وآن فقط علم ذات باري تعالي است . ولي التزاما به جميع صفات خدا (ج) دلالت دارد وازاين جهت گفته اند . الله (ج) نام ذات واجب الوجودي است كه جامع تمام صفات كمال است .

اين لفظ مبارك مجموعاً درقرآنكريم دوهزاروهفتصد ودوبار ذكرشده پنج (٥) بارآن به عبارت الهم آمده است كه معني آن يا الله (ج) ميباشد به آيات آتي توجه فرمائيد .

١ - قل هوالله احد الله الصمد - لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً احد .

بگو اوالله (ج) يگانه است ، الله بي نيازاست نزادكسي راونه زاده شده ازكسي ونيست اوراهمتاهيچ يكي .

٢ - لااله الاهو خالق كِل شي ء فاعبدوه وهو علي كل شيء وكيل .

نيست هيچ معبودي جزاوپيداكننده هرچيز است (پس) پرستش كنيد اورا اوبرهرچيزكارسازاست .

الله خالق كل شيء وهوعلي كل شي ء وكيل . (سوره زمرآيه ٦٢)

الله (ج) آفريننده هرچيز است واوبرهرچيز متصرف است .

٣- الحمد لله رب العلمين . فاتحه (ورب العلمين ٤٢ باردرقرآنكريم آمده) همه ستايش ها مرخداي راست آن خدائيكه پروردگارعالميان است .

فلله الحمدرب السموات ورب الارض رب العلمين .

پس مرالله (ج) راست حمد كه پروردگار آسمانها وپروردگارزمين وپروردگار عالمها است . (الجاثيه ٣٦)

٤- تبرك الذي بيده الملك وهوعلي كل شيء قدير .

بسيار بابركت است ذاتيكه بەيد اواست پادشاهي واوبرهمه چيز تواناست .

والله غالب علي امره ولكن اكثرالناس لايعلمون . وخداغالب است برامرخود وليكن بيشتر مردمان نمي دانند (يوسف ٢١)

٥- والله يحي ويميت والله بما تعملون بصير (آل عمران ١٥٦)

وخدا زنده ميگرداند ومي ميراند وخدا به آنچه مي كنيد بيناست .

وانالنحن نحي ونميت ونحصن الوارثون (الحجر ٢٣) و(هرآئينه زنده ميسازيم ومي ميرانيم ومائيم وارث .

٦- ياايهاالناس انتم الفقراء الي الله والله هوالغني الحميد (فاطر ١٥)

اي مردمان شمامحتاجانيد سوي الله واوست بي نيازستوده شده .

٧- قل اللهم ملك الملك توتي الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء

بگوبارخدايا اي خداوند (ج) سلطنت ميدهي پادشاهي راهركه راخواهي وبازميگيري پادشاهي وتعزمن تشاء وتذل من تشاء بيدك الخير انك علي كل شي ء قدير . (آل عمران ٢٥)

را ازهركه خواهي وعزت دهي هركه راخواهي وخوار گرداني هركه راخواهي به يدتست همه نيكي هرآئينه تويرهرچيز توانا اي .

٨- تولج اليل في النهار وتولج النهارفي اليل وتخرج الحي من الميت وتخرج الميت من الحي . وترزق من تشاء بغيرحساب (آل عمران ٢٦)

مي درآري شب را در روز ومي دراري روز رادرشب ومي براري زنده را از مرده ومي برآري مرده را اززنده . وروزي دهي هركه رابي شمار .

٩- ومامن دابة في الارض الاعلي الله رزقها (هود ٦)

ونيست هيچ جنبنده درزمين مگربرخداست روزي او .

١٠- الى الله مرجعكم وهوعلي كل شي ء قدير (هود آيه ٤)

بسوي خدا است بازگشت شماواوبرهمه چيز تواناست .

١١- الله لااله الاهو الحي القيوم . لاتأخذه سنة ولانوم ط الله (ج) نيست هيچ معبودي جزوي زنده است تدبيركننده عالم نمي گيردش پينكي ونه خواب له مافي السموات ومافي الارض ط من ذا الذي يشفع عنده الاباذنه ط مراوراست آنچه درآسمانهاست وآنچه درزمين است كيست آنكس كه شفاعت كند نزدوي مگربه اجازه وي يعلم مابين ايديهم وماخلفهم ولايحيطون بشيء من علمه الابماشاء ج ميداند آنچه پيش روي خلق است وآنچه پس پشت خلق است واحاطه نمي كنند بهيچ چيزي ازمعلومات اومگر به آنچه وي خواسته است .

وسع كرسيه السموات والارض ج ولايؤده حفظهما وهو العلي العظيم (بقرة) فراگرفته كرسي اوآسمانها وزمين را ودرگراني نمي افگند اورانگهباني آن وهم ويست ازهمه بلند باعظمت .

ازمطالعه مفهوم ومعنايي حيات بخش آيات فوق به نتايج آتي ميرسيم .

١- الله يگانه وبي مثل ومانند است .

٢- الله (ج) رب وپرورش دهنده همه مخلوقات است .

٣- ازشناخت كنه ذات الله (ج) همه كس عاجز است .

٤- الله (ج) مالك ومتصرف همه مخلوق دركائنات است .

٥- الله (ج) پيداكننده وخالق شب وروز است .

٦- الله (ج) اداره كننده تمام كائنات است .

٧- الله (ج) روزي دهنده همه مخلوق است

٨- الله (ج) هست كننده ونيست كننده همه مخلوق است .

٩- الله (ج) عزت دهنده وذلت دهنده همه مخلوق است .

١٠- الله (ج) برهرچيز وهركار قادروتواناست .

ج : رسول (ص) : رسول اسم است بمعني رسالت واصل آن مصدر است ونيز بمعني مرسل وفرستاده شده است .

خلاصه آنكه رسول دراصل مصدر

ودراطلاق قرآن بمعني فرستاده وپيام آوراست اينك چند آيات ازقرآنكريم راقرارآتي درين جانقل نموده وبه معاني آن غوروودقت مينمايم .

ومامحمد الا رسول قدخلت من قبله الرسل ط (آل عمران ١٤٤)
ونيست محمدمگر پيغمبر (هرآئينه) گذشته پيش ازوي پيغمبران .

آمنوابالله ورسوله وانفقوامماجعلكم مستخلفين فيه ط (الحديد - ٧)
ايمان آريد به الله وبه رسول او وخرج كنيد ازآنچه كه بدست شماداده است نائب خودساخته درآن .

هوالذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره علي الدين كله اوست آنكه فرستاده رسول خودرابهدايت ودين راست تاغالب سازد آنرابراديان همه ولوكره المشركون (٣٣ التوبه) اگرچه بد دانندمشركان .

واطيعواالله واطيعواالرسول واحذروافإن توليتم فاعلموا وفرمان برداري كنيد خدارا وفرمانبرداري كنيد پيغمبرراوبترسيد پس اگرروگردانيديد پس بدانيد انماعلي رسولنا البلغ لمبين (٩٢ المائده)
جزاين نيست كه بررسول مارسانيدن روشن است .

لقدجاءكم رسول من انفسكم عزيز عليه ماعنتم حريص عليكم هرآئينه آمده بشمارسول ازخودشما دشواراست بروي رنج شماخيلي حرص دارد برشما بالمؤمنين روف رحيم (١٢٨ التوبه)
(خير) به مومنان نهايت مهربان ورحيم است .

يايهاالذين امنو ا اطعيو االله واطيعواالرسول واولي الامرمنكم .
اي مومنان فرمان بريد خدارا وفرمان بريد پيغمبررا واطاعت كنيد خدونداِن حكمرا فإن تنازعتم في شيئي فردوه الي الله والرسول ان كنتم تؤمنون بالله پس اگراختلاف كنيددرچيزي پس بازگردانيد آنرابسوي خداوپيغمبر اگرايمان داريد واليوم الاخر ط ذلك خيرواحسن تأويلا ع (انسا ٥٩) وروز رستاخيز. اين بهترونيكوتراست انجام آن .

يايهاالرسول بلغ ما انزل اليك من ربك ط (المائده ٦٧)
اي رسول برسان آنچه برتونازل شده ازجانب پروردگارتو .

ازتلاوت آيات مبارك به ارشادالهي درمورد حضرت محمد (ص) كه رسول برحق الله ميباشد چنين نتائج بدست مي آيد .

١- محمدصلي الله عليه وسلم پسر عبدالله بهترين وبزرگترين انسان ازنوع بشرميباشد .

٢- بعدازايمان آوردن به الله (ج) ايمان آوردن به محمدصلي الله عليه وسلم فرض است .

٣- حضرت محمد صلي الله عليه وسلم ازجنس بشر بوده اند وبر مومنين بي نهايت دلسوز ومهربان ميباشند .

٤- اطاعت به رسول (ص) اطاعت به الله شمرده مي شود .

٥- آنچه پيغمبر صلي الله عليه وسلم بما امرمينمايد همه ازطرف الله (ج) ميباشد .

٦- دررسانيدن پيام الهي حضرت محمد(ص) هيچ نوع دخالت شخصي ندارند .

٧- حضرت محمد صلي الله عليه وسلم كه قبل ازيشان پيغمبران زيادگذشته آخرين انبيا ورسل مىباشند وبعدازايشان (ص) ديگرپيغمبر نمي آيد .

٨- همانطوركه عبادت خاص به ذات الله تعلق دارد اطاعت درامردين تنها وتنها ازپيغمبر (ص) فرض است .

نتيجه : حال كه معاني مطالب ومفاهيم كلمات اله ، الله و رسول را ازآيات مختصر قرآن كريم دانستيم بنابرين كلمه مبارك لا اله الاالله محمدرسول الله راترجمه وتفسيرمينمايم .

ترجمه : نيست هيچ معبود برحق بجز الله ومحمد فرستاده الله است .

چون ازدرك مفاهيم عالي كلمات قدسي فوق درروشني آيات قرآن مجيد تا اندازه معلومات حاصل نموديم، حال كلمه طيبه مباركه را ترجمه وتفسير نموده بمطلب آن غوروودقت مينمايم : لا اله الاالله محمدرسول الله

ترجمه : نيست معبود برحق مگرالله محمد (ص) فرستاده الله است .

تفسير : هرانسان كه كلمه توحيد رابزبان بخواند يعني اقرارنمايد وبدل تصديق نمايد مومن موحد گرديده به دروازه رحمت خداوند (ج) يعني اسلام كه دين توحيد وبرحق است شامل ميگردد . تمام گناهان سابقه اش هرچه كه باشدببركت اين كلمه مقدس بخشيده مي شود، بمانند اينكه جديداً ازمادر تولدشده باشد .

دفعتاً شاهد حريت وآزادي رابه آغوش كشيده ازبند همه طواغيت دروني وبيروني رهائي حاصل ميكند . صرف وصرف به ذات مقدس الهي ستايش وفروتني نموده وسراراده تسليم وعبوديت خودرا به پيشگاه الله به زمين مي گذارد . درطريق فرمانبرداري

وبندگي اله ازيك رهبربزرگوملكوتي يعني محمد رسول الله (ص) اطاعت وپيروي مي نمايد درحاليكه حضرت محمد (ص) را ازجنس خوديعني بشرميداند اما درجمع امورخويش ازارشادات آنحضرت سرمويي تخلف نمي نمايد وازنفس وجان وهستي ودارای خود آنجناب (ص) را عزيز مي دارد درصورتيكه ميداندكه سروررسول دربندگي الله ازهمه مقدم است وهرچه فرموده وارشادكرده است همه آن را ازجانب ذات الله (ج) آورد وخود سرمويي درآن دخالت ندارد . ازينجاست كه بخود باليده ومي گويد
من جزبه آستانتوسرخم نمي كنم
آنهم بجز هدايت خاتم نمي كنم
اين شخص موحد ديگرازطلسم همه خواسته نيازمنديها وناتوانيهاي خودرادرهرلحظه كه بخواهد بحضور پروردگاريگانه خود بعرض ميرساند . حال به مرجع كل يعني حاكم مقتدركائينات عظيم راه يافته واورا هرلحظه حاضر وناظرمي يابد، ديگر ازوسوسه شيطان وازتهديد وتخويف مستكبران درحراس نمي افتد .

بعدازين دگر اودربندنفس وشيطان وطواغيت نيست اوشمشيربرهان الهي را بركف دارد وبه اين شمشير ماسوي الله رانفي ونابود ميكند، اوديگر ميداند خالق ورازقش الله است اوديگربه اوهام باطل گوش نمي دهدعقب فلسفه هاي پوج نميگردد متقين است وايمان داردكه درپيروي رحمة للعلمين بمدارج عالي به لطف ومرحمت پروردگارمي رسد . حال اوخودرابنده كسي ميداندكه تمام عالم را بيك حرف ناتمام بوجود آورده است افسانه خيال بپايان نمي رسد عالم تمام يك سخن ناتمام اوست

بعدازين – ازبندماده بيرون مي شود به ذات مقدس كه همه عالم ازآن عاجز است همرازوهم كلام ميگردد همه كمبودهاي خودرا ازوميخواهد و درين روش تمام افكارودانش سابقه خودرا كنارزده فقط وفقط ارشادات حضرت محمدمصطفي(ص)را سرمشق خود قرارميدهد .

به مصطفي برسان خويش راكه دين همه اوست
اگربه اونرسيدي تمام بولهوسيت .

(ادامه دارد)

يكي از بزرگان مي گويد :

١- كسي كه ازدادن زكات دست بازدارد ، خداوند ازمال اودست بازخواهد داشت .

٢- كسي كه ازصدقه وقرباني دست بازدارد، خداوند ازعافيت اودست خواهدبرداشت .

٣- كسي كه ازاداكردن نمازدست بكشد (ازاداي نمازخودداري كند) خداوند دروقت مرگ ازايمان اودست خواهد برداشت

٤- كسي كه ازدعادست بكشد يعني بحضورپروردگاردست نيازبلند نكند، خداوند (ج) ازقبول دعاي اودست خواهد برداشت .

ابراهيم ادهم رحمة الله عليه په خپل كتاب آثارالاولياكي ليكي چي : يودرهم صدقه وركول ديوه كال پرله پسي روژه نيولو اودشپي له عبادت كولونه هم بهتردي.

شعر وادب دراستحکام وقدرت بخشیدن سیاست یک جامعه واثراتش یک امر حتمي است ، زیرا سیاست بدون فرهنگ هیچ کاري را از پیش برده نمیتواند

دلجو،حسیني

ادارهٔ شفق درنظردارد من بعد درهرشمارهٔ شفق حد اقل نظرات ادبي یکي ازشعرا وسخنوران مؤمن ومتعهد کشور رامنعکس سازد، اینک درین شماره نظرات برادردلجوحسیني رئیس ارشاد وفرهنگ حزب اسلامي افغانستان را مطالعه مي نمایید:

سوال :جناب محترم آغاصاحب : شعروشاعري شماچه وقت وچگونه آغازگردید؟

جواب : اعوذ بالله من الشیطن الرجیم

بسم الله الرحمن الرحیم

تعین کردن تاریخي براي اینکه من ازچه وقت آغازبه نوشتن شعرنمودم پیش من روشن نیست البته اینکه از آوان کودکي وطفولیت وضمنا محیط خانوادگي هم براي پرورش ورشد غریزهٔ شعري آماده بود وخود محیط هرات هم سرزمین باستانیست وسروکارش با مسایل ادب وعرفان وشعر، اینها همه عواملیست که بررشد استعداد شعري من اثر داشته است .

ازدوران کودکي به مطالعه اشعار و خواندن اشعار علاقه وافري داشتم وهرکجا شعري را که مطابق بامذاق ومیل من بود مي دیدم ویامي شنیدم ویا میخواندم بزودي حفظ مي کردم ولي اولین شعریکه من خودم نوشته وبعدازآن به عنوان آغازي براي شعر وسرودن شعر شد درپانیز سال ۱۳٤٤ بود وآن شعردرخزان همان سال سروده شده است و اسمش هم شعرخزاني مي باشد . ازهمان دوره سرودن شعرآغاز شد وازسال ۱۳٤٤ بعضي اشعار ابتدائي را بصورت تشویقي به اخبار اتفاق اسلام دادم ودر "روزنامه اتفاق اسلام هرات" چاپ شده است این تاریخ بعنوان آغاز سرودن شعربصورت ابتدائي مي باشد که تاکنون درتمام نشیب وفراز هاي زندگي با کم وبیش که میسرشده ادامه داشته ودارد .

سوال : ازجمله شعراي متقدم ازکدام ها متأثر هستید ؟

جواب : البته شعراي متقدم منحیث مجموع هرکدام بالنوبه اثراتي برروي همه شعراي معاصر وازجمله من دارند ودراین باره هیچ تردیدي براي کسي موجود نیست . براي هرشاعر نوپرداز ونوآغاز لازم است که به مطالعه اشعارشعراي متقدم بپردازد . شعراي متقدم وبزرگان جهان شعروادب هرکدام جایگاه خاصي براي خود دارند ومراحلي را ازادب وعرفان سپري کرده اند وشعرشان درقلله هاي بزرگي ازمعنویت قراردارد واشعارشان دربرگیرنده حکمت ، فلسفه ، ادب، اخلاق وحتي ترجمه آیات واحادیث وروایات بزرگیست یعني گنجینه بزرگي ازمعرفت است . غناي

برادردلجوحسیني درحال مصاحبه بامسئول شفق

بزرگي كه درشعرفارسي موجوداست
يقينا درنثرش نيست واينها علاوه
برداشتن غريزه واستعداد بزرگ
الهي وخدادادي درراه پرورش
ورشد وباروروساختن استعداد شان
تلاش خستگي ناپذيري كرده اند.
آثارجاويدانيكه ازاينها به
يادگارباقيمانده گوياي روشني
براين ادعاست . اينها علاوه براينكه
برتمام علوم زمان شان مسلط بودند
همه يابعضي اشعارشعراي ازخود
پيشتر را وهم عصرو دوره خودرا
خوانده اند وفهم عميق وپيشرفته
درعلوم الهي داشتند وعلوم ادبي
راميخواندند وبه نقطه هاي حساسي
ازضرورت جامعه خود رسيده بودند
وميدانستند كه چه چيزي رابايد براي
جامعه تهيه وآماده نمود .
وشعرشان ازيك صلابت وپختگي
عجيبي برخورداراست ازهركدام شان
، مثلا حافظ ، سنائي، عطار،
مولانا ، بيدل، شعراينهابه عنوان
شعر هميشه جاويدان وهميشه زنده
خواهد بود ودرهردوره ئي از زندگي
اجتماعي شعر اينها تازه ونواست و
براي هرجوينده ئي، راه ادب وعرفان
واخلاق رابازگذاشته است وميشود
گفت كه اينها شعراي بزرگ
وحكماي بزرگ ومردان نامي
وبزرگي بودند كه هم به دين اسلام
وبراي مكتب خود متعهد بودند
ويكي بدنبال ديگرش رفته
وازيكديگر ش تمجيد كرده : مثلا
: شما درشعرمولانامي بينيد كه
مولانا ميگويد كه من بدنبال
عطاروسنائي آمدم . مولانا درشعر
ودرعرفان اثر بسيارعميقي كه
برداشته ازسنائي وعطاراست
همچنانيكه ازاحياء العلوم غزالي
فوق العاده متأثر است . عطارروح
بود وسنائي دوچشم او ـ ما ازپي
سنائي وعطار آمد يم .
بناءً اينها هركدام بالنوبه
برروحيه شاعرنو پرداز اثر ميگذارد
. خواندن شعراينها ومطالعه
اشعارشان بصورت مكرر وفكركردن
دراشعارشان ومشق وتمرين كردن
ازروي شعرشان شرط اولي براي
شاعري است كه بخواهد شعرپخته

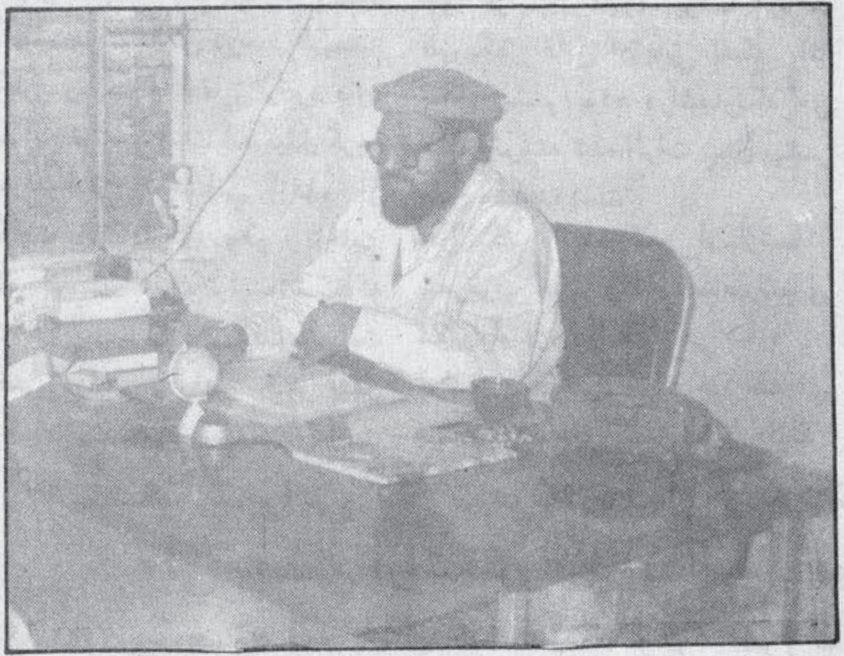

برادرِ د لجوحسيني رئيس ارشاد وفرهنگ حزب اسلامي افغانستان

گفته وبخواهد شعرنوبگويد .
مضمون آفريني ، محتوا ، آهنگ
كلمات ، تركيات زيبا وانتخاب
كردن الگو هاي خيلي خيلي
احساس آفرين ازپديده هاي طبيعت
، پديده هاي اجتماعي وهم آهنگ
آن با شكل ومحتوا هم آهنگ
ساختن شكل ومحتوا اش اين است

—

كه من بيشتر ازشعربيدل متأثرم
چه درجامعه مايعني درافغانستان
بيشتر شعربيدل مورد مطالعه
وپسند است ، بعداز حافظ
وشعراي متقدم يعني شعراي
صدسال پيشتر ازامروز اينها بيشتر
ازشعربيدل متأثر اند .

بيدل تقريبا به عصر وزمان
مانزديك است ، بيدل دردوره هاي
اخير دوره مغولي درهند است وزبان
بيدل هم زبان دري است وزبان
افغانستان . وقتيكه شما اشعار
بيدل را ميخوانيد مي بينيد كه خيلي
كلماتش هنوز دربدخشان ودرهرات
ودربلخ ودركابل ودربسياري از
مناطق كشور زنده است مردم آن
كلمات را تكرارميكنند وديگر اين
كه خود سبك هندي يكنوع صورت
گراني ومضمون آفريني به شكل
تازه و عجيبي دارد مثلا : شما
درشعر بيدل ملاحظه مي كنيد
زماني بيدل ازافق صحبت ميكند
ويا ازكوه صحبت ميكند يا
ازمهتاب صحبت ميكند ،
تصاويرزنده وگويايي را به مضمون
وبه شعر درمي آورد وانسان
ازتماشاي عميق پديده هاي طبيعت
لذت خاص مي برد

شب مهتاب ذوق گريه دارد فيض
ها بيدل
كدامين بيخبر روغن نگيرد ازچنين
شيري

واقعا كه بااين انديشه بالا وبااين

فهم عمیق حتي از پدیده هاي خیلي پیش پاافتاده ایکه بسیاري افراد بارها ازرویش بسادگي عبور نموده اند وهیچ کس متوجه آن نشده ، تصورخاصي برداشته است آنها معتقد بودند که نظم وقانونمندي درطبیعت نظم متحرك ، زنده وپویا وقابل درك است واگر انسان بخواهد که به جستجوي حقیقت بپردازد وبدنبال حقیقت گام بردارد ازهمین راه جستجو وکاوش درخود طبیعت امکان رسیدن به حقایق وجود دارد . به این ترتیب است شعربیدل گرچه ظاهرامرخیلي کساني ازفهم آن شکایت دارند وهم تاجایي واقعیتش به همین ترتیب است که یکنوع پیچیدگي ویکنوع حالت خاصي درشعر ودرفهم شعر بیدل موجود است یعني سبك هندي است

میکنیم به خواندن دیوان حافظ و پنج کتاب رامیخوانیم آنها همه پنداست وهمه پند دیني است وبعداز آن حافظ رامیخوانیم حافظ درهرخانه ئي موجود است و همه به حافظ احترام خاصي قایلند و این هم البته خواندن حافظ به عنوان متون درسي وابتدائي ترین مراحل آموختن طفل دردبستان است . به این ترتیب علاوه برهمه اثرات طوریکه قابل ارزیابي است اثر بیدل بیشتر بوده دراشعاریکه من گفتم ونوشته شده اثرات بیدل بیشتر قابل مشاهده است .

سوال : کدام شعر ازنظرشما شعرخوب است وکدام عناصرشعري شعرراپایدار ودوامدار مي سازد ؟

جواب : درهمین مورد خود شعراي متقدم حرف هاي بسیارعمیق دارند

که ازباد وباران نیابد گزند
بسي رنج بردم دراین سال سي
عجم زنده کردم بدین پارسي

یعني حکیم طوس عظمت کارش را میدانستند که چه کاري صورت گرفته چقدر زحمت کشیده شده ، چقدر سرمایه گذاري کرده است ، برعکس چنانچه شاعرگفته : "اي بساناظم که وي درعمرخود شعري نگفت " خیلي هاهستند که حتي درزندگي باآنکه نظم نوشته اند شعرنگفته اند بسیاري شعر ها است که قبل ازشاعر مرده هنوزشاعرش زنده است ولي شعر مرده وتمام شده است ولي برعکس یعني اشعاري است که راه اسرار جاودانگي خودراپیداکرده وشعر زمانه ها ست . چون سروکارشان بامسایل زود گذر وآني ومسایلیکه

هستندشعرایي که شعرشان قبل ازخودشان مرده است ولي بعضي ازاشعاررازجا ودانگي خود را پیداکرده وشعرزمانه هاشده است ، زیرا سروکارشان بامسایل زودگذروآني نیست.

ولي وقتي آدم آشناشد وبعضي کلیدها را بدست آورد بازبسیار به راحتي میتواند که خیلي مسایل را فهم کند ودرك نماید درمراحل اولي که ماها فقط ازظواهر کلامش وازنظم وآهنگ وازموسیقي خود اشعارش لذت مي بردیم وبه فهمش هنوز دسترسي پیدانکرده بودیم ولي به همه حال همان اثر درلذت ابتدایي خواندن شعربیدل برهمه محسوس بود . براي اینکه شمااطلاع دارید ماوشمادرافغانستان بعداز اینکه سوره هاي کوتاه قاعده بغدادي را میخوانیم ، درمسجد ، شروع

وآنها هم متوجه این مسایل بوده اند زیرا از مسئله عمیق ومهم که آیا شعرنوکدام است و شعرخوب کدام شعررامي گویند وشعر پایدار چگونه شعري است وآیا کدام شعرمیتواند خود ش را جاودانه بسازد وکدام شعر عمري کم دارد وبزودي بدست فراموشي سپرده میشود ؟

حتي بعضي خودشان این موضوع را درك میکردند ماوشما درشعر فردوسي و درعظمت کارفردوسي مي بینم که فردوسي خودش بزرگي وعظمتش را درك کرده است .

پي افگندم ازنظم کاخ بلند

ازهوي وهوس انسان ناشي میشود نیست بلکه آنها شعراي بزرگ متعهدي هستند که ازانسان وآفرینش درك عمیق وبزرگ دارند پس عناصریا اجزائیکه شعر را جاودانه مي سازد وبراي شعر بزرگي همیشگي مي بخشد و پایداري مي آفریند که درطول مدت ها باقي بماند درشعراین بزرگان موجود است سرجاویدانگي مولانا چیست ؟ ازحافظ چیست ؟ ازبیدل چیست ؟ ازجامي چیست ؟ این یکي دوبند غزل حافظ رابرایتان میخوانم .

مشکلي خویش برپیرمغان بردم دوش
کوبه تائید نظر حل معمامیکرد

دیدمش خرم وخندان قدح باده بکف
وندران آئینه صدگونه تماشامیکرد
گفتم این جام جهان بین به توکي
دادحکیم
گفت آنروز که این گنبد مینامیکرد

آنهامعتقدند که نظم وقانونمندي همیشگي است مثلیکه شمادرپیدایش شعرمیدانید شعر توأم باانسان خلق شده ، توأم با انسان بوجود آمده ، نمیشود گفت که شعرپدیده چند هزارساله است مثلا اولین شاعر زبان دري یااولین شاعرپشتو یااولین شاعرزبان عربي کي بود ؟ مثلا: میگوئیم اولین شاعرزبان دري مثلا حنظله بادغیسي است . اما واقعیت امراین است که شعر یا اولین شاعر درروي زمین کي بود؟ یعني شعر توأم باخلق شدن آدمي خلق مي شود .

همینکه براي شعریك تعریف ثابت نمیشود ارایه کرد چون موضوع شعر ومضمونش فرق میکند . ازیك زمان تازمان دیگر مضمون شعروموضوع شعر فرق کردنیست . این حتمیست ،دیگراینکه شعرچون زیاد ترپدیده عقلاني نیست بیشتر پدیده عاطفي واحساسي است بدین ترتیب است که تعریفات زیادي براي

دیگربرایش بنمایند اما پیداکردن اجزاي جاو دانگي شعرهمین است که گرایش بامحتوا ، مضمون آفریني مضامینیکه درهردوره ني بشر بآن سروکاردارد وبراي انسان ، وبراي استحکام جامعه انساني ، براي اخلاق جامعه بشري ، براي ادامه حیات معنوي وفرهنگ انسان ومعارف انساني امري حتمي است . شعریکه منشأ اش عشق ومعرفت باشد، شعریکه عامل تحرکش پیداکردن رنجها وآلام ودردهاي انسان ودرجستجوي چاره براي رفع درد ها ومشکلات باشد شعریکه انسان رارهنماباشد، رهنماي انسان باشد . شاعرمتعهدیکه درد انساني داشته باشد وبدنبال کشف ها وراز درمان درد ها وآلام بگردد وازگلیم خود بیرون جهد .

پایه بسیار سوي بام بلند ـ توبه
یك پایه چون شوي خرسند

طبیعتا اجزاي جاودانگي خودش راپیداکرده است .

بندبگسل باش آزاد اي پسر
چند باشي بند سیم وبند زر

این شعراجزاي جاودانگي خودش راپیدا کرده وشاعرمتعهدش احساس مسئولیت کرده ومتعهد است ،

وسرکوب شدن عوامل منفي به این ترتیب است که شعر اجزاي جاودانگي خودرا پیدامیکند . ولي اشعاریکه عاري از این مضامین ومطالب باشند بعید است پایدار بمانند ، بودند شعراي خیلي چیره دستي که درخدمت دربارها قرارگرفتند یا درخدمت مالداران ونان داران بودند این پدیده الهي وآسماني راملوث ساخته بودند . درتعریف انسان جابروظالم قرارداده بودند، یادرلهو ولعب درمطالبي که خداوند آنرانهي کرده ، وگوینده آن درآتش سوزد، موضوع بدرستي روشن است .

۱- والشعراء یتبعهم الغاون ۞ الم ترانهم في کل واد یهیمون۞وانهم یقولون مالا یفعلون ۞ الالذین آمنوا وعملوا الاصلحت وذکرو الله کیثرا وانتصروا من بعد ما ظلموا ط

درشرف شعرگواه متین
روبه صحیحین وبه مشکوة بین
شعرعلي گفت حسین وحسن
کعب وانس گفت وویس قرن
شعرکه جان عرب گفته است
چون درياقوت گهرگفته است
تابع غاون که حقارت شده است
ازپي آن قوم اشارت شده است
گه بحسد هجوکسان میکنند
گه بطمع وصف خسان میکنند

گرچه براي شعر تعریفات زیادي موجود است ولي تعریف ثابتي که برهمه دوره ها صدق کند نمیتوان برایش ارایه کرد.

شعرموجود است و تعریف ثابت وهمیشگي که درهمه دوره ها صدق کند نمیشود برایش ارایه کرد یعني یك تعریفیکه بدهیم براي دوره دیگرممکن است که کفایت نکند وبه دوره دیگرممکن است که این تعریف شکستانده شود وتعریف

متعهد به اسلام است ، متعهد به دین است ، متعهد به تربیت جامعه ، متعهد به تربیت انسان ، متعهد به دستگیري کسانیکه نیازمند دستگیري اند ومتعهد به بارورساختن فرهنگ معنوي انسان ، رشد واعتلاي افراد جامعه

درشرف شاعرمومن خدا گفته

مگر کسانیکه ایمان آوردند وعمل صالح کردند وذکرالله کثیرا وذکر خدا (ج) را زیادمیگویند ، یعني درارتباط باپدیده هنر وپدیده عظیم شعر وجاودانگي آن در این آیات

کریم حکم صورت گرفته وبي سرنوشت گذاشته نشده این طورنیست که درارتباط باشعرهیچ نظرمشخص وشرعي موجود نباشد بلکه مشخص است . شاعریکه ایمان به خدا(ج) داشته باشد ومتعهد به انجام واجبات ایمانش وعملي نمودن تکالیف باشد وبدنبال ذکرخدا(ج) باشد وذکر خدا(ج) را درعمل پیاده کند در عملش انجام داده باشد . طبیعتا شعري راکه مي سراید متعهد است چون خود شعریك پدیده اي است که بااحساس ظریف انسان سروکار دارد وانسان ازخواندنش لذت مي برد ازشنیدنش متهیج مي شود حتي بسیاري ازمواقع مسیر یك کاروان را تعیین میکند اینها اجزاي جاودانگي شعراند .

سوال : شعر وادب دوره اسلامي باشعر وادب دوره هاي قبلي چه فرقي دارد ؟

جواب : درسوال قبلي عرض شدکه شعرنمیتوانن تعریف کاملي ارائه داشت که مورد قبول همه قرارگیرد بدین ترتیب چون بااحساس سروکاردارد . تعریفش دردوره ها فرق میکند وهکذا مسئله دیگر مسئله مضمون شعر است . بعضي مضامین است که شعرا درهردوره آن مضامین را دارند یك حرف رادنبال میکنند، حرف شان درارتباط با عشق درارتباط با توحید در ارتباط با مکارم اخلاقي انسان ، ولي دربعضي دوره هاي تاریخي که تحولاتي دریك جامعه بوجودمي آید طبیعتا پدیده شعر هم نمیتواند ازتحولي که درجامعه ایجاد شده بي بهره باشد وهویت سابقه اش راکاملا حفظ کند شعرائي راکه شمامي بینید ولوکه دردوره هاي شان تغیرات خیلي عمیق وبنیادي سیاسي واجتماعي ایجاد نشده بازهم دراشعارشان تغیرات تدریجي قابل ملاحظه است .

انسان درجستجوي گمشده اش درحرکت است ، ودو عامل عمده است که انسان را به تحرك وامي دارد ، آن دوعامل یکي ضرورت است یعني احتیاج ونیازمندي وعامل دیگرحس کنجکاوي انسان وکاوش درپدیده هاي عالم است طبیعتا مضمون شعرهم فرق میکند ؛ مثلا دردوره گذشته جهادوانقلاب دربرابراستعمارننگین شعر دوره مقاومت دربرابر قواي انگلیس رامي بینیم یك شعرتقریبا انقلابیست شعرضد استعماریست ، دریك دوره کوتاه یعني شعر رسالتش را انجام میدهد چون محیط زندگي شاعر اشغال شده یعني محیطي که شاعر زندگي میکند محیط خفقان است ، محیط استعماریست ومردم و آزادي درخطر است طبیعتا شاعرنمیتواند دراین مراحل ساکت بماند ، سکوت کند . اما دردوره هاي بعدي مثلا دوره ظاهروداود دوره شیوع فرهنگ غربي وفرهنگ منحط وپوسیده مادي کمونستي است . دودسته شعرا دراین دوره شعرمي سرایند البته علاوه براین دودسته شعرائي که بدنبال شعر متقدم مي روند وگرایش هاي بسیارشدیدي به عرفان دارند وآنها به هیچ صورتي این اثرات منفي رانمي توانند بپذیرند واین اثرات درشعرشان نمیتواند راه پیداکرده باشد . درراه خود باقي میمانند میتوان ازآن بزرگان وشاعران بزرگ مثل بیتاب ، عشقري وبعضي شعراي دیگر نام برد که اینها خیلي متأثر ازاین شرایط ووضع جدید نمي شوند ولي شعراي نوگرا وتازه وجواني ازاین وضع خواه وناخواه متأثر مي شوند یعني در هردو گرایش گرایش ، به فرهنگ منحط وپوسیده غربي برشعرشان اثر گذاشته وهم گرایش به فرهنگ استعماري ومنحط کمونیستي .کسانیکه دراحزاب چپي وکمونستي ایکه وابسطه بروس وچین اند طبیعتا شعرشان گرایش مادي وکمونستي داشته بسوي حمایت ازمنافع روسها واندیشه شان ومقابله باپدیدهاي فرهنگي واخلاقي جامعه دیني مقابله بادین ، دعوت کردن یکعده به صورت شکلي وظاهري به بي بندوباري ولجام گسیختگي، وهکذا آنهانیکه ازتاثیرات فرهنگ منحط غربي وشعر وموسیقي غربي متأثر اند درجامعه ماآنها شعرشان درخدمت همان نظام بوده است چون همان نظام آن ضروریات را ایجاب میکرد همین چیزهارا ضرورت داشت همان نظامیکه درجامعه حاکم بود سیربقا وخط مش آن همان بوده است که مردم بصورت لجام گسیخته وبي بندوبار باشند ودرگیر زندگي زرق وبرق خود وازنظام وازسیستمیکه نظام برملت مسلمان مي آورد بي خبر باشند باوجود ازاین کنسرت ها وعرض کنم که ایجاد مثلا تماشاخانه ها وتیاتر وسینماهاونمایشنامه ها و موسیقي وشعرخواني ها و ... آنهاراکه شمابررسي بکنید همه رامي بینیم که درحقیقت در خدمت همان نظام اند، براي همان نظام

تلاش میکند البته این احتیاج به تذکرنیست که نظرخاص من درارتباط بامسئله نمایش وتیاتر راجع به فلم راجع به موسیقي راجع به سینما واینها مسئله خاصیست ولي معلاً بحث مابرسر این است که همین وسایل جمعي راکه درارتباط باتغییر جامعه است درارتباط با تربیت واعتلاي فرهنگ جامعه است ومیدانید که وقتي یك جامعه ازنگاه فرهنگي متحول نشود ، ومردم آن جامعه تربیت نشده باشند بارورشدن فرهنگ آن ممکن نیست درآن صورت امکان دسترسي به تکنالوجي دشوارخواهدبود یك جامعه وقتي شاعر خوب نداشته باشد، وقتي نظرش راجع به شعریك نظرپیش پاافتاده وعادي باشد نقش شعررا درتغییر وتحول جامعه دست کم ونا چیزوبسیارسطحي ببیند یقینا آن جامعه بسیارمشکلا دارد، آن جامعه ازفرهنگش بي خبراست . در حالیکه شعر درحیات معنوي انسان جایگاه بسیارعظیمي دارد . شعراي ما درطول زمان هاوتاریخ معلمین اصلي اخلاق ماواخلاق جامعه مابوده اند واشعارشان زبان زد مردم بوده است ومي باشد مثلا دراشعارسبك هندي ضرب المثل ها وپندهاي اخلاقي زیاد دیده میشود .

به این شعرزیبا توجه فرمائید :

اظهارعجز پیش ستم پیشه ابلهیت
اشك کباب باعث طغیان آتش است

این خودش براي انسان انگیزه میدهد ونمایانگر این امر است که شاعربرداشتش ازحقایق جامعه عمیق بوده است به این ترتیب در دوره گذشته شعر درخدمت حاکمان بوده احیانا اگر شعرتحولي هم داشته تحول توأم باخواست نظام حاکم با قدم ها وگام هانیکه نظام بسوي وابستگي وبسوي شیوع فرهنگ غربي برمیداشته بوده است . بدین ترتیب درموسیقي آنها نیز اشعارکوچه وبازاري حتي لهوولعب که دررادیو خوانده شده دخیل است . مدح واشعاریکه درتار وپود موسیقي پیچیده بود اشعاربسیار مبتذل وحتي اشعارجحالت آور بود، اشعاریکه [illegible] کشور درجمع مردم همچو چیزهائي ازذهن یکعده بیرون شود؛ مثلا : خواندن هاي را شنیده باشید درگوشه وکنار وامثالش بسیارزیاد بود ودیدیم وشنیدیم اینها درحقیقت همین دوره را به ابتذال کشانیده بودند وسعي میکردند که بهتر تراین است که براي یکعده کوتاه نظر وکوتاه بین هم نظرمنفي درارتباط باشد ایراد شده ونظرشان نظرمنفي شده اما وقتیکه تحول ایجاد شد وواقعیت امراین است که دربرابر حرکت غربي وحرکت شرقي نهضت اسلامي قدعلم کرد و مسیرمبارزه جدید ي را ایجادکرد . وجوانان بي سرنوشت را که دل شان میخواست با نظام دربیامیزند ومبارزه نمایند میخواستند متجدد باشند ، ناگزیر بودند تاخود را باآهنگ زمان هم آهنگ بسازند . مراکز تعلیمي داشته باشند ، تجمعات سیاسي وگروهي ومبارزاتي بوجود بیاید ولي الگوهاي درست نبود الگو هاي معنوي وجودنداشت آنها جذب گروهکهاي که ازبیرون توسط استعمار گران درجامعه ما بوجود آمده بودند میشدند وقتي که اینها راه مبارزه را پیداکردند استعداد شعراي ما دراین راه شگوفان شد وشماشعر دوره انقلاب رامي بینید که رسالتش را انجام میدهد وانجام داده وحتي شعراي متقدمیکه شعرشان یکمقداري ازخط اصلي بیرون شده بود برفکروجهانبیني ومسیر تفکر شعري شان اثر گذاشت بحدي این اثر قوي بودکه یکدم مثلیکه پیشروي حرکت استعماررا درجامعه سد کرده باشد درجامعه که استعمارچه بي بندوباري هایي راکه ایجاد نکرده بود، شمامي دیدید وضع مردم . جوانان وضع زنها رادرجامعه متوجه بودید زن شخصیت که باید درجامعه ودرکنارمرد دردنیاي که زندگي مي کند قدم بقدمش درتعلیم وتربیت درکاروفعالیت اجتماعي ، درهنردر ادب حضورداشته باشد از آن چه درست کردند درحال مسخ کردنش بودند یعني همان زني راکه درغرب وتفکر وتمدن غرب مسخ کرده بود درجامعه مانیز مي خواستند چنان کند درکشوراسلامي درحال مسخ شدن بود وضیعتي را که مادردانشگاه هاي ودرمراکز تعلیماتي داشتیم مشخص بودکه از چه حالت نمایندگي میکرد به این ترتیب بودکه وقتي این نهضت بوجود آمد پیشروي همه را گرفت البته باید یادآوري کردکه سد کردنش به این معني که عده بي فکرکند که حالت تحجربوجود آمد ونگذاشت که مثلا : زن رسالتش را انجام بدهد این ازدیدگاه مادرست نیست غلط است من الوجوه کسانیکه اعتقاد راسخ ومتعهد به تحول جامعه دارند واعتقاد دارندکه نقش زن درجامعه نقش حیاتي است تقدس زن

غيرقابل انكاراست بصورت قطع طرفداريك نظر متحجرانه نيستند ولي مبارزه را عليه آن شرايط براي خود امرواجب ميدانند عليه وضعي كه غرب درجامعه ايجاد، كرده بود وسرنوشتي راكه غرب براي زن ومرد آورده بود ودرحال رقم زدن بود، طبيعتا سرنوشت شعرهم به همان جهت درحركت بود . يعني تشويق ميكرد همان حالت را ، وقتيكه نهضت وپايداري دعوت مي كند واين اثرات عميقش رامجموعا مامي توانيم لمس نمائيم حتي بايد گفت كه اگرمبالغه نباشد ، اين روح حماسي وانقلابي جهاد گران را شاعران بارورساخته اند .

بهرحال هميكه يك مقاومت سراسري ويك جهاد همگاني ومسلحانه بوجود آمد وآنراايد محصول تلاش علما، نقش شعراونقش نويسنده گان متعهد را

درين است كه اولا درنقد، فردي كه نقدمي كند منتقدبايد مشخص باشد كه كيست ياچه جمعي است يكي يا دونفر است اسامي شان بايد مشخص باشد و درنقد كردن نقد كامل اثرمطلب مهم است كل اثربايد نقد شود . اينطور نميشود كه ما ازيك كتاب به يك نكته اكتفابكنيم ازيك شعربه يك مصرع اكتفابكنيم وآنهم زياد ترمسايل پيش پاافتاده ومثلا غلطي هاي طباعتي يا

من همان سان كه معتقدبه تحول مضمون شعرهستم تغييرچوكات شعر را نيز يك امرطبيعي مي دانم .

بوجودآمدوسربلند كرد حالت انقلابي درتفكرعده بوجودآمد و پيشروي حركت منفي آنهاراگرفت طبيعتا شعر نيز درحالت شگوفاني شدن قرارگرفت ودوره يي آمدكه شعرمتعهد درسدد ايجاد شدن بود . شعرارسالت شانرا انجام دادند ودرآميختند بامضمون آفريني مضامين تازه ، الگوهاي تازه ، كلمات واصطلاحات انقلابي وديني وارد شعرشد امروز اشعارشعرا درسنگرها زمزمه ميشود نيروهاي مسلح را الهام ميبخشد ، مقاومت را شاعردريادشان ميآورد وقتي يك شعرزيبايش بياد آنهاميآوردكه شمامسلمان هستيد ونصرت وياري خداوند درانتظار تان است بايك آهنگ دلنواز وروح بخش ازشكوه پيروزي وشهادت براي شان مژده ميدهد. بيادشان ميآوردكه شما رسالت خودرا بايد انجام دهيد خانه وزندگي تان دردسترس دشمن اسير است ، براي رهايي آن بايد بكوشيد بااين آهنگ بايد قدم برداريد .وايشان رابه جهاد ومبارزه

نقش حتمي وتعين كننده دانست بايد گفت كه آن يك نقش اساسي است ،حتي يك نقش خورد هم نيست شعردوره انقلاب البته با ضعفهائيكه درآن وجود دارد ومحيط هجرت ايجاب مي كند، دچارمشكلات نيز مي باشد اين كمبود ها مثليكه درهمه ساحات قابل مشاهده است دربخش شعرنيز وجود دارد مثلا : امكانات كمبود تعليم ومطالعات براي شعراتابتوانند دسترسي به زبان هاي ديگرداشته وآموختن ازتجارب ديگران بصورت درست راكرده باشد ايجاد شدن فضاي مطمئن كننده واگاهانه ازنقد شعروازرهنمايي كردن بسوي اشعار درست . البته فراموش نبايد كردكه ازينجامسئله نقد شعربوجود آمد وقابل يادآوري ميدانم كه يك عده ازبرادرانيكه بعضي شان اشعاررا نقد مي كنند بعضي كتابها رانقدمي كنند تاحال كه بسياركم شده ومجله اميد اين كارهاراكرده البته كارشان كارخوبي است كه آغازشده مهمترين موضوع

اشكالات چاپي يامطالب خيلي شكلي البته ممكن نواقص شكلي شعرباشد به آن اكتفابكنيم وزيادتر روحيه عناد وجستجو كردن وعيب جويي را نشان مي دهد .

نقدبايد مردم را رهنمايي بكند رهنماباشد ناقد كسي بايدباشد كه اثررابدقت خوانده وفهم كرده باشد ازاول تابه آخر ودركش كرده باشد وآن اثر را منحيث مجموع فهم كرده باشد وخطش راپيدا كرده باشد كه بكجا ميرود .بدور از هرگونه عرض ومرض و ناسزاگويي اتهام زني و پيش قضاوت كردن ها بيهوده يعني پيشداوري واكتفا كردن به شكليات ، يامثلا ازيك كتاب مثل اينكه آدم ازيك كتاب بزرگ به يك صفحه اكتفا كند ويابطور مثال از شعرچندبيتي ازيك غزل ياازيك قصيده ببينكجا يك يابي ياالفي باقي مانده فوري بگويد كه من نقد كردم وفلاني جا الفي باقيمانده بود ويابي باقيمانده بود به اين ترتيب نيست .

اسلام درنقد هم تعليمات وخط

ارزشمندي ارائه كرده است براي هرمسلمان دانستني است كه نقد چيز تازه نمي باشد نقد ازآغازدراسلام موجودبوده است . دراسلام جايگاه خودرا حفظ كرده است . درين قسمت روايات واحاديثي داريم حتي آيات است كه براي مابه عنوان ملاك ومعياراست وهرناقد بابهره مندي ازين گونه هدايات ميتواند كه نقد درست وخوب ومتفق با آداب وسنن الهي واسلامي درجامعه ارائه كند .

به اين ترتيب است كه باكمبود بعضي مسايل مامثليكه دربعضي موارد ديگرمشكلاتي داريم يعني ممكن درشعراين دوره هم مشكلاتي يعني ماگفته ميتوانيم كه يك نظاميكه تمام اركان وضوابط وروابطش باهمديگر ارتباط دارد بايد كاملٍ فروبريزد يعني انقلاب بايد كاملا اين نظام را ازهم پاشان بسازد ديگرنگذارد كه هيچكدام ازروابطش دست نخورده باقي بماند مثلا چه رابطه فرهنگي دارد چه روابط هنري دارد چه رابطه سياسي دارد وچه رابطه اداري دارد دراجزاي هنرچه شعراست ،چه موسيقي است، چه نقد است و داستان نويسي است عرض كنم چه هنر هاي زيباي ديگراست ، اين ها همه بايد تغيركندوبيايد درخدمت انقلاب قرارگيرند . دركتيبه كه مادرآن نام يك ستمگر را مي وضوابط وروابط نظام را بايد درهم بريزد ولازم است كه وقتي اين روابط وضوابط درهم ميريزد ضوابط وروابط جديدي كه درخورشان تغير ارزشها است جايگزين شود . مثليكه در بارورساختن تاريخ جهاد كوشش صورت مي گيرد درباروروساختن فرهنگ جهاد كوشش صورت مي گيرد هكذا درارائه اشعار پخته وگويا وپرمحتوا همچنان تلاش بايد صورت بگيرد . بهمه حال عرض اينست كه مسئله تغير را دراين امر دراين دورخصوصا درين دوره انقلاب يك مسئله جدي بايد گرفت موضوع جدي هم هست و امر واضح است به هيچ صورت نميشود

آغازنقدادبي درمطبوعات جهادي ما كارخوبي است ولي :
اولاً نقدكننده بايد مشخص باشد.
دوم اينكه همه يك اثر بايد نقدشود نه يك بخش آن.
سوم اينكه نقدبه اساس خصومتهاي شخصي نبايدصورت گيرد.
چهارم اينكه نقد بايد مردم را رهنمايي كند.

داشته باشيم امااينكه مسير شعر ازدوره هاي گذشته فرق كرده وجوانانيكه يكروز الگوي شان يك شاعر غربزده ، مبتذل ، بي محتوا، هرزه وبازاري بود حالا يك شاعر ولامقام يك شاعرمجاهد ويك شاعرمبارز شده است بجاييكه مردم يك شعر مبتذل وبازاري وهرزه را كه به اصطلاح خوانندهاي بازاري وكوچه گرد تكرار ميكردند تكراركنند ديگرحالا يك شعرآگنده از روح جهاد روح مقاومت وروح سلحشوري وروح گرايش به اسلام زمزمه ميشود ووردزبانهاست .

نوشتيم . [illegible]كرنبايد بنوسيم حتي نام خيابان [illegible] رابايد تغير داد سرك وخيابان [illegible]كه كمونست آمده وبه نام خيابان [illegible] نام گذاري كرده است درتاجكستان نام آن خيابان راحالا چه گذاشته اند مثلا رودكي گذاشته اند . درافغاسنتان مابنام شهداي خود نامگذاري مي كنيم مثليكه درينجا مي بينيم مكاتب مامثلا بنام شهداي ماست بنام بزرگان ماست بنام سيدجمال الدين است ،شفاخانه هاي مابنام شهداي ماست ، به اين ترتيب كل اين مسير بايد تغيرنمايد ، انقلاب تمام اركان كه ازآن به سادگي عبوركرد .

سوال : حالا نوبت ميرسد به اينكه راجع به ارتباط ادب وسياست بپرسيم شما اين ارتباط راچگونه ميدانيد ؟

جواب : راجع به سياست حرف زديد درين روزها بازار سياست فوق العاده گرم است دشمن هم تلاش مي كند وضع جهاد را متوقف بسازد ويك وضع سياسي درست كند اينها همه باهم ديگر ارتباط دارند ولي سياست ، مردم داري وكشورداري است واداره يك كشور است واداره يك جامعه است

وارتباط این جامعه با جهان خارج
باجهان بیرون ورهبري يك ملت است . آیا کسانیکه بخواهند يك جامعه را رهبري كنند يعني كادرسياسي يك جامعه خانواده سياسي يك جامعه ميتوانند از فرهنگ وازادب و ازشعربي نياز شده ؟ واقعا نميتواند چنين چيزي عملي شود سياست شكوفائي هنر، شعروادب دراستحكام وقدرت بخشيدن يك جامعه واثراتش يك امرحتمي است ، زيراسياست بدون فرهنگ هيچ كاري را ازپيش برده نميتواند . سياست بايد متكي بريك فرهنگ غني وپويا وبالنده باشد. به يك فرهنگي كه ارج بگذارد به هنر، وبتواند ازدست آورد هاي معنوي وفرهنگي وهنري اش بخوبي استفاده كند يعني ميتوانيم بگوييم كه مجموعا سياستي كه متعهد ودر خط نباشد آن سياست همان سياست بدون دين وعقيده است وقتي سياست بخواهد درخط قرارداشته باشد، متعهد باشد ناشي از فرهنگ باشد يعني ازقدرت ايديولوژي برخوردار باشد درحمايتش ميتواند ازهنربي نيازشود نه تنها ازهنربي نيازشده نميتواند ، ازشعر بي نيازشده نميتواند كه يكي از هنرهاست بلكه احتياج مبرم به اينها دارد ، به شكوفاشدن اينها دراستحكامش ، درپيشبردش ودرپختگيش اثرات عميق دارد .

سوال : ميخواهم كه راجع به شعر كلاسيك وشعر آزاد ازشما بپرسيم ؟

جواب : درشعركلاسيك وشعر آزاد كه نظراتي دراين باره ارايه شده ازطرف ناقدين شعروكسانيكه دراين فن مطالعات عميق وپيشرفته يي كرده اند اما واقعيت امراين است كه درشعراجزائيست كه هميش بايد موجود باشد يعني ماخود طرفدار اين نيستيم كه شعرحتمي به وزن ، قافيه وچوكاتيكه گذشته ها گفته اند درمظهرغزل ، قيصده ومثنوي بوده ديگرهيچ تحولي نداشته باشد يعني مابايد همانطوريكه معتقد به تحول مضمون شعرمي باشيم درشعرمحتواي آن مهم است مضمون ومحتواي شعر هميشه اوقات درحال تغيير است وممكن بارورترشود وفرهنگ شعر روزبروز غني مي شود . اگر درشكل شعرهم تغيير مي آيدمشكلي نيست شماببينيد دراشغال شعر كلاسيك مثلا شمارباعي داريد، مستزاد داريد ، قطعه داريد ، مثنوي داريد، تركيب بند داريم ترجيع بند داريم وغزل داريم پس . همين هاهركدام اينطورنبود، كه دفعتا بوجود آمده باشد بلكه طي مراحلي بوجود آمده وبعدا عده يي خواستند كه كاملا ازقيد قافيه خودشانرا بيرون داشته باشند وقتيكه ازقيد قافيه خود شانرا بيرون كرده باشند لازمي است كه اركان واجزاي اصلي شعر رعايت شود يعني شعراگر قافيه نداشت وزن بايد داشته باشد . پايه ديگرش كه برخوردار ازيك تخيل بالا وقدرتمند است صور خيالي وتركيب بندي مضامين وآفرينش عظيم هنري حتمي بايد درآن موجود باشد بناء نميشود كه شعرنو وشعر كهنه گفت ويامثلا گفت شعر كلاسيك خوب است وشعريكه درهيئت غزل ويا درهيئت مثلا قصيده است خوب نيست در حاليكه ازكيفيت خوب برخورداراست مضامين والا دارد، مضامين پيشرفته وجديد دارد مضامين متعهد ومسئولانه دارد .

مانبايد نظرمنفي درارتباط باآن داشته باشيم نخير ! به نظرمن اگرشعر با آفرينش ذهني واحساسي وفكري شاعر درقالب غزل هم باشد كه حرف داشته باشد بدرد بخورومورد تحسين ومورد تائيد است ولذت آور است اگردرقالب آزاد هم باشد قافيه بندي نشده باشد درهيئت شعر آزاد باشد هكذا مشكلي ندارد هرقالبش را كه شاعرميتواند انتخاب كند قالب ها برايش موجود است ميتواند محتوايش را مضمونش را مضموني راكه خودش پيداكرده و برايش معتقد شده مضمون را دراين قالب ها بريزد مشكلي نيست ، منتهي بايد حرف جديد براي گفتن داشته باشد مثليكه غزلي موجود است كه فقط همينقدر است كه قافيه اخرش تكرارشده دربعضي اشعاريكه بيرون ازهيئت غزل بوده ودرشكل غزل نبود، شعرآزاد بوده هرمطالبي گفته شده ولي يك بحث ديگر ازگذشته اين بودكه شعر آزادبايد با مسايل وپديده هاي نوبپردازد ومي پردازد برعكس شعر كلاسيك بامسايل ومضامين كهنه ميپردازد ولي اين درست نيست پيش ما به هيچ وجه قابل تائيد نيست . قضيه آن ترتيبي كه عده نيي فكرمي كنند نيست بلكه شعر اركان واساس خود را دارد وبرايش مسايلي است كه چه درهيأت غزل باشد وچه درهيأت يك شعر آزاد .

سوال : درپايان ميخواهيم بپرسيم كه اگرراجع به ادب اسلامي روشني بياندازيد يعني كه ادب اسلامي

باادب غیراسلامي چه فرق دارد ویاباید چه فرقي راداراباشد وهم چنان خطوط اصلي ادب اسلامي راچه چیز تشکیل میدهد؟

جواب: درارتباط با ادب اسلامي که ادب متعهد است والبته ادبیات اسلامي همه متعهد است . وقتیکه ماادبیات اسلامي مي گوئیم به معني این است که ادبیات وابسطه به مکتب اسلام به جهان بیني وایدیولوژي اسلام وملهم ازطرزتفکر اسلامي است یعني شاعر وادیبي وشاعروهنرمند مسلمانیکه براساس مکتب اسلام تربیت شده بزرگ شده دریك خانواده مسلمان واسلام را به عنوان دین قبول دارد، قرآن را به عنوان کتاب الهي وفرمان خداوندجل جلاله پذیرفته وقبول دارد وبراي عملي کردنش ومتابعت ازدستورات الهي احساس مسئولیت میکند طوریکه درعمل روزانه ودرزندگي یومیه خود مکلفیت داردکه باید ازدساتیر اسلام حمایت کند وتابعت کند طبیعتاً درمجموعه ادبش هم مکلف است نمي شود که یك مسلمان درمکلفیت ها واوامر روزانه وزندگي عادي ویومیه خود مسلماني مطابق به آداب وسنن الهي باشد ولیکن درمجموعه ادبش وادبیاتش چیز خارج ازاین باشد به هیچ وجه شده نمیتواند .

علوم ادبي وادبیات کاملاً بخاطر بارورشدن تفکرتمدن وفرهنگ اسلام بوجود آمده چهارده علم درادبیات وجود دارد . علوم ادبیات مثل، انشأ ، کتابت ، صرف ، نحوه ، شعر، تجوید، قرائت وغیره .

بقول حافظ ! قرآن زبربخواند باچهارده روایت ولیکن مسئله مجموعه ادبیات ، ادبیات اسلامي ملهم ازاسلام مطابق بافیصله اسلام ، متعهد بوظایف تعیین شده ازجانب خدا جل جلاله براي ادیب ، براي شاعر ، براي نویسنده ، اگرماقبول داریم که اسلام بعنوان دین الهي وزندگي ساز وکفر ستیز وبرپاکننده عدل، قسط وداد درجامعه است طبیعتاً ادب اسلامي ادب متعهد ، ادبي درجهت ساختن فردواجتماع و ترتیب جامعه درجهت آرایش وپیراستن جامعه ، ادب درراه مقابله بابي ادبي وجنگ درراه مقابله باعوامل منفي باپدیده هاي ضد اخلاقي وضد ادبي خواهدبود .

برعکس ادبیاتیکه وابسته به اسلام ومکتب اسلام نباشد خطش مشخص است مثلا ادبیات کمونست هارادیدیم حال آن چیزیکه کمونست ها با الهام ازاندیشه مارکسیزم گفتند وادبیات مارکسیزم را بوجود آوردند، ادبیات کلاسیك وجدیدشان چه درامریکاي لاتین ویادرخود روسیه بوده با ازبین رفتن نظام کمونیستي وباطل شدن اندیشه اش همه دروغ بوده همه هیچ بوده همه پوچ بوده ، همه فریب بوده یك سرابي بیش نبوده چون خود این اندیشه در راه رهائي انسان ازمشکلات وازتبعیض وازستم واز بیعدالتي گامي برنداشته پس وابستگان فکري آن خواه مخواه به همین ترتیب است .

هکذا ادبیکه وابسته به فرهنگ پوسیده ومنحط غربي است ، دعوت کردن انسان به بي بندوباري وشکستن حریم خانواده ، وتجاوز به همنوع ولاوبالي گري وبه بي برنامگي وبه ده هامشکل دیگر یك امرکاملاواضح وروشن است .

دراین شك وتردیدي نیست که فرق یك طراح مسلمان ، یك ادیب مسلمان بایك ادیب کافرچیست ؟ وظایف یك هنرمند مسلمان ، یك شاعرمسلمان ، یك ادیب مسلمان چه چیز هاست وظایفش چه چیزهارا ایجاب میکند درچه مراحلي چه باید بکند، شعراي متقدم آنهاهمه شعراي متعهد بودند همه تعهدداشتند، تعهد به اسلام داشتند ، تعهد به دین داشتند اسلام را قبول کرده بودند ، اسلام بهترین دین ویگانه دین مقبول شان بوده است و براي گسترش وپربارساختن معارف وفرهنگ اسلام باید تلاش کرد . گروه ها انساني واشخاصیکه وابسته به این دین است باید آراسته به مکارم اخلاقي باشد . ازیك فرهنگ والا وپربار برخورداراباشد درکشف پدیده هاي

بقیه درصفحه (۹۴)

ادب اسلامي معتقدومتعهد بخدا واوامر ونواهي و ارزشهاي والاي اسلامي است وادب غیراسلامي درخدمت فرهنگ هاي منحط غیراسلامي ولاابالي گري وبي برنامگي قراردارد .

ترجمه او تتبع عبد الله ایمل

امریکا به هم
دروسیې په څیر
دنړۍ له نخچې نه ورکیږي (انشاءالله)

نن سبا هره خوا دامریکا دځواکمنۍ ډنډوري غږيږي او دهغې د « نوې نړیوال نظام » په شد ومد آوازې خپرې دي (چې ترجمه یې نوی نړیوال فرمان کیداي شي) له څلور کونجه دنیا نه همدغه آواز راځي چې امریکا لوی زبر ځواک دي او هیڅوك و رسره سیالي نشي کولاي . په ظاهري نظر هم داسې معلومیږي ، چې نن سبا دنړۍ هیڅ هیواد هم دامریکا مقابلې ته نه شي ودریداي ، امریکا هم دخپل توان دتل پاتې کیدو هڅې کوي ، غواړي تل پر نړۍ حکومت وکړي . خوداد تاریخ درس دی چې دنړۍ هیڅ ملت هم تل پر نور و واکمنې اوبا داري نه ده کړی اونه تل ځواکمن پاتې شوی . هرملت د لوړتیا یوه زمانه لري او و روسته دځوړ تیا په لور گامونه ږدي داد الله تعالي سنت دی چې طاقت له یوه ملت نه بل ته اوله بل نه بل ته نقلوي . که موږدعالم تاریخ مطالعه کړو نو و به گورو چې په نړۍ کې مختلف ملتونه پخپل وار ځواکمن شوی خوله یوې مودې وروسته یې زوال پیل شوی دی .

دمصرله فرعونیانونه واخله بیادبابل ، نینوا او یو نانیانو تر لوړ تیاپورې چې سکندر یې پر نیمه دنیا پادشاهي چلوله ، همداراز روم او ایران په یو وخت کې نړۍ پنځه سوه کاله دخپل منځي جگړو ډگرگر ځولي وه ، بیاد عربوله ریگستانونه داسلام قوت راپورته او دو ولس پیړۍ یې دمختلفو قومونو په لاس په ښه شان او عظمت سره حکومت وکړ ، دعربوله زوال وروسته ، هسپانویانو ، افغانانو ، ترکانو او هندوستاني مسلمانانو ددنیا د امامت بار یوړ ، وروسته انگریزان او فرانسویان ځواکمن قومونه شول چې سل کاله یې پرنړۍ واکمنې وچلوله، نور اروپایي ملتونه هم راوړاند ي شول خوله لومړۍ او دوهمې نړیوالې جگړې وروسته دا ټول ختم شول اوپه ځا ی یې روسیې او امریکا دځواکمنې ماڼې ودرولې ، دقیصرا اوکسرا یادیې تازه کړاواوس دروس له زوال وروسته امریکا د نړۍ یکه تاز ابرځواك دی .

که موږ دتیرو قومونو تاریخ په غور سره وگورو نو معلومیږی چې په ترتیب سره له اوله تراخره دملتونو دځواکمنتیا اندازه یوپربل پسې لږه شوې ده دمثال په ډول مصریان زرکاله ، بابلیان اته سوه کاله، یونان شپږسوه کاله، رومیان او ایرانیان پنځه سوه کاله ، عرب درې سوه کاله هسپانویان ، - افغانان اوترکان او هندوستاني مسلمانان هر یو پخپل وار یوسل ا و پنځوس یوسل او پنځوس کاله ددنیا لومړۍ درجه طاقتونه و ، او فرانسوي او انگریزقومونه سل سل کاله وړاندې تللي ، روسان اویاکاله لومړنۍ درجه ځواك ؤ، او اوس دامریکا وار دی ، چې له څلویښتوکالو راسې دروسیې رقیب ؤ ، که تاریخ په نظرکې ونیسو نودامریکا دځواکمنې اولومړۍ درجه توب وخت له پنځوس کالو څخه تیر ي نه کوي ، چې له منځه تللو ته یې ترڅوکالو زیات نه دی پاتې . ځکه هغه عوامل چې ترستر گوکیږي ټول په نږدې وخت کې د امریکا دزوال او ختمیدو پیام له ځان سره لري . که موږد امریکا داقتصادی ستونزواو داخلي او خارجي معاملو جاج و اخلونوڅرگنده به شي چې په مجموعي ډول امریکا پر مختگ نه کوی بلکې د زوال په لور روانه ده ؟

په اقتصادی لحاظ امریکا دداخلي ا و خارجي دواړو چلنجوسره لاس او گریوان ده له یوې خوا اکثره هغه هیوادونه چې ترپرونه یې دامریکا صنعت او تکنالوژۍ ته اړه درلوده ، اوس پخپل هیواد کې صنعتي کار خاني لري نه داچې په ځان متکي دي بلکې په نړیواله سطحه دامریکا اقتصادي حریفان گرځید لي دي دمثال په توگه که داروپا حالت په نظر کې ونیسونوهغه اوس دیوگډ اتحادي بازار او گډې منډوې په لور گامونه او چتوي ، ان چې دټولې اروپا دپیسو توحید یې هم تصویب کړي دي ، په دي لحاظ دامریکا په وړاندې دپیاوړي اقتصادي ځواك په حیث راوړاند ي کیږي په ځانگړې

توګه چې دروس په له منځه تلوسره
سوړ جنګ هم ختم شو دواړه المانونه
هم سره یو شول چې د شرق او غرب
ګډه تکنالوژي لري دالاملونه داسې
ښکاروي چې ډېر ژر به له اروپانه
دامریکا بستره ورټوله شي ځکه
اوس اروپا دامریکا دفاعي او نظامي
ځواک ته هم ضرورت نه لري ، داخو
پر یرده چې اوس ختیزې اروپا او
روسي فدراسیون هم په اروپا یې
جامعه او ناتوکې دګډون پیشنهاد
کړي ، نو داخبره بیخي یقیني کوي
چې نور امریکا ته دلته ضرورت
نشته ، له بلې خوا په اسیاکي اکثره
هیوادونه لکه ، چین ، تایوان ،
کوریا ، هانګ کانګ اوسنګاپور
چې پخوا دامریکا تجارتي مندوي وې
اوس هغه په ځان متکي دي
دامریکا بازار ونه له منځه وړي او
پخپله دهغې ځاې نیسي ، جاپان
خو خپله په امریکا کې ځانته
بازارونه خلاصوي اوهلته پانګې
اچوي ، ځمکې اخلي ، او خپله
امریکایان هم دخپلو مصنوعاتو په
مقابله کې جاپاني ارزانه مصنوعات
زیات خوښوي ، په افریقا کې هم
دامریکا تغر ورووړو په تولیدو دي
ټول امریکایي بازارونه جاپان
،تایوان اوسنګاپور ته ځاې پرېږدي
، پاتې شوه شمالي اوجنوبي
امریکا ، چې تر اوسه امریکا پکې
بازارلري خو هلته له یوې خوا دومره
بازار نشته چې دامریکا صنایع
پکې مصرف شي اوبل داچې په
جنوب کې اوس برازیل دامریکا
مقابلې ته راوتلي دي اوبه شمالي
امریکا کې خو کانادا دامریکا سره
سمه سیالي کوي. داخوشوه د
امریکادبهرني تجارت اواقتصادخبره .

- په داخلي سطحه هم دجاپان
صنعت پر امریکا دومره تاثیرکړي
چې جاپاني ځیزونو پخپله امریکا
کې امریکا یې مالونه له سخت بحران
او زوال سره مخامخ کړي ، صادرات
اوواردات په سخت بې توازنه حالت
کې دي . بودجه په خساره کې ده
دامریکا ډالر چې یو وخت ترټولو
مستحکمه اوغښتلې پیسه بلل کیده
اوس بیخي بحراني حالت ته رسیدلې
اودهغه په مقابل کې ین اومارك
داعتماد وړ پیسې دي او که چیرې
یوروپي اتحاداومشترکه پیسه بازارته
راووځي بیاخوبه ډالربیخي ختم شي
له پورتني وضعې نه معلومیږي
چې که چیرې امریکا دفاعي
لګښت کم نکړي اودملګروملتو
اونوروهیوادومرستي بندې نه کړي
نوډېر ژربه یې وضع له روس نه
بدتره شي . له بل لوري ددفاعي
لګښت په کمولوسره امریکا بیاپرنړۍ
باداري نشي کولاې چې امریکا
یې کلونه کلونه خوب لیده او ددغه
خوب پوره کیدوته لیواله ده ، داسې
ښکاري چې امریکا دنړۍ
دتسخیرلو لپاره ډېرلوې
تبرتیارکړي . چې پورته کولاې یې
نشي اوکیداې شي خپلې پښې
پرې ووهي .
دامریکا دماتې دلړزیدو په باب همدا
اوس اوس دجمهوري ریاست
دانتخاباتو پ لومړي پروسه کې
شپږوتنوامریکا یې کاندید انو چې
دجمهوري ریاست لپاره مبارزه کوي
څلوربې دیموکراتان اودوه یې
جمهوري غوښتونکي دي په یوه
تلویزیوني مباحثه کې اتفاقي
خبرداري ورکړي ، ویلي یې دي
چې کیداې شي دامریکا ماتې ډیره
ژرنسکوره شي ، ځکه اقتصادي
وضعه دومره خرابه شوې چې دبیرته
ترمیم لپاره یې هیڅ چاره نه لیدل
کیږي ،په دې کسانوکې د کلیفورنیا
اوتکساس ګورنران هم شامل وو .
همدارازدبل خبر له مخې ، همدااوس
اوس امریکا دداسې اقتصادي بحران
سره مخ ده چې داې ،بې - ایم
کمپیوټري موسسې په یوځل شل
زره کارګر له کاره ګوښه کړل ، اود
جنرل موټر کمپني هم په زرهاوو
مامورین وشړل .دهوایي شرکتواکثره
، مامورین له کاره ایستل شوي
اوځیني شرکتونه خو فلج شویدي
،همدا دامریکادااقتصادخرابیدونکې
حالت دي چې د خلیج له جګړې را
وروسته یې د بش محبوبیت نیم په
نیمه راکم کړ اوکیداې شي دانتخاباتو
ترمودې پورې نورهم راټیټ شي .
اقتصادي ستونزې خو په ځاې
پرېږده چې په اجتماعي لحاظ هم
امریکا له سختو او
ویرووونکوجنجالوسره لاس اوګریوان
ده، چې تر ټولونه بدمشکل په
اصطلاح د امریکا بې موره پلاره
نسل دي چې ټولنه دقهقراخواته
بیایي ،هغه چې له عیاشي اوجنایت
پرته بل هیڅ شي هم نه پیژني
،دومره ټیټ اخلاق لري چې ورته
اسفل السافلین ویلاې شو.
دهمدې "پدرمادرازاو" نسل له امله
وژنه او غلا په امریکا کې خپل اوج
ته رسیدلې ،له تعلیم سره مینه
نشته اکثره تعلیمي موسسې خالي
دي له همدې امله د امریکا په
پوهنتونوکې پردیو ته په اساني سره
داخله پیداکیداې شي.
- دځوان نسل ترټولو سخت
مرض پرمنشیاتو عادي کیدل دي

اودامریکا اکثر ځوانان نشه یې مواد
استعمالوي اودمرګ په لوري
قدمونه اخلي ځان اوټولنه دواړه تباه
کوي ددې مرض پراختیادومره په
شدت سره روانه ده چې اوس یې
امریکا دنشه یې موادودتولید
وونکوهیوادو سره دښمنۍ ته
اړویستلې ده دخپلسرې مخه نشي

نیولاي بلکي پرنوروجنګونه
مسلطوي چي پرپانامه باندي
دامریکا یرغل اودجنرال نوریګانیول
يي غوره مثال دي ، له پاکستان
سره ددښمني اوروابطو په خرابتیا
کي هم له اتومي مسئلي وروسته
دهمدي نشه يي موادو ستونزه غټ
خنددي پوښتنه داده چي پرنشه يي
موادو باندي دومره سخت
بندیزاوعکس العمل دڅه لپاره ؟ په
ځانګري توګه په داسي هیوادکي
چي دهرڅه آزادي پکي وي ،
شراب څښل اونوري بدي او رذالتونه
کاملاً عام اوجائیزوي علت دادي
چي دي منشیات استعمال اصلاً
انسان دجامعي بیکاره عضو جوړوي
چي پرنورو تاوان وي یاپه بل عبارت
دغه عمل دبیکارانو
شمیردکارکوونکوپه مقابل کي ورځ
په ورځ زیاتوي ، اوذادیوي ټولني
په اقتصاد ډیر دروند پیټي اوبار دي
. دځیني خبر ونو له مخي په امریکا
کي دنشه يي موادو په بازارونوکي
هره ورځ په لس ګونو تنه وژل کیږي خو که
فکروکړو نو دځوانانو ددي بي لاري
اوتباهي اصلي وجه دامریکا
اجتماعي نظام دي ،چي دهغي له
امله دلکونوماشومانو له تولدوروسته
ورسره یادمورمینه نه وي اویا
دپلارسیوري نه لري.
اوهغه ماشومان چي نیکبخته
دي موراوپلار لري هغه هم ډیروخت
دوالدینو ترڅنګ نه تیروي ، له پلار
درلودلو سره سره د هغه له محبت نه
محروم وي اوله ١٥ - ١٦ کلنۍ
وروسته يي مور اوپلار خپل سري
ته خوشي کوي او یا هغه پخپله له
کوره تښتي ، مثلاً که دیوداسي
ماشوم چي مور اوپلاريي سره واده
شوي نه وي اویا واده شوي وي خو
یوله بل نه طلاق واخلي اویا
هریوبیل بیل واده وکړي ،نودهغي
اولاد تربیه به څنګه کیږي ؟ اوکله
چي قانوني سن ته ورسیږي څنګه
به په بي لاري باندي نه اخته کیږي.
اوڅنګه به په منشیاتو نه عادي
کیږي شرابي ، زاني اوقاتل به نه
تري جوړیږي داټول هغه څه دي
چي ټولنه يي دي حالت ته راوستلي
ده ، په هره ټولنه کي چي اخلاق نه
وي اویا ډیرټیټ حالت ته ورسیږي
خامخابه هغه ټولنه له منځه ځي
اوختمیږي به دامریکا دویمه لویه
ستونزه د جرمونو زیاتیدونکي
معیاردي چي دامریکا په ګوټ
ګوټ کي خوریږي حالت تر دي
حده پریوتي دي چي دنیویارک په
ښارکي دشپي له اتوبجو وروسته
هیڅوک هم یوازي نشي ګرځیدای
،اوخوک چي یوازي وځي نوپرته له
ځه پیسي بیرته نشي راګرځیدای څو
ورځي مخکي یوخبرراغي چي په
امریکا کي یوسړي یوپربل پسي ګڼ
شمیر خلک وتښتول او بیا يي ټوټي
ټوټي کړل په یخچال کي يي واچول
،خو ګاونډي يي پري خبر هم نه شول
دیوبل خبر له مخي هلته سړي خپلي
سځي په زورکبابوي اوخوري يي
،ویني يي څښي اویا هسي
دساتیري اوعیاشي اله ده ، هلته د
جرمونه مسئله دومره ویروونکي ده
چي اوس په دي هیوادکي دجرمونو
پرخلاف دمرګ سزاهم لګیدلي ده
هغه چي څو کاله وړاندي داظلم بلل
کیده پخپله دامریکا دحکومت
دوینا مطابق دخلیج دجګړي په
دوران کي په جګړه کي دومره
امریکایان ونه وژل شول لکه چي
دامریکا په کوڅوکي وژل شویدي
،په ټولنه کي چي د جرمونو
اوجنایاتو داحال وي هغه تر ډیر ه
وخته پوري ځواکمنه نشي پاتي
کیدای .
په هغه ټولنه کي چي لور له پلاره
په امن نه وي اوخورله وروره اوان
چي ماشومي نجوني اوهلکان هم
اوس له وحشي پلارونو او ورونو نه
په کیشک ساتل کیږي
څنګه تباه نشي ؟
دامریکا دریمه ستونزه دیهودیانو
ده ،یهودیان داسي خاصیت لري چي
هرځاي ته چي ځي دهغه ځاي
اقتصاد او تجارت پخپل کنترول کي
نیسي ،که هرڅومره هغه هیوادهڅه
وکړي نوله جال څخه يي نشي
خلاصیداي ،په امریکاکي هم
یهودیانو په تجارت اواقتصادپوره
کنترول پیداکړي ، اوتردي اندازي
پرجامعه مسلط شوي چي هیڅ
کاندید هم ددوي له ملاتړ پرته
بریالي کیداي نشي اونه کوم جمهور
رئیس ددوي په مخالفت کي خپله
چوکي ساتلاي شي .په امریکا کي
هرڅه اوهرقانون اوفرمان دیهوداتو په
خوښه کیږي .خودي کاردخلکوکرکه
راپارولي،،
خبره اوس دي حد ته رسیدلي
چي دیهودیانو د بیځایه مداخلي
اوحکمراني په وجه په امریکا کي
نوروقومونه دیهودانو د ختمیدو
هڅي کوي ،چي په نیویارك کي
دتورپوستکو اویهودیانو ترمنځ اخ
وډب يي ښه مثال کیداي شي ،
داسي فکر کیږي چي په امریکا کي
به ژر یامحمد داسي هتلرراپیداشي
چي دیهودانو سته به وباسي ،که
هتلرپیدانشي نوخپله عوام به
دیهودو مقابلي ته راپاڅي . په
دواړو صورتوکي امریکا دیهودو
دانتقام هدف ګرځي ، اویهودکولاي
شي په یوآوازدامریکاټول اقتصاد
فلج کړي ، دیهودودوتلوپه صورت
کي هم دامریکا اقتصاد ختمیږي
چي داکارکیدونکي دي.

دامریکا څلورمه داخلي لانجه په
امریکاکي دقومونوتنوع ده ، امریکا

اصلاً دګنړواومختلفوملتو امتزاج
دي اوهمدا اوس هم دنړۍ له
هرهیوادنه امریکا ته خلك روان دي
هلته دهرقوم ،نژاد ، ژبې ،مذهب
اونسل کسان اباد دي ،که څه هم
دجامعې په پرمختګ کې مختلف
قومونه خپل صلاحیتونه
اواستعدادونه کاروي ، خو په یوه
مخ پرزواله جامعه کې د مختلفو
قومونو ترمنځ رقابت او
پروسایلوباندې دقبضې مشکل
رامینځه کیږي ،نفرت زیاتیږي
اودقومونو داخلي جنجال اوکشمکش
ټولنه له منځه وړي دامریکا ټولنه
هم له همدې شکل سره لاس
اوګریوان ده .

امریکاد دې ټولو داخلي
مشکلاتو اوپه اقتصادي اوتجارتي
لحاظ د بهرني ستونزو سره سره بیا
هم هڅه کوي .

چې پرنوروباندې خپله باداري
وچلوي ،ولې دې کار اوس
دنوروخوځه چې دامریکا د دوستانو
کرکه یې هم راپارولې اوس امریکا
خپلو اتحادیانو ته هم دمنلووړنه ده
که امریکا دې چلند ته ادامه ورکړي
نوښکاري داچې هره سیمه به په
خپل خپل ځای دوړو وړو بلاکونوپه
جوړولو لاس پورې کړي اوبالاخره به
نړۍ په ځوکالوکې په یوه یادوونه
بلکې په څو بلاکونوویشله شي
اوپرنړۍ باندې به دامریکا باداري
ختمه شي .

– له یوې خوااروپایي هیوادونه
دګډ کنفدراسیون په هڅه کې دي
اوان چې دواحدې پیسې
پروګرامونه یې هم تصویب کړي ،
دسرحدوپه رنګولو راضي شوي ،
اوکیداي شي چې دمتحدې اروپا
قیادت هم جرمني په لاس کې واخلي
څکه چې په اقتصادي اوپوځي دواړو
لحاظو ، پرنوروپیاوړي دي ،
دوارساواوناتو دواړه تکنا لوژي لري ،
افرادي قوت یې هم ترنورو زیات دي
،که څه هم فرانسه اوانګلستان
داروپا دمشرتابه هیله لري ولې
هغوی دجرمني ځاي ته نشي
رسیداي او اوس کیداي شي ختیځه
اروپا هم په دغه اتحاد اوکنفدراسیون
کې ورګډه اوپه نتیجه کې یوه لویه
اروپا جوړه شي چې دامریکا دپښې
اینښودو ځای به هم پکې نه وي.

له بل پلوه شوروي هم دیومتحده
مشترك المنافع په لورګامونه اخلي،
اوژرده چې پخواني شوروي اتحاد
دآزادو هیوادو په یوه اقتصادي
اتحادیه بدل شي ،ددې مشرتوب به
خامخا د روسیې د فدراسیون په
غاړه وي ځکه هغه هم په اقتصادي
اوهم په پوځي لحاظ لوی
اوځواکمن دي.

په آسیایي هیوادوکې هم
دامریکااغیز په کمیدو دي اوکیداي
شي دحالاتوپه نظرکې نیولو سره په
اسیاکې اوپه خاصه توګه په جنوبي
آسیاکې دچین اثراونفوذ زیات شي
خوداهم دتوجه وړده چې دکمونیزم په
رسواماتې سره دغه امکان ډیر
کمزوري دی ،خوبیاهم داسې فکر
کیږي چې دجنوبي اسیا او لیرې
ختیځ په سیمه کې جلا اتحادیه
ټینګه اوخپل منځي تجارتي
اوکلتوري اړیکې به پیاوړې کړي
اوتر یووخته به یې چین مشرتوب
په غاړه ولري په فعلي شرایطوکې
چین دامریکا یوازینې حریف دی .
په پاکستان اوایران کې هم دامریکا
نفوذ بیخي په ورکیدو دي ،په دې
سیمه کې هم دپاکستان ،ایران ،
ترکیې او دراتلونکي اسلامي
افغانستان ترمنځ هم کنفدراسیون
اویالږترلږه داقتصادي اوتجارتي
همکاري اونظامي اودفاعي مرستې
تنظیم جوړیدونکي دي ترڅو دنورو
یرغلګرومدافعه وکړي شي ،که څه
هم امریکا تر اوسه په منځني ختیز
کې په ځانګړې توګ دخلیج له
جګړې وروسته ډیر اثر لري ولې
دایران افغانستان – پاکستان
اوترکیې ترهمکاري اوګډ وترونو
وروسته کیداي شي عربي نړۍ هم په
دغه ترونونوکې ورګډه شي
اودیومتحد اسلامي بلاك جوړیدو
لپاره لاره اواره کړي ،

دهند وضع هسې خرابه ده اوپه
داسې داخلي جنجال اخته دي چې
ډیرژر به د شوروي په سرنوشت اخته
اوپه ځومستقلو هیوادو به وویشل
شي اوله هغه وروسته کیداي شي
دسارك هیوادونه اوله هند آزادشوي
هیوادونه یوګډ بلاك جوړکړي.

اویا به داهیوادونه داسلامي
هیوادوپه بلاك اودچین تر رهبر ي
لاندې دغیراسلامي هیوادوپه بلاك
وویشل شي ، یاپه بل عبارت په
اسیاکې به یوداسلامي هیوادوبلاك
اودوهم دغیراسلامي هیوادو بلاکو
نه چې یوله‌بل سره به ښې اړیکې
لري رادبره شي اوپه دې توګه
دامریکا دنفوذ مخه به ونیول شي.

افریقا همدا اوس لګیا ده د ګډو
پلانونو اوهمکاري پروګرامونه
جوړوي اونه پریږدي چې پرمختللي
هیوادونه دهغوی له غني ذخیرونه
بېځایه استفاده وکړي.

لنډه داچې دااوسنې جهاني وضعه
اودهیواد وترمنځ تعلقات اواړیکې
اونه اتکل کیدونکې تغیرات ټول
ددې زیرې وړکوي چې امریکا به
ترلسوکالو زیات حکومت ونشي
کولاي اوله هغه سرنوشت سره به مخ
شي چې نن روسیه ورسره لاس
اوګریوان ده ، که روسیه په پنځلسو
هیوادو وویشله شوه نو هیله ده چې
امریکا به په پنځوسوټوټو تقسیم
شي ان شاءالله .

خدماتی که
جوانان درجامعه اسلامي
به آن نیازدارند

ترجمه وتلخیص : از اثیر

همگي دراین امرمتفق اندکه تنظیم وتنسیق فعالیت هاي که به منظوربکارگرفتن و توجیه بهتراستعداد هاي جوانان صورت میگیرد وسودآن بخود آنهاوجامعه ایکه درآن زیست دارند برمیگردد ازقطار امورحیاتي بشمارمي رود که استقرار زندگي اجتماعي جامعه معاصر بطورعام وجامعه اسلامي بصورت خاص به آن وابسته است.

شاید اختلافي وجودنداشته باشد که جوانان همگي همگون نمي باشند ودراشباع احتیاجات انساني هرکدام شان تفاوت هایي وجود دارد . همچنان درظروف اجتماعي که بزرگ شده اند ودراستعداد هاي عقلي وتعدد آرزوهاي زمان جواني، جوانان اختلاف وناهمگوني مشهود است . این تباین دربین جوانان مسئول رعایت احوال جوانان را وامي دارد به امور منفي وانحرافي که بعض جوانان به آن گرفتاراند توجه کنند چه عدم رقابت وفرصت لهولعب دادن باعث میشودکه جوانان درکارهاي مفید وسودمند واستفاده بهترازاوقات بي کاري جدیت نداشته باشند . این روش خطرهاي اجتماعي رابارمي آورد که نه تنها خودجوانان متضررمیشوند بلکه ضرر آن به جوانب بشري، مادي ومعنوي جامعه سرایت مي کند .

دربن اواخرتعدادي ازعلماي مسلمان ، پیشوایان ونویسندگان مترقي درکشورهاي اسلامي کارهایي راانجام دادند وبه تعلیم وتربیه اسلامي که بسوي ایمان وتفکر و پاك ازشائبه تعصب وتبعیض فرامي خواند توجه نمودندولي باوجود کوشش هاي انجام شده مشکلات فراوان وجود داردکه بعضي ازجوانان عصرحاضربه آن روبه روهستند . این امربه تهیه برنامه ایکه بااین مشکلات مقابله کند محتاج است . چاره وراه حل این مشکلات ازطریق خدمات اجتماعي که کردار ورفتارجوانان راتنظیم کند وازیکطرف توافق رواني واجتماعي وازسوي دیگر استقرارحیات اجتماعي آنهارابرآورده سازد ممکن است .

درذیل به اراء مجموعه از برنامه هاي پیشنهادشده مي پردازیم که مي پنداریم بواسطه اجراء این برنامه ها زندگي اجتماعي جوانان درجامعه اسلامي تنظیم میشود .

١ - برنامه تربیت اسلامي جوانان .

٢- برنامه دعوت وارشاد دربین جوانان .

٣- برنامه افزودن معلومات صحي جوانان .

٤- برنامه افزایش آگاهي هاي خانوادگي وروابط عائلوي جوانان

١ - برنامه تربیت اسلامي براي رشد جوانان .

لازم است درکشورهاي اسلامي براي رشد جوانان برنامه اسلامي وجودداشته باشد که تمام مراحل تعلیم عمومي رااحتواکند . واین برنامه بابرنامه هاي وزارت هاي تعلیم وتربیت درین کشورهاهمگون گردد . وهدف برنامه اسلامي این باشدکه استعداد هاي جوانان را رشددهد وآنهارابه اتباع راه راست توجیه نماید . راهي که افراد درزندگي خصوصي وعمومي وتعامل فردي واجتماعي شان به آن روي مي آورند .

این هدف وقتي برآورده میشودکه به برنامه هاي تعلیمي موجودمراجعه شودوطرح درسي که به اساس ترسیخ عقیده والزام شعائردیني استوارباشد، ریخته شود . واین طرح شامل تروکاملتر ازطرح هاي موجودباشد . دین اسلام دین دعوت ورسالت است . این دین شخص رافرامي خواند تادرنهاد وي محبت وترس خدا راتقویبت کند ودراواین آگاهي رابارمي آورد که خداوند همیشه اورامراقبت مي نماید وبه اومي آموزد که در ملکوت

آسمان ها وزمین تدبرنماید .
رسالت دین اسلام این است که شخص را تربیت نموده وازنقطه نظرجسمي ، رواني وعقلي رشددهد ووي رابه مجاهدت وضبط نفس وتکامل اراده ملزم دارد .

پس شایسته است که مبادي واهداف تربیت اسلامي رابه این اعتبار بپذیریم وازتمرینات تربیتي که مسلمانان براي رشد روحي اخلاقي جوانان بکارمي گیرند استفاده نماییم . این برنامه ها باراحتیاجات جوانان وخصوصیت هاي رشد آنها واحتیاجات جامعه امروز وفردا سازگاري داشته باشد.

هم چنین لازم است برنامه تربیتي اسلامي موازي باتکنالوژي عصري گام بردارد وبرخواست هاي آینده اشراف داشته باشد.

ازنقطه نظررواني آماده نمودن وتعلیم وتربیت دیني جوانان ازمرحله هاي اولي طفولیت آغازمیگردد پیش ازآنکه کودك به مکتب برود درخانه برتربیت جوانان اهتمام صورت میگیرد . ازین جاست که خانواده ها باموسسات تربیتي که مسئولیت رشدارزش هاي اخلاقي عادات رفتارورهنمود هاي مثبت جوانان رابعهده دارد همکاري مي کنند .
این ارزش هاي اخلاقي ، عادات ورفتار درمراحل اولي کودکي درشخص غرس گردد ورشدیابد .
مي باید برنامه مخصوص تربیت اسلامي به اساس اصول هاي ذیل تکامل نماید.

۱ - شناخت حالت واقعي جوانان درجامعه ایکه درآن خدمات اجتماعي براي جوانان بعدازارزیابي جوانب زندگي اجتماعي واقعیت خصوصیتهاي مکاني وخدماتي که دراین جامعه اجرا میشود، پیشکش میگردد . این واقعیت شناخت احتیاجات جوانان درجوامع مختلف ومشکلاتي که به آن روبه روهستند وموانعي که درراه پیشرفت آنها بروزمي کند ارائه مي نماید .

۲ - حالت فعلي وآینده واحتیاجات عامه مردم کشور بادرنظرداشت ادامه آبادي قریه هاي مسکوني جدید وچگونگي تغییرات زندگي درجوامع تمدن وخدماتي که حوادث آینده به آن احتیاج است شناسایي گردد.

۳ - تعیین کمیت وکیفیت استعداد هاي مطلوب وتوان ها ومهارت هاي که تطورتربیتي اسلامي وتمدن آینده به آن روبروست.

٤ - تعیین شکل ومفهوم اسلام براي جوانان وتعیین خصوصیت ها علامات وارزش ها و رهنمود هاي اسلامي که درآینده همچو رهنماونمونه دربرابر جوانان قرارداشته باشد.

٥ - برنامه اسلامي مطروحه قبل ازآنکه به مرحله اجرا گذاشته شود تکمیل گردد دانش واستعداد هاي مطلوب به این اعتبار برگزیده شودکه به حفظ کتاب خداوسنت محمدصلي الله علیه وسلم وارکان وعبادات ومعاملات اسلامي متمسك باشد .

٦ - درین برنامه ها توازن محتواي اخلاقي دیني وتکنالوژي وعلمي مراعات شود تاتکامل رشد جوانان درمبارزه بامشکلات زمان تکمیل گردد .

۷ - لازم است درمدارس به جوانب سلوکي واخلاقي فرزندان وطن بهمان اندازه توجه صورت میگرد که درمورد تعلیم وتدریس وبالابر استعداد هاي جوانان توجه میشود .
اگر دربرنامه اسلامي مطروحه به تکامل وتوضیح اهداف وامکانیت تطبیق آن توجه صورت بگیرد موجبات تغییرات درسلوك ، حیات فردوجامعه رابارمي آورد واهداف بزرگ واقعیت مي باید .
اهدافیکه قرآن کریم بخاطر تحقق آن نازل گردیده است . این اهداف بزرگ درساختار امت اسلامي وتاسیس جامعه اسلامي خلاصه میگردد .

توجه بعقیده اسلامي حفظ کتاب خداوند غالب وپیگیري عبادات وتعمق درفهم سیرت نبوي وتعلیم تاریخ وفتوحات اسلامي هرکدام این هاجوانب متعدد مبناوشخصیت جوانان مسلمان رامي سازد که درذیل توضیح میگردد .

۱ - درمورد جسم :
هدف برنامه تربیتي اسلام ساختن جسم سالم است و به ساختن بدن سالم ، محیط زیست صحي ومحیط کارصحي توجه دارد وازتضعیف بیشترجسم جلوگیري مي نماید واین چنین برنامه تربیتي اسلامي براي رفع احتیاجات وتوجیه آن ضوابط روشن را وضع مي نماید .

۲ - درساحه عقل ومعرفت :
هدف برنامه تربیتي اسلامي این است که عقل راطوري تربیت کند که قدرت ملاحظه تامل وتفکرواستنباط راداشته باشد . این برنامه جوانان راتشویق مي نمایدکه به دانش شان بیفزایند . علوم شرعي وقرائت رابیشتر بیاموزند وبه

مواریث اسلامي اطلاع حاصل کنند ، تمدن هاي قبلي وموجود راشناسائي وقدرت تشخیص سود وضرر راداشته باشند . اسلام مسلمانان را به طلب علم به استادانیکه برهرفردمسلمان فرض است برمي انگیزد . آشکاراست که زندگي عصرحاضر همانطوریکه به تمسك سلوکي ، علمي وعقیدتي محتاج است به مجهزکردن جوانان به معارف انساني ، علمي وتکنالوژي عصري نیز نیازمنداست .

۳ - درساحه عاطفه ووجدان :

برنامه تربیتي اسلامي به رشد درك ارزش ها ي انساني مثل دوستي با خدا ومردم به عزت ، صداقت ، شجاعت ، صراحت اراده ، ضبط والتزام توجه دارد وهریکي ازین احساس ها ونشانه ها تکامل وتوازن شخصیت جوانان رارشد داده فرد راازخوف وناتواني وازاحساس نقص وچیزهاي منفي دیگر نجات مي دهد .

٤ - درساحه اجتماعي :

برنامه تربیتي اسلامي جوانان رابه تجمع وتعلق وشرایط باهم تشویق مي کند وازتفرق برحذرمي دارد تاجوانان به شیوه انتساب به خانواده ومهرباني وبرادري بارفتارمتمسك باشند . ازشان تمسك به عقیده اسلامي این است ، قرباني فداکاري مهرباني ، عدل ، برادري ، احترام بزرگان ، ترحم به ضعیفان وخردان ولطف مهرباني با والدین ، خویشاوندان وهمسایگان ، شناخت حق معلم ، رفیق وهمراه ، حقوق فرزندان ، آداب مجلس وصحبت کردن ، امربه معروف نهي ازمنکروغیزاین ها ازسلوك اجتماعي انساني رادرانسان بوجودمي آورد .

بااین وسائل میشود رشدکامل جوانان مسلمان تحقق یابد ، شخصیتش تثبیت شود وبرضبط نفس قادروبه تحمل مسئولیت ها مقیدگردد ودربناء ترقي وتعمیروطن سهم گیرد .

برنامه دعوت وارشاد دربین جوانان :

درتهیه برنامه دعوت وارشاد دربین جوانان علماي دین ، استادان دانشگاه ، وافراد صاحب دانش ومتخصصین سهم بگیرند تااعتماد متقابل ونزدیکي دربین جوانان وقیادت هاي شان که مسئول تحقق بخشیدن این برنامه هاهستند بوجودآید درمبارزه بامشکلات زندگي درمستواي محلي وجهاني باجوانان همکاري شود . تاقدرت فیصله کردن وتحمل مسئولیت وبرگزیدن فعالیت تربیتي وحرفوي راداشته باشند .

این کارامکن است ازطریق برنامه هاي دیني برنامه هاي توجیه رواني وارشادي وتربیتي که درداخل مدارس دانشگاه ها ، صنف ها وکمپ ها براي جهت دهي اجتماعي ومناقشات همگاني بحث بر قضایاومشکلاتي که جوانان به آن روبه روهستند وتبارز وسائل مبارزه منطقي وواقعي که درمعالجه قضایاي زندگي بابرنامه اسلامي توافق داشته باشد ، برگزار میگردد برآورده شود .

ازاهداف این برنامه تعدیل وبلند برداشتن تدبر واتجاهات جوانان دربرابر مشکلات روزمره مادي ومعنوي است که درزندگي به آن دچار مي باشند ممکن است این مشکلات با وسائل تشویقي نه بوسایل تهدیدي معالجه گردد .

تعویض اتجاهات جوانان ارزش هاي جدید ي که با اهداف برنامه اسلامي درمبارزه بامشکلات زندگي توافق داشته وبامحبت عقیده ودین ووطن تائید رشد داده شود .

این برنامه به ایجاد توازن دربین رفع حاجات انساني وتثبیت شخصیت که قدرت ضبط والتزام باآنچه که باشریعت موافق است مي پردازد .

این برنامه همچنان آنچه راکه جوانان درخلال کارهاي عقلي وعملي به آن روبرومیشوند را دربرمي گیرد استعداد هاي عقل شان رارشدمي دهد تاقادربه ضبط نفس وجلوگیري ازشهوات وفتنه هاي که زندگي عصري فراراه آن ها مي گذارد باشد وهمگام مواجه شدن باافکارکه باعقیده اسلامي منافات دارد بتوانند با بینش وتدبربا‌آن مقابله کنند وجوانان قادرگردند باوسائل اقناع وپیکیري عملي ازخودرضا وبه خداوند ایمان داشته باشند ، آرامش رواني واعتماد به نفس را حاصل کند علاقه مستمر بخالق سبحانه وتعالي داشته ازفرموده هاي رسول کریم صلي الله علیه وسلم پیروي نموده دراطاعت اولي الامر نیز کوتاهي نکنند .

برنامه افزایش معلومات صحي جوانان :

منظورازافزایش معلومات صحي تنها دوربودن ازامراض ، آفت ها وعلت هانسبت حفظ سلامت جسم وعقل هردو میباشد .

اهدافیکه براي حفظ سلامت جوانان درنظراست ومي باید براي تحقق آن سعي شود عبارت اند از:

۱ - درجوانان انگیزه کسب معلومات حفظ الصحه ومواد غذایي

بوجودآورده شود . جوانان به دانش طبي ومعرفت غذاي صحي كه براي حفظ سلامت ووقايه به آن ضرورت دارند مجهز گردند تابا استفاده ازين معلومات جسم شان رابطور مرغوب وسالم تربيت نمايند . براي انجام اين مامول مي بايد درپهلوي تعليمات تربيتي معلومات طبي كه جوانان براي حفظ صحت شان به آن احتياج دارند جاداده شود. اين كارجوانان راقادرميسازد درمورد غذاي صحي وسالم وشرايط مناسب صحي محيطيكه جوانان درآن زيست دارند اسباب وعلت امراض مهم وانتشارآن وطريق وقايه وجلوگيري ازآن امراض مبادي كمك هاي اوليه ودفاع شهري معلومات داشته باشند .

٢- استعداد جوانان درامرحفظ صحت ووقايه آنهاازامراض وحوادث، تربيت سالم بدن ، تمرين معالجه امراض بسيط وحوادث اتفاقي رشد داده شود . وهم چنين استعداد حفظ سالميت شخصي ونظافت بدني جوانان تقويت گردد .

وعلي هذالقياس به مهارت هايي كه براي انجام كمك هاي اوليه بكاربرده ميشود وفعاليت هايكه بواسطه آن بدن بطوربهترنمومي كند وتمرين اجهزه هاي مختلف جسم توجه شود .

٣- لازم است باجوانان طوري مساعدت شودكه آنهاسالم رشد كنند، صحت خوب، وجسه توانمند درجوانان قدرت وتوان رابارمي آوردكه بتوانند كارهاي گوناگوني راكه اجتماع ازآنهاانتظار دارد انجام دهند . صحت خوب وقوت جسم استعداد جوانان رادرتحمل مشكلات ومشقت هاي كارهاي توليدي بلند برده درجه سازگاري رواني واجتماعي آنهاراباخود وديگران رشد مي دهد .

٤- به جوانان وقت داده شود ميل هاعادات واتجاهات صحي وسالم كه سلوك آنهارا توجيه كند وآنهارا قادربه امرارحيات عملي سازد، درخويش بار آورند. اين عادات اميال واتجاهات بيشترازآنست كه حساب شود وممكن است تمام جوانب زندگي ورفتارآنهارا ازقبيل خوردن ، نوشيدن ، مسكن ، درس، كار روزمره واوقات فراغت رادربرگيرد .

٥- درامررشد مسائل صحي جامعه توجه شود ، اهميت اصلاح صحي جامعه براي جوانان تفهيم گردد تاآنهابصورت عمومي دربرابرصحت جامعه فرد وخانواده احساس مسئوليت كنند .

٦- جوانان كمك شوند كه برمشكلات وناگواري هاي جسمي شان غالب آيند وباآفات وعيوب جسمي اگردرآنها موجودباشد توافق نمايند وبه آنهاكمك شود تا امراض وناسازگاري هاي بدني شان رامعالجه نمايند .

٧- شرايط بوجودآورده شودكه متخصص امورصحت بطورعام ومتخصصين امورصحت جوانان بطور خاص بتوانند شكل واقعي دقيق حالت صحي جوانان را ارزيابي كنند باين ترتيب دربهترنمودن صحت جامعه بصورت كل وبهترنمودن خدمات صحي سهم خودرا اداكنند .

٨- بااستفاده جوانان ازسكرات ، مخدرات ، مكنات مبارزه شود زيرا عدم ممانعت باعث اعتياد دائمي آنهاگرديده وآنگاه علاج آن مشكل ميشود .

برنامه افزايش معلومات جوانان درمورد خانواده وروابط با والدين :

مادران درجوامع اسلامي

درامررشد اجتماعي جوانان درمراحل مختلف عمرازكودكي تاجواني رول مهم واساسي رابازي مي كنند وپيوند روحي دربين مادران وفرزندان تابعدازازدواج واولادداري وحتي درتمام دوره زندگي ادامه دارد . اين سخن به اين معنانيست كه مسئوليت پدران دررفع احتياجات مادي فرزندان خلاصه ميشود. آشكاراست كه مصروفيت هاي زندگي وتلاش براي بدست آوردن رزق خانواده وفرزندان كه بدوش پدران است آنهاراتا اندازه ازرعايت امورفرزندان شان منصرف ميدارد .

درزندگي خانوادگي انتساب به خانواده درفرزندان احساس امنيت واطمينان رابارمي آورد وروابط پدري قاعده اساسيست كه اين انتساب راتمثيل مي كند درعين حال اين انتساب به انتساب جوانان به جامعه بزرگتري كه آنهارا احاطه كرده است دلالت مي كند .

عدم انتساب فرزندان به خانواده باعث ايجاد اضطراب ها ومشكلات دررفتاروكردار آنهادرداخل خانواده ميشو دواثر آن به جامعه سرايت مي كند .

براي روي آوردن بيشترجوانان به خوانواده تاسيس جمعيت هاي خيريه زنانه پيشنهاد ميگردد تاآگاهي وبيداري مادران تعليم

بقيه درصفحه (١١٦)

دمحمدرحیم"خنجر" ژباړه

په یوګوسلاویاکي دآزادۍ له پاره دمسلمانانومبارزي

دشرقي اروپا په جمهوریت یوګوسلاویاکي مسلمانانودخپلوحقوقواوفکري آزادي له پاره خپلي هلي ځلي پیل کړي دي اوهغوي دمذهب اوآزادي له اصلي دښمن ارتودوکس سره لاس په ګریوان دي چي هغوي اسلام اومسلمانان خپل اصل دښمنان ګڼي.

په یوګوسلاویاکي مسلمانان یوځپل شوي اومظلوم اقلیت دي. په یوګوسلاویاکي دمسلمانواوسیدونکوفیصدي په سلوکي ۱۸ده دارتودوکس عیسوي په سلوکي ٤٢ فیصده تشکیلوي، رومن کاتولیک په سلوکي ۳۲ فیصده اوپروتستانت په سلوکي یوفیصددي چي د ۱۹۵۳ عیسوي کال دمي خخه وروسته دټولومذهبي اقلیتونو له پاره دقانون له مخي ازادي ورپه برخه شوي لیکن دیوګوسلاویاالادیني اوکمونیستي حکومت دقانون دغه ماده نه یوازي داچي په عمل کي نه ده پیاده کړي بلکي مسلمانان یي دیته مجبورکړي دي چي داسلام له نامه خخه هم په ډاګه انکاروکړي.

دیوګوسلاویا په شمال کي استرلیا، هنګري اوورومانیه واقع دي. شرق ته یي بلغاریه، یونان – جنوب ته یي البانیه، یونان اوایدریاتیک بحیره واقع ده.

دیوګوسلاویا داوسیدونکوشمیرد ۱۹۸۳ عسیوي کال د سرشمیرني له مخي دوه ویشت ملیونه او اته سوه زره حساب شوي دي.

#

دیوګوسلاویادشپږوجمهوریتونو نوmونه دادي:

۱- سربیا ۲- مقدونیه ۳- مونتي نیګرو ٤- بوسینا هرزي ګووینا ٥ - کروشیا ٦- سلوینیا، سربیا له ټولو لوي جمهوریت دي. دیوګوسلاویا داوسیدونکو لویه برخه سربیایي اوسیدونکي تشکیلوي دهیوادمرکزبلګراد په سربیاکي واقع دي. دمرکزي حکومت واکمني هم دسربیا یانو پلاس کي ده.

دلومړي نړیوال جنګ نه وروسته سربیا، کروشیااوسلووینیادااتحادیي تر جوړیدو وروسته سربیا یانو کوښښ کاوه چي نورجمهوریتو هم په سیاسي اونظامي لحاظ دخپلي سلطي او کنترول لاندي راولي. لیکن په دي وخت کي کروشیا اوسلووینیا جمهوریتونو دمرکزي حکومت پرخلاف بغاوت وکړ. اودسربیاله کنترول خخه دخپلي ازادي په لټه کي شول، سربیا په دي جنګ کي دمونتي نیګرو له حمایت اوملاتړنه برخوردارو. یوګوسلاویا:

دي ځاي ته اسلام په یولسمه عیسوي پیړي کي د سپیني دبحیري له لاري ورسید. اوپه ۱۵عسوي پیړي کي په دي سیمه ترکي مسلمانان قابض شول په پنځه سوه کلوکي دننه دلته اسلامي تهذیب اوتمدن دشکست اوزوال سره مخ شو کله چي ترکانودسربیاداواکمنو حکمرانانو شکست ولید په دي ځاي یي قبضه وکړه دترکانو دحکومت پرخلاف دسربیانولومړني بغاوت په ۱۸۰٤ عیسوي کال اودوهم بغاوت یي په ۱۸۱۵ عیسوي کال کي ترسره شو بالاخره ترکانو په ۱۸۳۰ عیسوي کال دسربیاواکمني اوخودمختاري په رسمیت وپیژندله اوپه ۱۸۷۸ کال دمارچ په ۱٦ مه نیته سربیایي پارلمان سربیا دیوازاد سلطنت په توګه اعلان کړ.

په دي وخت کي سربیاپه ۱۸۸۷ کال په مقدونیه اومونتي نیګروقبضه وکړه. بوسینا هرزي ګووینا سیمه چي د ترکانو په قبضه کي وه په لومړني نړیوال جنګ کي سربیا استرلیا باندي حملي پیل کړي دجنګ له ختمیدو وروسته په ۱۹۱۸ کال سربیا، کروشیا اودسلووینیا په شمول دآزادوریاستونو په حیث منځ ته راغلل. بیا وروسته مونتي نیګروهم په دي اتحادیه کي شامل شو. الیګزیندرکار جارج ددوي پاچاوټاکل شو په ۱۹۲۱ کال دده پلارشاه پیرلومړني پاچاو – قانون جوړونکي پارلمان د ۱۹۲۰ عسیوي کال دنومبرپه ۲۸ مه نیته تعین شو. اوددوي له پاره یي لومړني قانون جوړکړ په لومړنیوانتخاباتوکي کمونیست ګوند ته ۱٤ فیصده

رايي ورکړل شوي وي . کروشيا له ابتدانه دسربيا مخالفت کاوه همدارنگه کروشيايي منتخبوارکانو د ۱۹۲٤ کال پوري له مرکزي حکومت اوپارلمان څخه خپل بايکات اعلان کړي وو.

ديوگوسلاويا دمرکزي جمهوريت قيام په ۱۹٤٥ کال دنومبر په ۲۹ مه نيټه منځ ته راغي د ۱۹٦۳ کال داپريل په ۷ مه نيټه دنوي قانون لاندي دفيدرال سوسيالست نوم کيښود اومارشل ټيټويي دژوند تراخري لحظي پوري رئيس جمهورو.

دمسلمانانو اوسني مشکلات :

دشرقي اروپادتبديليواوانقلاباتوله پيل سره يوگوسلاويا ټوټي ټوټي اودملکوک الطوايفي په لار روانه ده په شپږوجمهوريتونو او دوه ايالتومشتمل دغه هيواد چي بوسينا هرزي گووينيا جمهوريت کي په قاطع اکثريت مسلمانان اوسيږي . په حرا ، ظلم سره يوگوسلاويا پخپله اتحاديه کي له ځان سره يوځاي کړي دي. په دوهم نړيوال جنگ کي ديوگوسلاويا داتحادي قوماندان مارشل ټيټو دبوسينا هرزي گووينا مسلمانان په ځان راټول کړل ترڅودهغوي له قوت اوطاقت څخه په خپله نفع گټه واخلي نوله هغوي سره يي وعده وکړه چي دجنگ له فتحي نه په وروسته دبوسينا هرزي گووينامسلمانانو ته خپله آزادي ورکوي . ليکن له کاميابي څخه وروسته ټيټواواتحاديونو دخپلي وعدي څخه مخالفت وکړ اودمسلمانانو آزادي يي سلبه کړه ،هغوي يي ددوهمي درجي زندگي په تيرولو مجبور کړي اودنوروواوسيدونکو په شان يي خپلي شپي تيرولي . په دي وختونوکي چي يوگوسلاويا دانقلابونواوبدلونونو له پړاوڅخه وتلي ده له دي څخه په ډاگه کيږي چي ديوگوسلاويا دمسلمانانو دآزادي او خپلواکي سباوون رانژدي شوي دي.

ديوگوسلاويا د مسلمانانو دپلانونو اوطرحو جوړولو مرکزيت جوماتونه دي. اگر چي هغه جوماتونه هم داسلام اومسلمانانو دښمنان (سيمه ايزحکمرانان) دمرکزيت په حيث نه پريږدي خوسره له دي بيا هم ټولنيز رسم ورواج لکه واده ، مړي ، ديوبل سره تلل راتلل نوددي ټولو شيانو مرکزيت جوماتونه تشکيلوي . دهر جومات له پاره يي دمشورتي کميټي يومشر تعين کړي دي. دمسلمانانو په اکثريت سره دبوسينا هرزي گووينا جمهوريت کي يو اسلامي اتحاد جوړشوي دي. چي په دي وسيله ديوگوسلاويا په طول اوعرض کي چي څومره کمېټي په جوماتونوکي جوړي شوي دي له هغوي سره خپله رابطه ټينگه ساتي.

په يوگوسلاوياکي داسلامي جرگوشمير پنځوته رسيږي چي دهغوله جملي څخه يوه هم په بلگرادکي جوړه شوي ده .چي هغي ته مرکزي اسلامي جرگه ويل کيږي له دي نه علاوه نوري جرگي يي په بوسينا هرزي گووينا ، کروشيا ، سربيا ، مقدونيه اوټيټوگرادکي جوړي شوي دي.

په يوگوسلاوياکي مسلمانان ديوځپلي او وروسته پاتي قوم په توگه اوسيږي هغوي ته دمذهب په اساس دخپل اسلامي تشخص دښکاره کولو اجازه نشته ټول قوم په نسلي بنيادونوويشل شوي دي اودهرنسل له پاره مسلمانانو په روحاني اوفکري لحاظ شعوري کوښښونه پيل کړي دي . اوس به ديوگوسلاويا دمختلفو سيمودمسلمانانو په سياسي وټولنيزو اړخونو رڼاواچوو.

سنجک :

داکتوبر په وروستي هفته کي دجنوبي يوگوسلاويا په سيمه کي مسلمانانونظرپوښتنه دايره کړه چي په هغه باندي هم دحکومت له خوا سخته پابندي ولگيده خوله دي سره سره بيا هم مسلمانانوته په سلوکي ۹۰ فيصده رايي ورکړل شوي وي . په سربيا اومونټي نيگروکي د حکومت له خوا دانظرپوښتنه غيري قانوني اعلان کړاي شوه اودرايي ورکولو ځاي يي بند کړ. ليکن مسلمانانوبيا هم په پټه اوخفيه توگه درايو ورکولوځايونه جوړاو رايه ورکول اورايه شميرل يي جاري وساتل په دي رايه شميرلو سره مسلمانانو فيصله صادرکړه چي هغوي دسربيا اومونټي نيگرو اقتدار اوجبر هيڅکله هم نشي زغملي . سنجک يوه غرني سيمه ده چي ددغي سيمي داوسيدونکوشمير څلورلکواوڅلوېښت زروتنوته رسيږي چي هلته دمسلمانانو شمير له دوه چندو نه زيات دي اوهم ورسره په ځنگ ځنگ کي دي خلکو تردوهم نړيوال جنگ پوري په دي سيمه حکمراني کوله .

خود ۱۹٤٥ عيسوي کال دمارچ ۲۹ نيټي پوري هغوي نه يوازي دخپلي حکمراني اوخودمختاري حيثيت له منځه يوړ بلکي سربيا او مونټي نيگرو هم په دووبرخو وويشل

شوه .
سنجك ديوگوسلاويا له دوهم رياست كروشيا سره يوځاي شوه . ترڅو چي دسربيا اوكروشياترمنځ د جگړي باعث شوه په نتيجه كي كروشيا ته ديوگوسلاويا له خوا آزادي وركړل شوه چي داآزادي ديوگوسلاويا لوي رياست سربيا دخپلي خپلواكي او آزادي له پاره خطر وگاڼه . دكروشيا دآزادي داجنگ هم دمسلمانانو له پاره دخواخوږي اوهمدردي وسيله وگرځيده .

دسنجك مسلمانان په دي هيله دي چي هغوي خپله سيمه دسربيا اومونتي نيگروڅخه جلا اوبوسينا هرزي گووينا سره يي يوځاي كړي ددي له پاره چي هلته دمسلمانانو اكثريت دي .

بوسينا هرزي گووينا:

بوسينا هرزي گووينا دمساحت له نگاه څخه ديوگوسلاويا دوهم لوي رياست دي چي داوسيدونكوشميري له څلوېښت لكوڅخه زيات دي داسي گومان كيږي چي ددي اوسيدونكو څخه ۲۵ لكه مسلمانان تشكيلوي په يوگوسلاوياكي داوسيدونكو ويش دلساني اونسلي بنيادپه اساس رامنځ ته شوي دي. نوپه دي وجه دمسلمانانوسيبي تناسب معلومول گران اوسنگين كاردي . په هرحال داروپايي مبصرينو دانظردي چي په يوگوسلاويا كي دكروشيا اوسلووينيا نه وروسته به داسيمه خپله آزادي اعلانوي . چي هغه به بوسينا هرزي گووينا وي مركز سراجيو به يوځل بيا دبين المللي تبليغاتواودلچسپيومركزوگرځي .

دسراجيوداوسيدونكي داستراليا شهزاده دارك ديوك فرانزدي ننډوژل كيدل دلومړني نړيوال جنگ له پيل سره په ۱۹۱٤ كال كي ترسره شو.

دكروشيا اوسلووينيا په شان دبوسينا هرزي گووينا حال هم داسي دي څنگه چي هلته انتخابات ترسره شول نوكمونستان دلوي شكست سره مخ شول اوس هلته دحكومت قدرت دمسلمانانو پلاس كي دي . دسربيا په ايالت كساوااوسنجك كي هم دمسلمانانو داغوښتني دي . چي هغوي ته بايد مذهبي اوثقافتي ازادي وركړه شي. لكه څنگه چي دبوسينا هرزي گووينا مسلمانانو ترلاسه كړي دي.

ديوگوسلاويا دټولو نه لوي جمهوريت سربيا كي دكمونيست گوند تر اوسه پوري دواكمني اواقتدار په حالت كي پاتي دي اوپه اوسنيوانتخاباتو كي هم كمونيست گوند په هغه زرونښستونو كاميابي ترلاسه كړي ده دانتخاباتو په صورت كي چي دنوي او زاړه نظام نه كوم حمايت اومخالفت گډون ترمخه راغلي دهغي په صورت كي په يوگوسلاوياكي اتحاديه منځ ته راتلل يومحال كاردي. په نوروورياستونو كي دكمونيزم له شكست نه وروسته دسربيا كمونيست حكمران دڅمكي له دومره پراخي سره بيا هم مجبور دي چي دنيشنليزم ترسيوري لاندي خپلي شپي سباكړي. همدارنگه ددومره سياسي بدلونو سره وضعه داسي ښكاري چي اوس دسربيا خلكو دكمونيزم پرځاي دقوميت اوملت پرستي نعره پورته كړي ده . له يوي خوا سربيا يان دكمونيستي دپراخي خبري كوي له بلي خوا خپل مخالفين دقوميتونودكمزوري له پاره سسيمه ايزه لساني اونسلي اختلافاتو ته لمن وهي. خوبيا ددي په څنگ څنگ كي يي دنوروورياستونودكوچنيو كوچنيو سيمو نيولو پاليسي يي اختياركړي ده لكه څنگه چي په كروشيا كي سربيايي نسله اوسيدونكو دسيمه ايزه حكمرانانو په ضدبغاوت وكړ او دخپلي سيمي يوځاي كول له سربيا سره غواړي همدارنگه په بوسينا هرزي گووينا كي اسلامي رياست كي هم دسربيا يي اوسيدونكو داغوښتنه ده ، په سربيا اومونتي نيگروكي اوسيدونكي مسلمانان هم له بوسينا هرزي سره خپل يوځاي كيدل غواړي ليكن دسربياكمونستان د مذهب په لحاظ ويش ته تيار نهٔ دي . سربيا يي مسلمانان چي فعلا سربيا يي قوميت پوري تعلق لري ددي له پاره هغوي ته له بوسينا هرزي گووينا سره ديوځاي كيدو جواز نشته .

بوسينا هرزي گووينا ته په اوسني وخت كي دسربيا له خواپوځ ليږلو خطره شته په دي شرط چي دسربيا پوځ دكروشيا سره په جگړه پيل ونه كړي نوپه هغه صورت كي به داپوځ بوسينا هرزي ته ليږل كيږي داوسنيو خبرونوپه حواله په سلو وينيا كي ترسره شوي تعينات يوگوسلاويا وي پوځونو ته حكم كړي دي چي هغوي دي خپلو نويو مسؤليتونو ته په بوسينا هرزي گووينا كي هم په زياته اندازه متوجه شي . په همدي توگه له سربيا سره په اتحاديه كي شامل شوي مونتي نيگروهم بوسينا هرزي ته دپوځونو ليږلو حكم صادركړي دي.

دمونتي نيگرو يوي پوځي دستي دمونتي نيگرو سرحدته نژدي د

مسلمانانو په یوه کلي باندي حمله وکړه چي په هغه کي یي دمسلمانانو کورونه اوشتمني لوټي کړي دسربیا اومونټي نیګرو دپوځونو له دي رویي اوعمل څخه مونږ ته دهغوي دنظریو معلومات کیداي شي.

له بلګراد څخه چي دیوګوسلاویا خومره دتبلیغاتو او پروپاګند مرکزونه دي هغه ټول دمسلمانانو پرضد زهرجن تبلیغات کوي په یوګوسلاویا کي مسلمانان د ایلین په نوم یادیږي .

اوددوي په باره کي داهم ویل کیږي چي له دوي سره دومره زور اوقوت شته چي ټوله اروپا پري فتحه کړي له دي ټولو حالاتو سره بیا هم مسلمانان دیته مجبوروي چي د ۱۹۲۰ عیسوي کال موضوع تکرارکړي دیوګوسلاویا موجوده نظام په ابتداکي ډیر مسلمانان په دي وسیله له تیغه تیرکړل چي غوښتل یي هغوي دجبر اوظلم په وجه عیسویان کړي.

په موجوده حالاتوکي دبوسینا هرزي ګووینا مسلمانان هم دي حالت ته مجبور وي چي هغوي له بلګراد څخه خپل ارتباط قطع کړي اودسربیا دمخالفوریاستوکروشیا اوسلووینیا سره یوځاي خپله اتحادیه جوړه کړي لکه څنګه چي سربیا دټولو مشترک دښمن هم دي . ددي له پاره د کروشیا اوبوسینا هرزي ګووینا ترمنځ داتحاد امکانات ضروري لیدل کیږي چي د هغوي ژبي او ثقافت هم مشترک دي . اوهغوي په جمهوریت ، انساني خپلواکي او آزاد ژوند پوره اتکا اوعقیده لري اوددي سره سره انساني کرامت هم ورته یوحه اندازه ارځښت لري.

دیوګوسلاویا دمسلمانانو له پاره داسلامي نړي دمرستو اوکومکونو زیات ضرورت لیدل کیږي دهغوي لوي دښمن سربیا دي .که په اوسني وخت کي اسلامي هیوادونه دیوګوسلاویا داسلام اومسلمانانو دتحفظ له پاره دخپل اثراورسوخ نه کاروانه خلي اودهغوي پوره حمایت اوملاتړونه کړي نوهلته به مسلمانان دبدترین انجام سره مخ وي .

سربیا دخپلو تیلو اړتیا دمنځني ختیز له هیوادو څخه پوره کوي. دمنځني ختیز اسلامي هیوادونه بالخصوص سعودي عرب ،کویت ،متحده امارت سربیاته دتیلوورکولو له پاره داشرط ایښي چي هغوي به دمسلمانانو حقوق نه سلبوي دهغوي دخپلواکي اوازادي تحفظ به کوي اوپه خاصه توګه دبوسینا هرزي ګووینا په خلاف به دپوځ له لیږلو نه خود داري کوي.

کساوا:

کساوا دیوګوسلاویا د جمهوریت سربیا جنوبي ایالت دي چي دهغه مرکز پرستنبادي دلته البانوي نسله مسلمانان اکثریت لري دسږکال دمارچ له سختو مظاهروورسته دمرکزي حکومت له خوا پري بندیز ولګید په دي ځاي کي مسلمانان زیات شکایت لري او وایي چي مونږدلته اکثریت یو، دسرکاري مامورینو ځني نیولي ترتجارت پوري ټولي وسیلي دسربیایي اوسیدونکو په کنترول کي دي دکمونیسټ ګوند مشریو سربیایي سلوبوون میلو سیوک دي کساوا په ۱۹۷٤ عیسوي کال کي دیو آزاد ایالت په شکل رامنځ ته شوودسربیا جمهوریت کساواته دیوایالت شکل ورکولو څخه هدف دا وو چي په سربیاکي دکمونستانو اثر اورسوخ جګ شي اوخپل مخالفین له بلګراد څخه لري وساتي درئیس جمهورتیتوددي پالسي اثرات البانوي قومیت ته په ښکاره سره برتري ورکول و. دکساوا مسلمانانو دالبانوي رئیس جمهور تیتوداپالسي مسلمان وژنه اوالبانوي وژنه وګڼله . دکساوا سرحد دالبانیي سره نښتي دي لیکن دکساوا البانوي مسلمانانو ته دستالین حپلي البانیي ته مرسته نه رسیږي.

د۱۹۸۱ کال دتیتوله مرګ نه وروسته البانوي مسلمانانو دکساوا دیوجمهوریت په حیث غوښتونکي وو دالبانوي مسلمانانو دټکو لو اوځپلو له پاره دمرکزي حکومت له خوا پري مارشالاولګیده دهغوي مشران یي ونیول اوچاچي دجدوجهد له پاره نعري وهلي هغوي یي هم وځپل - کساوا دیوګوسلاویا یوه وروسته پاتي سیمه ده چي هلته بیروزګاري او بیکاري دټولو سیمو په تناسب زیاته ده . په ۱۹۸۸ عیسوي کال کساوا دسربیا په کنټرول کي ولویده په زرګونو سیاسي کارکوونکي اواستادان یي زنداني کړل . په کساواکي دکمونیسټ ګوند سربیا یي لیډرماذلو سیموک په مشري دکارګرانو امریت رامنځ ته شو . په ظاهره په کساوا کي امن په نظر ښکاریده مګردننه یي داورلمبي بلي کړي دي . په کساواکي دالبانوي مسلمانانو لویه مسئله داده چي هغوي په جغرافیایي لحاظ له ازادي دنیا څخه بیله شوي ده .

هغوي له البانیانو څخه دمرستي اوکومک هیله ،رلوده مګر له هغري

سره دالبانیانوله خوا هیڅ مرسته اوکومك ونه شو . عملا دیوګوسلاویا اوالبانیې ترمنځ سرحد تړل شوي دي کساوا کې البانوي نسل اودنورو یوګوسلاوي مسلمانانو قومیتونو سره دیوشان شعوري اړیکو دپیداکولو په حال کي دي . دپیړیو راهیسي ځپلي شوي یوګوسلاوي مسلمانان دغربي استعمار په پالیسي ښه پوهیدلي چي دځپلي پالیسي په اساس بي خلك په نسلي واحدونو ویشلي دي ، لیکن هغه ورځ لري نه ده کله چي دهغوي له اسلام سره اړیکي دي دهمدي اسلامي اړیکو په وسیله به دوي دځپل بري پړاوته رسي.

دکساوادمسلمانانو داقلیت جوړوني له پاره سربیا بي پارلمان په ۱۹۹۱ کال دمارچ په ۱۲ مه په بلګرادکي یوه پریکړه وکړه چي دهغه پریکړي په اساس به دسربیا اوسیدونکو له پاره ۲۹٤ ملیونه دالره خرځ کولي شي . دکساوادمسلمانانو دله منځه وړلو له پاره بي داسي هلي ځلي پیل کړي چي حتي هغوي ته بي په هغوخوراکي موادوکي زهرورګډکړل چي ددوي له خوا به هغوي ته ورکول کیدل . روغتونونه ټول له هغو مجروحوکسانو څخه ډك شول چي دوي زهرورکړي وه په ۱۹۹۱ عیسوي کال دمارچ په ۲٦ نیټه دکساوا پوري مربوط مسلمان داخله وزیریوسف کاراکوشي بي هم له وظیفي څخه ګوښه کړ د هغه ګناه داوه چي دمسلمانانو د مظاهرومخ نیوي بي نه وکړي سیمه ایزوپولیسو د ځپلووروونودوینو تویولو اوګولي ویشتلوڅخه ډډه وکړه . دبلګراد څخه بي دوه زره پولیس ولیږل.

سیمه ایزه پولیس اودهغوي امرین بي دخلاف ورزي په جرم زنداني کړل.

دبلګراد څخه دولتي راډیو اوتلویزون خلکوته وخت پروخت داخبره تبلیغوله چي مسلمانانوته هیڅکله هم په خوراکي موادوکي زهر نه دي ورګډ شوي دایو غلط خبردي چي زمونږ ددښمنانو له خوا خپورشوي دي دپرستینا په روغتون کي ډیرکسان ددي رپوټونو اوخبرونو په جرم ونیول شول له دي نه پخواپه جنورکي هم یوشمیر سیمه ایزه خبرنګاران اوزده کونکي دسربیا بي پولیسو له خوا په ګولیو وویشتل شول اوله منځه ولاړل - اوچي کله بي په اخبارونوکي داخبرونه پټ کړل بیا یي په سرکاري اعلامیوکي دهغوي دتردید اعلان وکړ.

کساوا په ۱۸۹۹ عیسوي کال دسربیا یوه برخه وه عثماني ترکانو چي کله کساوا په جنګ کي دسربیایي پوځونو شکست ولید په دي سیمه بي قبضه وکړه په دي باندي تر۱۹۱٤ - یعني ترلومړني نړیوال جنګ پوري دترکانو سلطه اوقبضه وه دجنګ له ختمیدو وروسته‌سربیا ، کروشیا ، سلووینیا یوه اتحادیه جوړه شوه اوددي ځاي په مسلمانانو بي سخت ظلم اوتیري پیل کړ. په زیاته پیمانه یي په عامه توګه ووژل.

دیوګوسلاویا په مسلمانان چي دځپلي آزادي اواسلامي تشخص له پاره جنګیږي هغوي له اسلامي نړي نه یوازي اخلاقي نه بلکي مادي مرستو او کومکونوته هم اړتیا لري.

په سربیا کي چي کمونیستي حکومت په مسلم اقلیتونو خصوصاً په اسلامي جمهوریت بوسینا هرزي ګووینا چي کوم جارحانه عملونه ترسره کوي دهغوي دمخ نیوي له پاره ضروري ده چي اسلامي هیوادونه دسربیا په خلاف په اجتماعي اقداماتو لاس پوري کړي. سربیا ته دتیلولیږل بند کړي اوله هغوي سره دي په مکمله توګه اقتصادي مقاطعه وکړي دیوګوسلاویا د مرکز له ختمیدو وروسته دي دي خبري ته په قطعي توګه اجازه نه ورکوي چي مسلم اقلیتونه اوجمهوریتونه دلوي سربیا سره په ضم کولو اوترلو مجبورکړاي شي.

دري ډوله خلك جنت ته نشي تلاي :
درواغجن فقیر، بډاي بخیل اوخاین سوداګر
کله چي فقیرپه درواغوپیل وکړي ، بډاي بخیل شي اوله تجارت نه ددرواغووسیله جوره شي نوهغه مهال ، الله (ج) له زمکي نه برکت پورته کوي .

غزل

حضرت اقبال (رح)

زخاك خويش طلب آتشي كه پيدانست
تجلي دگري درخورتقاضا نيست
بملك جم ند هم مصرع نظيري را
" كسي كه كشته نشد ازقبيله مانيست "
اگرچه عقل فسون پيشه لشكري انگيخت
تودل گرفته نباشي كه عشق تنها نيست
توره شناس نه اي وزمقام بي خبري
چه نغمه ايست كه دربربط سليمي نيست
نظربه خويش چنان بسته ام كه جلوه دوست
جهان گرفت ومرا فرصت تماشا نيست
بياكه غلغله درشهردليران فگنيم
جنون زنده دلان هرزه گرد صحرانيست
زقيدوصيدنهنگان حكايتي آور
مگوكه زورق ماروشناس دريانيست
مريد همت آن رهروم كه پانگذاشت
به جاده يي كه دروكوه ودشت ودريانيست
شريك حلقه رندان باده پيماباش
حذرزبيعت پيري كه مرد غوغانيست
برهنه حرف نگفتن كمال گويا.ييست
حديث خلوتيان جز به رمزوايمانيست

غزل

عبدالقادرختمك

خداي (ج) به ژرپر يشان ياران سره يوځاي كا
بدخواهان به سروهي هم به هاي هاي كا
په جهان كي نوي نوي بازي كيږي
لايوه تمامه نه بله برپاي كا
دبهاردگلوكښت كولي نه شم
خپلي اوښي راته مځكه گل ولاي كا
تل به وارد رقيب جوړ راباندي نه وي
زموږ واربه هم پري سازشي كه يي خداي كا
دادنيا راته ښكاره قمارخانه شوه
هرڅوديركه وگټي آخريي باي كا
بزرگي په وزرنه ده په ښه خوي ده
بوم به كله په وزروځان هماي كا
زخمي شوي دي هرلور عبدالقادره
څوك اوه اوه ، ځني آه آه ، ځني واي واي كا

داسلامي هيوادو کورني مخالفتونه

اوښکيلاګګر

مبشر

سړي نه پوهيږي چي داسلامي ملکونو انجام به څه اوکوم ځاي ته به رسي ؟

داسلامي هيوادونو په دننه کي روانو ګډوډيواو کشمکشونوپاي به څه کيږي؟ ځکه مونږ په اوسنيو کړکيچنو حالاتوکي ګورو چي داسلامي هيوادونو داسلامي خوځښت سوچه پيروان دطاغوتي ځواکونو له لاسه پداسي سرګرداني اوله مشکلاتو ډکوحالاتوکي را ييچل کيږي چي دجنګي اوياغيرجنګي حالاتو په ميدان کي دماتي اونابودي سره يي لاس په ګريوان کړي دي . اوهم دهمدغو استعماري قوتونو دمنحوسو پلانودترسره کيدوله امله يوپربل پسي دنوي جنګ ډګرته راکښل کيږي اونښي کولاي چي له دغي دردوونکي فاجعي څخه ځانونه وژغوري .

سره لدي چي اسلامي هيوادونه ديو ستراونه ماتيدونکي ځواك لرونکي دي خوبيا يي هم په ډيره زړه دردوونکي اوضعيفه نقطه کي قرارنيولي اودښمنان يي ورځ په ورځ ځواکمن کيږي .

داچي نن ورځ په سترو اسلامي هېوادونودکومو غمواوخپګانونو لړۍ راخوري دي يوازيني لامل يي دادي چي لدخپل آرمسير څخه يي انحراف کړي او د تيروبي لاري شوملتوپه څيردذليلتوب اونابودي پرپوله ولاړدي .

دشيطاني سياست لرونکو ځواکونو دمسلمانانو ترمنځ ددښمنۍ دخنډونو راپورته کولو اودهغوي په منځ کي دتفرقي اچولو څخه کاراخيستي چي بالاخره يي ددغه منحوس اومغرضانه فرصت دترلاسه کولو له امله اسلامي نړۍ هروخت دخطرپرپوله درولي .

له داسي غيرانساني سياست اولاسوهني څخه دباطل ځواکونو هدف دادي چي دمسلمانانو ترمنځ ديني جرړي غوڅي کړي ، مسلمانان له خپلو مذهبي فکر ونو اوعقايدو څخه بي لاري کړي اوراتلونکي اسلامي نسل دخپلو اسلامي تعليماتو سره دښمنۍ اوياورڅخه لاس په سرکيدوته تيارکړي .

ددي شيطاني نقشي درامنځته کولو لاري چاري ډيري زياتي دي ځکه په بي ثباتو او متزلزلو اشخاصو کي علمي، فکري اوعقيدوي وده ډيره کمه اوډيرزر دنوروتراغيزي لاندي راځي .

څرګنده ده چي نن ورځ طاغوتي لښکري دخپلو مادي پرمختګونو اوتخنيکي ترقي په نتيجه کي پراسلامي هيوادونو په مستقيم اوغيرمستقيم ډول يرغلونه کوي پداسي حال کي چي ددغوشيطانانو ددغه شيطاني دام اينبودلوته هيڅوك متوجه هم ندي .

دابه ډير تعجب خبره نه وي چي نننۍ کفري ځواکونه نننۍ اسلامي هيوادواولښکروته ماتي ورکړي او داسلام جرړي وباسي، ځکه هغه نقشه اوپلان چي اسلام دښمنه ځواکونو انځور کړي هغه له هيچا پټ نه دي، اوهغه داچي له هرڅه نه اول د ! اسلام اومسلمانانو دښمنان ديته متوجه دي همدا امريکا اوانډيوالان يي دي چي دنړۍ په هر ګوټ اوهرځاي کي دمسلمانانو ژوندډپوره تهديد اوستونزو سره لاس په ګريوان کړي .

داچي زمونږاسلامي انقلاب که خداي (ج) کول ديوسوچه اسلامي حاکميت اوحکومت زيږوونکي دي نوله همدي امله دطاغوتي اواستکباري ځواکونو په سترګو کي د اغزي په څيرسخت لګيږي اوپه همدي وجه له کاميابي سره يي دښمني کوي . چي پدي لړکي دبوش حکومت اوغربي ښکيلاګګر بلاك له بل هرچانه په ډيره سپين سترګي اوبيباکي سره دي ناوړه عمل ته په عملي توګه لمن وهي اودمداخلي لاس يي رااوږدکړي . چي دافغانستان دجهادي ځواکونو ترمنځ ددښمنۍ پيداکولو اوله يوبل څخه دبيلښت لپاره لاسونه راغځولي دي .

خومونږ پدي اړوند ترڅولو، لومړي له اسلامي هيوادونو څخه

غواړو او ورڅخه هیله لروچي زمونږ داسلامي انقلاب دپوره بریالیتوب دآخري حساسوشیبو سره هراړخیز کومکونو ته زیاته توجه وکړي هسي نه خداي مکړه چي داسلامي نړي دغه ستر تاریخي افتخار اوویاړني ددښمنانو لخوا پرسیند لاهو نشي

مونږ پوره ډاډه یو اوایمان لرو چي پخپل مقدس مرام کي به خپل هدف ته رسیږو اوپدي متیقین یو چي د تکلیفو اوستونزو له ګاللو وروسته اسانتیا وي راځي چي پدي برخه کي زمونږ مسلمان ملت داسلامي حاکمیت ځواکمنتیا او خپلي خاوري ترابده پوري نشي هیرولي .

هو! یهودي اوکمونستي شیطانانو په هرځاي کي داسلام دپیروانو مرۍ ورخپه کړي اودمسلمانانو ترمنځ یي دنفاق اوبدبینۍ دراپیداکولو اورته لمن وهلي اوتیل یي پري شیندلي دي ترڅویوله بل څخه جلا اویودبل په وړاندي ددښمنۍ په سنګرکي ودروي .

رستیا هم ښکیلاکګرپدي ښه پوهیدلي چي دختیځ غلامول اودهغو دشتمنیو لو ټول هغه وخت ترلاسه کیداي شي چي داسلامي روح جرړي ورڅخه په کلي ډول وویستل شي نوبیا کولاي شي چي داسلامي نړي له ټولو زیرموڅخه ګټي پورته کړي .

نوهمدالامل دي چي داسلامي هیوادونوپه دننه کي دمسلمانانو ترمنځ دبي اتفاقي اودښمنۍ په راپیداکولو کي دخپل آخري ځواك اوټولو شیطاني لارو چارو څخه کاراخلي اودغه کاردخپل شوم اوکرغیړن هدف ته درسیدو یو ازینۍ لارګڼي .

خومسلمانانوته پکارده چي ددښمن دټولو تزویرونو اودسیسو په وړاندي دغره په څیرخپل ثبات وښاتي اوپري نږدي چي دښمنان یي له نفاق اوجلاوالي څخه فایده ترلاسه کړي .

تاریخ پدي شاهددي چي قومونه اوملتونه دناځاپي پیښوپه راتلوسره له مینځه نه ځي بلکه د هغوي تباهي اوله مینځه تلل دټولنیزو احساساتو له ختمیدوسره تړلي دي .

کله چي له اسلامي ټولنو اوهیوادونو څخه دوروري ـ عدل اوانصاف ، خواخوږي جذبات اواحساس له مینځه لاړشي نوبیاددي خبري سوال نه پیداکیږي چي ولي داټولني اوملکونه دتباهي پرسیند لاهو اویادنوروتراسارت لاندي راغلل .

اصلي خبره داده چي :

له کومي ورځي نه دمسلمانانو ترمنځ خپلمنځي اختلافات زیږیدلي نودښمنانو یي په ډیره زیرکي اوبیړه ورڅخه فایده پورته کړي، لومړي خوږي مسلمانان په خپلو کي یو له بله څخه بیل او بیایي یوبل ته ددښمنۍ اوتربګنۍ پرپوله درولي دي چي دهمدغي بدبختۍ اونفاق له امله بیا دښمنانو په لاسوښکارشوي اوداسي حالت یي په برخه شوي چي نن ورځ په ګرده نړي کي دبري ستري ستونزي داسلامي هیوادوپه وړاندي او ورسره لاس په ګریوان دي .

دمسلمانانو له دي بدحالت څخه دښمنان یي په کرار ندي ناست اوله هري خواڅخه یي دشیطانۍ اومداخلي لاسونه رااوږده کړي دي

څوک یي مالي شتمنۍ لوټوي، څوک یي پانګې تالاوالا کوي اوځیني بیا دوینو بهولو ته تږي اوارمانجن دي .

که لږ په ژورنظروکتل شي دکفري اوشیطاني ځواکونو له پیرپوراهیسي ددښمنۍ جوش او انتقام اخیستوکینه لانده سره شوي . بلکه هغه تنده یي په ماتیدوښکار ي چي داسلامي نړۍ له نابودۍ وروسته ددنیاوي ژوند تیرولو ټول اسباب په لاس ورشي .

دیربه وړاندي نه ځواوهمدااوسني زمونږ په وړاندي داسلامي ملکونو داخلي اختلافاتو اوددښمنانو موقف اولاسوهني ته به لږ څه په مختصرډول اشاره اوبحث پري وکړو .

په منځني ختیځ کي دعربي ملکونو له خپل منځي اوداخلي اختلافاتو څخه دواړو استعماري ستروځواکونو په کوم کچ ګټه پورته کړي اوڅه رول لوبوي ؟

یوې خواته داسرائیلو په ناجایز موجودیت دګردي اسلامي نړۍ اوبالخصوص دعربي نړۍ دومره سپکاوي دي چي دژوندهره لحظه یي له اسرائیلي تاړاك څخه په ویره اودمرګ په څپوکي تیریږي اوله بلي خوایي دفلسطیني مسلمانانو سره دعربي نړۍ کرکه اونفرت دي حدته رسولي چي کومك اومرسته کول خو ورسره لاپریږده چي دخولي په تشه وینایي هم کومه خواخوږي ورسره نه لیدل کیږي .

همدغه اسرائیل دي چي دامریکي اودهغي دانډیوالانو په کومك اوملاتړ داسلامي نړۍ په سترګو کي اغزي کړي دي .

پاتي په (۷۷) مخ کي

ضرورت هميشگي بر جهاد فرهنگي

نوشته : م . پويا

يريدون ليطفؤا نور الله با فواههم و الله متمم نوره و لوكره الكافرون . (صف ٨)

دشمنان اسلام و بشريت همچنانيكه در ساحه نظامي و تسليحاتي ، با تمامي قوت و نيرو كوشيده اند جلو پيشروي و كاميابي نهضت ها ي اسلامي و اديان الهي راسد كنند ، به همان پيمانه و بلكه چندين برابر بيشتر از آن توش و توان خودرا درزمينه هاي فرهنگي و تبليغاتي درجهت كوبيدن مسلمانان و جلو گيري از حركت ها .و جنبش هاي آزادي بخش و كفر برانداز اسلامي بكار گرفته اند .

البته استعمار گران درين زمينه بدو شكل عمل نموده اند : يكي كوبيدن و مسخ فرهنگ اسلامي ورهايي بخش و ديگري پخش و گسترش فرهنگ هاي الحادي و اسارت بخش . و اين فعاليت ها درصدر بر نامه هاي استعمار گران قرار داشته است .چنانچه درماده (٥٢) قانون اساسي روسيه چنين ميخوانيم : داشتن مذهب - نداشتن مذهب و تبليغ ضد مذهب آزاد است . و دولت و مدرسه از مذهب جداست . درماده فوق نكات بسيار مرموز درربط با مطالبي كه درمقدمه ذكر شد نهفته است ، به اين معني كه ماده قانوني : مذكور ، داشتن مذهب و نداشتن - مذهب را آزاد گذاشته است . يعني اينكه هركسي در درون و بطور كاملاً فردي وعندي ميتواند مذهبي داشته و يا نداشته باشد .

اما زمانيكه مساله تبليغ و رهنمايي افرادو اجتماع به ميان مي آيد درماده فوق قيد شده كه فقط و فقط تبليغ ضد مذهب آزاد است نه تبليغ به نفع مذهب . و نيز درماده فوق دولت و مدرسه را از مذهب جدا اعلان نموده است ، بدين معني كه مذهب اجازه ندارد درمسايل سياسي و تعليمي و تربيتي راه باز نمايد ، درحاليكه اسلام هيچگاهي نخواسته با كفر تقسيم و ظايف نمايد بلكه اسلام مي خواهد درتمامي زواياي حيات بشراز حكومت گرفته تا مدرسه ، از نهاد خانواده گرفته تا كوچه و بازار همه وهمه حكومت نمايد .

آري ، اگر تاريخچه تجاوزات و تهاجمات استعمارگران را دركشور هاي مظلوم و عقب نگهداشته شده مرور نمائيم به اين نتيجه مي رسيم كه استعمار گران ، درين سرزمين ها قبل از آنكه به تجاوزات و تهاجمات نظامي دست بزنند ، به تجاوزات و تعاجمات فرهنگي پراخته اند به عبارت ديگر قبل از استعمار يك كشور به استحمار آن دست يازيده اند . فرهنگ ها و مذاهب سالم و سازنده را مسخ نموده و از ميان بر داشته اند و بجاي آن درجهت تبليغ افكار ، نظريات وپندارهاي مادي و الحادي خويش گام بر داشته اند و بدون شك ميتوان كفت كه اين سياست و شيوه استعمار (استعمار فكري و فرهنگي) به مراتب خطر ناكتر و كشنده تر از ساير شيوه هاي آن مي باشد .

ناپليون بناپارت ، فاتح فرانسوي زمانيكه وارد مصرميشود ، چاپخانه را با خود به آن جا مي بردكه اين كار باعث نفوذ فرهنگ غربي به كشور مصر گرديده تا بحال درجوهمان - فرهنگ منحط و كشنده غربي دست و پا مي زند .بدينترتيب امروز در سراسر جهان مظلوم و تحت ستم و اسلامي تجاوزات فكري و فرهنگي استعمارگران ساري و جاري است . نظام هاي آموزشي و نصاب ها ي تعليمي ، از طرف استعمارگران غربي و شرقي تهيه و تدوين مي گرددو مغزوافكارفرزندان معصوم و نسل جوان وآينده سر زمين هاي اسلامي را درمدارس تخدير و مسموم مي سازد ، دراتيوپي درسطح مدارس تدريس مضامين مذهبي و زبان عربي كاملاً منوع قرار داده شده و بجاي آن تدريس افكار الحادي از مضامين ضروري و حتمي است .همچنان مطبوعات و رسانه هاي خبري و اطلاعاتي امروز ، كاملاً در اختيار دشمن قرار داشته و درجهت اشاعت افكار الحادي ومادي ، شيوه هاي بداخلاقي و خدمت به كفر و فساد عمل مي نمايد ، روز نامه ها ، مجلات ، راديوها ، تلويزيون ها وسينما ها درتمامي كشور ها در

حقیقت در یچه هاي است که استعمار گران از آن ها سر بیرون نموده مردم جهان را بسوي فساد و کفر صدا مي زنند . صفحات روز نامه ها ، اخبار و مجلات جزاز نشر و چاپ صحنه ها و عکس هاي مهیج زنان عریان و داستان هاي مبتذل

عاشقانه که شیوه مغازله را براي نوجوانان و جوانان مي آموزاند پیام دیگري ندارد و بدتر از آن که خانواده ها بطور دسته جمعي حاضر مي شوند عکس هاي افراد خانواده و صحنه هاي عروسي خودرا جهت چاپ دراختیار صاحبان روز نامه ها و مجلات (این تاجران فساد و فحشا ء) قرار دهند ، آنهم بشکل رنگي ومنحرف کننده .

امواج رادیوها هم جزاز پخش یك سري اخبار و گزار شات وتبصره هاي دروغین و مبالغه آمیز و به نفع صاحبان قدرت ویا آوازها و ترانه هاي منحرف کننده تعدادي از خوانند گان بازاري و خودفروخته ، مطالب دیگري را بگوش مردم نمي رسانند . و اگر کدام کشور ي دم از اسلام بزند ممکن است برنامه هاي آن را با قرائت قرآنکریم شروع نموده ویا آواز اذان راپخش نماید اما متصل آن باز هم آواز ترانه یك رقاصه را پخش مي نماید که قباحت این از آن بیشتر خواهد بود .همچنان تلویزیون هاي تمامي کشور هاهم سرتا پا درجهت پخش و نشر فسادو افکارمادي به نفع کفرو منکر عمل مي نماید و گویا این تلویزیون ها به مشابه دریچه یي است از دوزخ که بداخل هر خانواده گشوده شده و از کودکان گرفته تا سر سفیدان ، به تماشاي پروگرام هاي مبتذل آن معتاد گشته اند و چه کشنده اعتیادي .

درافغانستان هم ، دیدیم سالها قبل ، دست تجاوزات فرهنگي و تبلیغاتي - استعمارگران شرقي و غر بي سرمایه هستي معنوي این ملت دراز بوده وحکام و زما مداران عیاش و بي بندو بار و فاسد هم مشوق این منکرات بلکه باني و موجد آن بودند ودرحقیقت سررشته تمامي امور فرهنگي و فکري ملت بدست دشمنان ما سپرده شده بود، حالت اخبار ، جراید ، روز نامه ها ، مجلات ، تلویزیون و سینماها بدترازآن بود که در بالا تزکاریافت . درسطح مدارس و پوهنتون ها هم مشاورین و متخصصین تعلیمي و فرهنگي کشورهاي استعمارگر ، امور را بدست داشتند . تهیه و تدوین نصاب تعلیمي و بلکه اداره کل بر نامه هاي تعلیمي و آموزشي وزارت معارف بدست امریکا ئیها بود درلیسه استقلال ، سیتم درسي و تعلیمي و آموزشي فرانسه به معرض اجرا گذاشته شده اداره امور آن بدست فرانسوي ها بود .

به همین طرز لیسه نجات تحت انحصار و سلطه آلمان ها قراردا شت . درپوهنتون هاهم امور تعلیمي وتربیتي آن از طرف امریکا ئیها و روسها ترتیب و اداره مي شد و بالاخره مي بینیم استعمار گران جنایتکار روسي قبل از تجاوز تهاجم نظامي شان درافغانستان ، سالها قبل دست به تجاوز فرهنگي برده اند . اولین کلنگ تهداب پوهنحي پولي تخنیك توسط برژنف زده شده سنگ تهداب آن گذاشته مي شود و این برژنف است که درحقیقت مدت ها قبل از سال ۱۳۵۸ ارتش خونخوار سرخ را درسر زمین اسلامي مافرمان تجاوز و تهاجم نظامي میدهد ، به تجاوز فرهنگي پرداخته است و بعدها مي بینیم که این پوهنحي مرکز فعالیت هاي فکري و مبارزاتي مزدوران روس میگردد .درهمین مرکز فساد و الحاد است که درسال ۱۳۴۹به پیروي ازماده (۵۲) قانون روسیه (تبلیغ ضد مذهب آزاد است) فلم (بي خدایي) به معرضي نمایش گذاشته مي شود ، روسهاي متجاوز با این برنامه هاي ننگین شان مي خواستند قبل از اشغال خاك افغانستان ، افکار فرزندان این سر زمین رااشغال نمایند که دراثربیداري تعدادي از فرزندان رشید اسلام به عکس العمل شدید و به موقع مواجه گردیدند .

رژیم مزدورو سر سپرده وقت نیز درخط سیاست هاي شیطاني فوق حرکت نموده ، جوانان کشور را بخاطرادامه تحصیلات عالي به روسیه اعزام میداشت که درآنجا سپس از شستشوي مغزي وتربیت آنان به افکار الحادي ومارکسیستي ، دوباره به افغانستان بر مي گشتند . همچنان رژیم شاه تمام فعا لیت هاي مذهبي را درسطح مدارس و پوهنتون ها ممنوع اعلام نموده بصورت خشونت آمیز و باشدت عمل از آن جلوگیري مي نمود تدریس مضامین دیني در سطح مدارس و مؤسسات عالي روز بروز اهمیت خودرا از دست داده به حیث مضامین فرعي و غیر مفید درآمده بود. مسخره تراز همه که محصلین را پس از تکمیل دوره لیسانس جهت اخذ درجه تحصیلاتي دکترا دررشته هاي ادبیات دري و پشتو به روسیه اعزام مي داشتند و مسلم است که آن « بیدل » و «رحمان بابا » یي را که روسها معرفي مي نمایند «رحمان بابا» و «بیدل » مسخ روسي خواهد بود نه آن «رحمان بابا» و« بیدل » اصلي که از چهره هاي تابناك و پرافتخارتصوف و عرفان اسلامي

بقیه درصفحه (۹۳)

زموږ په ادب کي اسلامي رجحانات

زموږ په ادب کي اسلامي رجحانات کومه نوي خبره نده ، داپه هروخت کي له هرشاعراوهنرمن سره زيات وکم شته ، خوکله ددي رجحاناتوحيثيت تراوبولاندي دڅپي غوندي وي، اوکله کله بيا کټ مټ په ځرگند ډول موندل کيږي . ددي سترلامل دادي، چي کومو خلکوچي داژبه اوادب زيږولي دهغوي داکثريت مرکزي وفاداري له اسلام سره ده . کله داژمنتيا اووفاداري دهنرمن گردشعوراحاطه اوراښکاره شي، اوکله يي جتکي په غيرشعوري ډول ځان ښکاره کوي . داحالت له ړومبيو نه ترڅوکالو پوري په روايتي ډول راروان و، خوڅه وخت چي ځينو خلکو " ترقي پالي " لباس واغوست ، اوراپورته شول، نوزموږ درواياتو پرضد يي ژبه اوادب دداسي افکارو اورجحاناتو هينداره کړ، چي نه يواځي ددي ژبي ويونکوته ناپيژنده وه ، بلکي دهغوي دخپلو افکارو اونظرياتوهم مخالف ؤ . دادب داصنافو په رنگيني اولطافت کي نغښتي دغه افکاراورجحانات ، طبقاتي کشمکش ، خپلمنځي کرکه ، لوږه ، ډوډي اودجنسي گډوډي حامل وو . اوهغه څه چي لږپخواله سياسي لاري نه دي هيوادته دراتگ امکان نه درلود، نوهغه يي دادب له دغي غلچکي دروازي نه راليږه . ددغي ادب مبلغينوداخبره هيره کړي وه ، چي دغه نظريات که يووخت په اروپا کي د" سکه جاريه " شکل درلوده نودهغي لوي لامل دنړيوال لوي جنگ (۱۸ - ۱۹۱٤)

اغيزي وي . چي دهغوي دگردوارزستونو اونظرياتو بنسټونه يي راشړولي وو . ددوهم نړيوال جنگ (٤٥ - ۱۹۳۹) پروخت اوله دي وروسته شاوخوا اوبيا پدي نيمه وچه کي چي کوم حالت اوځارشول، دتش په نامه ترقي پسندي له مخ نه يي پرده وغورځوله ، اوداخلك په ښه ډول وپيژندل شول، اوپدغه زنگاري پرده کي چي کومه معشوقه پټه ده دهغي رښتياني خط وخال څه شي دي . خودلته ددي غلطه فهمي ليري کول په کاردي، چي موږله يوه سره له دي نه منکرنه يو، چي ترقي پالي ادب منځته څه رانه وستلي شول . بايد ددي خبري اعتراف وکړو، چي ترقي پالي ادب په موضوعاتو کي وسعت رامنځته کړ، نوي فني تجربي يي وکړي، ځيني نوي فورمونه يي معرفي کړل،په ادب کي يي دانفراديت پرځاي داجتماعيت شعورپيداکړ، چي دايي موږله مننې سره منلي دي . خوادب تشه فنکاري نه وي، اومواديکي ډيرلوي اهميت لري، اودادموادو داجنبيت (پرديتوب) خبره وه ، چي دانوي ادب ميوي ته ونه رسيد، اوخلکو دهغي دخوروورومکر وبونومسموم شوي فضا ډيره زرمحسوس کړه ، دا هغه حالات دي، چي په ادب کي اسلامي خوځښت شعورپيداکړ، اواسلامي رجحانات دبيا لپاره وغوړيدل . دلته بايد په دي غلط فهمي اخته نه شو، چي داخوځښت داسلامي ادب ،نتايجو اودژبني اړتيالاندي را منځ

ته شو، له ځينو خلکو سره چي په ادب کي داسلامي رجحاناتو دخړوبولو احساس ؤ، دهغوي په وړاندي نه داخبره وه، اونه ده ، چي دادب په وسيله ځيني خلك زموږ پرثقافت ، معاشرت اواخلاقي تمدن باندي ډاکي غورځوي، اودوي يي دتش تدارك په تکل دي، اويازموږپه ژبه کي دگردوتهذيبي رواياتو پرضد گندگي اوبدبويي خوروي، اوموږددي ژبي سپيځلتيا ساتو، داخبري پرخپل ځاي دي، خوله دي ټولوسره سره بلکي تردي ټولوړومبي دااحساس ديوي غوره انساني اړتيا لاندي منځ ته راغلي دي، ادب له ذهنه کاغذ ته ترانتقال وروسته دهيڅ يوه قوم اوياژبي ميراث نه پاتي کيږي، بلکي دگردانسانيت اونړۍ دهري ژبي گډه پانگه کيږي ، نوځکه موږټول پدي پوهيږو، چي په ادب کي ددغو غيرصحي اوناروغه رجحاناتو مقابله کول، اوددغو ټيټواوچټلو ارځښتونو په وړاندي لوړو اوسپيڅلو اقداروته وده ورکول نه يواځي زموږدژبي اوهيوادلپاره گټوردي، بلکي دگردانسانيت لپاره گټه لري. امکان لري داخبره ځينو خلکوته داسلامي ادب دخوځښت په ړومبيو شيبوکي له مبالغي ډکه ځرگنده شي، خوموږورته فقط داويلي شو، چي دنړۍ هرفکري انقلاب له افاقيت نه ړومبي مقامي شکل لري، ړومبي پخپله ژبه دخپل شاوخوا خلك مخاطب کوي، اوبيا دخطابي دکارداېره له لوي نه

لوبوي. داتګلاره دمرسلانوعليهم الصلوة والسلام هم وه ،اودمصلحينو هم ، اواوس هم داحالت زموږ ترمخ دي . که له يوې خوا داسلامي ادب خوځښت ددغي ستري انساني اړتيا نتيجه ده ، نوله بل اړخه په دي خبره دايمان اويقين نتيجه هم داده ، چي نه يواځي دمسلمانانو بلکي دګردانسانيت دفلاح اوګټي ضمانت په اسلام کي دي، ځکه چي دژوندهغه نظام دي، چي کوم انسان يادانسانانو کومي ډلي ندي جوړکړي . بلکي پخپله خداي (ج) مرتب کړيدي . دانه بلکي دژوند دي نظام چي کله هم په بشري تاريخ عملي جامه اغوستي، نوهغه لنډ يااوږدوخت دانساني تاريخ بي ساري زمانه ثابته شويده . ددي په وړاندي بشري ذهن دژوند ډيرنظامونه جوړکړي، اوازمايلي يي هم دي خوانساني حالت ورځ په ورځ بترشويدي . ملوکيت ، جمهوريت ، پانګوال جمهوريت ، فاشيزم اوکمونيزم په اصل کي دانسان دتباهي دلاري بيلابيلي پوړي دي، هرنظام له ړومبي نه بهترګڼل شوي اومرتب شوي، خوهرنظام له ړومبي هغې نه ډير بترثابت شوي هم دي . اوس له ماتي خوړلي کمونيزم نه راستون شوي اودپانګوال جمهوريت ترمخ تښتي انسانيت دو هوډ بوګنيدلي اوحواس بايللي دي، چي دکوم بل نظام له تصورنه هم عاجز اوقاصردي . په نړۍ داضمحلال اونهيلي ځپي ځي راځي، خوداځل داوريځ دومره توره او زوره ده ، چي دنوروړانګي پکي نه ترسترګوکيږي، دانسانيت په دي حالاتوکي کلا بندي زموږدايقين نورهم پخوي، چي خلاصون يي په اسلام کي دي، اوداخبره نه يواځي زموږ ترمخ مطرح ده بلکي په سوږديوه فرض په ډول راپريوځي، چي بايد دانسانيت ترمخ يي ترکومه حده چي امکان لري په ډيرداډمن اوديقين په وړ ميتود وړاندي کړو .

داخودي داسلامي ادب دخوځښت اړتيا اواهميت ، اوس پوښتنه داپيداکيږي، چي پخپله اسلامي ادب کوم دي ؟ په ښکاره خوددي پوښتني دځواب ورکولو کومه اړتيانه ليدل کيږي ، ځکه چي په پورتني تحليل کي څرګنده شويده . خوبه هرحال اسلامي ادب هغه دي، چي دفن اوهنر په لړونوکي يي اسلام انځورشي . څرنګه چي اسلام دژوند بوبشپړنظام دي، له همدي کبله يي ډيرارخښتونه دنړي په بيلابيلوژبوکي تقريبا په هروخت کي وړاندي شويدي . له دي نه په صرف نظر، چي وړاندي کوونکي يي له کوم مذهب ، کوم قوم ، کوم رنګ اوتوکم سره اړيکي لري، اوپه کومه ژبه خبري کوي، اسلامي ادب ګڼل کيږي، خوپدي شرط چي له مقصدسره سره يي هنري برتاوسپين ، سپيڅلي اوپاک وي . ځکه چي داسلام مقدس دين له مقصدسره سره دسپيڅلتيا او نفاست معيارهم وړاندي کړيدي . اوموږداسلوب دادب لپاره ضروري ګڼو، نوله دي کبله داسلامي ادب پانګه ډيره لويه ده ، دهغي روايات ډير پخواني، ډير جانداراوځواکمن دي، له دي وينا وروسته په فطري ډول داپوښتنه راولاړيږي ، چي اسلامي ادب موږته څه راکړل، نوبه اجمالي ډول دا ويلي شو، چي دي ادب دانساني ضمير اووجدان يوځل بيا دويښولو تکل کړي، اوخلکوته دخيروشر، حق اوباطل اوښه ناښه معيارښيي . او ترمنځ يي دتوپيراحساس ورکوي، اوديوه داسي روښن ضميري دپيداکولوپه هڅه کي دي، چي دهغي له کبله دژوندپه هرهغه مقام چي پکي دخيروشرانتخاب رامخ ته کيږي، شردخپلوتولو رنګينيواوعشرت زيړوونو سره سره په زړه کي چوخيږي . بيا هغه انسان ته انسان دوستي زده کوي، انسان دښمني اوخپلمنځي کرکه نه . دژوند هغه اخلاقي اوتولنيز ارځښتونه حلوي ، چي روغمن وي ، چي له نن سره سره روح هم په الوت کوي . يواځي دانه چي له مقصديت سره سره اسلامي ادب دهدف له فني برتاواوډالي اړوند هم نفاست ، سپيڅلتيا اوډپاکي يوغوره معياروړاندي کوي . څه وخت ړومبي هرډول فحاشي، جنسي لذت خوښونه اومرجذباتيت دادب په نامه داډول را پيژندل کيده ، چي دسري پري داسي ګومان راته ، چي ښايي، ادب همداوي . کله به ورته دحقيقت پالني نوم ورکول کيده ، اوکله به له فطرت سره برابرګڼل کيده . موږ دحقيقت پالني اوفطرت سره دمطابقت په منلوهم دداډول بازاريت په ادب کي له شميرلونه معذوريو، اوکه چيري دفني اړتيا له مخي دهغوي له يادقدري نه هم ناعلاجي وي، نوبکي داسلام پالي اديب فني جبهه تيونه په خوځښت اودداډول شيانو له ذکرنه لذت پسندي خوډيرلوي شي دي، چي ديوډول کرکي زيږنده ګرځي .

تحقيق از پروفيسورمحمدمحسن فرملي

نظام تربيتي وتحقيقي اسلام

وتاثيرآن درگسترش فرهنگ جهاني

جوامع اسلامي ازنخستين ايام طليعه خورشيد آيين اسلام بتمائل تعليم و تربيت نظم اطفال و جوانان آنچه احكام ديني و اخلاق انساني مقتضي بوده ، پرداخته اند . درمكاتب و مدارس اسلامي ، روند آموزش و پرورش پيوسته از تعاليم قرآن كريم ، سنت پيغمبر اسلام محمدمصطفي (ص) و علوم متداوله ، پايه و مايه ميافته است . بسخن ديگر اهداف موسسات تربيتي و تحقيقي به موازات فلسفه عالي ديني و موضوعات حياتي عيار بوده است .

لابد نظام هاي تربيتي اسلام درهمه موارد آموزشي داراي ابعاد وسيعي بوده وبا داشتن : موسسات تربيتي ، اهداف تعليمي و تدريسي ، اصول تدريس ، صلاحيت هاي معلم در عمليه آموزش و ارزيابي ، نصاب تعليمي و مفردات درسي و شرايط براي فراغ از تحصيلات درهمه رشته هاو ساحات ، حوزه هاي تحقيقي و تدوين كتب درسي و كتب مآخذ و غيره با آموزشگاه هاي تعليمي و تربيتي معاصر هما هنگي و مطابقت داشته است درزير، پيرمون هر يك از فعاليتهاي تدريسي و علمي مربوط دراعصارمختلفه مختصراً صحبت بعمل ميايد :

###

اول : موسسات تربيتي :

اولين مدرسه اسلامي بخاطر تربيت ديني و شعائر مذهبي درعهد حضرت پيغمبر (ص) واقع دامنه صفا درخانه حضرت ارقم (رض) كه آنحضرت خود درآن تدريس مينمود ، بنا يافت . درآن مدرسه مسلمانانيكه تازه به دين اسلام معتقد ميشدند ، به فراگيري احكام دين مي پرداختند و آخرين شاگردي كه از آن مدرسه فراغت يافت ، حضرت عمر فاروق (رض) بوده . دراوائل دوره اسلامي مساجد بحيث موسسه تعليمي و تربيتي بشمار ميامده و بتدريج براي دوره ابتدايه مكاتبي منظم تاسيس يافت و مكاتب ابتدايه كتاب «

« جمع كاتب كتبه نيز آمده است »

خوانده ميشد و مدرس رابنام معلم خطاب ميكردند . چنانكه ام سليم مادربن مالك از يك معلم «كتاب » يعني مكتب ابتدايي ، درخواست مينمايد ، كه چند پسر مكتب را بخاطر معاونت با او دركار شانه كردن پشم بفرستد : روايت از بخاري ، روايت ديگري كه اين گفته را تائيد ميكند روايت ابوهريره «رض »است كه روزي حضرت عمرفاروق « رض » و ابوزيد « رض » يعني كسانيكه درجنگ بدر جهاد كرده بودند ، موقعيكه از كنار كتاب ميگذرند ، توجه شاگردان رابه خود جلب ميدارند . معلم را اديب هم ميكفتند . مخصوصا به معلمان فرزندان درباريان اين كلمه اطلاق مي گرديد .

چنانچه آمده است . اربني ابيي فاحسن تاديبي . ترجمه : پروردگار من مرا ادب داد پس بهترشد تاديب من . با گذشت اندك زمان موسسات تعليمي دوره ابتدائي نام مكتب را به خود گرفت و صنوف متوسطه را (مدرسه مي خواندند و درسويه ثانوي موسسات را (جامعه) ياد ميگردند . مكاتب و مدارس عموما ملحقات مساجد بشمار مي آمد همانطوريكه مركز تعليمات عالي (جامعه) به مساجد الحاق مي يافت به طوريكه جامعه از هر مصر واقع قاهره - درمسجد واقع بوده .بنابران تدريس درمساجد جز ، فرهنگ تعليمي جوامع اسلامي - شمرده شده است كه اين روش دركشورما و بعضي كشورهاي ديگر اسلامي تاكنون به قوت خود باقيست . روابط معلم با شاگردانش برمبناي رهنمائي اخلاقي و معنوي استوار بود ه ، بنابران زمينه هاي تربيه اخلاقي و تشكيل شخصيت معنوي شاگردبخش عمده تدريس بشمار مي آمد . همان طوريكه امتحان تنها از محتواي مضمون و پيمانه آموزش شاكرد از ان اخذ نميشد بلكه اخلاق ، رفتار و كردارشخصي وي نيز مورد ارزيابي قرار ميگرفت . گفته مي شود كه امتحان از - مضامين همانند امروز به صورت شش ماهه و سالانه گرفته نميشد ، بلكه ارزيابي فهم شاگرد در-مضمون يا مضامين مربوط به خود معلم بوده كه درجريان سال تعليمي به صورت مداوم اينكار صورت ميگر فت .

متذگر مي شويم كه اساسات تعليمات ابتدائي به صورت خيلي

مقدم در عهد فرما نروائي امويان رونق يافت .به طوريكه اسنادي در زمينه موجود است كه عده يي از قوماندانان و - اشخاص مشخص مانند :

حجاج بن يوسف قبل برانكه مشغوليت اداري يابد وزبيربن حيات پيش از آنكه به حيث حاكم اصفهان مقررشود درمكاتب تدريس -مي نمود ند . دريكصد و پنج هجري ۷۲۳ م راحق بن مزاحم دريكي از مكاتب كوفه تدريس مينمود وهمانطور « بداوي » دربصره درقرن دوم هجري به تدريس اشتغال داشت .

بد ينصورت ميتوان ادعا نمود كه موازين تعليم و تربيت اسلامي در عراق بعد از اينكه آن سر زمين از طرف مسلمانان فتح گرديد ، غنامندي و استحكام بيشتر يافت .

حتي در اوايل عصر امويان تعليم و تربيت از ساحه مسجد و مدارس و مكاتب تابه دربار گسترش يافت بگونه ايكه شهزاده هاي جوان و فرزندان امراي دولت در محوطه در بار از طرف استادان - ورزيده به فراگيري علوم ، سياست ، فنون جنگ وادب درسويه عالي مصروف بود ه اند . تعليم و تربيت و فرهنگ اسلامي درعهد فرمانروايي خلفاي عباسي كه الحق شيفته توسعه هاي علمي بوده اند ، در قرن دوم هجري درنهايت مدارج عاليه رسيد .

به خصوص موسسات عالي تعليمي به سويه پوهنتون دراين دوره بنا نهاده شدو جوانان دانش جو به علاقمندي خاصي به فراگيري علوم درهمه رشته ها پرداختند ورفتار و كردار -خود را درامر مكلفيتهاي حياتي به عناصر تعليمي و موازين علمي تلفيق ميدادند .بنابران شواهد زيادي موجود است كه درعهد عباسيان موسسات عالي تربيتي و - تحقيقي به سويه اكاد ميك (بنام مجلس الارب ، ياجامعه درگوشه و كنا ر امپراتوري - افتتاح گرديد و شهرهاي عمده كانون علم و فرهنگ و تعليم وتربيت شناخته ميشد ند گفته مي شود كه همزمان عهد خلفاي عباسي فاطميان مصركه خلافت مستقلي را - دران سرزمين بنانهاده بودند، درتوسيع دانش وفرهنگ به سويه عالي قدمهايي بر داشتند و موسسات علمي و تحقيقي و تدريس برمبناي آئين اسماعليه بنام دارالحكمه (يادارالعلم) درقاهره پايه گذاري شد و درموسسات علمي ، تعاليم ديني نوشت و خوان زبانهاي عربي و فارسي و يوناني تدريس ميگرديد .

آنگاهيكه دولت فاطميان مضمحل و سلاجقه ايوبي جانشين ان دولت گرديد ه نظارت - موسسات تعليمي مصررا به عهده گرفتند ، اكاديمي هاي تعاليم اسلام بنام (مكاتب عالي) كه به موازين تعليمي بروحيه انديشه هاي اهل تسنن - استوار مي شد ، به تدريس و تعليم جوانان مي پرداختند كه با نهم مساجد درآن عهد به پيمانه زيادي به مقاصد تدريس بكار ميرفت .

همانطور درپهلوي مساجد مدارس زيادي درآن عهدبراي پيشبرد مقاصد تعليمي به سويه عالي تاسيس يافت .

اما عرصه تحولات چشم گير تعليمات عالي درقرن پنجم هجري (قرن يازد هم ميلادي) به اهتمام و توجه نظام الملك وزيردانشمند سلجوقي محسوس بود . چنانكه درنقاط مختلف امپراتوري موسسات عالي تربيتي بنام (نظاميه ها) افتتاح گرديد كه دران بر موازات تعاليم اسلامي (ديني) شاگردان به مطالعات ، آموختن علم نجوم ، علوم طبيعي و طب اشتغال مي ورزد يدند و تعليم و تدريس درمدارس (نظاميه ها) درمراحل مختلفه برمبناي بر نامه هاي درسي ونصاب تعليمي به گونه گونه استوار مي گرديد و درمرحله ابتدائي آموختن و خوانش اساسي و اصول قرانكريم و فراگيري عقايد و مسايل حلال و حرام و تفكيك اين دواز هم ؟ و درسويه متوسط ، تدريس زبان و ادب عربي و دري و منطق وحكمت و فلسفه و طب قديمه ، رياضي و نجوم شامل موضوعات - درسي بوده است .

درآن عهد درگسترش كيفي تعليم و تربيه كه با موازين و اعتبارات تعليم و تربيه امروزي - هماهنگي هاي داشته است حلقات علمي از نقش دانشمند ي بنام محمد غزالي از اهل خراسان - افغانستان كه زاد گاهش (طوس يا مشهد امروزه) بوده به عزت ياد مينمايد امام به دعوت نظام الملك وزير رهسپار بغداد ميشود و درنظاميه - بغدادكه الهام بخش اعتبارات علمي ساير مراكز تعليمي درهمه سويه ها بوده به - تدريس مي پردازد . اما خود صاحب مكتب فلسفي تعليم و تربيت است بزعم او وظيفه بزرگ مسلمانان جستجوي حقيقت از طريق دانش بروفق تعاليم قران كريم است . اين دانشمند بزرگ تعليم و تربيت برانكشاف بصيرت مذهبي دراطفال از طريق تحصيل تائيد مينمايد و مصر است جامعه مسلمان بايد بصيرت مذهبي داشته باشد و هرگاه بصيرت مذهبي دراطفال پروش يابد براي شان بزرگترين سعادت ببارمي آورد بنابران از وراي تعليم و تربيت تزكيه نفس را ارشاد مينمايد و به اراستن و پيراستن - ملكات ظاهري و باطني فرد مبني بر پاكيزگي روح

وجدان اصرار مي ورزد ، چنانکه مي گويد :
اصلاح اخلاق جامعه از طريق تعليم و تربيه سالم ميسر است . امام غزالي درعرصه تعليم و تربيت اسلامي نظريات و تلقيا ت تازه و بكدي دررابطه به اهداف انكشاف نصاب تعليمي ، اصول تدريس وروش تحقيقي درآموزش و پرورش - اطفال و جوانان موسسات تربيتي ارائه نموده است مثلاء درماهيت اهداف تعليم وتربيت اظهار مينمايد كه حتما ء مقاصد تربيتي به مقتضاي نيازمندي ها و طرز وروش زندگي جامعه اسلامي هماهنگي داشته باشد . هدف تعليم وتربيت نزد او منفعت جستن ؟

درتنظيم اگاهانه كليه ء جهات زندگي اعم از مادي ومعنوي است . به قرار نظريه امام - غزالي « رح » تعليم و تربيت لاههايي است كه بدان ميتوان دراعمار و تشكل شخصيت طفل پرداخت تا بتواند خوبي وبدي را تميز نمايد و از راه ها ي اهريمني و فساد كنار رود بگفته ء او انسان درمرحله اول زندگي از لحاظ رويه هاي اخلاقي خيلي فقير مي باشد اما - استعداد هاي ذات يي داردكه با امر تربيت قادرست معيارهاي اخلاقي خويش را به كمال برساند و خدا شناسي ورموز تزكيه نفس را از طريق تعاليم و تربيت قرآن و سنت پيغمبر اكرم (ص) كه بزرگترين معيارهاي اخلاقي و فضيلت در انسان به شمار مي آيد فراگيرد . دررابطه به اصول تدريس ، امام غزالي به سه نكته عمد ه زير اصرار مي ورزد :

١/ معلم بايد درس را قبلاتهيه و تدارك ببيند و امادگي هاي ، قبل از رفتن به - صنف درموضوع مربوط داشته باشد .

٢/ معلم اختلافات سويه را درصنف مطمح نظر قرار دهد درعمليه آموزش ميان شاگردان عدالت و برابري را رعايت نمايد .

٣/ معلم موضوع درس را بايد باهمكاري و اشتراك شاگردان تدريس نمايد . همانطور يكه امام امادگي هاي قبلي شاگردان را در زمينه تدريس مضمون مربوطه پيشنهاد مينمايد او عقيده دارد هرگاه تدريس با پيروي از اساسات متذكره صورت بگيرد ، عمليه اموزش حتماً بهتر مي شود كه اين رويهءاموزش را دانش مندان تعليم و تربيت معاصر چون هربرت و - پستالوزي و شماري ديگر تائيد ميكنند .

دوم : اهداف تعليم و تربيه در اسلام : الف : ديني (١) معرفت خداوند « ج » ، (٢) خوانش قرآن و حديث و تفسير از آن ، (٣) شناخت حلال و حرام و قابليت تفكيك ميان ان دو، (٤) اموختن شعاير مذهبي و فراگيري خوهابي درجهت اداي مناسك ديني . (٥) داشتن بصيرت مذهبي وتزكيه نفس از آلوده گي هاي فردي و اجتماعي ، (٦) پيروي از عقل ، (٧)امربه معروف ونهي از منكر ، (٨) مجاهدت درراه حق ، (٩/ پاداش وتنبيه ،(١٠/ توبه ، (١١) پندواند رز دادن .

ب : حياتي و اجتماعي : ، (١/ پرورش انگيزه وعادت راستكاري ترحم و ترس از خداوند« ج » به شكل انفرادي ودسته جمعي تايك جامعه عادلانه بوجود ايد .

(٢/پرورش صبر و شكيبائي ، ثبات و پايداري دربرابر ناملايمات و اخوت وبرادري - تااينكه يك جامعه واقعي اسلامي عرض وجود نمايد .

، (٣/ انكشاف عادت مشوره دادن به يك ديگر به حكم ايه قران كريم (و شاو رهم في الامر) تااينكه حداكثر استفاده از دانش و تجارب علمي افراد اسلامي به نفع جامعه بدست ايد . (٤/ رشد افاده ذاتي وقابليت بيان و اظهار عقيده وقبول مسئوليت تايك جامعه مسئول كه از افكار عاليه و منافع اجتماعي نمايندگي نمايد ، بوجود ايد . (٥/ تهيه فرصت به افراد تا به طوردلخواه زندگي نمايند و حيات مرفه و خوش داشته باشد كه بدينوسيله به خداوند (ج) خوبترنزديك شوند .

(٦/ پرورش يك انسان صاحب تشخيص اجتماعي و اماده بودن براي پرورش مسئوليت هاي زندگي درجهات مختلفه . (٧/ ادامه تعليم و تربيه دوام داروبد ون وقفه بري افراد در زمينه تا حداموختن . (٨/ آماده ساختن اطفال و نوجوانان براي ادامه حيات مادي ومعنوي به شكل خواستني .(٩/ احتواي ضرورت ونيازمندي هاي مادي ومعنوي افراد .

(١٠/ انكشاف مهارت هاي لازمه درفرد به خاطر كاربرد نيروهاي عقلاني و بصيرت ذاتي و پرورش مهارت مبني برابتكارات درحيات فردي واجتماعي .

از نتيجه گير ي مطالب متذكره بر مي آيد كه تعليم و تربيت اسلامي همه جهات زندگي انسان را بررسي مينمايد . مطالعات جنبه ديني معنوي و عقلاني جنبه اجتماعي و - اخلاقي و ساحه مادي واقتصادي و بالاخره روابط انساني شامل نصاب تعليمي اين نوع تعليم و تربيت مي باشد . در تعليم و تربيت اسلامي تلاش بعمل مي ايد كه شاگرد -و محصل طوري تعليم يابد و تربيت شودكه درگام نخست از كليه و اجبات ديني از - معرفت خداوند «ج » تااداي مناسك ، حلال و حرام و

معاملات مطلع شود. و درگام هاي بعدي به مسايل اجتماعي اقتصادي درارابطه انساني جامعه مربوط معرفت حاصل نمايد .

و به اثر مهارت ها و قابليت هائيكه از روند تعليم وتربيت مكاتب و موسسات فرا مي گيرد - معلومات مربوط رامو ثرانه درحيات فردي و اجتماعي بكار بندد .

از انجائيكه تعليم وتربيت وسيله انتقال دانش و تجارب و انديشه هاي يك نسل به نسل ديگري است به دينصورت بايد اطفال و نوجوانان كه عهده دارمسئوليت هاي فردي جامعه خود هستند درموارد معين زندگي جامعه به حيث يك تبعه مفيد و لايق اگاهانه بر خورد نمايند بنابران اسلام از بد وظهور خود ، بدان درنهايت اهميت قايل است طوريكه در- سطور بالا يادآوري گرديد ، اهداف عمده تعليم و تربيت اسلامي را پرورش نيروي عقلاني و تزكيه روح و نفس و پيروي از اساسات ديني تشكيل ميدهد چه تشكل شخصيت عالي انساني بدان بستگي دارد .

بنابران قابليت شناخت خداوند «ج» و پرستش آن ذات پاك درپرتوان ، راستكاري ، صداقت وخدمت به خلق خدا «ج» هدف اساسي تعليم و تربيت است چنانكه درقرانكريم آمده است . (وماخلقت الجن والانس الاليباون) بنابران پرستش خداوند «ج» و تسليم نمودن خودرا به او امر ذات الهي مفهوم حركت كردن درمسير خدا شناسي است - چنانكه درقرانكريم امده است كه خداوند «ج» مظهر كمال عدل ، نيكي و قدرت است و سزاوار پرستش . افزون بران تقوي تعليم حكمت ، عد الت خواهي ، برادري و همكاري با انسان ، دوستي با مردم ، پرورش نيروي تعقل و تفكر ، تربيه روحيه اجتماعي و شخصيت اخلاقي درصف مقدم - تعليم وتربيت اسلام مقام ؟ قرارداشت .

بنابران حقيقت مفاهيم تعليم و تربيت اسلام آن است كه فرد از طريق تربيت عقل با - واقعيت هاي زندگي معنوي ومادي اشنائي حاصل كند و بداند كه جهان نظام واحد و منسجمي است كه تحت قوانين معين و لايتغيري درحال تداوم درحركت است . اسلام از اصل علميت (علل و معلولي) ؟ تائيدميكند كه باپيروي ازين اصل انسان با نيروي تعقل و تفكر خود به مطالعه و بررسي مظاهر جهان افرينش همه جانبه مي پردازد و درك ميكند كه مظاهر و پديد ه هاي موجود عالم كه به صورت عيني وذهني محسوس و متجلي مي - شود . نشانه بي از وجود افريننده جهان (خداوند) هسنتند . بنابران تعليم و تربيت اسلامي باالهام از قرآن و سنت انسانرا باكار برد تفكر و تعقل پيرامون آفريننده (پروردگار) و افرينش جهان و مخلوقات مربوط به آن به كسب معرفت و اگاهي مكلف مينمايد.

سوم : اصول تدريس . درمكاتب و مدارس تعليمي آن روزگار ، اصول مختلفه و متنوع تدريس بكار ميرفت ، به سخن ديگر معلمان ومدرسان از يك اصول معين بروفق موازين تدريس - مكاتب امروزي در زمينه پيروي نمي نمودند .

لابد تدريس به صورت دسته جمعي و هم به صورت انفرادي و خصوصي در صنوف عيار ميگرديد . يكي از اصول تدريس اين بود كه شاگردمطابق سويه و علاقمندي خود ش مضمون واحدي را در طول مدتيكه خود لازم مدانست و توانائي تكميل معيارهاي آن را درخود سراغ مينمود ، به صورت انفرادي تعقيب مي كرد ومدرس هم به تدريس انفرادي مضمون مي پرداخت . هرگاه شاگرد توانائي تعقيب بعضي مضامين يا مضموني به خصوص را درخود احساس نمي نمود ، فراگيري آنرابه سال ديگري و اميگذاشت بدين صورت - شاگردان آزادبودند كه تا با اختيار خود به تحصيل مضمون مورد نظر خويش ، بپردازند .

بدون اينكه به يك سيستم صنفي دسته جمعي طوري كه امروز معمول است پابند باشند بپردازند بدينصورت هرفردي از شاگرد از معلم و مدرسي كه درحلقه تدريس گرد مي آمدند ، مطابق برنامه خودش مضمون مربوطه درس فرا مي كرفت ، چنانكه پلان دالتون هم درتعليم و تربيت معاصر بدين سان عيار است كه به هر فرد شاگرد اجازه مي دهد كه بروفق علاقه وتوانائي خود مبني بر سرعت در آموزش ، مضمون يا مضامين را تعقيب نمايد بدون اينكه به تعقيب سيستم صنفي از نظر ارتقا از يك سويه به سويه ديگري مكلف باشد . مسلماً شاگردان ذكي و مستعد اجازه داشتند باملا حظه سرعت لازمه ، آموزش از يك سويه به سويه بالاتر سواي اينكه بفراگير و تعقيب نصاب تعليمي معين مامور شوند و باايشان درگروه هاي هم سن و همسال خود نگاه داشته شوند ، ارتقا نمايند . دومين اصول تدريسيكه مروج لحاظ تدريس دسته جمعي يا گروهي ناميد ه ميشد ، سخن ديگر شاگردان مستعد و ذكي صرف نظر از اينكه از لحاظ سن باهم برابر نبودند . درفراگيري و تحصيل يك يا چند مضمون گروپ واردرحلقه تدريس يك استاد - بر مي نشستند يا به اصطلاح امروزهمسبق ميشدند

همانطور شاگردان ذكي و داراي سويه هاي تعليم بلند تر بشاگردان پائين سويه تدريس ميكردند و غالبا انان از همچو شاگردان - نسبت به مدرسان خوبتر درس فرامي گرفتند .

همچنان قرار به آن بود كه شاگردان زود آموز و ذكي به شاگردان كند ذهن و يا ديرآموز - هم سبق و هم گروه خود كمك مينمودند و اينكار در عمله تدريس خيلي مو ثر مي افتاد . چه انان در درك مشكلات شاگردان كند ذهن ويا ديرآموز خيلي موفق بوده اند و هم شاگردان كند - ذهن از شاگردان زود آموز همگروه خود زودتر به حل مشكلات درس خود نسبت به معلم يا مدرس توفيق ميافت . يكي از مميزات قابل وصف تدريس درمساجد آن عرصه اين بودكه در دسته بندي شاگردان هيچ نوع تبعيض نزد معلم موجود نبود و هم شاگردان به اساس عدالت اسلامي در حلقه تدريس استاد برمي نشستند و به تحصيل مي پرداختند .

تنها گروه بندي نسبت موثريت در كيفيت آموزش و تدريس شاگردان بعمل مي آمد . متذكر مي شويم كه در اين تدريس ، اصول ذيل معيار اصلي آموزش بشمار مي آمد .

١/ تدريس كتب درسي از طرف استاد و از بر كردن آن توسط شاگردان .
٢/ تلقين و ارشاد
٣/ تقليد و پيروي
٤/ خود آموزي با تهيه يك درس توسط شاگرد و گذشتاندن آن از نظر استاد
٥/ تنبيه و تشويق
٦/ نصايح و پندها و بيان داستانها و مثال هاي عبرت انگيز و آموزنده .
٧/ رهبري امور صنفي .
٨/ سر مشق و تقديم درسهاي تجربوي ونمونه .
٩/ اعتيادات اخلاقي و عملي از طريق بيان و قايع . كه كليه آن بگونه گونه به اصول تدريس موسسات تربيتي معاصر شباهت و هماهنگي دارد .

چهارم : صلاحيت هاي معلم در عمليه آموزش :

درآن روز گار معلمي و تدريس آن طوريكه امروز مروج است به ماهئيت هاي مسلكي و اعتبارات تحصيلي چندان استوار نبود و بسخن ديگر اشغال به مسلك معلمي و - تدريس برمبناي داشتن ديپلوم و تصديق نامه تحصيلي ايكه از طرف پوهنتون و موسسات عالي به معلم ومدرس اعطا ميگرديد ، بستگي نداشت . بانهم معلم و مدرس تعين كننده موازين تدريس ومعيار هاي آموزشي و فهم و لياقت شاگردان بر شمرده ميشدند. معيار - اصلي براي تدريس درآن وقت بسته به لياقت علمي و فهم ودسترسي واقعي معلم ومدرس درمضمون و تدريس آن بوده كه از طرف محافل علمي وبا صلاحيت درمورد تائيد بعمل ميامد .

نبايد ناگفته گذاشت كه نوعي از تصديق نامه و يا سند تحصيلي درختم تحصلات به - شاگردان از طرف استاد مربوط اعطا ميشد كه بادرنظر داشت آن دارنده سند ، اجازه ميافت به تدريس بپردازد . اعتبار سند تحصيل بستگي به شخصيت و شهرت استادي مي داشت كه شاگردان ازحلقه تدريس او فارغ ميگرديدند و به حصول آن توفيق ميافتند . بانهم تصديق نامه ها ي مربوطه ، اخرين و كاملترين سند تحصيل و لياقت شناخته نمي شد . مگرانكه خود معلم مي بايست درجريان تدريس باثبات ميرسانيد كه او يك رهبر تدريسي و يك معلم با كفايت و مناسب براي شاگردانش ميتواند باشد .

نكته ديگري كه در زمينه در اوايل اسلام قابل بحث است همانا تعليم و تدريس به مدار - اعتبار علمي و صلاحيت تدريسي معلم مي چرخيد تابه اعتبار مكتب و مدرسه . همانطور فهرست مطالب دانش هم نيزبيشتر از طرف معلمان تهيه و تعيين ميگرديد و جنبش و - تحرك تدريس و تربيتي نيز به تلاش معلم مربوط ميبود .چنانكه شاگردان از دورو نزد يك در حلقات تدريسي استادي اشتراك مينمودند و از او تعليم فرامي گرفتند كه بداشتن تجربه علمي و صلاحيت تدريس درمضمون و يا مضامين از شهرت و تجربه بر خور دارمي بود . و اين امر بيشتر در مراحل تعليم و تربيت قرون وسطائي اسلامي صدق مي نمود . آن طوريكه گفته اند درختم دوره تحصيل از طرف استاد و مدرس به شاگرد تصديق - نامه داده مي شد و او اجازه ميافت بعداً به تدريس بپردازد . تصديق نامه گاه گاهي دريك مضمو ن واحد مثل :

علم تفسير و ياعلم الحديث يافقه داده ميشد و زماني هم براي - چند مضمون آن گاهي كه مدارس انكشاف يافت مفهوم امتحان نيز درموسسات تعلمي پديد ار گرديد ، با انهم ارزش علمي شهاد تنامه ها و تصديق نامه ها با عتبار شخصيت و - شهرت علمي استاد بيشتر ارزيابي ميگرديد تا به اعتبار مدرسه ايكه شاگردان از آن فارغ التحصيل ميگرديدند . گفته مي شود كه حتي تا اخير قرون دهم و يازدهم كه عصر طلائي تعليم و تربيت اسلامي ياد ميشد اكثر دانشمندان معتبر اسلامي درمدارس

رسمي چندان تحصيلات نديده بودند ، بلكه از طريق تحصيلات خصوصي از حلقات تدريس استادان ، دانش مي اندوختند . بگونه ايكه طالب العلمان در جستجوي استادي و يااستاداني كه در رشته هاي مربوطه علوم اسلامي شهرت ميداشتند مثلا :

مفسر ، محدث و يا فقيه يادر علوم عقلي مانند فلسفه ، منطق ، حكمت ، نجوم - رياضيات از تجري بر خورد ار بود ند، بدنيصورت آنان ، باطي فواصل دورود رازي نزد استادان مراجعه ميكردند تا از آنها تحصيل علم و كمال نمايند كه . آنطوريكه گفته آمد ، جلوه هاي علمي و فرهنگي اسلامي همه جانبه درقرون هفتم و هشتم و بعداً نهم و دهم و بازد هم ميلاد ي (عصر عبا سيان) درنهايت سرعت رو به تكميل گذشت و توسعه يافت .

دررشته علوم ديني دانشمندان كه هر يك درعلوم قرآن، علم حديث وفقه از تجر بنوعي بر خوردار بودند ، به تفسير قرآن و تعبير و تدوين از احاديث وتا ويل علم فقه پرداختند و درموارد معين اثار و تاليفات گران مابه ئي از خود بجا گذاشتند .

تاريخ و تذكره ها از فقها و انديشمندان علوم اسلامي آن ادوار امام اعظم ابوحنيفه «رح» متولد در كوفه ، امام جعفرصادق ، امام احمد حنبل ، امام شافعي رح ، امام ابويوسف قاضي القضات دوره هارون الرشيد ، امام محمد شيباني ، امام مالك ، امام ابوعبيد - قاسم ، امام ابومحمد غزالي ، امام حسن بصري ، امام محمد بن حسن بخاري ، امام مسلم امام بن تيميه ، علامه ابن كثير(د مشقي ، علامه ابن قسيم جوزيه ، «رح» بااحترام و تكريم ياد مي نمايند . همانطور در ساحات علوم معقول و فلسفه از قرن اول تابه قرن پنجم هجري ، مراكز تحقيقات اسلامي ومدارس با استفاده از اثار ملل پيشرفته ، آن روز گار چون هندي ، يوناني ،هلني ، رومي ، افغاني و ايراني و ترجمه آن به زبان عربي (كه درامر ترجمه آن مترجمين سرياني ، ايراني، افغاني ، هند ي و عير ه سهم گرفتند) ، معروف بوده اند وبدين صورت اثاري درزمينه هاي فلسفه رياضيات نجوم ، طب ، و طبيعيا ت ، منطق ، تاريخ و قصص ، . اطلاعات جغرافيائي تاءليف گرديد و دراختيارپژوهشگران قرار گرفت .

نا مورترين مترجمان در موارد متذكره اينها بودند . در اثار هندي ابو ريحان بيروني . دراثار ايراني و افغاني از زبان پهلوي و ضردشتي خانواده ها ي برمكي بلخي و سهيل سر حسي و ابن المقفه و نوبخت - ايراني ، دراثار يوناني بخصوص فلسفه افلاطوني حدبد (كه تركيبي از فلسفه هاي شرقي و غربي بود) عيسويان سوريه و صانيبي ها ي حران واقع بين النهرين و درسايرزبانها - خانواده هاي بني موسي بن شاكر منجم ، خانواده حنين عيسوي و غيره ۰.۱/ بدين صورت ترجمه اين ذخاير عظيم علمي وفلسفي مخصوصا در قرن دو م و سوم هجري هشتم و نهم ميلادي زمينه هاي غنامند ي فرهنگ اسلامي را درجهات علوم عقلي ببار آورد - و درقرون دهم ويازدهم هم درمنتهاي نقطه ، اوج خود رسيد .

بدين صورت كشور هاي اسلامي چون افغانستان ، ايران ، ما ورا النهر ، مصر اندلس - ، كانون عمده علوم و فرهنگ اسلامي درقرون متذكره بشمار مي آمدند و شهرهاي كوفه بصره ، بغداد ، حير ه ، قاهره ، بلخ و بخارا ، قرطبه و غيره جانشين مراكز علمي -و كانون هاي فلسفي اسكندريه ، انتاكيه و قنسرين (مپد ها ي تحقيقي و ذخايرعلمي يوناني و رومي) گرديد ند و درجهات تحقيقاتي نسبت بان مراكز گام هاي تندتر - و فراختر گذاشتند .زيرا علماي اسلامي با جهان بيني خاص خود بدون كوچكترين تنگنظري رشته هاي علمي و فلسفي از مراكز تمدن آن روز گار (يوناني ، رومي ، هندي ، افغاني و ايراني و غيره) اقتباساتي نمود و آنرا زير تا ثير علوم نقلي اسلامي (علم التفسير و علم الحديث) كه منابع بزرك علمي جهان بشمارمي آيند ، دركشيد ، بگونه ايكه مسلمانان بر دانش و فرهنگ قديم متذكره فراوان افزودند بدين صورت از تلفيق هر دو (دانش اسلامي و ممالك ديگر) فرهنگ جديدي بنام تمدن جهان اسلامي عرض وجود كرد .

و من الله تو فيق

مسلماني كه خودرا امتحان كرد
غبار راه خود را آسمان كرد
شرار شوق اگر داري نگهدار
كه با وي آفتابي ميتوان كرد

خنك آن ملتي برخود رسيده
زدرد جستجو ناآرميده
درخش اوته اين نيلگون چرخ
جو تيغي ازميان بيرون كشيده

رښتیني اتلان

ژباړن : محمد آصف صمیم

حضرت عبدالله بن رواحه (رضي الله عنه) (۱۰)

هغه وخت چي پیغمبر اکرم(ص) د مکي په شاوخوا لوړوکي دقریشو کفارو له سترګوپناه دمديني دخلکو له استازيو نه بيعت اخيست اود " عقبه اولي " د تړون په دولسو مدينه والو لاسليكوونكيو كي چي دپيغمبر اكرم(ص) لاس يي په مينه كيمانډه ، يوهم " عبدالله بن رواحه " وُ.

همدا دولس کسه وو چي داسلام غږ يي مديني ښارته ورساوه اودهمدي بيعت و چي مديني ته يي دپيغمبراكرم دهجرت چي داسلام په پرمختګ كي يي ستر نقش ولاره - پيليزي اومقدمات برابركړل.

يوكال وروسته چي پيغمبر اكرم (ص) د" عقبه ثانيه " تړون په ترڅ كي دمديني له دري اوياكسونه بيعت اخيست په بيعت كوونكيوكي يوسترشخصيت هم " عبدالله بن رواحه و مديني ته دپيغمبر اكرم ترهجرت اوهلته دمسلمانانو ترټينګښت وروسته عبدالله بن رواحه تر نورو انصارو زيات داسلام په پياوړتيا اوملاتړكي زيارايست اود "عبدالله بن أبي " ددسيسو پروړاندي ډيرويښ اوځيرو.

دپيغمبر (ص) ترهجرت دمخه دمديني خلكو " عبدالله بن رواحه " په پاچاهي غوره كړي ؤاوپرسريي ور ته دخول ايښودو په چارو(مراسمو) بوخت وو، خودپيغمبراكرم په هجرت سره يي پرپاچايي كرښه راكښل شوه . " عبدالله بن ابي " چي له لاسه وتي فرصت سخت زورولي و ،هميشه داسلام پرخلاف دتوطئو اوخطرناكو دامونو د غوړولو په لټه كي و ، خود" عبدالله بن رواحه " ويښتيايي هميشه نقشي اوتوطئي شنډولي اوخائنانه عمليات يي بي اغيزه پاتي كيدل.

##

عبدالله بن رواحه " په داسي يوه چاپريال كي له ليك ولوست سره بلدو چي ډير لږ شميرخلك پري پوهيدل ، عبدالله يوفصيح اوخوږژبي شاعر و چي اسلام يي ومانه اوخپله مينه اوذوق يي داسلام په پرمختګ كي ستومانه كړل پيغمبر اكرم "ص" يي شعرونه ډير خوښول اوشعرته به يي هڅاوه .

يوه ورح رسول الله(ص) له يوشمير مسلمانانو سره ناست و چي عبدالله راغي ،پيغمبراكرم وفرمايل : شعرڅنګه وايي ؟

ځواب يي وركړ همدااوس يي وايم ، اوداشعرونه يي واورول :

ژباړه :

" اي دهاشم دكهاله غوره وګړيه
خداي پرټولوخلكو غوره كړيه

ددښمنانو دنظر پرخلاف ته دخير اونيكي سرچينه يي اودښمنان دي له ښيګړي او لوړتيا نه لري دي . كه څوك تري مرسته وغواړي ورسره نه يي كوي.

خداي دي دركړي ښيګړي تل لره ، خداي دي دموسي په څير مل ومرستيال اوسه .

پيغمبر(ص) وغوريد او ويي فرمايل : خداي د ې تاهم تل لري"

هغه وخت چي پيغمبر اكرم په " عمره قضا " (وروستي عمره) كي دخداي دكورطواف كاوه عبدالله بن رواحه يي په حضوركي داشعرونه واورول:

ژباړه :

" پروردګاره ! كه ستالوراولطف نه واي . نه به مولارموندلي واي ، نه به موزكوة وركړي واي اونه به مولمونځ كړي واي.

خدايه ! زموږ زړونه پياوړي اوډاده كړه اوله دښمن سره دمخامخيدو پروخت مو پښي ټينګي لره .

چاچي پرموږتيري كړي كه يي بيا زموږدځورولو تكل وكړ " په پياوړتيا به يي وځبوو."

مسلمانانويه هم ورسره په شوروزوږدغه شعرونه غبرګول.

" والشعراء يتبعهم الغاوون " ايت چي نازل شو عبدالله بن رواحه ډيرخواشيني شو، خوچي وروسي يي ،ابرخه (الاالذين آمنو ا وعملوا الصلحت وذكروالله كثيراً وانتصررا من بعد ماظلموا ...") (شعراء ۳۲٤- ۳۲۷) راغله ، نوخوشحاله شو.

$$$$

داسلام په معنوي پرمختګ او برلاسي سره اسلامي ځواكونه ددښمنانويه وړاندي دفاع ته اړشول اود " بدر" ، " احد " خندق " حديبيي

او" خیبر" هغه جنګونه وو چې
عبدالله بن رواحه په کې په ګډون
سره سرښندنې وکړې اودخپلوشعرونو
دامصرعې یې شعارکولې :
ژباره
که ونه وژل شې وبه مرې !
کفاردخدای ددین دپرمختګ له
لارې نه لرې کړې اولاره پاکه کړې
ځکه ټولې نیکې اوښیګړې په
پیغمبراکرم (ص) کې راغونډې
دي.

##

د" موته " جګړې پروخت لکه د
"زید" او"جعفر" (رض) په کیسه
کې موچې وویل عبدالله دریم کس
وچې دسرلښکر شو.
څه وخت چې اسلامي لښکر له
مدینې نه روانیدو ته تیارشو ،
عبدالله بن رواحه ځینې شعرونه
ولوستل چې یوځوبې دادي.
ژباره:
له خدای نه بخښنه غواړم اوداچې
بري راکړي چې په کلکو
ګوزارونوددښمن له خولې نه ځګونه
وباسم اویاپرماداسې وژونکې
ګوزاروشي ، او دشهادت جام په
لاس کې راکړي .چې هرڅوک مې
پرقبرتیرشي او رحمت راباندې
ووايي.

##

۱- ورک لارې خلک دي چې
دشاعرانو پیروي کوي ... البته هغه
مؤمنان (ورک لارې نه دي) چې
یې نیکې چارې کړې، اوخدای یې
زیات زیات یادکړي دي او وربانديې
ترظلم کیدو وروسته بریالي شوي
دي.

###

هودهغه همداهیله وه ، بل ارمان
یې نه و بې له دې چې ددښمن په
توره یاسانګه (نیزه) داتلو
شهیدانو پرټولي ورګډ شي.

داسلام لښکرد" موته " پر لورروان
شو او چې له دښمن سره مخامخ
شو، بې شمیره لیکې اوجنګیالي
یې ولیدل چې دوه لکه به اټکلیدل
. مسلمانانو ددښمن زیات اوخپل کم
شمیرسره پرتله کړ اوپه سوچ کې
ډوب شول ځینو وویل ، ښه به دا
وي ،چې یو کس پیغمبر اکرم ته
ورواستوو او ددښمن له شمیره یې
خبرکړو.
چې مرستیال ځواك راولیږي اویا
په همدې شمیردجګړې بولې
(قومانده) راکړي. په دې کې "
عبداله بن رواحه " دسرتیریوله لیکو
نه راپاڅید او وې ویل :
خلکو !
موږ نه د سرتیریوپه شمیر اودمت
په زورله دښمن سره جنګیږو اونه هم
په ډیروخلکو، بلکې په ایماني ځواك
چې په رڼا کې یې موږ خدای
سرلوري کړي یو . جنګیږو . پرمخ
لاړشئ . چې په هر حالت کې به
جنګ زموږپه ګټه وي ، ځکه یابه
بري ته رسو او یاشهادت ته .
مسلمانانو چې شمیریې کم اوایمان
یې مزبوت و په یوه اوازچغه کړه .
" ابن رواحه رښتیا وایي"
داسلام لښکرتوربرېښ وکړ چې
په همدې لړشمیردروم دامپراتور ددوه
لکيز لښکرخوب ووايي.

#

دوي لښکرې سره مخ شوې...
لکه چې وویل شول داسلام
دلښکرقوماندان " زید بن حارث
"رض" مخکې شهید شو. په هغه
پسې سرلښکري " جعفر بن ابي
طالب " پرغاړه واخیسته اوهغه
هم په پوره میرانه اوسرښندنه
دشهادت شربت وګوته . دجعفر
ترشهادت وروسته دریم سر لښکر
" عبدالله بن رواحه " بیرغ په لاس
کې واخیست دجنګ لمبې په
عزغنډووي اودمسلمانانو یوموټي
لښکر دهرقل دګڼ شمیرې پوځ له
هر اړخیز ګواښ سره مخ و.
د " عبدالله بن رواحه " په عادي
اوبیړنې (اضطراري) حالت
دواړوکې چې لا عادي سپاهي و
کله هم له برید اوپرمختګ نه سترګه
نه سوزیده ، خو پردغه ورځ یې
چې دلښکر مشري اودمسلمانانو
دژوند انه مسؤولیت ورپرغاړه و
درومیانو دګواښ اوزورګیرې په
وړاندې ځانګړې حالت لاره اوپه هغه
خپځپاندو او بحراني حالاتو کې
پرې یوه شیبه نهیلې او دوه زړې
پرفکر سیورې پرې ایست ، خو
سملاسي یې خپل ټول ځواکونه
سمبال کړل او چغه یې کړه :
زما روحه ! ماله ځان سره سوګند
خوړلی چې جنت ته ځم ولې له
جنت نه مخ اړوې؟
زماګرانه روحه ! که ونه وژل شې ،
مړبه شې دادې مرك نژدې شوې دي
څه چې دې غوښتل ، پدې
بریالي شوې یې دادې که
دهغودووکسوپه څیرسرښندنه دې
وکړه ، بریالي به شې "
دوه کسه یې "زید" او"جعفر"
یادول چې له ده نه مخکې
شهیدان شوي وو.
هغه له ځان سره همدا ویل : که
دهغوي په څیر سرښندنه وکړې .
بریالي به شې "، عبدالله بن رواحه
داشعرونه وویل اوپر رومي لښکریې
سخت برید وکړ ، که پرهغه ورځ
دخدای خوښه نه وای ،چې جنت ته دې
لاړشي ، نوددښمن ټول لښکریې په
توره ، تس نس کاوه خودژوند ګړۍ
یې وروستي زنګ وواهه اود
همیشني ژوندانه یون یې پیل کړ
او روح یې بلې دنیا ته والوت .
دهغه ستر اوجګ الوتې روح دهغه

پاتې په (۷۸) مخ کې

داسلام اخلاقي نظام

ابوالاعلی مودودي

ژباړن : ابوخالد

اخلاقي حس، په انسان کي یوفطري حس دي چي ځني صفتونه خوښوي اوځني نورنه خوښوي . داحس ښايي په وګړنيزډول په انسانانو کي لږ یاډیروي خوپه مجموعي توګه دبشريت شعور هميشه داخلاقو پرځينو صفتونو دښه والي اوپرځينو دبدوالي حکم کړيدي . رښتينتوب، نياو، دژمني اوامانت رعايت ، تل په انساني اخلاقو کي دستايني وړګڼل شوي دي او هيڅکله هم داسي زمانه نه ده تيره شوي چي چادرواغ ، ظلم ، پروعده نه وفا اوخيانت خوښ کړي وي .

ښېني اوحوصلي ته تل دقدرپه سترګه کتل شوي دي او خپلچاري ، سخت زړه توب، بخل او تنګ نظري کله هم دعزت مقام نه دي موندلي . صبر اوزغم ، استقلال ،عزم او زړورتوب اوتحمل تل هغه صفات دي چي دشاباسي وړګڼلي شوي دي اوبي صبري، پستي ، بي ثباتي، بي حوصلي توب او ويري ته هيچاهم ښه نه دي ويلي، نفس په ولکه کي لرل، غيرت مروت اومتانت اونيک خلاق تل په ښوخويونوکي شميرل شوي دي اوکله هم داسي نه دي شوي چي دنفس بندګي ، کم ظرفي، بي ادبي او بدخلقي چاداخلاقي محاسنو په لست کي راوستي وي. وظيفه پيژندنه ، و وفا ، آمادګي او دمسئوليت داحساس هميشه درناوي شوي دي اووظيفه نه پيژندونکو ، بي وفا، دکارغلو، اوغيرمسئوولو کسانوته کله هم چادرناوي په سترګونه دي کتلي . په همدي توګه دټولنيزژوندانه دښواوبدو صفتونو په معامله کي هم دانسانيت معامله تقريبا متفق عليه ده . هميشه هغه ټولنه داحترام وړګڼل شوي چي په هغي کي نظم اوانضباط وي، مرسته اوخپلمنځي کومک وي، پخپل منځ کي مينه اوخيرغوښتنه وي، ټولنيز نياو اومساوات وي . بي نظمي، بي قانوني، بي اتفاقي ، بدبيني اوظلم کله هم د ټولنيز ژوندانه په محاسنوکي نه دي شميرل شوي دعمل دښه والي اوبدوالي معامله هم همداډول ده . غلا، زنا، قتل ، چپاو، جهل اوبدي هيڅکله هم نيک عملونه نه دي ګڼل شوي او بدزباني، دخلکو اذيت ، غيبت ، چغلي ، حسد بهتان اوپسات کله هم نيک عملونه نه دي ګڼل شوي . مکار، لوي چاري، رياکار، منافق ، حيلي اونسواندي خلك کله هم په ښوخلکوکي نه دي شميرل شوي ، ددي سرچپه دمور اوپلار خدمت، دخپلوانو مرسته ، له ګاونډيانوسره ښه سلوك له دوستانو سره ملګرتوب ديتيمانو او بيوزلو خبر اخستنه ، دناروغوپوښتنه اودمصيبت ځپلو خلکوسره مرسته تل نيکي ګڼل شوي ده . پاك لمني، خوږژبي، نرم خويه او خيرانديشو خلکوته تل ددرناوي په سترګه کتل شوي دي . انسانيت هغه خلك خپل ښه عناصر ګڼلي دي چي رښتيني او صادق وي هغه خلك چي پرهغوي په معاملاتوکي باوروکړاي شي ، هغه خلك چي ظاهراوباطن بي يوډول او وينايي له عمل سره يوشي وي، هغه خلك چي پرخپل حق قانع او دنورو دحقونو داداکولو حوصله ولري . هغه خلك چي پخپله هم په امن کي ژوند کوي اونوروته هم داحق ورکوي چي په امن کي شپي تيري کړي . هغه خلك چي هرڅوك ترې دخيرتمه وکړي اوهيڅوك تري دبدو انديښنه ونلري .

له دي نه ځرګنده شوه چي انساني اخلاق په اصل کي هغه نړيوال حقيقتونه دي چي ګردانسانان پري پوهيږي ، نيکي اوبدي څه پټ څيزونه نه دي چي کله هم دهغو لټي ته اړتيا وي داخودانسان پيژندلي څيزونه دي چي شعور يي دانسان په پنځ كي اېښودل شوي دي . دالامل دي چي قرآن کريم پخپله ژبه نيکي ته "معروف" او بدي ته " منکر" وايي . يعني نيکي هغه څيزدي چي انسان دهغه پواسطه نيک پيژني او منکرهغه څيزدي چي دښه توب اونيکي په حيثيت نه پيژندل کيږي . داحقيقت قرآن کريم په نوروټکوکي داسي بيانوي :" الهمها فجورهاوتقو ها " يعني الله (ج) انساني نفس ته دښه والي اوبدوالي نه خبرتيا په الهامي توګه ورکړي ده.

اوس پوښتنه داده چې که
اخلاقي ښه والي اوبدوالي څرګند
ځيزونه دي اونړيوال تل دځينو
صفتونو په ښه والي اودځينو په
بدوالي سره متفق دي نوبيا په نړي
کې دامختلف اخلاقي نظامونه
ولې موجوددي ؟ په هغوي کې
توپيرپه کوم اساس دي کوم ځيزونه
دي چې دهغو پراساس موږوايوچې
اسلام خپل مستقل اخلاقي نظام
لري ؟اواخيرداخلاقو په معامله کې
داسلام هغه ځانګړې عطيه -Con
teribution کومه وه چې هغې ته
بې ځانګړي خصوصيت وويل شي
.

پردې مسألې دپوهيدني لپاره
کله چې موږدنړې مختلفو اخلاقي
نظامونو ته يونظر اچوو نولومړنې
توپيرچې په نظرراځي هغه دادي چې
مختلف اخلاقي صفتونه دژوندانه
په مجموعي نظام کې د اعتدال
دهغه حد، دهغه مقام او دهغه
دمصرف دتجويزاودهغه ترمنځ
دتناسب دټينګولو لپاره داټول يوبه
بله توپيرلري، بيا په يوه زوره کتنه
سره ددې توپير لامل دابرکاري چې
په اصل کې هغه داخلاقي
ښکلااوناښکلا دمعيارتجويزاودخير
اوشردعلم دوسيلې په ټاکنه کې
مختلف دي او دهغوترمنځ په دې
کې هم توپيردي چې دقانون
ترشاهغه نافذه قوت -Sanc
tion کوم دي چې دهغې په
زورهغه جاري وي اوهغه کوم
محرکات دي چې انسان ددې قانون
پابندي ته چمتو کوي، خوکله چې
موږددې اختلاف جاج اخلو نوپه
پای کې داحقيقت راته روښانه کيږي
چې هغه اصلي ځيزچې ددې ټولو
اخلاقي نظامونو لارې بې جلاکړي
دې دادي چې په هغو کې دکائناتو
تصور په کائناتو کې دانسان حيثيت
اودانساني ژوندانه په هدف کې
اختلاف دي اودې اختلاف له جررونه
نيولې ترخانګوپورې دهغه روح ،
مزاج اوبنه يوله بل نه مختلفه کړې
ده .

په انساني ژوندانه کې فيصله
کوونکې پوښتنې دادي چې
داکائنات کوم خالق لري اوکه نه ؟
که شته نوهغه يودي اوکه ډيردي ؟
دهغه چې خداې بې ومنل شي
صفات څه دي ؟ له موږ سره يې څه
اړيکې دي ؟ هغه زموږ دلارښوونې
لپاره کوم انتظام کړې دي اوکه نه
؟ موږ دهغه په وړاندې ځواب
ورکوونکې يو اوکه نه ؟ که ځواب
ورکوونکې يو دکوم شي ځواب بايد
ورکړو او زموږ دژوند هدف اوانجام
څه دي چې دهغه په پام کې نيولو
سره کاروکړو ؟ ددې پوښتنوځواب
چې څه ډول وي دهغه سره سم
دژوندانه نظام جوړيږي اودهغه
دحال مناسب د اخلاقو نظام وي .
په دې لنډه ليکنه کې ماته کرانه
ده چې ددنيا دژوندانه
دمختلفونظامونوپه جاج احستلو سره
ووايو شم چې هغه کوم کوم دې
پوښتنوته څه ځواب ويلي دي اودې
ځوابونو دهغوي دبنې اولارې پ
ټاکنه کې څه اغيزه کړې ده ، زه
يوازې داسلام په باب عرض کوم
چې هغې دې پوښتنوته څه ځواب
ويلي دي اودهغه پراساس داخلاقو
کوم ځانګړی نظام منځته راځي ؟
داسلام ځواب دادي چې
داکائنات خالق لري اوهغه يوخداې
دی هغه دا کائنات پيداکړي دي،
هغه يې لاشريکه مالك ، حاکم او
روزونکې دي اوداګرد نظام دهغه
په اطاعت چليږي ، هغه حکيم دي،
قادرمطلق دي، له پټو اوښکاره و نه
خبردي سبوح اوقدوس دي (يعني
له عيب، خطا، کمزورۍ اونقص نه
پاك دي) اودهغه خدايي په داسې
توګه قانو ده چې په هغه کې
مکروفريب غلطي نشته . انسان
دهغه مخلوق اوبنده دي دهغه
کاردادي چې دخپل خالق بندګي
اواطاعت وکړي . دهغه
دژوندلپاره له دې پرته بله هيڅ بنه
سمې نه ده چې هغه دې سراسر
دخداې بنده وي دهغه دبندګي لاره
اوطريقه تجويزول دانسان خپل
کارنه دي بلکې داهغه خداي کار
دي چې دي (انسان يې) بنده
دي، خداې دهغه دلارښوونې لپاره
استازي (پيغمبر) ليږلي دي
اوکتابونه يې نازل کړې دي .
دادانسان مسئووليت دي چې دخپل
ژوندانه نظام دهدايت له هغې
سرچينې نه واخلي . انسان دخپل
ژوند دټولې کارنامې په باب خداي
(ج) ته ځواب ورکوونکي دي
اوداځواب به په دنيا کې نه بلکې
په اخرت کې ورکوي . ددنيا
موجوده ژوندپه حقيقت کې
دازميښت مهلت دي اودلته دانسان
ټوله هڅه اوهاند بايد ددې هدف
پرځواوشاوڅرخي چې داخرت په
ځواب ورکونه کې دخپل خداي په
حضورکې بريالي وي . په دې
ازميښت کې دانسان ټول بدن
شريك دي ، دهغه دټولو قوتونو
اوقابليتونو امتحان دي، دژوندانه د
هرارخ ازموينه ده ، په ګردو کائناتو
کې چې له کومو کومو ځيزونو سره
دهغه کومه سابقه مخې ته راځي
دهغه پاکه اوبې طرفانه محاسبه
کيږي چې انسان له هغه سره څه ډول

معامله وکړه اودامحاسبه هغه هستي کوي چي هغه دزمکي په ذراتو، پرهوا پراوبو دکائناتو په څپو پخپله دانسان په زړه اودماغ اولاس اوپښو اوحرکاتو اوسکناتو حاکم دي چي دهغه دتصوراتو او ارادوسهسي ريکاردي مهياکړي دي .

دادي هغه ځواب چي اسلام دژوندانه بنستيزو پوښتنوته ورکړي دي . دکائناتو اوانسان داتصورهغه آراو وروستني ښه والي ټاکي چي هغه ته رسيدل بايد دانساني هاند او کوښښ هدف وي اوهغه دخداي (ج) رضا ده . داهغه معياردي چي پرهغه داسلام په اخلاقي نظام کي دهرعمل پيژندنه او پريکړه کيږي چي هغه خيردي ياشر ؟ دهغه له ټاکني نه اخلاقوته هغه چورليز(محور) پلاس ورځي چي ټول اخلاقي ژوند دهغه پرخواوشاڅرخيږي اودهغه حالت دبي لنګره کښتي په څير نه پاتي کيږي چي دهوا ، په لګيدو اودڅپوپه ضرب هرلوري ته وخغلي داټاکنه يومرکزي هدف مخي ته ږدي چي دهغه په وجهه په ژوندانه کي دټولو اخلاقي صفتونو مناسب حدود، مناسب ځايونه او مناسبي عملي بڼي ، تعينيږي اوموږته هغه مستقل اخلاقي ارځښتونه په لاس راځي چي په ټولو بدلوشويو حالتوکي په خپل ځاي ثابت اوټينګ پاتي شي . بياترټولو لويه خبره داده چي دخداي رضا په هدف ګرځولو سره اخلاق ترټولو لوړه درجه مومي چي دهغه په واسطه داخلاقي ارتقا امکانات لايتناهي کيداي شي اوپه هيڅ مرحله کي هم دنيوي اغراض هغه نه شي ملوث کولاي .

دمعيار ورکولو سره اسلام دکائناتو اوانسان په باب دخپل دي تصور سره موږته داخلاقي حسن او قبحي دعلم يوه مستقله وسيله هم راکوي، هغه زموږ داخلاقو علم مازي په عقل، خواهشاتو، تجربي باانساني علومو پوري نه دي منحصر کړي چي همېشه دهغو دپريکړوپه بدلون سره زموږ اخلاقي حکمونه هم بدل شي اوکوم ثبات يي په برخه نشي بلکي هغه موږته يوټاکلي مأخذ راکوي يعني دخداي کتاب اودهغه دروسول (ص) سنت چي له هغه نه په هرحال اوهره زمانه کي اخلاقي لارښووني مومو اودالارښووني داسي دي چي دکوچنيو کوچنيو کورنيو معاملونه نيولي دبين المللي سياست ترلويولويو مسايلو پوري دژوندانه په هراړخ اوهره څانګه کي زموږ لارښوونه کوي . دهغودننه دژوندانه په معاملو داخلاقو داصولو هغه ارت انطباق Widest applicationموندل کيږي چي په هيڅ مرحله کي دعلم دکومي بلي مسألي داړتيا احساس ته مونه پريږدي . بيا دکائناتو اوانسان په باب داسلام په دي تصورکي هغه نافذه قوت هم موجوددي چي داخلاقو دقانون ترشايي شته والي ضروروي اوهغه دي دخداي (ج) ويره ، په آخرت کي دسوال ځواب انديښنه اودابدي ګاندي دخرابوالي خطر . که څه هم چي اسلام غواړي يوه داسي ځواکمنه عمومي رايه هم جوړه کړي چي په ټولنيزژوند کي وګړي اوړلي داخلاقي اصولو پابندي ته اړباسي او غواړي يوداسي سياسي نظام هم جوړ کړي چي اقتداريي اخلاقي قانون په زوره نافذکړي ليکن دهغه اصلي باور اواعتماد پردي بهرني فشارنه دي بلکي پرهغه دننني فشاردي چي پرخداي اوآخرت په عقيده کي پټ دي . اسلام داخلاقي احکامو تروړکولو دمخه دانسان په زړه کي داجبره کيږي چي ستامعامله په اصل کي له هغه خداي (ج) سره ده چي هروخت اوپه هرځاي کي دي ګوري، له ټولي دنيانه څان پيولاي شي خوله هغه نه يې نشي پټولاي، ټوله دنيا غولولاي شي مګرهغه نشي غولولاي، له ټولي دنيانه تښتيدلي شي مګردهغه له نيوني نه نشي بچيداي، دنيا مازي ستاظاهرګوري مګرهغه ستانيتونه اوارادي هم ويني . ددنيا په لړ شانته ژوند کي که ته هرڅه وغواړي

وکړي په هرحال يوه ورځ به مرکيږي اوهغي محکمي ته به حاضريږي چي هلته وکالت ، بدي، سپارښتنه ، ددرواغوشهادت ، غولونه ، چل يوهم نه چليږي اوستادګاندي په باب به بي طرفانه پريکړه کيږي . اسلام دانسان په زړه کي ددي عقيدي په کينولو سره په حقيقت کي دهغه په زړه کي دپوليسو يوه تهاڼه جوړوي چي له دننه نه هغه داحکاموپه عملي کولو اړباسي که څه هم دباندي ددي احکامو پابندي کوونکي کوم پوليس، محکمه اوزندان موجودوي يانه وي . داسلام داخلاقي قانون ترشا اصلي زور دغه دي چي هغه نافذوي که عمومي رايه اودحکومت قوت دهغي ترشاموجودوي نونور علي نور اوکه نه يوازي دغه ايمان مسلمان وګړي اومسلمان قام په سمه چلولاي شي پدي شرط چي په زړونوکي رېښتيني ايمان موجودوي .

دکائناتو اوانسان په باب داسلام داتصور هغه محرکات هم برابروي چي انسان داخلاقو دقانون سره سم په عمل کولو سره رامنځته کوي . په دي خبره باندي دانسان راضي کيدل چي هغه خداي (ج) خپل خداي ومني اودهغه بندګي دخپل ژوند دلاري په توګه غوره کړي اودهغه خوښي خپل دژوند هدف وګرځوي داددي خبري لپاره پوره محرك دي چي دهغو احکامو اطاعت وکړي چي دده باوروي چي دادخداي (ج) احکام دي . ددي محرك ترڅنګ دآخرت داعقيده هم يوقوي محرك دي چي کوم کسان چي دالهي احکامو اطاعت کوي، هغه ته په ابدي ژوند کي بوه عزتمنه ګانده يقيني ده . که څه هم ددنيا په دي عارضي ژوندکي له خومره ستونزو، زيانونو اوکړاوونو سره مخامخ شي اوددي سرچپه که دلته دخداي دامرله منني سرغړاوي وکړي نوهغه به ابدي سزاګالي که څه هم ددنيا په څو ورځني ژوندکي خومره عيشونه وکړي . که چيري دچاپه زړه کي داويره حاي ونيسي نوپه هغه کي دومره زبردسته محرکه قوه موجوده ده چي هغه په داسي وختونو کي هم نيکي ته رابللي شي چي هلته دنيکي په نتيجه کي په دنيا کي سخت زيانونه په نظرراځئ اوپه هغو وختونو کي يي هم له بدي نه لري ساتلي شي چي هلته بدي ډيره خوندوره اوګټوره وي .

په دي تفصيل سره داخبره روښانه کيږي چي اسلام دکائناتو په باب خپل تصور، دخيراوشرپه باب خپل تصور، خپل داخلاقو دعلم اخځ، خپل نافذه قوت اوخپله محرکه قوه بيله ساتي اوددي څيزونو په وسيله دمعروفو اخلاقو مواد دخپلو ارځښتونو سره سم ترتيبوي اودژوند په ټولو برخوکي يي جاري کوي . پردي اساس داويل سهي دي چي اسلام خپل يومکمل اوجلا اخلاقي نظام لري .

هسي خو ددي نظام امتيازي ځانګړني ډيري دي مګرله هغونه دري ترټولو زياتي ځرګندي دي چي هغوته خاصه عطيه ويل کيداي شي .

لومړي خصوصيت دادي چي هغه الهي رضاپه خپل هدف ټاکلوسره اخلاقوته يوه داسي لوړه ماني جوړوي چي دهغي په وجه داخلاقي ارتقا په امکاناتوکي کومه انتها نه پاتي کيږي . دعلم يواځي ټاکي اواخلاقوته هغه دوام اواستقلال وربخښي چي په هغي کي دپرمختګ ګنجايش خووي مګرد تلون اوبي ثباتي اوغولوني ګنجايش پکي نه وي . دخداي دويري په وسيله اخلاقوته هغه نافذوونکي قوه بخښي چي له بهرني فشارپرته انسان دهغه پابندي ته رابولي اودخداي اوآخرت په عقيدي سره هغه محرکه قوه برابروي چي دانسان په دننه کي پخپله داخلاقو پرقانون دعمل کولو رغبت اوآمادګي پيداکوي .

دويم خصوصيت دادي چي هغه خامخاله اختراع نه په کاراخستلو سره کوم ځانګړي اخلاق نشي وړاندي کولي اونه دانسان په معروفو اخلاقو کي دځيني دکمولو اودځينو دزياتولو کوښښ کوي . هغه ، هغه اخلاق اخلي چي معروف (نيك) دي اوله هغونه څو، نه بلکي ټول خپلوي . بيا په ژوندانه کي ددرست تناسب سره ديوه ، يوه ، ځاي ، مقام او استعمال تجويزوي او دهغو انطباق ته دومره پراختيا ورکوي چي وګرنيز عمل کورني ژوند، هيوادني ژوند، دهيواد سياست ، اقتصادي کاروبار، بازار، مدرسه ، محکمه ، دپوليسو سرماموريت ، چوني، دجنګ ډګر، دسولي کانفرانس ، لنډه داچي دژوند هيڅ اړخ داسي نه پاتي کيږي چي داخلاقو له پراخي اغيزي نه بچ پاتي شي . هغه په هرځاي اودژوند په هره برخه، کي اخلاق حاکموي اودهغي کوښښ دادي چي دژوند دمعاملو واګي دخواهشاتو او غوښتنو دغرضونو اومصلحتونو پرځاي داخلاقو په لاس کي وي .

دريم خصوصيت دادي چي هغه له انسان نه دژوند ديوه داسي نظام د قيام غوښتنه کوي چي پر" معروفو" بنااوله " منکر " نه پاك وي . دهغي بلنه داده چي کومي نيکي او ښيګڼي چي انساني ضمير هميشه دنيکيو په نامه پيژندلي دي، راشي اوهغه قائمي کړي او وده ورکړي اوکومي بدي چي انسان هميشه بدي ګڼلي دي راشي هغه وتکوي او نابودي يي کړي ، چاچي دي دعوت ته لبيك ووايه هغه يي راټول کړل اويو" امت " يي تري جوړکړ چي نوم يي " مسلمان " و اوله هغونه ديوه امت دجوړولو يوازني هدف داوچي هغه دمعروفو په جاري کولو اوراټينګولو اودمنکر په نابودولو کي منظم هاندوکړي . اوس که ددي امت په لاسونو معروف نابوديږي اومنکراټينګيږي نودادوير ځاي دي، ددي امت لپاره هم اودنړي لپاره هم .

مترجم محمد سرورهما

طب
فني
ازنظر
اسلام

علم طب درزمان حاضر از ترقي و پيشرفت شاياني بر خوردارگرديده است . هدف از علم طب عبارت ازحفاظت تن انسان از واحدها ي زنده مضره واجنبي ميباشد . اطبا دراين دوره از زمان در سردوراهي قرار گرفته از طرفي از انتشار و كثرت نفوس انسان جلوگيري مينمايند و از طرف ديگر براي بر آوردن احتياجات طبيعي عده اي بكام نارسيده طريقه هاي مصنوعي را بكار ميبرند و در از دياد توليد نسل آدمي بذل مساعي ميدارند .

مادراينجا ميخواهيم نقطه نظرهاي اسلام را دربرابر نسل كشي و يا توليد نسل با ذرايع مصنوعي كه تقريباً مو رزمان شد ه و عده از مسلمانان هم از انجام آن نمي پرهيز ند نشاندهي كنيم . قابل ياد آوريست كه دراين زمينه دانشور محترم ابوالحسن ابراهيم موضوعاتي را گردهم آورده كه توسط اسرار احمدخان به زبان اردو ترجمه شده جهت آگاهي هموطنان خويش آنرا ترجمه فارسي نموده (باوجود عيبي كه درگرداندن زبان اردو به فارسي درخود احساس مينمايم) تقديم خوانندگان مينمايم .

حرف اول

اخلاق اسلامي

چون علم طب درعمل يك كار اخلاقي است ازنظر اسلام جايگاه خاصي داشته و درقرآن كريم و احاديث نبوي به آن توجه خاصي شده واصول طبي عملاً شامل عبادات گرديده است كه درآينده روي آن بحث خواهد گرديد . اخلاق ودين اسلام جز لاينفك هم اند و عمارت دين بر پايه اخلاق استوار است .

اسلام خلقت كائنات را يك چيز با هدف ميداند و معتقد است كه هر چه درپهنه ا ي كائنات صورت هستي يافته است بجانب مقصد ي حركت دارد و درعين زمان هر جزكائنات دربخشي از اين نظام و ظايفي را بدوش داشته ، انجام ميدهد و توازن و تعادل نظام را حفظ ميدارد .

وحتي ميكروب كوچكي راكه دركالبد يك مرداري فعاليت مينمايد بدون هدف و مرام نمي پندارد قرآنكريم به دعوي بالاصحه گذاشت محور اصلي خلقت كائنات ،انسانرا قرار ميدهد و وي را خليفه خدا «ج » درروي زمين دانسته و از خلق آن به صفت عبادتگر خدا «ج» ياد مينمايد (هرآئينه آفريديم انسان را در نيكو ترين صورتي) . (۹۵ : ٤) ، (پس چون راست كنمش و بدمم در وي روح خود را پس افتيد پيش او سجده كنان) (۱۵ : ۲۹ (،)و فرموده نه شده ايشانرا مگر آنكه عبادت كنند خداي را خالص ساخته براي او پرستش رابدين ابراهيم شده و برپا دارند نماز راويدهند زكات را واين است احكام دين درست) . (۹۸ : ۵) از آيات فوق آشكار ميگرددكه :

گناهيكه درقبال خود سزا و جزا دارد يك امر اتفاقي نيست و با پيدايش انسان ايجاد نمي گردد بلكه پس ازدوره اي شعوري حيات انسان بروز كرده و درعمل آگاهانه اي انسان تمثيل ميگردد و خودانسان عاقل است كه به آن ارتكاب مي ورزد اين عمل آگاهانه و عقلاني انسان است كه انسان را مكلف ميگرداند، درآنجاكه قرآن كريم ميفرمايد (هرمردي (هركي) درروز آخرت درمرگ و اعمال خود باشد (۵۲: ۱۶ - ۲۱)) .

انسان درچارچوب قانون آزاد است :

آزادي وخود مختاري مطلق از آن خداست : اما انسان هم در يك چوكات معين از آزادي وخود مختاري بر خوردار است ، قرآنكريم درمورد خلقت آدم ايضاح داشته است كه انسان به اساس قوت فكر از ديگر موجودات ممتاز گرديده و از قوه تميز برخوردار شده تا بواسطه آن راه هدايت ، فرمانبرداري وانقياد و يابر عكس آنرا به اختيارخود انتخاب نمايد ، آزادي اي را كه خدا «ج» براي انسان عطا كرده است سرمايه اي است گرانبها ، كه بايد قدر انرا دانست ، ورنه خدا قادر بود كه انسان را تابع مطلق ميگردانيد و اختيارش راسلب ميكرد ، كه درآنصورت آدم از حالت انسان بود ن بيرون ميرفت و در موقف انعام و يا فرشته قرار ميگرفت وبهر حال انسان

نمي بود ! آزادي است كه باعث سركشي ، تكبر ، خود پسندي و احسان نا شناسي درانسان ميگردد. دررابطه به آنچه دربالا آمد قرآن مجيد ميفرمايد :

« و دادشمارا از هرچه خواستيد و اگر بشماريد نعمت خدا«ج» را احاطه نتوانيد كرد آنرا هرآئينه انسان ستمكار ناسپاس است » . (١٤ : ٣٤) « هرآئينه آدمي از حد ميگذرد وقتيكه مي بيند خو درا توانگرشده » . (٩٦ : ٦ ، ٧)) « هر ائينه انسان نسبت به پروردگار خود شكر نا گذار است » (١٠٠ : ٦) انسان زماني از فرمانبر داري و اطاعت خدا سرباز ميزند كه از خواهشات نفس اماره بالسؤ پيروي نموده دست اندر كار مفاسدو تبهكاري باشد در غيرآن انسان مقصوم و منقيد خلق گرديده است و انحراف و افساد شريك ذاتش نمي باشد .

انسان مكلف است :

آزادي انتخاب نيكي و بدي براي انسان داده شده است كه بنابران نتايج مقتضي و منطقي از اعمال خود بدست ميآورد ، چنانچه قرآنكريم ميفرمايد : (هركي شفاعت كند شفاعتي نيك ، باشد اورا بهره از ثواب آن و هركي شفاعت كند شفاعتي بد ، باشد اورا حصه اي از عذاب آن و هست خدا«ج» برهمه چيز توانا) (٤ : ٨٥) چون فرد به تنهائي نميتواند زندگي خودرا آراسته و پيراسته دارد و او جزي از يك اجتماع است مكلف است كه درراه بهروزي و رستكاري همه كوشش و تقلانمايد زيرا مفاد و مضارش درمفادومضار اجتماع مضمر است و رسول كريم «ص» دراين موردميفرمايند كه :

« تمام شما حيثيت شبان را داريدو همه شما مسول هستيد (ذمه دار هستيد) براي رعيت (اجتماع تان)) . حيح بخاري - الجمثه ، ٦ رسول اكرم «ص » اينرا نيز فرموده اند كه : « در اسلام رهبانيت نيست » اسلام گريز از اجتماع ، فراراز مسوليت ، كوشه نيشيني ، انزوا گزيني را منع ميفرمايد و گوشزد ميداردكه اساس زندگي شركت دراجتماع و درگير ي با وقايع و حوادث و جدال با كاميابي و نا كامي است ، زيرا اين دنيا جاي ماندن نبود ه و محل ابتلااست و هم چنان ميدان عمل و آمادگي براي دنياي ديگر است . به الفاظ ديگر ، آزادي و خود مختاري تحديد يافته انسان برايش مكلفيت مي بخشد و اورا از بيخودي و لاوبالي گري باز ميدارد ، اسلام مصر است كه انسان درتاريكخانه نفس و در پهنه اي گيتي به كمك چراغ عقل و راه دين تلاش نموده به آيات الهي پي برد، يعني به تفكر درآفاق و انفس بپر دازد و انرا خوب بشناسد و از آن در ارتقا و تكامل شخصيت خود استفاده مثبت بنمايد .

شريعت :

معني لفظي شريعت «راه »است و مقصدآن هدايت بخشيدن انسان است ، شريعت معياري بدست انسان ميدهدكه فرق خوب وبد ، زشت و زيبا ، صيح و غلط با مقايسه به آ ن معيارشده بتواند ، قران مجيد ميفرمايد :

«نيست جبر كردن دردين ، هر آئينه ظاهر شده است راه ازگمراهي » (٢: ٢٥) شريعت در اصل احكام و فرمان منزله خدا «ج» است كه بر پيامبرش «ص» فرستاده است و مؤخذ آن قرآن و سنت است ، - :

١- قرآن كريم : قرآنكريم كلام خداست كه بر حضرت محمد « ص » نازل شده است و پايه اصلي شريعت است .

٢- سنت : گرچه تمام قوانين و اصول در قران كريم درج است و قرآ ن يك دستور العمل كامل است ، اما فهم كامل قرآن كاربس دشواد است و تنها احاديث (سنت)حضرت رسول اكرم «ص » آيات قرآن را تعبير و تفسير نموده سهل الفهم ميسازد .هدف : از اين نوشتارعبارت ازچشم اندازي براندام زيباي طب درآئينه شريعت ميباشد زيرا طب از اهمترين علوميست كه انسان هر آن به آن محتاج است و دراستفاده از آن شايق و شتابنده . حضرت رسول اكرم «ص» ميفرمايند : «خدا «ج» مرض را پيدا كرده و علاج آنرا نيز و براي هر مرض دوا پيدا نموده است » حيح مسلم جلدپنج ١٥ حديث (٦٨)) تاريخ شاهد است كه مسلمانان در علم طب پيشرفت قابل و صفي نموده بودند، بطور مثال كتاب طبي (القانون) ابن سينا طبيب مسلمان : از قرن دوازدهم الي قرن هفدهم يكانه رهنماي اطباي اروپا بود .

پيشرفت طب درميان مسلمانان به آن جهت صورت پذيرفته بود كه ميخواستند نشانه هاي قدرت خدا «ج » را درهمه چيز مشاهده كنند تادليلي باشد براي معرفت وهم از اينطريق راه دعوت استدلالي راكه به پايه ماديات قرارداشته باشد بكشايند لازم به تذكراست كه تلاش مسلمانان در جهت شكوفائي و تكامل طب هرگز به مقصد مبارزه با مرگ و يا تقدير چنانچه امروز مروج كفار است نبوده زيرا به اساس عقيده اسلامي كليد حيات ومرگ دردست خداي بزرگ وبرتراست . متاسفانه كه بعدها فر

آورده هاي مغزي مسلمانان از اوشان گرفته شده و درجهت منافع الحادودهريت بكار برده شد و طرف سؤ استفاده قرار گرفت .

قبلاً گفتيم كه علم طب از جمله ان علوميست كه كشف و ارتقا آ ن در جامعه انساني به اساس دلسوزي براي ابناي آدم بوده و نميتواند از دائره اخلاق بيرون رود اخلاق هم جز لاينفك دين اسلام است . علماي دهري پس از قرن هفده خواستندعلم طب را خواص تجريدي دهند و آنرا از ساحه دين جدا سازند وهمه مطالعات را به پايه ماديات قرار داده و در فكر صواب وخطا نبوده باشند اما باهمه تلاشها در بيرون آوردن اخلاق كه اثرات معنوي دراعمال است ناكام ما ندند وهمان راهي را رفتندكه اسلام آنرا گشوده بود .

دائره كار فني طب براي حيات :

دائره كارفني طب خيلي وسيع است و آنچه دراين دائره گنجيده است قرارذيل ميباشد .

١- تدابير منع حمل و پروگرامهاي كنترول نس .

٢- رحم براي كسانيكه به امراض كشنده (لاعلاج) مصاب اند .

٣- پيونداعضاي مصنوعي براي تطويل حيات .

٤- عمليات انتخات جنس قبل از وقت و تبديل جنس .

٥- تخم ريزي مصنوعي واحداث بانك براي عمران بهتر حيات انساني .

٦- استعمال تست تيوب براي مسله اي حمل و احداث بانك قايم مقام مادر وحفظ بيضه نسوان

٧- تجربه درنوع انسان .

٨- كنترول بر روان انسان از طريق دارو .

دراينجا درمورد سه مسله بحث ميشود كه عبارت اند از ضبط توليد ، مادريت فني واسقاط حمل ميباشد اينها مسائلي اندكه خواهي نخواهي مسلمانان به آن مواجه اند مثلاً بحث خواهيم كردكه : آيا انچه را كه تكنالوژي طبي به اسم ضبط توليد عنوان مينمايد و طريقه هاي بي شماري را ايجاد كرده است به آن حديث حضرت محمد«ص» كه اصحاب رض را از « عزل » منع نه كرد مطابقت دارد ياخير؟ زيرا آن يگانه طريقه است قابل اعتماد و بدون نقص . و هم چنان تبيين اين موضوع كه : تكنالوژي ،امروز برخي از كسان را كه از نياوردن اولاد شكايت دارند عمليات كرده ، نقيصه رارفع ميدارد وانسانرا آسان توليد مينمايد، آيا اين عمل خلاف توكل علي الله و تشبث درسنت الهي است و يا خير ؟

و ياتكنالوژي جديد امكان يافته است كه عيب و نقص وجود طفل را دررحم مادر دريابد اگر طفلي دررحم معيوب بوده باشد آيا مسلمان ميتواند آنرا ساقط نمايد ؟اين چيزهاي است كه نميشود آنها رابدون حكم شرعي انجام داد قبل از انكه وارد بحث اصلي شويم بايد به اصطلاحات شرعي كه در اين موردبكار ما ن ميآ يد آشنا باشيم :

١- حرام : حرام آنست كه حرمت آ ن درقرآن و سنت بصورت واضح وروشن آمده باشد

٢- مكروه : مكروه آنست كه درقرآن و حديث وحتي درقياس ناپسندوناستوده خوانده شده باشد.

البته اين نسخه آخرين فيصله نيست كه بتواند قناعت كلي انسان رافراهم آورد؛ بلكه بابي است براي تحقيق درمورد مطالعه طب فني از طريق شريعت كه امكان تحرك و كنكاش رابراي مسلمانان خواهد بخشيد

داسلامي هيوادوكورني مخالفتونه ...

همدارنگه ايران اوعراق پخپلو كي دجګړي او تباهي وګرته وراندي كول اونژدي اته كلونو پوري پخپلو كي جنګول ددواړو كفري ځواكونو (روس - امريكا) هغه سترارمان وچي دغه دواړه اسلامي هيوادونه له پښتو وغورځوي، څوله يوي خواپه راتلونكي كي دسترګواغزي نشي اوله بله پلوه دهغو بيسارو طبعي زيرمو څخه يي ګټه واخلي چي ددغه دواړو شيطانانو ژوند وړپوري تړلي دي اوهم ددي ترڅنګ يي دخپلوسلو دخرڅلاو بازارهم ګرم ساتلي و .

كله چي دايران اوعراق ترمنځ بي ګټي اوبي نتيجي جګړه ودرول شوه نوبيا يي يوه بله لويه دسيسه چي مخكي له مخكي يي طرحه كړي وه رامنځته كړه ، لومړي يي دي اورته لمن ووهله اوبيايي دومره تيل پري وشيندل چي له تاوڅخه يي دګاونډي هيوادونو خاوره هم ګرمه شوه .

استكباري ځواك ددي پلان شوي دسيسي لپاره په منځني ختيځ كي دتل لپاره دخپل موجوديت زمينه مساعده كړي چي بالاخره يي همداسي ترلاسه كړل ، لومړي يي عراق ديته ولمسولو څوپركويت باندي يرغل وكړي، كويت چي

دعراقي ځواکمنتیا په وړاندي دمقاومت توان نه درلوداودنیاپري راتنگه شوه نودخپلي دفاع لپاره یي دامریکا څخه پوځي مرسته خولاڅه چي په مستقیم ډول دامریکا اودهغه دغربي انډیوالانو دپوځونو دمداخلي اوراتگ غوښتنه وکړه ، چي دامریکا اوانډیوالانویي دا ارمان هم ترسره شو، او عراق یي پدي تور ، تورن کړ چي پریوخپلواك اوکمزوري هیوادیي ناجایزه بلوسه کړي .

دبشري حقوقواودبین الملل دقانون اواصولو سره مخالفت اوسرغړاوي کړي دي نوباید همداسي ورته عمل ورسره ترسره شي اوداعمل باید امریکا اودهغه دبلاك اندیوالان ترسره کړي، رښتیا یي هم همداسي وکړل .

عراق یي نه یوازي دخپل اوزده اوشوم غرض لپاره ترحملو لاندي راوست بلکه گرده عربي نړۍ هم ورڅخه دومره کرکجنه اوبیزاره کړه چي دعراق له بربادي اونابودي څخه یي پربل څه خوانه سړیده نوپرعراق باندي یي خپله خاوره داسي تنورکړه چي دمجبوریت له مخي پروني، دښمن (ایران) ته مخه کړه او ورڅخه یي دمرستي اوپناه اخیستو غوښتنه وکړه ایران هم په خپل وار سره دموقع څخه گټه ترلاسه کړه او ددي پرځاي چي دمشترك کفري دښمن په وړاندي دخپل مسلمان ورور هیواد ترڅنگ ودریږي هغه دچاخبر(له مرگ نه دي ځاریږم کبرې دي پرماجوړه ده) په لاس ورغلو، دعراق په مهماتویي خیټه واچوله اودعراق په نه ورغلو زخمونو یي بیا مالگي ود وړولي چي خداي (ج) خبر بیا به تري څه جوړیږي .

همداډول دعراق اوترکیي ، ایران اوترکیي ترمنځ تاوتریخوالي دمسلمانانو خپلمنځي اختلاف اودښکیلاکگرو دگټي اخیستولپاره تو دبازار اودننداري لوي ډگردي .

نوراځي ! چي ټول په گډه دمهربان خداي په حضورکي ددوعا لاس اوچت کړوچي ! اي لویه خدایه ! ستاپه لوي رحم وکرم اسلامي نړۍ له خپلمنځي اختلافاتو څخه پاکه کړه .

اي لویه خدایه ! مسلمانانوته دخودۍ، یووالي او وروروليې احساس وربخښه !

اي دمخلوقاتوخالقه ! مسلمانانوته هغه پوهه اوبینایي ورکړه چي : خپل ځان ، خپل دوستان اودښمنان پري وپيژني اوویي گوري . امین یارب‌العلمین .

#####

ریښتیني اتلان . . .

سپېڅلي جسد پرځمکه پریښود اوپه نازنازد جنت پرلوررهي شو.

هغه دمرگ دشیبي په رارسیدو خپلي ستري هیلي ته ورسید ، کني هغه په خپله ویل .

" ... هرڅوك مي چي پر قبرراشي ،رحمت دي راباندي ووایي "

هو! ابن رواحه ! دخداي رحمت اوسلامتي درباندي رښتیا چي کامیاب شوي.

####

څه وخت چي دشام په بلقام " کي جنگ ښه تودو ، پیغمبراکرم (ص) په مدینه کي په یوه غونډه کي له مسلمانانو سره په خبرو بوخت واودطبیعي خبروپه ترڅ کي پیغمبر ناڅاپه غلي شو ، څه شیبه یي سترگي پټي کړي . بیا یي پرانیستي دسترگو رڼایي له اوښکو او ویرنه په گډ حالت وځلیده غمځپلي نظریې پرخپلو ملگریو راواچاوه اوویي ویل .

" زید بن حارثه بیرغ پراوږه کړ ، ترهغي وجنگیدچي ووژل شو... بیا جعفرپه لاس کي ونیو اودومره وجنگیده چي ووژل شو. "

دایي وویل اوبیاغلي شو ، بیا یي خبره اوږده کړه :

" بیرغ عبدالله بن رواحه ته وسپارل شو اودومره وجنگید ، چي روح یي حق ته وسپاره ."

بیا پیغمبرصلی الله علیه وسلم لږ په چوپتیا کي ډوب شو په سترگوکي یي تیزه ،غلي اومینه ناکه رڼا وځلیده او ویي فرمایل .:

(دري واړه به په جنت کي له ماسره وي)

څومره ښکلي سفر

څومره سپیڅلي ملگرتیا

گډ سره جنگ ته لاړل اویوځاي جنت ته .

رښتیا چي ډیره غوره نمانځنه چي دهغوي د تلپاتي سرښندنو کیداي شي ، هغه دپیغمبراکرم (ص) ويناده ، چي ویي فرمایل :

" دري واړه به په جنت کي له ماسره وي. "

انواع شعر درادب دري

« نصير احمد حادث »

بخش دوم :

با عرض معذرت و طلب پوزش از اشتباهات زيادي كه در بخش اول اين مضمون در مراحل طبع رونما گرديده آرزومندم اغلاط وارده را در نسخه دست داشته خويش حسب آتي اصلاح فرمائيد :

صفحه اول :

سطردهم چنين خوانده شود : « عده يي گفته اند كه شايد لفظ شعر عربي نباشد بلكه معرب شير باشدكه در زبان عبري به معني سرودآواز است . » همچنان از سطر سيزدهم تا سطرپانزدهم چنين است : « منتها نوعيت وزن در زبان هاي مختلف ، مختلف ميباشدكه اين مختصر گنجايش بحث در آنراندارد اما گفتن اين نكته ضروراست كه وزن معمول در شعردري از قرون متمادي بدينسو عروضي ميبا شد طوريكه هر شعر دري دريكي از بحور عروضي تقطيع ميشود . »

سطرهفدهم : پاره اي از اين نوع كلام بعضاًبه شكل ديگري موزون ميباشد ...» سطربيست ويكم : « اما در اصطلاح شعر يا نظم ...» سطربيست و چهادم : « تعريفات زيادي از شعر صورت گرفته ... » سطربيست وهشتم : « ... مفاهيمي مبهم تر ....» صفحه دوم : سطراول : « عقلاي اقوام مختلف ...» سطر سوم : « شعر عبارت است از كلام دولختي كه هم موزن باشد و هم مقفي » سطرهژدهم : « كنت ردف النبي صلي الله عليه وسلم علي حمار ...»

صفحه سوم :

سطردوازدهم « جنگ چون بر پاشدي جنگاوران »

سطرسي ام : « خورند از براي گلي خارها »

سطرچهل وهفتم : « نه بدل ترس كمينم نه بجان بيم كمندم »

سطرچهل وهشتم : « برق جولان مرا جز نظر پاك نبيند » و اكنون مي پردازيم به دنباله موضوع :

قصيده :

در لغت به معني قصدكرده شده ميباشد و در اصطلاح عبارت از شعري است كه هر دومصراع بيت اول هم قافيه بوده و اين قافيه در اخير مصراع دوم هربيت تكرار گردد قصيده در صورت اصلي خويش مشتمل برسه بخش تغزل مدعا و دعائيه ميباشد . تعداد ابيات قصيذه معمولاً از بيست بيت تجاوز مي نمايد گرچه كمتر از اين نيز نادر نيست و حداكثر ابيات آنرا عده يي صدوبيست دانسته اند اما نظر بهترهمان است كه تعداد ابيات قصيده حداعظم ندارد .

قصيده هر چند در موارد مختلف سروده شده اما ملوك و سلاطين بيشترين بهره را از اين نوع دلنشين شعر داشته اند زيرا تعداد زيادي از قصايد در مدح ايشان سروده شده است و روي همين دليل بهترين قصيده سرايان را ميتوان در ميان شعراي مكتب خراساني يافت و الحق كه اوحدالدين محمد انوري ابيوري گوي سبقت را در قصيده از اسلاف واخلاف خويش ربوده است . بعدها عده ي از شعرا قصيذه را براي موضوعات ديگري نيز بكار بردند و اكنون ميتوان قصايدي در حمد ، نعت ، مضامين علمي ، فلسفي و عرفاني يافت درحاليكه دراوايل قصيذه بيشتر غرض مدح امرا و سلاطين و يامراثي بكار ميرفت .

گفتيم قصيده درصورت اصلي خويش از سه قسمت متشكل است كه عبارت انداز :

۱- تغزل : كه درلغت ماخوذ از غزل است و آنرا تشبيب نيز ناميده اند و در حقيقت تمهيد و مقدمه قصيده ميباشد . در اين قسمت شاعر بيشتر مانند غزل ابياتي در عشق مي سرايد و يا به وصف بعضي ازمناظر وزيبايي هاي طبيعي مي پردازد . بكاربردن اين بخش در قصيده نزد مديحه سرايان از آنجاضروري بوده كه مستقيماً به مدح پرداختن چندان گوارا نيست درحاليكه بابودن مقدمه زيباي در اول همگان به شنيدن آن رغبت مي نمايند لذا اشاعر موقع را مغتنم شمرده و با زيركي به اصل موضوع مي پردازد .

۲- مدعا : شاعر بعداز تغزل طي يك يا چند بيت به موضوع اصلي مي گريزد و به شرح مدعاي خود مي

پردازد و این بخش را به همین جهت مدعا نامیده اند هر چند عده یي تمام این بخش را گریز یا تخلص مي نامند . تعدادي هم گریز را یك بخش علحیده از مدعا دانسته و بدین ترتیب اجزاي قصیده را به چهار مي رسانند . متیوان توسط گریز یعني طرز ورود شاعر از تشبیب به مدعا به قوت طبعش پي برد . ادبا و شعرا براي این بخش اهمیت زیادي قایل اند وحتي حسن تخلص به حیث یکي از ضایع بدیعي درآمده است .

دعائیه : بعداز پایان موضوع اصلي که در اوایل بیشتر مدح بوده شاعر به دعا مي پردازد واین قسمت را بنام «شریطه » نیز یاد کرده اند .اکنون قصیده یي از انوري را که استاد مسلم این نوع شعر است مي خوانیم :

تغزل : – مطلع اول :

شب وشمع و شکروبوي گل وبادبهار   مي و معشوق ودف و رود ونی و بوس و کنار
سبزه وآب گل افشان وصبوحي در باغ   ناله بلبل و آوازیت سیم عذار
خوش بود خاصه کسي راکه توانایي هست   واي بر آنکه دلي دارد و آنهم افکار

مطلع دوم :

نوبهار آمد و هنگام طرب درگلزار   چه بهاري که زدل ها ببرد صبر و قرار
ساقیا خیز که گل رشك رخ حورا شد   بوستان جنت و مي کوثر طوبیبت چنار
مرده خواهد که بجنبد به چنین وقت از جا   کشته خواهد که زخون لاله کند یاگلنار
کار مي سازکه بي مي نتوان رفت به باغ   مست روسوي چمن تات کند باغ نثار
بلبل شیفته مست است وگل و سرو وسمن   نیسگنندند که او مست بود ما هشیار
باد نو روز سحرگه چوبه بستان بگذشت   گل صدبرگ برون است زپیرامن خار
چرب دستي قمر بین توکه بي خامه ورنگ   کرد اطراف چمن را همه پر نقش ونگار
نقشبندي هوا بازنگه کن بر گل   که دو صد دایره در دایره زد بي پر کار
شکل غنچه است چو پیکان که بود در آتش   برگ بید است چو تیغي که بر آرد زنگار
گل نار است در خشنده چو یاقوتین جام   دانه نار چو لؤلؤ و چو درجست انار
طفل غنچه عرق آورد زتب بر رخ از آن   مادر ابر براو اشك همي بارد زار
دي گل سرخ وسهي سرو رسیدند بهم   درمیان آمدشان گفت وشنیدي بسیار
گل همي گفت ترا نیست برمن قیمت   سرو مي گفت ترا نیست بر من مقدار
گل از او تیره شد و گفت که اي بي معني   دم خوش وني آخريكدام استظهار
گویي آزارم وبریك قدمي پیوسته   دعوي رقص نمایي و نداري رفتار
سرولرزان شد از آن طعنه به گل گفت که من   هر بیك سال یکي هفته نمایم دیدار
نه بس از یازده مه بودن من در پرده   که کنون نیز بپوشم رخ و بنشینم خوار

گریز:

سوي شهر از پي آن رفتم تا دریابم   بزم خورشید زمین سایه حق فخر کبار

مدعا : نارش ملك و ملك ناصرالدین قتلغ   که بدو فخر کند تخت به روزي صدبار
آن جوان بخت شه پا کدل پاك و سرشت   آن نکوصورت ، نیکو سیر، نیکو کار
آن هنرمند خرد دوست که کرد ست خجل   بحروکان را بگه بذل نميش ز یسار
کف او ضامن ازراق و حوش است و طور   که در او قبله ارکان بلادست و دیار
خه خه ! اي قدر ترا طارم گردون کرسي   زه زه ، اي راي ترا صبح منیر آینه دار
هر چه گویم به مدیح تو و گویند کسان تو   تواز آن بیشتري نیست بر این هیچ انکار
منکران همه عالم چو رسیدند به کو   بر تمیز و خرد و خلق تو کردند اقرار
احتشام تو درختیست بغایت عالي   که نشاط وطرب و ناز و نعیم آرد بار
تو سلیماني وزیر تو فرش تخت روان   بختت از معجزه بر باد نشسته چو غبار
چوکدو خصم تو گردن کش اگر شد چه شود   هم تواش باز کني پوست زگردن چو خیار
باهم سر کشي توسن گردون چو شتر   دست حکم تو به بینیش درون کرد مهار

نیست جز کلك تو گرکلك بود مشك افشان   نیست جز طبع توگر طبع بود گو هر بار
همچوباران به نشیب افتد بد خواه توباز   گر ببلاکشدش چرخ دو صدره چو بخار
دشمنت را چو خرد نیست اگر گنج نهد   نشود مالك دنیاربه ملك ودینار
نشود مشك اگر چند فراوان ماند   جگر سوخته درنافه اهوي تتار
علم دولت تو میخ زمین است و زمان   عزت ذات شریفت شرف لیل و نهار
ده ره از نه فلك ایام شنید ست صریح   كه تویي واسطه هفت وشش وپنج و چهار
گر چو فرعون لعین خصم تو در بحرشود   موکب موسویت گرد برآرد زبحار
باز تکمین تو هر جاکه به پرواز آید   سروفرودزد بدخواه تو چون بو تیمار
گر نبندت کمر مهرتوچون مورعدوت   زود از پوست برون آردش ایام چوما ر
تو چناني كه ترا نیست در آفاق نظیر   به صفا و به حیا و وبه ثبات و به و قار
باز اخوان خردمند ترا چتوان گفت   زیرك و فاضل و دشمن شكن و كار كزار
سرورا ، پاك دلا ، زین فلك بي سروپا   زندگاني رهي گشت به غايت دشوار
نقد مي بايدم امروز ز خدمت صد چیز   نقد تر ازهمه ، حالي ، فرجي و دستار
بندگان اند فراوان زتو در نعمت و ناز   بنده را نیز چه باشد هم از ایشان انكار
وقت آن است كه خواهي زتكين كلك و دوات   بدري باره كاغذ زكنار طومار
برهرآنكس كه براتم بنوسي شايد   به كمال الدين ، بازي ، ننويسي زنهار
زانكه آن ظالم بي رحم يكي حبه نداد   زان زروجامه و كر باس و كتان من پار
آن كمالي كه چو نقصان وي آمددر پيش   زان نديدم من از آن هديه شاهي آثار
هجو كي خواستمش گفت ولي ترسيدم   كه نه بر طبع ملك راست بود آن گفتار
بحلش كردم اگر چند كه او ظالم بود   باويم بيش از اين نيز مباد ا سرو كار

دعائیه :

تاجهان ماند ، ماناد وجودت به جهان   بادي از بخت و جواني و جهان بر خوردار
دوستان جمع و نديمان خوش و دولت باقي   سر تو سبز و دلت شاد و تنت بي آزار
عيد فرخنده و درعيد به رسم قربا ن   سربريده عدويت همچو شتر خوار ونزار

طوريكه در ين قصيده ديده ميشود انوري باكمال استادي در قسمت تشبيب به وصف بهار مي پردازد در حاليكه قصيده اش دارايي دومطلع است طوريكه اگر مطلع اول يعني سه بيت اول را از قصيدهٔ خارج كنيم هيچ مشكلي‌بر‌نخواهد آمد و تمام اركان قصيده بر قرار خواهد بود . لازم به تذكر است كه مطلع اول اين قصيده صنعت « براعت ا لاستهلال‌ميباشد كه از جمله ضايع خيلي دشوار بوده و كار اساتيذ سخن است زيرا انوري در اين قسمت به هدف اصلي خودش كه اظهار فقروتنگدستي ميباشد و در آخرين قسمت مدعا از آن به تفصيل سخن رانده اشاره مي كند . انوري درقسمت اخير تشبيب از زبان سرو و گل مناظره يي را نقل مي كند و دراينجا باكمال استادي فقط طي يك مصراع به موضوع اصلي كه مدح ناصر الدين قتلغ شاه است مي گريزد و اين سخن را هم از زبان گل نقل مي كند كه به زيبايي گريز مي افزايد طوريكه عرض شد عده يي از شعرا قصيده را از مدح بيرون كشيده و درمسايل ديني و علمي بكار بستند و عقايد و افكار خودرا تو سط آن اظهار داشتند ودراين راه ناصر خسرو قباداني بلخي و سنايي غزنوي برديگران پيشقدم بوده اند . هر چند عده يي شعرا و منجمله ناصر خسرو و سناي در اثر تحول فكري مدح را ترك گفته و بدين ترتيب قصيده را غرض اظهار نظريات خويش استخدام كردند اما جنگ ها و خرابي هاي فراوان و از ميان رفتن دربارها نيز در اين تغير بي اثر نبوده است .

قصايدي از اين قبيل عادتاً داراي سه بخشي كه قبلاً بر شمرديم نمي باشند بلكه شاعر مسقيماً به اصل موضوع مي پردازد . در نظر داشتن اين نوع قصايد براي دانستن سير تحول قصيده ضرور است .اينكه طور مثال قصيده‌ای از ناصر خسرو :

و بال است بر مرد عمر در ازش   چوعمر درازش فزايد درآزش
سوي چشمه شو ربختي شتابد   كرا آز باشد دليل و نهازش

هر آن ناز کاغاز او آز باشد / مدارش به ناز مخوان جز نیازش
به نازي کزاو دیگري رنجه گردد / چه نازي که ناید بدو هیچ نازش
بخواب اندر است اي برادرستمگر / چه غره شد ستي بدان چشم بازش
گر اورا زیان کسان سود باشد / ندارد خردمند باز از گرازش
مکن چشم بر بد منش باز و گردش / مگر د و مشو تا تواني فرازش
که در مهر او کینه تست از ایرا / که بستست چشم دل این مهره بازش
بده پند و خاموش یك چند روزي / یکه تن بدین کره دیر تازش
جهان فریبنده را نوش مشمر / که زهر است در نیش و رنج است نازش
کرا داد چیز ي کز او بازنستد / کرابر گرفت او که نفگند بازش
جهان مارید خوست منوازش ازبن / از ایرا نسازدش هرگز نوازش
نمازت برت چون بشوي از او دست / وزاو زار گردي چو بردي نمازش
براحت شدم چونکه من باز گشتم / درست است این قول واین است رازش
نبیني که چون باز گشتي به ساعت / به راحت بدل گشت رنج درازش
زگیتي حذر دارو بااو دوالك / مباز وبرون کن دل از چنگ و بازش
دل از راه دنیا بدین باز گردان / زعلم و عمل جوي زاد و جهازش
کند بازهرگز مگردست طاعت / دري راکه کر دست عصیان فرازش
اگر جانت مرکب بدارد زدانش / مکن خیره رنجه به راه حجازش
دلت گرزبي طاعتي زنگ دارد / هلا باتش علم و دانش گدازش
کرا جامه عز ببرید دنیا / بدین بازگردد بدواعترازش
یکي خوب دیبا شمر دین حق را / که علم است و پرهیز نقش طرازش
کرا دست کوتاه یابي ز دانش / مشوغره برمال ودست درازش
کرا ره گشاده شود سوي دانش / حقیقت شود سوي دانا مجازش
و گرچند پنهان و معزول باشد / ندارد سر افراز جز سر فرازش
سزد گر نیاري سوي صحبت او / دگر همچو نرگس نبوي پیازش
که نادان همان خوي بد پیشت آرد / و گر پاره ببري به گازش
نساز د ترا طبع با گفته او / چو گفتار تو نوفتد طبع سازش
کسي کوبه شهر محبت نیاید / بده سوي دشت عداوت جوازش
به حجت نگن کن که در دین و دنیا / چگونه است از این نا کسان احترازش

لازم به تذکر است که قصیده رادرزبان فارسي چکامه ویا بصورت مختصر چامه نیز خوانده اند .
صاحبان فرهنگ ها بیشتر کلمه چکامه یا چامه را شعر معني کردن اند مثلاً در فرهنگ عمید تحت کلمه چکامه چنین نوشته است : شعر،غزل ،سرود،نغمه . درهمین فرهنگ کلمه چکامه چنین معني شده : شعر، قصده ،چامه. همچنان تحت ماده چکامه سراچین نوشته است :
سراینده چکامه ، چکامه سراینده،شاعر ، قصیده گو ، قصیده سرا . از اینجا نیز میتوان دریافت که چکامه بیشترمرادف فارسي کلمه قصیده است و تاحدي که عملاً دیده شده هیچ کسي في المثل غزل و یارباعي و مثنوي را چکامه نخوانده و این کلمه پیوسته بر قصیده اطلاق شده و اگر دراصل معني آن عام هم بوده باشد اکنون براي قصیده خاص گردیده است . عده یي از معاصرین چون مهدي حمیدي چکامه را یك نوع خاص شعر و مجزا از قصیده میدانند نزد ایشان چکامه شعري است که نه غزل باشد ونه قصیده بلکه میانه این دو واقع شده باشد و این معني را میتوان از مطالعه «فنون شعر و کالبدهاي پولادین آن » در یافت .
اما باید عرض بنمایم که به نظرمن میان قصیده و چکامه فرقي نیست بلکه چکامه شکل تحول یافته قصیده میباشد و درعین حال این اسم بر خود قصیده نیز اطلاق میگردد اما باآنهم چکامه هاي معاصرین با قصاید متقدمین تفاوت هاي دارد که براي آشکارشدن آن چکامه ي از رعدي آدرخشي را از نظرمي گذرانیم :

من کیم آزاده یي افتاده دردام بلائي / سربه زانوي تحیر ماند ه در حیرت سرائي

هردم از کابوس و حشت بردلم آید نهیبي
جغد نا فرخنده فرساید روانم بانوائي

بانگ گرگ وروبه و کفتار برخیز دزهر سو
تادر آمیزد به هر بادي به زهر آگین هوائي

میر سد در گوش من آواز ناسازي که دانم
نیست جز هراي جانکاه گرسنه اژدهائي

هر چه در کامش فروریزند خرسندي نداند
کي شود از دانه خواري سیر ، گردان آسیائي

گرچه آزادم به ظاهر لیك چون زندانیانم
دست ولب بر بسته و هر دم شنیده نا روائي

گاهگاه از روزن زندان پي سیر و تماشا
بنگرم اما ندارم قدرت چون و چرائي

تا از این زندان بر آیم کوکمند چاره جوئي
تا از این غولان گریزم کو سمند بادپائي

هرچه درچشم آیدم باشد بر آب افگنده نقشي
هرچه در گوش آیدم باشد فریبنده صدائي

کرگسان از جیفه و مردار بر پاکرده سوري
ناکسان گرد آمده بر سفره هر نرگدائي

کشتي بي باد باني بینم و بادي خروشان
کشتي آواره کاهي موج هائل کهر بائي

میدود کشتي سوي آتش فشاني در دل شب
کز خطا پندار دش روشن چراغ رهنمائي

سهمگین توفان نشسته در کمین تاچون نهنگي
عیداین کشتي نشینان را کند ناگه عزائي

این بود احوال ما امروز و مي ترسم که فردا
دیرباشد چاره جوئي چون پدید آید بلائي

واي از این خیل خردگم کرده در هم فتاده
کجرواني شادخوار و شادمان از هر خطائي

دشمن دانا دلان و دوستداردیو خویان
خصم هر روشن ضمیري یا ورهر سست رائي

از سنخداني زنددم هر حریف یاوه گویي
و زسخن سنجي بلا فد هر پلید ژاژ خائي

گرکسي گوید حقي تا زند بروي با هیاهو
در حقش گویند نامردانه هردم ناسزائي

در «سنا » گه در خروشم چن ستم بینند مردم
گه زناچاري خموشم چون رود بر من جفائي

اندر این دوران بکام دل رسد هر نابکاري
طعنه بر آزادمردان میزند هربي حیائي

عهد [illegible]کش و دلقك نوازودون پرستي
دورر پر مکر و نفاق و عصر بي صدق و صفائي

تف براین نودولتان کز دانش وفهم درایت
نیست درانبانه تزویر شان جز ادعائي

این یکي بر آن دگرگوید بناحق افریني
وان دگر بر این یکي گوید در وغین مرحبائي

بي خبر ازخویش و از بیگانه وجهل مرکب
جملگي از معرفت عاري زعقل نارسائي

عقده ها داردندبردل گرچه پندارند خودرا
این سر آمد چاره سازي و آن مهین مشکل گشائي

بر سر بیمار گر د آیندوبي پروا دهندش
داروي درد آوري تیمار بیماري فزائي

مزد ناداني بگیرند این بدعوي سرفرازان
گرچه مي با یداز این دونان گرفتن خونبها ئي

گرچه آنان را نو ازوروزگارسفله پرور
باش تا روزي رسد این روزهارا انتهائي

کي رسد روزي که تازد برسراین نابکاران
رادمردي داد گستر ، پاکبازي پارسائي

کي رسد روزي که گربال و برم بر جاي باشد
درخورنیروي پروازم پدید آید فضائي

پهن داشتي بایدم تاتوسن همت برانم
اي سبکتازان به تنگ آمددلم در تنگنائي

چند از این فریاد بي حاصل که درياران نبینم
باطن باطل گریزي خاطر درد آشنائي

این شب تاریك اگر آبستن صبح است یارب
از چه روپایان ندارد وه چه شام دیر زائي

تمام چکامه ها ي معاصرین که هریك مطابق ذوق خویش آنهارا چکامه ویا قصیده نامیده اند چکامه ي که از نظر بگذشت سروده شده اند یعني بالترتیب از سه بخش تغزل ، ومدعا ، ودعائیه ساخته نشده اندبلکه مسائل مختلفي را که باهم ارتباطاتي دارندبدون گریز تحت یك عنوان ذکر مي نمایند مثلاً قصیده یي « چکامه » را که خواندیم با وصف آنکه مضمونش شکایت شاعر از ابناي زمانش و خاصتاً فرهنگیان و دولت مردان میباشد اما از سه قسمت تشکیل یافته طوریکه از بیت اول تا این بیت :

این بوداحوال ما امروز و مي ترسم که فردا
دیر باشد چاره جوئي چون پدید آید بلائي

به شرح احوال و دشواري هاي خود مي پردازم اما بعد از این آنجاکه گوید :

واي از این خیل خردگم کرده درهم فتاده – کجرواني شاد خوار و شادما ن از هر خطائي

تااین بیت :

بقیه درصفحه (۸۷)

استاد بعیدا

جهادمی مانه ... !

غلام محمد جواني بود شانزده ساله كه پس از كودتاي مزدوران روسي در ۷ ثور دست به جهاد مسلحانه برد وي به خاطربقدرت رسيدن مزدوران روسي نتوانست تحصيلات خودرابه اتمام برساند ومجبورشد مكتب راواز صنف هشتم ترك گفته درپهلوي برادران مجاهد خود قرار بگيرد بدين لحاظ غلام محمد داراي سواد اندكي بود اما چون قلبش مالامال از عشق الهي بود بلا درنگ درصف جهاد پيوست و تعهد نمود تا نابودي كامل مزدوران روس و دشنمان اسلام و استقرار حكومت اسلامي سلاح را بر زمين نگذارد .

چه بجا گفته اند كه عشق كوتاه ترين راه ، براي رسيدن به هدف مقدس است و رنه از - طريق علم محض (علم بدون تعهد) و استدلال ممكن نيست راه پراز نيشب و فراز مبارزه و جهاد را طي نمود ، عارفي ميگويد : بوعلي اندرغبار ناقه گم - دست رومي پرده محمل گرفت .

بلي ، غلام محمد مجاهد كمرجهاد بست و روز تا روز درين مسير مقدس مصمم تر مي شد . مخصوصاً پس از تجاوز ارتش جهانخوار سرخ در سر زمين اسلامي افغانستان اين مجاهد نوجوان و - پرشور درراه هدف قاطع ترشد و از مسير ي كه انتخاب نموده بود راضي تر بود . شب ها و روز هامي گذشت و غلام محمد همچنان به جهاد ومبارزه اش عليه روسهاي متجاوز و مزدوران شان ادامه مي داد ....

غلام محمد هفت سال تمام درصف جهاد درمقابله با متجاوزين روسي حماسه ها و خاطرات جاويداني از خود بجا گذاشت وباايثار و فداكاري بي نظير ي كه از خود نشان مي داد همسنگران وهمر زمان مجاهدش را - درين مسيرتحريص ر تشويق بيشتر مي نمود تا جائيكه شهامت و شجاعت اين جوان با ايمان درقريه و نواحي اطراف زبانزد پيرو جوان و زن و مرد شده هميشه درمجالس و محافل از وي داستان ها مي گفتند واز كار نامه هاي جهادي او توصيف مي نمودند .

يكي از روزها غلام محمد درعمليات نظامي كه از طرف قومانداني عمومي منطقه بالا ي كاروان هاي روسها طرح ريزي شده بود شركت ورزيد .موصوف كه درصف اول قرار داشت به همراه ساير همسنگرانش قهرماني هاي عجيبي از خود نشان داده بر پيكردشمن ضربه كاري وارد نمودند كه در نتيجه كاروان مذكور خسارات شديدي را متحمل شده تعدادي از افراد آن اسير و اموال باقيمانده كاروان بدست مجاهدين به غنيمت افتاد .

و لكن درجريان اين عمليات پيروزمندانه غلام محمد دراثر اصابت پارچه هاي سلاح هاي ثقيله دشمن شديداً مجروح گرديد . مجاهدين غلام محمد را جهت تداوي به كلنيك محلي خود انتقال داده و با امكانات ابتدايي و دست داشته تحت تداوي قرار دادند . ولي بخاطر نبودن دوا و و سائل موثر طبي وضع غلام محمد روز بروز بدتر شده خطر ازميان رفتن وي نزديك مي شد . محاهدين غلام محمد را جهت تداوي اساسي به پاكستان انتقال دادند ، در پاكستان نيز غلام محمد حدود يكسال تحت تداوي قرار گرفت و تا حدودي وضع جسماني وي اطمينان بخش گرديد .

غلام محمد دردوران تداوي فقط يك انديشه داشت و آن اينكه بزودي صحت يافته به سنگرگرم درپهلوي برادران مجاهدش بشتابد .

حتي شب ها و روزها درفكر سنگر دردخودرا فراموش مي كرد و آرزو داشت هر چه زود تر شفا يافته به سنگر بشتابد . اما چون پارچه هاي فرورفته سلاح هاي دشمن دربدن غلام محمد رشته هاي عصبي وي را صدمه رسانيده و قسمت هاي از بدنش نيمه فلج شده بود امكان نداشت درپاكستان تداوي كامل وي صورت گيرد . قرار بر آن شد غلام محمد به امريكا فرستاده شود . غلام محمد پس از يكسال و چند ماه جهت تداوي اساسي تربكمك يكي از موسسات خيريه به امريكا فرستاده شد . وي دريكي از شفاخانه هاي امريكا درواشنگتن تحت تداوي قرار گرفته بالاخره پس از ۹ ماه تداوي درآن شفاخانه به فضل الهي شفا يافته سلامت قبلي خودرا باز يافت .

درجريان تداوي ۹ ماه ، جواني ، اخلاق و رشادت غلام محمد مجاهد كارمندان شفاخانه را گرويده ساخته بود ، مخصوصاً داستان هاي را كه غلام محمد دردوران جهاد از خود بيادگار گذاشته بود ، دوكتوران ز نرس هاي شفاخانه از زبان دوستان و همراهان وي مي شنيدند آنان را به تعجب و شگفتي انداخته به تحسين و اميداشت .

از جمله يكي از نرس هاي شفاخانه كه داراي سرمايه - هنگفتي بوده ووظيفه پرستاري غلام محمد مجاهد

را دردوران تداوي وي بعهده داشت از همه بیشتر شکار جواني ، اخلاق ، شهامت و شجاعت غلام محمد مجاهد گردیده بود و این خیال رادرسر مي پرورانیدکه افتخار همسري این مجاهد را کمایي کند ولي این ارمان را مخفي نگهداشته و -منتظر فرصت مناسب بود . در روز هاي اخیرکه چند روزي بیش از رخصت غلام محمد از شفاخانه نمانده بود ، نرس امریکایي حوصله خودرا از دست داده ناچاربه اظهار این راز مي شود . طوریکه یکي از روزها غلام محمد مجاهد دربستر شفاخانه خوابیده و تعدادي از دوستان و همراهانش باسه تن از مهاجرین افغان مقیم امریکا درکنارش نشته مصروف صحبت بودند ، نرس مذکور داخل اطاق شده نزدیك به آنان نشته و پس از صحبت تعارضي و تشریفات معمول به غلام محمد مجاهد ، پیشنهادازدواج مي نماید .

باشنیدن این پیشنهاد ، لحظه يي فضاي اطاق راسکوت فرا مي گیرد غلام محمد مجاهد ، نرس جوان امریکایي ، پنج شش تن از همراهان غلام محمد که به عیادتش آمده بودند همه و همه خاموش به طرف یکدیگر نگاه مي کنند ، هر کدام دردل طوفاني دارد ولي هیچکدام حرفي به زبان نمي آورد .پس از دقایقي سخنان حیرت انگیز و قاطع غلام محمد سکوت را درهم شکست . این مجاهد راه حق بر خلاف پندار مادي دخترامریکایي که تصور مي کرد این جوان افغلن بلادریگ از پیشنها د وي استقبال خواهد نمود مي گوید :

این کار امکان پذیر نیست ! نرس امریکایي دو باره باالحاح و زاري اظهار مي دارد که همه چیز را دراختیار: وظیفه پر درآمد ، موتر لوکس و آخرین مدل ، آپارتمان لوکس شخصي دریکي از نقاط مهم شهر و اشنگتن و بالاخره تمامي وسایل رفاهي ومورد نیاز را دراختیار دارد و فقط آنچه از ارمان هاي وي باقي مانده است ازدواج بایك انسان ایده آل بوده که آنهم با پیوند با غلام محمد مجاهد - برآورده خواهد شد و بازپیشنهاد خودرا تکرارمي کند .

اما باز هم پاسخ غلام محمد مجاهد منفي است . نرس امریکایي اینبار مطلب جدیدي ضمن پیشنهاد خود ارائه نموده مي گوید : اگر مسلمان نبودن وي مانع این کار باشد حاضر است اسلام بیاورد شرط آنکه غلام محمد پس از ازدواج درامریکا - زندگي اختیار نموده به افغانستان برنگردد . ولي همه این پیشنهاد دات اند کترین تاثیري در اراده غلام محمد مجاهد نمي افگند . زیرا وي بخاطر اسلام و نجات ملت مسلمان و میهن اسلامي اش که مورد تهاجم دزدان سرخ قرار گرفته بود مي اند یشید و همیشه در فکر ایفاي تعهدي بود که در آغاز جهاد با خدایش بسته بود بعني ادامه جهاد تا سرنگوني کامل دشمن واستقرار حکومت اسلامي در افغانستان .

نرس امریکایي که تصور مي کرد زندگي پر زرق و برق وي (موتر ، خانه ، پول ، ثروت ، حسن و زیبایي) چشم مجاهد آواره وبي وطن ، فقیر وبي دستگاه را خیره ساخته به قبول مشتاقانه پیشنهاد ات وي و ادار خواهد ساخت وقتي به جواب قاطع و مردانه غلام محمد مواجه مي شود دست ازپا نمي شناسد و ما یوس و سرافگنده از اطاق خارج مي شود .دوستان غلام محمد که شاهد این جریان بودند پس از رفتن نرس مذکور ، غلام محمدرا مورد ملامت قرار داده دلیل عدم قبول این پیشنهاد را جویا شدند ، هر کدام بالنوبه غلام محمد مجاهد راتوصیه و تنبیه نموده اصرار بر آن داشتند تا این پیشنهاد را بپذیرد ، مخصوصاً یکي از دوستانش بنام ملنگ که چند سال درامریکا اقامت داشته از وطن و مردم خود بیگانه شده بود غلام محمد رابیشتر از دیگران مورد سرزنش قرار داده گفت :

غلام محمد دیگر چه مي خواهي ؟ موتر ! خانه لوکس ! دختر قشنگ ! زندگي مرفه ! براي چي این پیشنهاد را رد مي نمایي ؟ چرا این چانس طلایي را از دست مي دهي ؟ غلام محمدمجاهد آرام و باصلابت به بسترخود تکیه داده و دربرابر اصرارو استدلال دوستانش چیزي نمي گوید و هیچ تغییري درسیما یش هم پدید ار نگردید ه است ، زیرا وي تصمیم خودرا گرفته و بر آن استواروثابت قدم است .بالاخره ملنگ باردیگر رخ سوي غلام محمد نموده باجدیت پرسید: غلام محمد ! چرا این پیشنهاد را نمي پذیري ؟ غلام محمد اینبار با چهره محصومانه و بالحني باوقار جواب داد : جهاد مي مانه !

گل غونډي که خاندي، خو تيره لکه اغزي اوسه
ښه حوصله، خوددښمن په زړه کې سوي اوسه
خو که زمانه د پسه قهر او خزان راولي
تل ترتله ته د پسرلي غونډي خلمي اوسه

ننګيار

لنډه کيسه

ګناه

باوروکړي چي ملامت نه وم ، ځکه پردماغي ستړيا برسيره ، دخلکوخبرو اوانتقادو نومي اعصاب بيخي خراب کړي وو . په هماغه پرون بي يوچاراته وويل چي مامورصيب ! ښه بي عدالتي خوموپيل کړي ، تاسوبه ويلي چي عدالت راولو، اسلامي حکومت جوړوو . خو اوس ددي پرځاي چي دجهاد معيوبوته دمرستي کتابچه ورکړي، روغوته يي ورکوي اوهغه خواران هماغسي ګرځي . ماچي په ديره غوسه تري ثبوت وغوښت، نوهغه فوراً ديوکس نوم چي رښتيا روغ ، جوړوراته يادکړ اومونږ ورته دمرستي کتابچه ورکړي وه .ولي قسم خورم چي هغه دوکه کړي وه اوپه ناپوهي کي يي پرمونږ دمعيوب په څيره کي ځان تيرکړي و .

دهغه ټګ په دغي ټګماري اودهغه بل په پيغورمي زړه داسي راپـړسيدلي ؤ چي دشپي مي ډوډي ونه خوړه اوپه ډيره وړه خبره مي دماشوم زوي مخ په يوه درنه څپيره وروپړساوه . ځکه ماويل چي دجهاد ديوريښتيني اومستحق معيوب پرځاي، دهغه چي ټوله آرزو اوامید همدغه زمونږ دفترونه دي، ديوروغ اوجوړټګ سره مرسته کول اوبيا دهغه معيوب حق دغه غله ته ورکول، څومره غټه ګناه ده اوداڅومره سترخيانت دي ! دا ... زه به دقيامت په ورځ څه ځواب ورکوم او...

ټوله شپه مي سترګي سره ورنغلي، کله به په يوه اړخ شوم اوکله به په بل ، ځکه رښتيا هم مونږ پخوانيو خاينو حکومتونوته همداګوته نيوله چي حق په حقدارنه سپاري او دمظلوم ،غريب، معيوب غم نه خوري . بيا چي دغو ټپيانو، ګوډانو، ړندو، بي لاس اوبي پښو زمونږ لپاره ، زمونږ ددين لپاره اوزمونږ دخاوري اوکور ساتلو په خاطرخپل خواږه اندامونه قربان کړي اونن، سبا په دي وطن کي بي کوره ، بي کاره اوبي وسه ګرځي، يوي روپي ته حيران دي اومونږ ته محتاج شوي، مونږ ددفترروغوانسانانوته، اوبيا مونږ ورسره داسي وکړو چي دهغوي حق، دوکه باز، بي حيا اوغلوته ورکوونوتردي سترخيانت به بل څه وي ؟! نه ! نه ! تر دي بله ستره ګناه نشته اوبياددي ځواب ورکول ... نه ! دازمونږ په وس کي نشته .

په همدي خيالونو کي هغه يوه عادي شپه ، هغه چي نورکله به دڅوڅانيو اويادقيقو په موده کي سبا کيدله دومره راباندي اوږده شوه چي ماويل ژوند ټول همداشپه ده او لکه چي ددغو مظلومو دښيرو له امله بيا سبا نه راځي .

دسهارچاي مي دکوروالو دډيرتاکيدنه وروسته وڅښه، هغوي هم ډير زيات خواږدي شول، هغوي زمادخفګان په علت نه پوهيدل اوماکي هم دومره قوت اوجرئت نه و چي دخپلي کړي ګناه کيسه ورته وکړم .

له کوره تردفتره اوبيا هلته په دفترکي مي حالت هماغسي خراب و. څوځله راباندي مامورينوغږ وکړ اوزما دخفګان علت يي وپوښته ، ولي زماخوله داسي بنده شوي وه لکه چي کوم معيوب خپلي روس ماتوونکي پنجي پري اېښي وي اودخپل حق غوښتلو په جرم مي مري خفه کوي .

په دفترکي له کښيناستو سره سم لکه دپخواپه شان دفترله معيوبومجاهدينو راډك شو . څوك په څوکيو کښيناستل اوڅوك دڅوکيو دنشتوالي له امله يوځاي، بل ځاي ودريدل اوهريوه همدا اصرارکاوه چي مامورصيب ژرکوه ، دازماکارخلاص کړه ، صيب ! داحال ته مي وګوره ، ددريدو توان نلرم،هله لږژرکوه ...

پدي ډول دهغوي اصرارژ او زمادخرابو اعصابوله درانه پيټي لاندي دقلم ښورول . ددي کارخلاص کړه اودهغه کارخلاص کړه چي پدي کي يوداوردو اوګاړګوتيو ويښتانو خاوند چي زمادميز ترشا مخامخ ولاړو په ډيره بي صبري اوهغه دچاخبره په سپين سترګي راته وويل : مامورده غوړونه لري کنه ؟ له سهارراهيسي درته وايم چي زماکارخلاص کړه چي دريدلي نشم ، خوته يي نه اوري . تاسي مامورين چي دميزترشاکښيني بياڅوك نه ويني ، ډيربدخلك يي .

ورته ومي ويل : څه خبره ده ،

څه تکلیف لري چي دومره په غوسه اووارخطایي ؟ دهغه چي په گرداوډدمخ کي گردي ، گردي سري سترگي له غوسي نه بوتېي ، بوتېي راختلي وي، وویل : څه تکلیف لرم ! ولي ته مي نه وینې چي په پښه گوډیم ؟ دمیزله شامي ښکته ، پورته ورته وکتل خوهیڅ داسي آثارمي پکي ونه لیدل چي هغه دي دهغه په گوډوالي دلالت وکړي ، ځکه نه یي رنگ خراب و اونه یي لکړه په لاس کي وه ، دمیز لاندي مي یي چي پښوته وکتل دواړه یي ښي لیسي په ځمکه ایښې وي . په دواړو پښویي توربوټان په پښووو، دواړه یودول وو اوهیڅ توپیرنه ووپکي .

دپروني سړي کیسه مي کټ ، مټ سترگوته ودریده . ماویل راځه چي گیردي کړ، داهم له هاغوټگانو اوغلونه دي حوك چي په چل اودوکه دمعیوبو حقوق خوري اوځانونه په غلطه معیوب سیي . غوسه مي یوپه دوه شوه ، یوحل مي دناستو اوولاړو معیوبو مظلومو اومحتاج حیروته وکتل اوبیا مي ددغه حوان سرو، سروغومبوریو غتي تني اولوح ببرسرته زره مي په سینه کي راپورته شوم اوله میز نه داخوا راوپرسید، غوستل مي چي له داگریوانه یي ونیسم اودانوروته ووایم چي وهي یي، داتگ ، داغل ، دادوکه باز، دغه چي ستاسو دحق په لوټولو پسي راغلي، خوهغه وارراباندي رومبي کړ، نه پوهیرم چي زماپه حیر ه کي اوزماپه عصبي حالت کي یي حنگه زما دوروستي تصمیم آثارولیدل چي لاس یي راواچاؤ اوله گریوانه یي ټینگ ونیولم ، په ژرغوني غرچي تول له غوسي نه دك و راته وویل : ولي !

زه درته معیوب نه ښکارم ؟ غواري چي زماپرحاي دي دورور، دماما اوکاکا دزوي نوم ولیکي اودمعیوب نوم پري کیږدي ؟! ووایه ! ووایه کنه ...!

له دي سره زما اعصاب هم خراب شول، حوصله مي ختمه شو ه اوشیطان لعین راته همداپیغورونه راکول چي ته یومامورېي، یورسمي سړي یي اودغه ده یوتگ دي گریوان ته لاس دراچولي، داتولو خلکوته یي وشرمولي . هغه دروغ وایي، هغه دناحقي دعوه کوي او ... پداسي حال کي چي هغه له گریوانه راکشولم له حوکي نه دهغه په گوزاریدو په دفترکي دراټولوشویو ټولوکسانو له خولو یو " واي " وخوت داسي " واي " چي زماسترگي یي روښي کړي اوزماضمیر اوزما شعوریي ولړزاوه . زه دهغه دبیرته راجگیدو اوانتقام په انتظاروم خوهغه ... ! خوهغه کي دراپورته کیدو اوانتقام وس نه ؤ . ولي چي دهغه مصنوعي اوپلاستیکي پښه !! دهغه له ورانه نه بیله شوي وه اوهلته لري ترې پرته وه !!!

بي اختیاره مي چیغي کړي اوورمنده مي کړه ، دهغه سرمي په غیږکي ونیو اوبیا مي دهغه له گرمو اومعصومو اوښکو سره ، خپلي تودي او ... اوښکي ملگري کړي اونورپه ځان پوه نه شوم اوچي بیا مي سترگي غړولي په کورکي پروت وه اوکوروال مي دسترگو غړولو په اینتظارچارچاپیرناست وو .

راووتم ، ورنردي شوم اوبیا مي داغت ، پت حوان له متو راونیو اوپه خپل تول زور سره مي دشاپلو پوري واهه ، خو! هغه هیڅ مقاومت ونکراولکه دلتونه چي جوروي دشاپه تخته گوزارشو .

انواع شعر...

در«سنا» گه درخروشم چن ستم بینندمردم گه زناچاري خموشم چون رود برمن جفائي

مخالفین خویش را مستقیماً هجو مي کند ، درحالیکه بعداز این به هجو زمان مي پردازد و درقسمت هاي اخیر یکي دوبیتي هم طور دعائیه دارد . باز هم ناچارم عرض بدارم که شرح تمام این تفاوت ها صحبت را طویل خواهد ساخت لذا ناگزیریم به همین مقدار کفایت کنیم و تابحث قصیده باقي است بهتر خواهد بود اصطلاحاتي را که اکثراً درقصاید و احیاناً غزل نیز مورد استعمال دارد یاد آوري نمائیم :

مطلع : درلغت به معني محل طلوع است و دراصطلاح شعرعبارت ازاولین بیت یك منظومه میباشد و این اصطلاح بیشتر درمورد قصیده و غزل ا ستعمال میشود . مقطع : درلغت به معني محل قطع ودراصطلاح عبارت از آخرین بیت یك منظومه است که بیشتر به آخرین بیت غزل و قصیده اطلاق میشود . شعرا اکثراً در مقطع غزل تخلص خویش را ذکر مي کنند و اما امرلازمي نیست . عده یي از شعرا دراو اخر قصاید نیز نام یا تخلص خویش را گاهگاهي آورده اند . ببیت القصیده : که بصورت لغوي معني آن یك بیت قصیده است اما اصطلاحاً بهترین بیت قصیده راگویند و همچنان بهترین بیت غزل را بیت الغزل نامیده اند .(ادامه دارد)

بحثی
پیرامون حقوق مردوزن
دراسلام

عبدالرحمن نشان

قسمت اول

آنچه که بعد از قرن هجده یا بعبارت دیگر بعد از انقلاب صنعتي اروپا از طرف استعمارگران هیجان وغوغايي بر علیه جوامع اسلامي بر پا کرد عنوان نمودن حقوق زن و مطالبه مساوات کامل میان زن و مرد میباشد ، و با تمام نیرو و قدرت مي کوشند تا دراین موارد حقایق اسلامي رامثوب ساخته و آن رابر عکس واقعیتش جلوه دهند . و براي تطبیق این پلان شوم یك تعداد از نویسندگان و ادباي منحرف را استخدام نموده اند ، تا درمیان ملت ها بخصوص مسلمانان مطالب بي اساس و پوچ را راجع به موقعیت و حقوق زن دراسلام تبلیغ نمایند . تا آنجا که این شایعات و تبلیغات بي اساس و زهراگین در اذهان مردم دنیا و سوسه و سؤتفاهم دررابطه به اسلام ایجاد نموده است بر اساس همین گونه تبلیغات بي اساس است وقتیکه یك فرد مسلمان با اروپا یها و یا امریکا یها ملاقات کند، وقتي که او متوجه شو دکه شخص ملاقات کننده مسلمان است ، دراولین صحبت که میان شان صورت میگرد در رابطه به حقوق و موقعیت زن از نظر اسلام اشاره مي کنند و سرو صدایشان بلند میشود که اسلام به زن اهانت کرده واو را ذلیل و نا قص شمرده وحقوقش را ضایع گردانیده است.

و اظهار میدارند که زن مسلمان ، موجود بیچاره ومفلوکي است که حقش پا مال و قدرش مجهول میباشد ، تا آنجا که یکي از نوسیندگان غربي و قاحت را با وج رسانیده و چنین مي نویسد : « اسلام حرام کرده است که زن به بهشت برود ، براي زن دربهشت جابي نیست که بیاساید و درآن آرامشي داشته باشد » آیا این افترا و آکاذیب زهراگین در حقیقت مولود جهالت آنان به حقایق اسلامي نیست ؟ زیرا اکثریت اروپا یها و غربیها مانند خود مسلمانان دراین گونه موارد اطلاعاتي دارند ، و میداند که اسلام کاملترین نظام آسماني است که تمامي حقوق زن را مراعات کرده حتي شخصیتي ملکوتي براي زنان و مادران داده است ،این گونه نظریات مولود یك عصبیت درد ناك و توطنه خطرناك است که براي مثوب ساختن اسلام در میان نسلها چیده شده است دشمنان انسان و اسلام وحشت دارند از اینك اسلام درمیان نسلها نفوذ کند و تعلیماتش اثر گذارد . هدف اینگونه تبلیغات زهراگین ، طعن به اسلام است و میخواهند جوانان مسلمان را با لقا ي شك وتردید درعقاید شان ، از اسلا م متنفر ساخته تا میان آنان و دین شان فاصله بیاندازند ، و گرنه کسي پیدا نمیشود مخصوصاً اگر اهل علم و

دانش باشدکه نداند اسلام چگونه درعزت و موقعیت زن گام بر داشته و مقام اورا محترم شمرده است .زماني که دین مقدس اسلام براي نجات وهدایت بشریت از چنگال طواغیب و جهل و تاریکي آمد و به نور افشاني پرداخت درآن هنگام زن در نظر مردم شرق و غرب موجود حقیرو بیچاره اي بود . عربها دختران خودرا با کمال قساوت و بیرحمي زنده بگور میکردند .

مردان و رجال غرب نیز به هنگام بعثت پیامبر بزرگ اسلام «ص» دراتیالیا ، اجتماعات عمومي تشکیل میدادند و هدف از تشکیل این اجتماعات این بود تا پیرامون آن بحث کنند که آیا زن نیز انسان است یا مخلوق دیگري میباشد غیر از انسان ؟ در چنین فضا ودوراني تاریك آفتاب اسلام تابیدن گرفت وپیامبر با عظمت اسلام معبوث گردید و مقام زن را بالا برد ، و براي زن حقوقي مانند مردان تعین نمود فقط مردان را یك درجه ما فوق زنان معرفي کرد و آنهم درجه رهبري و ریاست اجتماعي است که بمقام مرد زیبنده است .

خداوند در قرانکریم ، که چهاده قرن پیش نازل گشته است ، چنین میفرماید : ترجمه : و زنان راهست مانند آنچه بر زنان است بوجه پسندیده مردان راهست برایشا ن

بلندي « يعني فرمانرواي » وخدا «ج» غالب استوار كار است : بقره ۲۲۸ از اين آيه كريمه چنين استنباط ميشودكه همان گونه كه حدود و قوانين بمقتضاي مصلحت بر عليه زنان است ، همانطور بر آنان نيز بايد حقوق و مقرراتي مراعات شود و براي مردان نسبت به زنان بر تري و امتيازي هست . همچنان پيامبر بزرگوار اسلام حضرت رسول اكرم «ص» دراين باره ميفرمايد : زنان گلهاي زيباي مردانند »....

اما سود جويان اين حقا ئق اسلامي را وارنه جلوه داده و رفتار اين آئين نجات بخش را درحق زن دشمنانه و ظالمانه معرفي نموده و مينمانيد و با اين نوع تبليغات واكاذيب ميخواهند چنين وانمود نمايند كه دين اسلام حقوق زن را پامال وضايع نموده است . درحاليكه اين دين نجات بخش و انسان ساز از حقوق و موقعيت زن دفاع كرده است و تاج شرف و عفت و حياء و بالاخره افتخار و متانت را برسرش نهاده و اورا درابعاد روحي ومعنوي برابر با مرد قرار داده است . دشمنان انسان وانسانيت بااين گونه اغراض شوم و توطئه چيني هاي مغرضانه درذهنيت وافكار بعضي از افراد نا آگاه و كور و بي خبر از دساتير نوراني اسلام نفوذ كرده اند كه هرنوري را تاركي وظلمت ، و هرخيري را شرتشخيص مينمايند .

اين يكي از نقشه هاي شوم و پليد دشمنان اسلام است كه ديروز و امروز در اجتماع ما پيروزمندانه به پيش ميرود و عده يي از جوانان ومردان و زنان جوامع ما را آنچنان تحت تاثير قرار داده كه آنان نيز مانند دشمنان و با پيروي از دعوت دشمنان و همصدا با آنان فرياد ميكشد و دامنه تبليغات زهراگين دشمن را وسيعتر ميگردانند . بعضي از اين هذيان گويان براي گمراه كردن اذ همان مي گويند كه : اسلام زن را درهمه چيز برابر بامرد قرار داده و بعضي ديگر از سر جهل و غفلت مي گويند كه : اسلام دشمن زن است و آبرو و حيثيت اورا فروكاسته است واورا درمرحله اي نزديك به حيوانات قرار داده است وبعبارت ديگر ، زن را بصورت يك باز يچه و وسيله كامراني و ماشين توالد وتناسل دراختيار مرد گذاشته است و مرد را بر اومسلط ساخته و درهرمرحله ومقام بر زن تر جيح داده است .

دراين مطلب هيچ گونه شك وترديد نيست كه اين دو دسته از ياوه سر ايان وهذيان بافان هيچكدام حقيقت اسلام را درك نكرده و نشناخته اند و اگر هم شناخته باشند ، از روي سو نيت و بقصد برانگيختن فتنه وفساد حق را كتمان كرده و در پشت پرده بابا طل نهان ساخته اند تابدينوسيله آب را گل آلوده نموده و از آن ماهي بنضع خودبگيرند . البته اين مطلب را بايد متذكر شويم كه مابا نوشتن اين چند سطر كه درترتيب و تنظيم آن از منابع مختلف استفاده شده و با وجود آنهم ناقص ميباشد درصدد آن نيستم كه فضليت زن را از نظر اسلام روشن سازيم . البته اين يك اشاره يي است تا جوانان و مردان ما و زنان مسلمان به نقشه هاي دشمنانه استكبار عليه اسلام و مسلمين پي ببرنند :

پيش از اينكه درمورد وضع زن در اسلام اشاره داشته باشيم لازم ميدانيم تا مقدمه اي را بطور اجمال و مختصر پيرامون قضيه زن درتاريخ اروپا ازنظر خوانندگان بگذرانيم ، زيرا همين موضوع است كه از طريق تقليد بشرق نفوذ كرده و اين فتنه را بوجود آورده است . همه از اين واقعيت تاريخي زن اروپاي و غرب آگاهي دارند كه زن اروپا وساير نقاط جهان موجود ي بي ارج و بها بود و هيچگاه و درهيچ اجتماعي اورا بحساب نمي آورند . همان طوريكه قبلاً متذكر شديم علما و فلاسفه ورجال دولتي درباره آنان مجادله و نزاع داشتند كه آيا زن اساساً روح دارد يا بكلي فاقد روح است ! و درصورتي كه روح داشته باشد ، آيا روحش روح انساني است يا حيواني ! و بر فرض داشتن روح انساني ، آيا وضع اجتماعي و انساني او نسبت بمرد ، وضع بردگي است ، ياكمي بالاتر از آن !

اين ، نظرعمومي جهان آنزمان در باره زنان بود . و اگر درفرصتهاي كوتاهي هم زن مقام اجتماعي آبرومندي پيدا مي كرد ، چه در يونان و چه درامپراطوري روم اين مقام مربوط به جنس زن نبود بلكه اين مزيت ومقام مربوط به چند نفر زن و آنهم از جهت خصائص و صفات شخص ايشان بود و يا مربوط به زنان دربار وپايتخت و انهم از جهت كه اين زنان زيب و آرايش مجالس و وسيله اي و مسائل كامراني و تجمل اغنيا بودند ، ولي بهر حال هيچگاه زن بعنوان يك انسان داراي آبرو وحيثبت و حقوق وشخصيت مورد احترام اجتماع نبود . اين وضع در دوره هاي برده فروشي و تيول دراروپا همچنان ادامه داشت و زن در جهل و بيخبري خود گاهي وسيله شهوتراني و گاهي مانند چهارپايان در كار خوردن و آشاميدن و زايمان وامثال آن بود ، تاآنگاه كه انقلاب صنعتي پديد آمد و زن دريك زندگاني طوفاني در افتاد كه درتاريخ طولاني حياتش سابقه و نظير نداشت .

طبيعت اروپا ئي دركليه ادوار

باسختي و خود خواهي توام بود هيچگاه به مرد اروپائي اجازه نمي داد که از روي رغبت و به پيروي از مروت و فضيلت ووظيفه کفالت ونگهداري زن دروضعي آبرومندانه قيام کند ، ولي اوضاع اقتصادي دردوره هاي برده فروشي و همچنين تجمع و همکاري که لازمه زندگاني و محيط زراعتي بود بطور طبيعي ايجاب مي کرد که مرد زندگاني زن وامور معشيت اورا عهده دار شود ، خاصه آنکه زن دراين دوره بکار هاي خانه داري و صنايع ساده با زندگاني زراعتي اشتغال داشت ومزد کفالت مرد را از اين رهگذرمي پرداخت ! ولي ا نقلاب صنعتي اوضاع زندگي ده وشهر رابکلي واژگون کردو اساس خانواده را درهم شکست و پيوند زندگي عائلي را دراثر اشتغال زنا ن و کودکان درکارخانه ها از هم بگسيخت ، از طرف ديگر زندگاني صنعتي ايجاب مي کرد که کار گران از دهکده ها به شهرها مهاجرت کنند واز زندگي ، دردهکده که لازمه آن تعاون و تضامن است به زندگي شهري که درآن زندگي هيچکس کسي ديگر را نمي شناسد و کفالت ديگري رابر عهده نمي گيرد درآيند .

البته اين يك امر طبيعي است که در اينگونه زندگي هريك از افراد درکار و کامراني مستقل است و استفاده از شهوات جنسي از راه حرام ، بسيار ساده وآسان است و نتيجه اين نوع استقلال وفراهم بودن لذت جنسي از راه حرام اين است که افراد بزناشوئي بي علاقه مي شوند و زيربار مشکلات زندگي خانوادگي نمي روند و از اين جهت افراد يا در حال غروبت باقي مي مانند و يا فقط در اواخر عمر همسرميگيرند .خلاصه اينکه انقلاب صنعتي ، زنان وکودکان را در کاخانه ها بکار وا داشت و درنتيجه ، روابط خانوادگي را بگسيخت و اساس زندگي عائلي رابر هم زد ، ولي غرامت و زيان اين تحول و انقلاب متوجه زنان شد زيرا از طرفي زن ناچار شد که براي تامين معاش خوددرکارخانه ها بامردوارد عرصه مبارزه و رقابت شود و از طرفي مجبور شدکه آبرو و حوائج روحي و مادي خودرا بر سر اينکار بگذارد .

زيرا ديگر مرد از او نگهداري نمي کرد وکارخانه ها نيز ضعف و بيچارگي و احتياج او رامورد سؤ استفاده قرار دادند و باآنکه ساعات کارش کمتر از مرد نبود دستمزدي بسيار کمتراز دستمزدي مرد براي او تعيين کردند از طرف ديگر، دراثرکمبود عده مردها ، کارخانه ها بقدر کافي کار گرنداشتند و عده مردان کار گري که از جنگ جان بسلامت برده بودند براي ترميم خرابيها ي جنگ واداره وبکار انداختن کارخانه ها کافي نبود و بهمين جهت ، زن مجبور بود که بجاي مرد کار کند زيرا درغير آن خودش و شوهر عليل وکودکانش گرسنه مي ماندند . بعلاه چاره نداشتت جزاينکه عفت و فضيلت را زير پا بکذارد زيرا رعايت عفت و فضيلت ، او را از تحصيل روزي وبدست آوردن نان بازمي داشت !

صاحبان کارخانه ها وکارمندان آن تنها بکار کردن زنان اکتفانمي کردندبلکه از اين فرصت که مرغها با بال و پاي خود از شدت گرسنگي بدام مي افتند ، حداکثر استفاده را منظور مي داشتند و لحظ اي از شکار غلفت نمي کردند زناني که حاضربودند که علاه بر کار ، کام اين حيوان صفتان را نيز برآورند ، مسلماً بزناني که تنها با نجام کار اکتفا مي کردندفرصت نمي رسيد . از طرف ديگر گرسنگي زنان نيز تنها گرسنگي واحتياج بنان نبود . زيرا احتياج به مرد براي زن يك امر عزيزي ويك سنت طبيعي است و از طرفي درحال که جوانان و بازماندگاني جنگ نيزبه ازدوج تن درمي دادند ، باز عده ايشان نسبت به عده دختران وزنان بي شوهر بسيارکم بود .زيرا آتش جنگ قسمت عظيمي از جوانان را طعمه خود ساخته بود و از سوي ديگر عقايد اروپائي راه حلي را که اسلام براي چنين مواقع پيش بيني کرده نمي پذيرفت و با قانون تعددزوجات موافقت نداشت و بهمين جهت زن خواه نا خواه دربي عفتي وآلودگي سقوط مي کرد و آبرو وعفت خودرا درراه حاجت طعام و حاجت غريزه جنسي وسايرحوابع از دست مي داد .

زن بحکم ضرورت درآن راه که برايش تعيين شده بود روان شد : خودرا دراختيار مردان شهوتران قرارداد و در کار خانه ها و تجارتخانه ها بخدمت و کار پرداخت و حوابع خود را از اين راه تامين کرد ، ولي باز مشکل تازه ي در زندگيش پديدآمد زيرا صاحبان کارخانه ها احتياج زن را وسيله سؤ استفاده قرار داد و همچنان ظلم و بيداد و تعدي را درباره او روا داشت و مقداري از مزدش را کم کردند وبراي زنان ديگر چاره نبود جز اينکه دست به يك انقلاب سخت بزنند انقلابي که زنجيرهاي بردگي آنان را پاره کند .

چونکه براي زن اروپايي ديگر چيزي باقي نمانده بود . جان و آبرو و عفت و شرف خودرا که از دست داده بود . از احتياجات طبيعي خود از قبيل خانواده و اولاد که محروم شده بود .آيا در برابر اين همه بيچارگي و محروميت جا نداشت که اقلاز

طبيعي ترين واولي ترين حق خود يعني تساوي دستمزد بر خوردار شود . خلاصه اينكه زن دست به مبارزه زد و وارد ميدان مبارزه شد و كليه سلاحها را بكار برد . و اعتصاب عمومي اعلام كردند و در مراكز به ايراد سخنرانيها پرداختند در مرحله اول حق راي دادن را مطالبه كردند و پس از گرفتن اين امتياز به مطالبه حق نمايندگي در پارلمان و مجلس بر خاستند پس از آن وارد مرحله فرهنگي شدند : اين بود خلاصه از مبارزات زن اروپاي امانكته اي كه قابل توجه است اين است كه انگلستان پدر دمكراسي جهان حتي در عصر حاضرحقو ق زنان كارگر و كارمند را كمتر از حقوق مردان كارگر وكارمند مي پردازد درصورتيكه زنان آن كشور در مجلس عوام چندين نماينده دارند . اكنون پس از بيان مختصر وضع زنان دراروپا و اطلاع اجمالي از تاريخ پرحوادث ايشان . نظري مختصر و اجمالي هم به وضع زن درعالم اسلام مي افكنيم تا ببنييم كه آيا ظروف و مناسبات تاريخي و جغرافياي و اقتصادي وديني و تشريعي ما براي زنان مسلمان ، مشكله اي بوجود مي اورد كه مانند زنان غربي ناچار باشند كه براي حل و فصل آن بمبارزه بر خيزند ، يا تنها شهوت تقليد وبردگي نهاني غرب

است كه مارا از ديدن اشيا ء به چشم خويش واز درك حقايق امور باز مي دارد و زنان را درجوامع اسلامي بي جهت وادار بجاروجنجال و غوغا مي كند ؟ ! يكي از بديهيات اسلامي كه هيچگونه حاجت بتكرارو تذكرندارد اين است كه زن در عرف اسلام ، داراي روح انساني از همان نوع روح مرد است و قرانكريم در اين باره ميفرمايد :

يا ايها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة و خلق منهازو جهاويث منهما رجالاً كثيراً و نسا ء) آيه اول از سوره نساد

ترجمه : اي مردمان بترسيداز آن پروردگار خويش كه بيافريد شمارا از يك كس وآفريد از آن يك كس زن او را و منتشر ساخت از اين دو كس مردان بسيار و زنان بيشمار :

در اين آيه مباركه مشاهده ميشود قرانكريم براي زن ومرد در اصل و منشا و دركيان و شخصيت بشري مساوات كامل قائل شده و بهمين مناسبت همگي حقوق را هم كه از اين اصل سرچشمه مي گيرد ميان زن ومرد برابر قرارداده و جان ومال و آبروي زن را مانندمرد. مصؤن و محفوظ داشته و اجازه نداده كه كسي اورا بزخم زبان بيازارد يا ازا و غيبت كند يا دراسرار زندگيش كاوش و تجسس كند يابدون اجازه بخانه اش وارد شود .

اينها نمونه هاي از حقوق مشتركي است كه زن ومرد در آن برابرند و او امرو تشريعات در اين باره عمومي است و قرانكريم درمقام تصريح باين امر ميفرمايد : ترجمه اي كسانيكه ايمان آورداید بر حذر باشيد كه مرداني از شما مردان ديگر را استهزا نكنند زيرا چه بساكه آنان بهتر از مسخره كنندگان باشند و همچنين زناني از شما زنان ديگر را استهزا ء نكنند زيرا چه بسا كه آن زنا ن بهتر از مسخره كنندگان باشند و سخن زننده بايكديگر مگوئيد و لقبهاي زشت بيكديگر مگذاريد) ... (ودر كار هم تجسس مكنيد و بعضي از شما بعضي ديگر را غيبت مكنند : - سوره حجرات آيه ١١)

درسوره نور آيه : ٢٧ ميفرمايد : ترجمه : (اي كسانيكه ايمان آورده ايد بخانه اي جز خانه خود وارد مشويد مگر آنكه از ورودخوداعلام كنيد و براهل خانه سلام گوئيد :

همچنين پيامبرا كرم «ص» دراين باره مي فرمايد : « كل المسلم علي المسلم حرام ، دمه و عرضه و ماله » (روايت بخاري ومسلم » يعني كليه حدود و حيثيات شخص مسلمان محترم است و براي هيچ شخص مسلمان روا نيست كه نسبت بجان و آبرو و ناموس و خانواده او تجاوز وتعدي كند . بعلاوه كيفر و پا داش اخروي براي مرد و زن يكسان است و قرانكريم در اينمورد ميفرمايد : ترجمه : پس قبول كرد دعاي ايشا ن را پروردگار ايشان « و در مقام اجابت د عا شان فرمود) هرآينه من عمل هيچ عاملي از شما را چه زن و چه مرد ضايع نمي سازم :آل عمران : ١٩٥

و هيچنين شخصيت حقوقي زن و مرد برابر است و زن نيز مانند مرد حق مالكيت و هرگونه تصرف دراملاك خودرا دارد و ميتواند بفروشد وبخرد وبگر و اجاره بدهد يا وقف كند قرانكريم دراين باره ميفرمايد : ترجمه : مردان را حصه است از آنچه بگذارند پدر ومادر و خويشان و زنان را نيز حصه است از آنچه بگذارند پدرومادر وخويشان از آنچه كم باشد ازمال و يا بسيار حصه مقرر كرده شده (نسا ٧) همچنين در آيه ٣٢ همين سوره ميفرمايد : ترجمه . (براي مردان از آنچه كسب كرده اند نصيبي و براي زنان از آنچه كسب كرده اند نصيبي است : دراينجا لازمست دو نكته مهم را

در خصوص حق مالكيت و تصرف وبهره برداري مورد توجه و دقت قرار داد ، زيراقوانين اروپاي « متمدن » تا چندي پيش زن را از كليه اين حقوق محروم ميداشت و استفاده او را از اين حقوق تنها بتوسط مرد

رسميت مي داد خلاصه اينك زن اروپاي بيش از دوازده قرن پس ازاسلام ازحقوق كه اسلام به زن بخشيده محروم بوده است وتازه بعد از اين مدت محروميت هم آن حقوق را آسان بدست نياورده بلكه مجبور شده كه عرض وناموس و اخلاق خودرا درگرو اينكار بگذارد وسيلابهاي از عرق و خون و اشك در اين راه روان سازد تا مقداري از آنچه را كه اسلام بآساني به جامعه زن بخشيد ه بدست آورد .

درصورتي كه اسلام در درجه كاملتر اين حقوق را از روي رغبت وبدون وجود فشارهاي اقتصادي ومبارزات طبقاتي در دسترس زن قرار داده و جز رعايت حق وعدالت ازلي هيچگونه داعي و منظوري دراين كار نداشته است. اين يك نكته و اما مطلب ديگر اينكه ماترياليستها و غربيها عموماً اساساً شخصيت و حيثيت بشررا وبسته به شؤن اقتصادي مي دانند وصريحاً اعتراف مي كنند كه تا زمانيكه زن حق مالكيت ياتصرف درملك نداشته .حيثيت و شخصيتي هم ندارندو تنها از زمانيكه استقلال اقتصادي خودرا بدست آورده و داراي ملك مستقلي شده و توانسته است با استفاده از آ ن معاش خودرا تامين كند ، بعنوان يك شخصيت بشري پذيرفته و شناخته شده است . درحاليكه ما شخصيت و آبروي بشري را درچنين افق تنگ و محدود نمي دانيم و نمي توانيم بپذيريم كه بشر و زندگاني بشري منحصراً يك عارضه وباز يچه اقتصادي باشد و درعين حال منكر آن هم نيستم كه استقلال اقتصادي در تاسيس افكار و تربيت وعواطف و حس اعتماد به نفس اثري مهم نداسته باشد .

بنابرين ياد آورمي شويم كه يكي از مهمترين مفاخر اسلام آن است كه درچهارده قرن پيش استقلال اقتصادي زن را تامين كرد .از طرف ديگر اسلام شخصيت زن رانه تنها درمورد مالكيت محقق و پابرجا ساخته ، بلكه درحساسترين و مهمترين مسائل مربوط بزندگي او نيز« كه مسله ازدواج باشد » شخصيت زن را تثبيت و تاييدكرده و راي ونظر اورا درازدواج شرط دانسته و اجازه نداد ه است كه اورا بدون اجازه اش به قيد نكاح مردي درآورند . درحاليكه درنظام ها واجتماعات غير اسلامي براي آنكه زني از ازدواج باشخص نامطلوب خود سرباززند ، به مشكلات بسياري مواجه خواهند شد ، زيرا زن نمي توانست همسري را كه اوليا او برگزيده اند رد كنند . ولي اسلام اين حق را دراختيار او قرار داده است بعضي از اين هواداران افراطي تساوي حقوق زن جواز طلاق و اختيارآن برمرد را بر اسلام عيب ميگيرند .

درجواب آنها بايد گفت كه : اول اينكه اسلام طلاق راباقتضاي ضرورت مجاز شمرده اما پيامبر اكرم «ص» دراين باب ميفرمايد : بغوضترين چيزهاي حلال درنظر خداوند طلاق است) فقها بزرگواراسلام دراين باره ميگويند : كه اگر زن و مرد سازگار باشند طلاق ممنوع است ولي بعضي ها اين ممنوعيت را به كراهت تعبيرميكنند و بعضي ديگر آنرا تاحد حرمت پيش ميبرند . مذهب حنفي طلاق بي سبب وبي مورد را حرام ميشمارد و ميگويند چون مايه ضرراست حرام است . زيرا قاعده «لاضرر » شامل آن ميشود . درروايتها هست كه زيد بن حارثه با آنكه از زن خود زينب دختر جحش ازار ميديداما حضرت رسول اكرم «ص» نمي خواست او زنش را طلاق بدهد و بار ها بد و ميفرمود : زن خودرا نگهدار و از خدا بترس) فقها اسلام در باره عللي كه مجوز طلاق ميشود اختلاف راي دارند بگفته ابن عابد بن اصل درطلاق منع يعني حرمت است ودر موقع حاجت يعني مبانيت اخلاقي و وجود اختلاف وكدورت مباح ميشود و جز اين موقع شرعاً ممنوع است . چنانچه خداوند «ج» ميفرمايد :

(فان اطعنكم فلاتبغو اعليهن سبيلا) نساء ٣١ ترجمه يعني : اگر ازشما اطاعت ميكنند راهي براي (طلاق دادن) آنها مجوئيد : اما قانون گزاران اروپا در حاليكه قانون طلاق را بر اسلام عيب ميگرفتند باقتضاي ضرورت و حاجت ناچار شدند آنرا برسميت بشناسند تاجاي كه يكي ازقانون گزاران اروپاي دراين باب ميگويد كه طلاق شر است ولي شري كه وجود آن براي مصالح اجتماع لازم و ضرورت است زيرا طلاق تنها طريقه رفع شريست كه ممكن است از آن سخت ترو بدتر باشد . ممنوع داشتن طلاق مايه ضد ميشود بعلاوه قانوني بودن طلاق خطري براي بقاي خانواده ندارد زيرا چيزي كه زندگاني زنا شوئي را بفساد ميكشاند و رشته آن را پاره ميكند طلاق نيست بلكه سؤتفاهم و اختلاف زن وشوهر است ،

پس تنها ايرادي كه باقي ميماند اين است كه اسلام اختيار طلاق رابدست مردداده در جواب بايد گفت : كه اسلام بدين جهت طلاق را بدست مرد داده كه مسوليت خانواده و تنظيم معاش و تربيت اولاد بعهده مردان است و اگربخواهيم فسخ زنا شوئي را دراختيار زن بگذاريم اساس خانواده رادر معرض خطر قرار داده ايم .

چون ممكن است طلاق مايه خسارت

زن شود اسلام براي جبران اين خسارت مقرراتي وضع كرده و براي مرد قيودي نهاد ه كه بي سبب در صدد طلاق برنيايد . مرد مكلف است كه مهر زن را بپردازد و حق ندارد در موقع طلاق چيزي از آن را پس بگيرد اين خسارت مالي و مخارجي كه براي تجدي زناشوئي بعهده مرد قرار ميگيرد شايد كه اورا از فكر طلاق ، جزدر موقع اضطرار ، منصرف كند . خداوند دراين باب ميفرمايد :

ترجمه : اگر خواستيد زني را به جاي زني ديگر بگيريد وبزن اول مقداري گزاف مال داده ايد چيزي از او پس نگيريد آيا آنرا ميگيريد كه بهتان و گناهي بزرگ است : سوره نسا ء آيه ۲۰ و نيز اسلام حكم مي كند كه وقت ميان او و زنش اختلافي پيش آمد يكي از كسان زن ويكي از كسان مرد را به حكميت بر گزينند شايد اختلاف از ميان بر خيزد چنانچه قرانكريم ميفرمايد : و ان خفتم شقان بينهما فابعثوا حكماً من اهله و حكماً من اهلها ان يريدا اصلاحاً يوفق الله بينهما : سوره نسا ۳۵

يعني : اگرازاختلاف زن و شوهر بيم داريد حكمي از كسان مرد وحكمي از كسان زن انتخاب كنيد اگر بخواهند اصلاح كنند خدا ميانشان موافقت پديد ميآورد : بعلاوه زن ميتواند كه به هنگام عقد حق طلاق را براي خود شرط كند . يكي از بزرگترين مزايا و افتخارات اسلام اين است كه - درروز گاري كه جهل و تاريكي سراسر جهان را فراگرفت بود . آموختن و فراگرفتن علم را در رديف ضروريات حيات بشر منظور كرد وكليه افراد و طوائف را بدون استثنا از نعمت دانش بر خوردار ساخت بلكه تعليم و تعلم را واجب شمرد و آنرا ركني از اركان ايمان قرارداد و همچنين از مفاخر جاويدان اين است كه زن را نيز در استفاده از اين حق با مرد برابر قرار داده و آموختن دانش را فرض ذمه او ساخت .

البته جاي ترديد نيست كه اين تساوي كه اسلام از نظر كسب دانش ميا ن زن و مرد بر قرار كرده مهمترين وسيله براي تاسيس شخصيت زن واحراز موجود يت و استقلال او است . زيرا زن از اين رهگذرمي تواند سطح زندگي خودرا بالابرد مهمتراز همه اين است كه اسلام اين حق بزرگ را درچهار ده قرن قبل بدون وجود هيچگونه فشار و ضرورتي به جامعه زن بخشيده است در صورتي كه اروپاي متمدن تا چندي پيش اورا از اين حق محروم داشته بود و سر انجام نيز بحكم ضرورت و دراثرفشار شديد عوامل اقتصادي آنرا پذيرفت .اسلام تا اين درجه درتكريم وتجليل زن كوشيده است و با توجه باين حقيقت بزرگ هيچكس بهرپايه از وقامت و عنادهم كه باشد نخواهد توانست مدعي شود كه اسلام زن راموجودي تبعي و طفيلي قرار داده يا از قدر و منزلتش كاسته است ، زيرا اگر چنين ادعاي درست بود ، مسلماً اسلام تا اين حد در تعليم زن نمي كوشيد و اورا درمقام احقاق حق خود به چنين سلاحي بران وقوي مسلح و مجهز نمي ساخت ولي اسلام بعد از همه اين مراتب ، بعد از تقرير مساوات كامل در انسانيت و مساوات در جميع حقوق مربوط به شخصيت : ميا ن زن و مرد يك سلسله تفاوت ها وفرق هاي قائل شده است . وهمين تفاوت و فرق ، شيون و غو غاي دشمنان اسلام و مسلمين اين به اصطلاح مصلحين حقوق زن را بلند كرد ه وبعضي از زنان ونويسندگان و جوانان رادرجوامع اسلامي با خود همصد ا ساخته اند . درصورتي كه خداوند متعال دانا است كه اقدام و دعوت اين مصلحين چه مقدا ر به منظور اصلاح و چه مقدارش براي آنست كه زن دراجتماعات و كوچه وبازارها آسان و بي درد سر در دسترس شهوتراني ايشان قرار گيرد : خوانندگان گرامي انشا الله كه در مقاله اي بعدي كه ارائه همين بحث ميباشد پيرامون تفاوت و فرق كه اسلام ميان زن و مرد قائل شده و شبهات آن بحث مفصلي خواهيم داشت . ادامه دارد

ضرورت هميشگي ...

بوده درتارك تاريخ ادبيات پشتوودري درخشش قابل وصفي دارند .

چنانچه زمانيكه «غبار» كتاب (افغانستان در مسيرتاريخ) را مينوسيد ، بجاي اينكه تاريخ واقعي و پرافتخار افغانستان اسلامي را ثبت و تدوين نمايد ، بخاطر خوش خدمتي به باداران استعمارگرخويش دين و مذهب را به باد مسخره گرفته علما ديني را مرتجع مي خواند و بالاخره حبيب الله (بچه سقاء) را كه عليه مزدوران روسي وانگليس قدعلم نموده بود ، دزد قلمدادكرده و بالمقابل امان الله شاه را كه از مزدوران گوش به فرما ن روس بوده به ضد اسلام عمل مي نمود ، قهرما ن و رهبر انقلاب و غازي معرفي نموده است .

امروزه روز هم روسهاي متجاوز

علاوه از اینکه در ساحه نظامي از توپ و تانك و بمب وآتش هرچه دارند بوسیله ایادي مزدورشان بر فرق ملت مسلمان و مجاهد ما مي ریزند و میگوبند ، در زمینه هاي تبلیغاتي و فرهنگي با امریکائها و مزدوران شان درمنطقه همدست و همنوا شده درجهت جلوگیري از اقامه حکومت اسلامي توسط مجاهدین درافغانستان ، و در راه بدنام ساختن چهره هاي اصیل جهاد و تنظیم هاي موثر جهادي تپ و تلاشي و سعیي را براه انداخته اند ،و طبعیي است که سایر حلقه هاي حافظ منافع روس و امریکا درمستوري بین المللي نیز از جمله سازمان ملل بنابر خصلت استعمار پرستیي که دارد ، با ارائه طرح هاي فرمایشي در راه به اصطلاح حل قضیه افغانستان ، با عنوان نمودن تشکیل حکومت وسیع البنیاد و تشکیل جرگه هاي بین الافغاني دشمنان اسلام و مخالفین جهاد افغانستان را یاري مي رسانند .

لهذا درچنین شرایطي بر تمامي امت مسلمه و خاصتاً ملت مجاهد افغان واجب است تا درسنگر دفاع از کیان اسلام و درجهت خنثي ساختن فعالیت هاي تباه کن و ویرانگر استعماري درگوشه گوشه جهان ، خصوصاً درسرزمین خون غنوده افغانستان (این خاستگاه انقلاب وجهاد اسلامي در عصر حاضر) استوار تر از گذشته بپا با یستند و درپهلوي حماسه ها ، فعالیت ها و فداکاري هاي کفربراند از نظامي از فعالیت ها وتلاش هاي خستگي ناپذیر و و سیع فرهنکي و تبلیغاتي نیز غافل نمانند .

مصاحبۀ ادبی بااستاد دلجو ...

طبیعت پیشگام باشد ، درك والائیکه یك شاعرمسلمان ازنظم وقانونمندي ، ازافق ، ازمهتاب ازخورشید ازآب ازهمه پدیده هادارد تابه یك شاعرویك هنرمند مادي فرقش اززمین تا اسمان باید باشد مسلمان معتقد است که کائنات راخدا جل جلاله آفریده تمام این پدیده هارا خدا جل جلاله آفریده همه پدیده را بیهوده و هدر نیافریده وهمه اینهارا براي یك هدف آفریده وبراي هرکدام رسالتي تعیین شده وهرکدام باداشتن نیروي دروني درحال حرکت بسوي کمال درحرکتند وکمال شان این است که به کمال خلقت شان باید برسند . این جهان مجموعه ایست ازآیات الهي این جهان بیني رامکن یك شاعرمادي نداشته باشد ، یك هنرمند ویك ادیب به اصطلاح منکر ازاسلام طبیعتاً ندارد این یك واقعیت است ، یك شاعر متعهد معتقد است که ازتمام اعمال وافعال وهرچیزش حساب گرفته مي شود واوباید باتمام کردارش که انجام میدهد درطول زندگي جوابگو باید باشدچون معتقد به معاد وبازگشت به سوي خداست ، معتقد به توحید است معتقد به توحید اجتماعیست یعني درجامعه قسط بایدپیاده شود، اثارستمگري باید ازبین برود وباستمگرهاباید درآویخت ومبارزه کرد هیچوقت اونمیتواند آرام بنشیند . جهاد فکري وهنري وظیفه ورسالتش است حتمي باید انجامش بدهد . یعني مااگربتوانیم شعراي ماهنرمندان ما نویسنده هاي مابر این مبنا عمل کرده باشند وعمل بکند طوریکه شعراي متقدم کردند وآثار فنا ناپذیر بوجود آوردند ودرراه امحاي شرك وکفرو زوروبي عدالتي وستم ، گام برداشتند ودرراه ایجاد فضاي انساني وعدالت وخیر وتقوي وسرشار ازمکارم اخلاقي وانساني زحمات زیادي را متحمل شدند یقینا فرهنگ مافرهنگ پربار عمیق وگسترده است ، طوریکه مابايد بفکر آینده باشیم بفکر نوآوري باشیم یعني یقیناً گذشته مابعنوان یك مایه وسرمایه عظیمي باید مورد ارزیابي ومطالعه وبهره برداري واستفاده اصولي وآموختن ازتجربه قراربگیرد طبیعتاً قطعاً مانمیتوانیم این گذشته بااین عظمت وبزرگي را نادیده گرفت .

ملته جمعیت دي دخاطر ولي معدوم دي
خبریي چي په تادپریشانوولي هجوم دي ؟
نوواوره هغه داچي دي مرکز له سره نشته
که چیرته په نړۍ کي وي موجود نووایه کوم دي
دامزکه ستادلوبوده غونډسکه کـــه پوهیږي
تسخیر دکائنات خو مقدر دتـــاپه نوم دي

حقوق امیران دربیت المال

سیدابوالاعلی مودودی

مترجم : وحدتیار

بیت المال اصطلاحیست که برای افاده و تعبیرسرمایه و دارائی اجتماعی مشترك و ملی امت مسلمه بکار برده می شود . این اداره اگر از یکطرف منبع نیروی اخلاقی وروحی مسلمانان میباشد ، از طرف دیگر پشتوانه مادی و نظامی آنها نیز محسوب می گردد. بشرطیکه حدودو قیودیکه دررابطه به آن اسلام عزیز وضع نموده است ، کاملاً رعایت شود . شمه یی ازین شرایط و حدود را متیوان در ارشادات گرانبهای سید نا فاروق رضی الله عنه مطالعه کرد جاییکه میفرماید:

« من راجع به بیت المال مسلمانان فقط این سه مطلب را صحیح و درست میدانم و بس .

۱- از راه های جایز و شرعی جمع آوری گردد .

۲- به راه های درست و مشروع صرف گردد .

۳- از جمع آوری و صرف بصورت غیر مشروع محفوظ باشد .

من آنرا مثل مال یتیم تصور می نمایم اگر به آن نیاز ندارم بحیث خلیفه مسلمانان از آن چیزی نمی گیرم ، اگرنیاز مندم مطابق مصروف از آن می گیرم .تاریخ شاهدست که درگذشته ها اموالیکه به عنوان مالیات جمع آوری می شد و درخزانه دولتی قرار می گرفت درحقیقت ملکیت و دارائی شخصی اربابان قدرت بشمار میرفت . هر طوریکه دلشان می خواست آنرا حیف و میل می کردند هیچ نوع مسولیتی قبال آن نداشتند وحتی با استفاده از آن اربابا ن قدرت و حکمرانان گاه گا هی چنان ظلم و جبربالای مردم روا میداشتند که از تحمل آن مردم عاجز و ناتوان میشدند .

از احسانا ت پیامبر گرامی قدر اسلام است که این خزانه دولتی که زمانی اسباب حیف و میل حکمرانان قلمداد می شد به بیت المال تبدیل گردید و برای جمع آوری و حصول آن طرق عادلانه وضع شد .

اقدام انقلابییکه آنحضرت صل الله علیه و سلم درین زمینه نمود ، این بودکه آنرا ملکیت پادشاه حقیقی کائینات و مال مردم قرار داد و حکمرانان را هم امین و محافظ آن .

امروز دردنیا ی مترقی نظام و سیستمی که دررابطه با معاملات مالی و جمع و خرج آن و جود دارد و غرض جلو گیری استفاده های نا جایز و غیر قانونی از آن سیستم آدت (احتساب) وضع شده است ، اگر بدقت دیده شود این همه و همه از یمن و برکات همین تعلیمات و ارشادات پیامبر اسلام است .

درسطور آینده واضح خواهد شدکه پیغمبر علیه السلام و خلفای راشدین چطور این سرمایه مشترك مسلمانان را حفاظت و پاسداری نمودند و چگونه حقوق مستحقین را بر مفاد اقارب و خویشاوندان خودترجیح دادند و درین رابطه چنان الگو واسوه یی از ایثار ، قربانی ، امانت ، دیانت ، پاکی و استغناثابت شدندکه تا پایان جهان چون چراغ تابان جلو انسانیست می درخشد.

پیغمبر علیه السلام با حضرت فاطمه رضی الله عنها دخترش نهایت محبت داشت چنانچه در روایات وارد شده است .

ما گوشه ازین محبت بی پناه را درروایت حضرت ثوبان رضی الله عنه مطالعه کرده می توانیم .

وی می فرماید که هرزمانی پیامبر اسلام عزم سفر می کردند از همه آخر با حضرت فاطمه رضی الله عنها وداع می نمودند و هنگامیکه از سفر باز می گشتند نخست از همه با فاطمه ملاقات می کردند . حضرت عایشه صدیقه «رضی» الله عنها راجع به محبت پیامبر « ص» با فاطمه می فرماید که زمانی فاطمه نزد پیامبر علیه السلام غرضی ملاقات می آمد ، پیامبر ص به رسم محبت جلو او ایستاده شده از فرط محبت و شفقت جبین اورا می بوسیدندو از جای خود دورشد ه آنرا به حضرت خالی می نمودند .

به همین ترتیب زمانیکه پیامبر علیه السلام غرض ملاقات به خانه فاطمه می رفت وی از فرط محبت و احترام از جای خود بر می خاست و سر مبارك پیامبر ص پدر عزیزش را بوسه میداد و جای خودرا برای آنحصرت « ص » خالی می نمود .محبت پدر و دختر بر بنای فطرت بود ، محبت پیامبر « ص »با دختر ش فاطمه بهترین نمونه و الگو ی محبت و الفت میان انسانیت محسوب

می شود . در حالیکه پدر رسول خداست وریاست مملکت را بعهده دارد ، دروازه های فتح و کامیابی یکی پی دیگری جلو او باز می شود و

انبار ي از اموال غنيمت درمسجد (مركز حكمروائي) جمع گرديده پيامبر عليه السلام با چنان فياضي و سخا آنرا ميان مستحقين تقسيم مي نمايند كه ديگر تا پايان جهان نمي توان مثالي براي آن يافت ولي براي اينكه بدانيم نور چشم و لخت جگر پيامبر « ص »حضرت فاطمه از آن چه مقدار بهره ور مي گردد اين واقعه را تذكر مي نماييم .

يكمرتبه درجمله اموال غنيمت غلام و كنيز زياد ي نيز نصيب مسلمانان شده بود ، حضرت علي رضي الله عنه به فاطمه گفت :

فاطمه دست هايت از فرط آرد كردن توسط گراد پر آبله شده و چهره ات از پف كردن آتش دگر گون گرديده ، امروز خداوند غلامان و كنيزان زيادي نصيب پيامبر عليه السلام نموده است به خدمت پدر حاضر شو و از او يك كنيز براي خدمت طلب كن . سيده فاطمه رضي الله عنها به خدمت پدر حاضر شد ولي از اينكه پيامبر عليه السلام درمجمع از مردم قرار داشت وي از فرط شرم وحيا چيزي اظهار نكرد و بعد از چند لحظه درنگ باز گشت . روز ديگر پيامبر « ص » خود به خانه فاطمه تشريف آورده پر سيدندكه ديروز روي چه غرض آمده بودي . حضرت فاطمه باز هم از شرم وحيا نتوانست مطلب خود را اظهارنمايد ، چنانچه حضرت علي رضي الله عنه جلو آمده عرض كردكه دست هاي او از كار زياد پر آبله شده ، اثر ريسمان ومشك آب درو جودش ديده ميشود، لباس هايش از بسي كار كثيف گرديده لذااورا خدمت شما ارسال داشتم تايك كنيز برايش بدهيدكه دركار خانه با او كمك كند و به اين ترتيب از تكليف او قدري كاسته شود . وي غرض همين مطالبه نزد شما آمده بود .پيامبر عليه السلام گفتار حضرت علي را شنيده ، لخت جگر خود فاطمه را طرف خطاب قرار داده چنان ارشاد تاريخي از زبان مبارك بيرون كردندكه تا قيام قيامت تمام حكمرانان و اربا بان قدرت را مشعل فروزان ثابت گرديده ، آنكه با اختيار نمودن آن حكمروايان قدرت مثال هاي ازين از عدل و انصاف قايم كرده مي توانند .

پيامبر ص به فاطمه گفت :

فاطمه يتيمان شهداي بدر نسبت به تو مستحقتراند .طي يك روايت ديگر آنحضرت « ص» فرمودند:

من نمي توانم به تو ازين كنيزان بدهم ، زيرا هنوزبراي اصحاب صفه و سايل خورد ونوش تهيه نكرده ام چطور ميتوانم آنانرا فراموش كنم درحاليكه ايشان همه هستي ودارايي خود راترك گفته راه فقر و فاقه را پيش گرفتند .

بعد از رحلت پيامبر اسلام ، مسلمانان حضرت ابوبكر صديق رضي الله عنه رابحيث خليفه انتخاب نمودندو مسووليت و صلاحيت رهبري حكومت را بوي سپردند . حضرت ابوبكر ازابتدا شغل تجارت پارچه جات را داشت و تاجري موفقي بودكه درداخل وهمه خارج به تجارت مي پرداخت ، به سوريه يمن وغيره شهرها غرض تجارت سفرمي كرد . از همين طريق معاش خودرا بدست مي آورد و در راه غلبه و سربلند ي اسلام نيز بيحد خرج مي كرد . درابتداي هجرت به مدينه گرچه اندكي وضع اقتصادي او خرابترشده بود ولي درانداك زمان دوباره رونق گرفت . و او صاحب ثروت هنگفت شد .

حضرت ابوبكر رضي الله عنه بروز دوم خلافتش حسب معمول پارچه هاي مختلف تجارتي رابرداشته بطرف بازار براه افتاد ،درعرض راه حضرت عمرفاروق رضي الله عنه جلوش نمودارشده پرسيد بكدام صوب قصد داريد ؟

آنحضرت گفت مي خواهم اين پارچه ها رابراي فروش به بازار عرضه كنم .

حضرت فاروق عرض كرد كه اكنون شمااز امور مسلمين وارسي مي كنيد يابه تجارت مي پردازيد ؟ مطلب اينكه اين هردورا نمي توان جمع كرد .حضرت ابوبكر جواب داد اگر تجارت نكنم ضروريات خويش رااز كجامرفوع سازم . نفقه و وارسي ازعيال نيز با لايم فرض است براي آن بايد سعي و تلاش ورزم تا چيزي بدست آرم اگر من درپوره كردن حقوق خانواده تقصير نمايم پس نفس من دربر آورده ساختن حقوق ساير مردم نيز ، به سهل انگاري و غفلت عادي خواهد شد . خلاصه اين موضوع ميان اصحاب حل و عقدموضوع گرم جروبحث گرديد .

حضرت ابوبكر حاضر نبود از بيت المال مسلمانان چيزي بستاند درحاليكه صحابه اصرار مي ورزيدند كه وارسي امور مسلمين بحدي خطير است كه خليفه با و جود آن نمي تواند غرض كسب معاش خود ، تپ و تلاش شخصي نمايد . چنانچه حضرت عمر «رض » به نمايندگي از صحابه عرض كرد كه اكنون امور مسلمين بار دوش ات شده و ديگر ممكن نيست كه به تجارت و كار شخصي اقدام نمايي .

بالاخره به اثر اصرار و پافشاري بيحد صحابه حضرت ابوبكر رضي الله عنه آماده شد چيزي از بيت المال به شكل وظيفه بستاند ولي بعد از آمادگي مجمع صحابه را طرف خطاب قرار داده فرمود :

قوم من میدانندکه تجارت و کارشخصي من احتیاجات و ضروریات اهل و عیالم را پوره مي کرد لاکن چونکه امور مسلمین بار دوشم گردیده و من د رآن مصروف ام بنا براصرار مردم آل ابوبکر از بیت المال بقد ر ضرورت خویش مي گیرند و خدمت آنها را انجام میدهند . ارباب حل و عقد مسلمانان وظیفه و معاش خلیفه را مقداري مقرر نمودندکه از آن ضروریات و احتیاجات زندگي یك مهاجر بدرجه اوسط مرفوع گردد .

مطابق تحقیق مولانا محمد حبیب الرحمان خان شرواني این رقم به دو ونیم هزار درهم سالانه بالغ مي گریدید . زیرا زمانیکه ابوبکر رضي الله عنه وفات نمود ، بعد ازحساب معلوم شد که طي خلافتش که مدت دوسال و سه ماه و یازده روزبود وي از بیت المال مسلمین مبلغ شش هزار درهم ستوده بود .

حضرت ابوبکر در آخرین ایام زندگي اش خزانه دار بیت المال را خواسته پرسیدکه من تا حال از بیت المال چه مقدار پول اخذ کرده ام ، خزانه دار عرض نمود که کل مقداربه شش هزار درهم بالغ مي گردد . حضرت ابوبکر به پسرش عبدالرحمان وصیت کردکه فلان زمین مرا بفروش رسانیده از آن مبلغي راکه من از بیت المال گرفته ام ادا نماید . بعد از آن پرسیدکه با خلیفه شدنم چه مقدار در دارائي من اضافه شده است . چنانچه معلوم شد که یك غلام حبشي که خدمت خانه را مي کند و شمشیر هاي مسلمانان را صیقل مي کند و یك اشترکه آب حمل مي کند و یك قطیفه زیاد شده ، درباره آن وصیت کردکه بعد از وفات من این اشیاء به خلیفه وقت تحویل داده شود .

زمانیکه بعداز وفات حضرت ابوبکر مبلغ مدد معاش و اشیاي دیگر به حضرت عمر فاروق تحویل داده شد وي بي اختیار گریه کرد و اشك از چشمانش سرازیر شده فرمود :

اي ابوبکر ! توکار را براي جانشینان خویش دشوار نمودي . بعد از حضرت ابوبکرعمرفاروق «رضي » بحیث خلیفه مسلمانان مقرر گردید. وي چنان اسو و الگو ي از عدل ، انصاف ، مساوات و برابري و حفاظت و پا سداري از بیت المال ثابت گردیدکه تاریخ از پیش کردن مثال آن قاصر است . حضرت عمر «رضي » نیز قبل از خلافت شغل تجارت داشت . لاکن بعداز بعهده گرفتن خلافت دیگر برایش مشکل بود که در پهلوي آن براي کسب معاش خود نیزسعي و تلاش نماید . چنانچه از صحابه پرسید که از اینکه تمام اوقاتم صرف وارسي امورمسلمین مي شود ، پس برایم جه مقدار اجازه میدهید که از بیت المال غرض مرفوع ساختن حوایج زندگي خویش حصول کنم :

صحابه آراي مختلف ابراز داشتند ، آخر کار راي حضرت علي «رضي » عملي شد . او گفت پاین ترین درجه خوراك و پوشاك خویش را میتوانید از بیت المال بدست آرید . به هین علت سطح زندگي حضرت عمر «رضي »خیلي پاین و از تکلفات عاري بود .لباس هایش اکثراً پیوند داشت ، روي زمین استراحت مي کرد ، ماه ها مي گذشت ولي نان او به روغن تر نمي شد . این طرز زندگي بنابر رهبانیت و ترك دنیا نبود بلکه حقیقتاً از بیت المال به همان پیمانه برایش میسر مي شد که به این سطح زندگي کند .

اینکه حضرت عمر« رضي » بکدام پیمانه درباب حفاظت بیت المال مسلمین سخت و شدید بودو چگونه از آن پاسداري و حفاظت مي کرد . میتوان بو ضوح از مثال هاي آتي درك کرد: یکمرتبه چیزي از غنایم نصیب مسلمانان شد. ام المؤمنین حضرت حفصه رضي الله عنها که دختر حضرت عمرفاروق بود ، نزد او امده مطالبه کرد برایم حقم رابدهید زیرا من از « ذوي القربي » هستم . حضرت عمر گفتار دخترش را شنیده اظهار نمود :

جا ن پدر حق تو درمال شخصي من است و این مال غنیمت است تو خوابتي مرا به خطا بکشاني . حضرت ام المؤمنین این حرف ها راشنیده باز گشت . روزي حضرت عمر« رضي» مریض شده ، داکتر برایش عسل تجویزنمود . عسل دربیت المال موجود بود ولي وي نمي توانست بدون اجازه مسلمانان از آن استفاده کند ، حضرت عمر به مسجد رفته از مسلمانان اجازه خواست که چیزي از عسل بیت المال بگیرد . وي به این ترتیب اختیارات و صلاحیت خلیفه و حکمرانان را درخزانه دولتي و سرمایه ملي تعین نمود .

حضرت عمر« رضي»بعداز فتح شام رو ابط خوبي با قیصرروم داشت و خطوط نیز میان شان تبادله مي گردید. یك مرتبه ذوجه حضرت عمر ام گلثوم «رضي» به حرم قیصر روم چند بوتل عطر بطور تحفه فرستاد . وي دربدل آن بوتل ها مذکور را از جواهرات پر نموده ارسال داشت .حضرت عمر ازین واقعه اطلاع یافت زوجه خودرا مخاطب قرار داده گفت :گرچه عطر ملکیت تو بود ولي حامل آن شخصي دولتي و سرکاري بود و مصارف او از بیت المال صورت گرفت . این را گفته تمام جواهرات را به بیت المال تحویل داد و براي زوجه اش یك دینار معاوضه پرداخت .

یك مرتبه حضرت عمر« رضي »

دربازار مشاهده کرد که یك اشترفر به بفروش رسید ، بعد تر معلوم شدکه این اشتر ملکیت پسرش عبدالله می باشد که بفروش رسانیده بود . از وی پرسید که این چه اشتری است . او گفت این اشتر را خریده بودم و درچراگاه دولتی رها کرده بودم اکنون که خوب فربه شده بود آنرا بفروش رسانیدم . حضرت عمر «رضی» فرمودکه چون این اشتر درچراگاه دولتی فربه شده است پس باید همان مبلغی را تو بستانی که معادل قیمت خریدش است و متباقی را به بیت المال تحویل داد .ابوموسی اشعری «رضی» در اوایل خلافت حضرت عمر خزانه دار بیت المال بود . روزی وی گرد و نواح عمارت بیت المال راجاروب می کرد درین اثنا یك درهم یافت ، آنرا به پسر حضرت عمر داد که اتفاقاً درکنارش ایستاده بود .

حضرت عمر دردست پسر درهم را دیده پرسید این را از کجا بدست اوردی ؟ او گفت ابوموسی اشعری برایم داد .حضرت عمر ابوموسی اشعری را نزد خود خواسته گفت :

آیا درتمام مخلوق جز پسر عمر کسی را دشمن نیافتی که درهم رابدست او دادی ؟ آیا تومی خواهی که درروز قیامت تمام مستحقین امت محمد « ص » گریبان گیرعمر شوند ؟ چنانچه درهم را از دست پسرش گرفته به بیت المال تحویل داد .

حضرت عثمان رضی الله عنه مرد صاحب ثروت هنگفت بود . درپهلوی آن دربذل مال سخاوت وکرم زیاد داشت . ازمال و دارایی خویش برای اقارب و خویشاوندان خود بحد زیاد خرج می کرد . زمانیکه به خلافت رسید ، نیازبه بیت المال نداشت ، زیرا ثروت و داائی او تمام احتیاجات و ضروریات اش رامرفوع می ساخت و دیگر نیازی به بیت المال باقی نمی

ماند چنانچه از جمله بزرگان ، وی یگانه شخصی است که حتی حقوق واجبی خود را نیز از بیت المال مسلمین حصول نکرده است . چنانچه زمانیکه شورشیان و اغتشاشیون در اواخر خلافت او برو ی اعتراض کردند و برا و تهمت بستند که از بیت المال مسلمین به اقارب و خویشاوندان خود تقسیم می کند . حضرت عثمان رضی الله عنه آنها را مخاطب قرار داده تمام الزامات و اتهامات شانرارد کرد و اصل حقیقت را بر ملا ساخت . ما خلاصه انرا بحواله تاریخ طبری ذکر می کنیم :

مردم بر من اعتراض می نمایندکه با اقارب و خویشاوندان خود محبت می ورزم وبه آنها مال میدهم . لاکن حقیقت اینست که محبت من با ایشان مرا به ظلم و انداشته است ، بلکه من حقوق واجبی آنها را ادا می کنم من از مال شخصی خود به ایشان عطا می کنم . من مال مسلمین رانه بخود حلال و جایز تصور می کنم ونه برای دیگران. من درزمان پیامبر « ص » و درعهد ابوبکروعمر هم از مال خود بحد زیاد بالای اقارب و خویشاوندان خود خرج می کردم . درحالیکه درآن زمان جوان بودم و به مال حرص داشتم و اکنون که عمر م به آخر رسیده و تمام مال و دارایی خودرابه اهل و عیال خود تحویل داده .

چطور ممکن است دربیت المال مسلمین خیانت نمایم قسم بخدا من بالای هیچ خطه خراج بیشتر عاید نکرده ام که چنین تهمت برمن بسته شود . آنچه بنام اموال مسلمین حاصل گردیده درراه فلاح و بهبو د آنها صرف نمودم . نزد من خمس می آید آنرا نیز برای خود جایز نمی دانم . آنرا مسلمانان درجاییکه مناسب میدانند صرف می کنند در مال خدا به اندازه یك پیسه

هم تصرف نمی نمایم حتی خوراك من نیز از مال شخصی من تهیه می گردد .

حضرت عبدالله بن عباس «رضی» روایت می کند که روز جمعه به مسجد آمدم دیدم حضرت علی «رضی » بالای منبر نشته خطبه میدهد ، لباس های پیوند خورده به تن دارد و شمشیر یکه درگردن آویخته ، رسن آن از رشته های پوست درخت خرما ساخته شده است . طی خطبه فرمودند :

« من بحدی لباس هایم را غرض پیوند کردن به خا دمه فرستادم که بالاخره خود شر میدم . علی را با زینت دنیا چه کار است . من چگونه درین لذت و تعمت دنیا خرسند شوم که چندی بعد فنا و نابود می شود . چطور ممکن است من سیربخوابم درحالیکه درسرزمین حجاز انسانها گرسنه اند .

و من چطور راضی شوم که مردم مرا امیر المومنین عنوان کنند در حالیکه درمشکلات شان شریك نباشم . و درگرسنگی و تکلیف با ایشان موافقت نه نمایم . »

سامعین این کلمات را شنیده زارزار به گریه شدند ، حضرت ابن عباس فرمودکه چه مانع داردکه امیر المومنین لباس های جدید بپوشند ؟ حضرت علی «رضی» در جواب اظهار داشت که : «بدون شك خداوند بر حکمرانان واربا بان قدرت لازم نموده است که سطح زندگی خویش را ، خوراك و پوشاك خود رامطابق معیار غریبترین افراد جامعه عیار سازند ، تا دو لتمندان و ثروت مندان نیز از آنها پیروی نموده سطح زندگی خودرا پاین نگاه دارند و به این ترتیب مردم غریب و نادار از فقر و فاقه وحسرت و تنگی غمگین نشوند

بقیه درصفحه (۱۰۱)

استاد تمیم

جستجووتشخيص منافق

درروشنايي قرآن وحديث

گاه به گاهیکه سخن برسرتذکار وتوصيف نيکان وبدان درمجمعي بوده است ، بلامنازعه آن یکیرا ستوده تر وگزیده تر شماریده ، صحهٔ نيکخويي بر روي نامش گذاریده اند که همگان از اوراضي وخوشنود بوده باشند .

استدلال جامعهٔ مادرایتموردچنین است که :

" ها ،والله ! ... چقدر آدم خوبیست .باصوفي ،صوفيست وباقمارباز،قمارباز . باخراباتي درخرابات است وباعارف درخانقاه . خلاصه اینکه بانیك ،نیك است وبابد، بد"

گاهي هم اگردرچنین مجالس راه گشوده ام ، از فرط ستایشي که نسبت به اینگونه افراد بعمل آمده است ، حسدبرده وغبط خورده ام که : چرا چنین سعادتي نصیب من نمیشود ! ایا قریحه واستعداد تسخیر قلوب مردمان درمن موجودنیست ! چراچنین خمول وگنام بمانم وبه خوبیها شهرهٔ آفاق نگردم!

ازینگونه اندیشه هاي حسرت آفرین دردل ودماغم انبارمیگردید وخودرادرتخیلات آن مغروق میدیدم . باري ، باگذشت زمان ، اندیشه ام اندك - اندك عوض شدن گرفت درمورد همچو آدمها ییکه همگان از آنان راضي وخوشنودند ،مظنون گردیدم . باخود اندیشیدم : نباید چشم بسته گرو یدهٔ ایشان شد . همین یك نکته ي "بانیك ،نیك بودن وبابد ،بد" درشناسايي کیفیت احوال آنان کافیست .

اینها همچون آب ، سیال وبي رنگ اند وتابع چگونگي ظروف ومکان . وقتي بااشخاص مؤمن وپرهیز گارباشند ، بیشتراز سایرین ، از توبه وتقوي دم میزنند. و زماني درمجلس رندان قرارگیرند ،لعب وياوه گوییها ي شان ، حد ود رازیرپا میگذارد.

اینان نه جهتي دارند ونه هدفي .نه برمیثاقي استوارند ونه مسئولیتي را قبولدار!

ازاصحاب رسول اکرم (ص) دوتن بودند که وقتي ازهمدیگرجدا مي شدند ، سورهٔ والعصر را قراءة میکردند وآنگاه پي کار خود مي شدند . این بدان غرض بوده است که مبادا امربه معروف ونهي ازمنکر فراموش شان گردد.

چگونه ممکن است ، براي یك فرد ، درصورتیکه ازایمان واسلام دم بزنند ، درعین حال اصول اساسي آن رامتروك ومهمل بگذارد . مکتب اسلام داراي خطوط روشنیست که انکار و اهمال آن جز منکرین ومنافقین ، دیگري رامیسرنیست . خداى علیم وخبیر درظرف سه آیهٔ مؤجز والعصرچندان مسایل ومفاهیم بنیادي اسلام را بیان داشته است که در پیشگاه فصاحت و بلاغت آن ،عقول بشري قامت خم میکند . اوتعالي دراین سورهٔ کوتاه میفرماید:

" سوگند به زمانه که انسان یقیناً درزیانکاریست . جز آنانیکه ایمان آوردند وکارهاي نیکوانجام دادند ، ویکدیگررا برحق واستقامت اندرز دادند ."

حضرت امام شافعي فرموده است :" اگرخداوند کریم ازجملهٔ قرآن،تنها همین والعصر را براي انسانها نازل میفرمود ، هرآئینه براي شان کافي بود. "

هرمؤمني با آفریدگار خویش میثاقي دارد . وآن میثاق ، مسئولیتي را بردوشش میگذارد که ناگزیرازاجرا وانجام آنست ،منحیث مثال : نخست براي هرمؤمني واجب است تاعلم معرفت النفس ومعرفت الله را فراگیرد ، تا ازتیره گیهاي اوها م واباطیل ،هواجس ووسوسه هاي شیطاني رهايي یافته عقیده وایمانش استحکام واستقرار یابد.

دودیگر،به هرآنچه ازعلوم وفضایل دسترسي پیداکرده است ، خودبدان عمل نماید . این بخاطر آنست تادیگران را در وي اعتقادي حاصل گردیده ، بدینوسیله مورداعتماد همگان قرارگیرد.

سه دیگر ، به دیگران اهتمام ورزد وهمگنان را درپرتو ارشادات تابناك اسلام به سوي خداشناسي که همانا راه فلاح ورستگاریست ، دعوت نماید.

چارم آنکه ، درنشیب وفراز دعوت ومبارزه ، احساس خستگي نه نموده ،بلکه باقامت راست وعزمي پولادین به راه خویش ادامه دهد.

اگربه کتب تاریخ و سیر انبیاء علیهم السلام مراجعه کنیم ،مي بینیم که مشقتبارترین زنده گي بهرهٔ پیامبران بوده است . به آتش

نشاندن نمرود ، ابراهیم (ع) را ، جفا هاي فرعون برموسي ، آزمون حق سبحانه وتعالي بر انقیاد اسماعیل (ع). یتیمي ، فقر وآواره گي جناب پیامبر بزرگوار سیدنا محمد (ص)، همگي نشانه هاي روشن وآشکاریست براین مدعا.

تاآنجا که نبي کریم (ص) فرموده اند : " ماطایفهٔ انبیاء بیشتر ازدیگران به بلاومصیبت امتحان مي شویم " .

عصرماکه آمیخته باحوادث انقلاب وانقلاب آغشته باخون وشهادت است ، باهرکسي روبروشوي ، خود را محور ومحرك دعوت وجهاد میخواند وچنان دراین زمینه قصه ها وغصه هاي‌غمبارراروبهم مي چیند که مجال تردیدي درگفته هایش باقي نمي ماند.

ولي اگر به خطوط واقعي جهاد توجه کنیم ، پیامبر بزرگوار (ص) آنراچنین خلاصه مینماید: جهاد منقسم به (٤) شعبه است :

١- امربه معروف .
٢- نهي ازمنکر.
٣- دوري جستن ازافرادمفسد
٤- اظهارسخن حق درمقابل زورمندان .

الحق ،اگرمؤمني درحیات روزمرهٔ خویش به این چار خصلت متصف گردد و اثرات آن بطور متبارز دراعمالش تبلورنماید، علاوه برشرافت ایمان بخداي یکتا ، تاج افتخارمجاهد واقعي برتارکش تلالو، مینماید.

ازنبي کریم (ص) مرویست که : باري ازغزوه يي فاتح وغانم برگشتند پس از اداي فریضهٔ نماز ، به چهرهٔ غازیان نگریسته ودر هریك آیات فتح وظفر رامشاهده فرمودند ؛ آنگه بدون انکه کسي سوالي کرده باشد ، بیان داشتند:

"مااز جهاد کوچك تر به جهاد بزرگترروي آوردیم. یعني نماز این عمده ترین فرایض عملي را اداکردیم ازمیانه شخصي پرسید که اي رسول خدا (ج) !

آیا جهادي ممتاز ترازقتال باشمشیر است ؟ جناب فرمودند ،بلي ! وآن ستیزه بانفس است ."

درمسجد موضعیست که آنرا محراب نامند . محراب درلغت به معناي محل جنگ ومحاربه است . پیامبر(ع) آن امام محبوب مسلمین هنگام ادایناز درمحراب روبه روي نماز گزاران ایستاده بدیشان میفرمودند : صفهاي خودرا راست کنید وشانه هایتان را بایکدیگر وصل نمایید، تا شیطان آن دشمن سوگند خوردهٔ مؤمنین ، دردلهاي تان وسوسه ایجاد نکند.

درخصوص اهمیت نماز جماعت فرمودند :" جماعت سنت مؤکده است ، مخالفت نمیکند باآن ،مگر گروه منافقین ."

وقتي دیگر بیان داشتند :" دلم میخواهد به خانه هاي تارکین جماعت بروم وآنها را باآتش بسوزانم .

مشخصهٔ دیگري که منافق را ازمؤمن مجزامیسازد ، موضعگیري وي در برابرمسلمان مخلص وراستین است که هرچند دم ازصفاوصمیمیت بزند ، هنگام ضرورت ،خواهي نخواهي سراز گریبان هم مشربان خود بیرون میآورد. این مسأله درقرآنکریم باوضاحت وصراحتي بیان گردیده که نمونه ها ي آشکارآن درهرعصرومقطعي مشاهده میگردد.

خداي علیم وخبیر درسورهٔ توبه با اشاره به منافقین میفرماید:" مردان منافق وزنان منافق ،برخي بابرخي دیگر درکردار وپند ارمتحد ومتشابهند . امرمیکنند به کاربد وجلوگیري مینمایند ازکارپسندیده ..."

منافق نیز همچون سایرین به مسجد میرود ، ماه صیام رادرك مینماید ، درمراسم ومجالس دیني و اخلاقي مردم اشتراك میورزد ،ولي به طورقراردادي ،نه به منظور اداي وجیبهٔ فکري وعقیده وي . زیرا چنانکه اثرات ونشانه هاي روزه درسیماي یك مؤمن بخوبي جلوه مینماید ، بالضرور علایم نماز مقبول نیز در نا صیهٔ نماز گزار نمودار میگردد.

ولي اعمال منافق ازین کیفیت ومزیت محروم است.نمازش درحرکات خشك و بي اراده خلاصه میشود وروزه اش درعطش وگرسنگي بیهوده .

منافق براي دنیا ي واپسین هیچگونه توشه ي ندارد . براي اینکه اوکلیه مساعي خویش را بغرض انتفاع از پدیده هاي معنوي ومادي ،فقط درهمین جهان خلاصه کرده است.

درسلامش ،مرامي نهفته است ودر کلامش حاجتي پوشیده .

منافق را در وراي یك نقاب دیگرنیز میتوان یافت . نقابي نهایت موزون وبلاتنازع ! نقاب نادروگرانبهاي هجرت وآوارگي .

اگر هجرت به منظور تغییرمحل اقامت بوده وبخاطر گریز از حوادث ودریافت محیط امن وسلامت باشد، دراینصورت همه کسانیکه باوزیدن نخستین صرصروطوفان انقلاب از افغانستان فرارکرده وبه سایر بلاد شرق وغرب سرازیرگردیده اند، همه مهاجرند . ولو ایشان مصروف عیاشي وفساد بوده ، شب وروزشان درخدمتگزاري مشرکین بسرآید.

ولي ، اگرهجرت به مفهوم

واقعي آن صورت گرفته وبرمبناي هدايات دين اسلام استوارباشد ، چنين عمل راهجرت وچنان شخص راميتوان مهاجر ناميد.

قرآنكريم جابه جا حالت وصفت مهاجرين واقعي رابيان داشته ، فضايل وتمايل آنان را روشن ميسازد.

نبي كريم (ص) آن قافله سالارمهاجرين ،مهاجر را ازغير مهاجر چنين امتياز مي بخشد:

" مهاجر كسيست كه آنچه راخداوند (ج) نهي فرموده ،ترك گويد"

بدين ترتيب اگر دريكدست مان چراغي ازهدايات قرآن برداريم ودردست ديگر ي هم فانوسي از ارشادات نبوي (ص) ودر روشنايي آن در ديارهجرت به سراغ مهاجر في الله برآئيم ، فيصدي محاسبه ماچگونه خواهيد بود.

بهترآنست كه هريكي بامراجعه وتفكر در پندار وكردارخويش به تفتيش احوال مان پرداخته ،راهي را كه دنبال كرده ايم وتاهنوز برهمان منهج روان هستيم ، تشخيص نمائيم. تاعاقبت در گودال مذلت وشرمساري ابدي سقوط نه نموده ، به صراط المستقيم رستگاري دنيا وآخرت ، موصول گرديم . ومن الله التوفيق

حقوق اميران...

»حضرت علي« رضي »ابوامامه با هلي را بحيث والي بصره مقررنموده روان كرد . چندي بعد به حضرت علي اطلاع موصول شد كه والي بصره در دعوت هاي امرا شركت مي ورزد . فوراً به او نوشت كه : « من اطلاع يافتم كه تو درضيافت ها و دعوت هاي اهل بصره شركت مي كني و طعام هاي رنگ برنگ پيش توگذاشته ميشود من به اين حالت تاسف مي كنم . بياد داشته باشي حكمرانيكه به دعوت ها و ضيافت هاي كساني شريك مي شود كه اهل ثروت و دارايي رابه تكلف دعوت ميدهند و مردم غريب و حاجتمند را از آن بيرون مي رانند از تمييز ميان حق و باطل محروم مي گردد . و مسووليت هاي خودرا مطابق عدل و انصاف انجام داده نمي تواند لذا تو از وظيفه رسمي بركنار شدي »

حضرت ابوهريره «رضي» رويت مي كند كه روز عيد مردمان غريب و نادار به دروازه حضرت علي «رضي » جمع شدند وي به خزانه دار امر كر د كه ضرورت اشخاص مذكور را از بيت المال مرفوع سازد . چنانچه سي هزار درهم ميان اين افراد تقسيم گرديد. بعدازآن حضرت علي «رض» به عيدگاه تشريف آورده نماز عيد را ادا نمودند هنگام باز گشت من نيز بااو به خانه اش رفتم . ديدم كه نان هاي جوين بدون روغن پخته شده من عرض كردم اگر اجازه بدهيد يك درهم از بيت المال را نان گندم خريداري نمايم . اينرا شنيده حضرت علي «رضي » فرمود :

«اي ابوهريره !آيا تومي خواهي كه من روز قيامت.شرمنده شوم و داغ خيانت بر جبينم نهاده شود قسم بخدا براي من نعمت بزرگتر از ين نيست كه درعدالت قيامت از رسوائي و شرمساري نجات يابم »عمربن عبدالعزيزمال و متاع زيادي از پدر ميراث برده بود وي زندگي پر سروساماني داشت . لاكن زمانيكه براريكه خلافت تكيه زد درزندگي اش انقلاب آمد . وي يتيمان و مسكينان شهر را جمع كرده تمام مال و دارائي خود را ميان آنها تقسيم كرد . بعد از آن از امراي دولتي پرسيد كه يك مزدور روزانه چه مقدار اجرت مي كيرد . بوي گفتند يك مزدور روزانه چهار درهم بدست مي آرد . چنانچه وي حكم صادرنمود كه براي مصارف و اخراجات من نيز روزانه از بيت المال چهار درهم تخصيص داده شود . اهل و عيالم معاش و گذاره خودرا ازين مبلغ پوره نمايند و من مصروف فلاح و بهبود اوضاع مسلمانان خواهم بود .

كتبيكه درتهيه اين مقاله نويسنده ازآن استفاده برده است .

١ - كتاب الخراج از قاضي ابويوسف
٢ - طبقات از ابن سعد
٣ - الفاروق از علامه شبلي
٤ - المرتضي از سيدابوالحسن علي ندوي
٥ - سيرت خليفه الرسول از طالب الهاشمي
٦ - اسلامي رياست از مولانا مودودي
٧ - ذخيرة الملوك از سيد علي همداني

پورته شه تقدير دي بيا بدل دمسلمان كره
بيا تازه داستان دابوذراود سلمان كره
راوله زلزل دكفر وشرك په بورجلونو
زوردي دايمان لكه علي شاه مردان كره

حمزه بابا

موږدې چاته پرېښودو؟!

محمدنوروز

سخت ژمي ؤ سپيني واورې وريدلې وې، دشپې دوولس بجې وې، هره خوا چوپه چوپتيااوتياره تروژمي وه ، چې ناڅاپه ديوه بې وزلي مومن دكوردروازه سخته وټكيده ، ددروازې له ټكولو سره سم دكورشاوخواكلا بنده شوه اودبام پرسر عسكربرچسپك ودريدل .

ددروازې وهل ، ټكول دومره زيات شول چې دبې وزلي كورماشومان په خوارږه خوب بيده ووبريدل اوپه ژړا اوانګولا شول، خودماشومانوپلارهغوي ته ډاډوركاوه چې هيڅ نشته ، مه ژاړئ ، ګاونډي دي ، څه شي غواړي .

ددغه كوربې وزلي مومن چې په يوه پښه ښپې هم و، له زيات وخت راهيسي له دغه شان پيښې څخه په انديښنه كې و، خوپه دغه شپه يې انديښنه لاهم زياته شوې وه ، كله چې دخادستانواوعسكرو موټرونه دبې وزلي مومن كورته رانږدې شول ، نوهغه دموټروپه غريدوپسي ناڅاپه له خوبه بيدارشو اودكورله كړكي څخه يې عسكروليدل چې په منډه له موټرڅخه كوزاوسملاسي يې دكورشاوخوامحاصره اوڅوعسكريودبل پراږوپرديوال پورته شول اوپه بام باندې يې سنګرونيو .

ددروازې په ټكولو سره مومن وارخطا شه اوهرڅه فكريې چې وكړ، دخان دژغورني چاره يې ونه ليده ، په دغه وخت كې دټولې كوټې برښنا لاره وه اوپه تپه تياره اود ماشومانو په ژړا اوانګولاكې يې لاټين روښانه كړ اوپه همسا دروازې ته لاړ . په دروازه كې يې ورغبركړ چې څوك ياست ،په دغه نيمه شپه دروازه ولې ټكوي، تاسوڅه غواړئ ؟

" مومن خوپه دي پوهيده چې زندان ته زمادبيولو له پاره راغلي دي، خوده هڅه كوله چې په خواصوكي يې دويرې اودارنښې څرګندې نه شي "

هغوي ورته وويل : زرښه دروازه خلاصه كړه ،ته لاپوښتني كوې، زرښه چې تلاشي ده .

مومن بيا خبره ورغبرګه كړه چې دتلاشي امرلرئ ؟

خادستانوورته وويل : ته لادتلاشي په امر پسې ګرځې، زردروازه خلاصه كړه ،بيابه يې دروازه په زوره ووهله .

مومن چې په دې وخت كي يوه اوبله خواوكتل ، دبامونو پرسربې برچسپك عسكردبريدپه حال كي وليدل، نوپه لړزانده زړه ددروازې په خلاصولو بوخت شو، دروازې انګرزي كلپ درلوداودكيلي په رسيدوسره به خلاصيده ، خوپه دغه شپه كلپ هم دغوظالمانو اوبې عدالتانو ته اجازه نه وركوله چې ددغه بې وزلي اوبې ګناه خو په اسلام مين كورته ورننوزي .

دروازه يې بيا په لغته په زوره ووهله اووبې ويل چې زرږې خلاصه كړه ، كه نه ، دروازه ماتوو دكورخاوند وويل چې نه خلاصيږي اوكه خلاصولي يې شي كيلي به تاسوته دركړم ، دباندې لورې نه يې خلاصه كړي .

كيلي يې دكوم سوري له لارې وركړه چې انګريزي كلپ پرې خلاص كړي ، هغوي هم چې هرڅه وس وكړ كلپ نه خلاصيده .

خو دروازه يې بيا ږ په زوره ووهله اووبې ويل چې قصدا موبدله كيلي راوړې زرشي خپله كيلي يې راوړې ، كه نه ، دروازه ماتوو .

دمومن سپين سري مورچي له دروازې سره نږدي ولاړه وه اوپه ژوندكې يې همدايوزوې درلود په ژړانده لهجه يې وويل چې دخادې لپاره داموڅه حال جوړكړې، همدايې كيلي ده نورې كيلي يې نشته ، موږمه څوروې ، زموږپه كوركې هيڅ نشته ، موږبې وزلي خپلې ډوډي ته حيران يو، تاسې له موږنه څه غواړې .

خوپه دغه وخت كې خادستان په خپل منځ كې سره په خبروشول اوبيا يې كيلي كلپ ته ورواچوله اوكلپه خلاص شو.

ددروازې په خلاصيدو سره دوه خادستان اوله ماشنيداروسره دوه عسكرحويلي ته ننوتل، عسكريې په حويلي كې ودرول اودمومن نه يې دنوم، دپلارنوم پوښتنه وكړه او دهغه تذكره يې وكتله كله چې هغوي په خپل مطلب باوري شول بيايې دكور دكوټوپه لټولو پيل وكړ .

دمومن سپين سري موردړې

حال په ليدوسره لاوارخطاشوه اوپه
زړه کي يي لوي خداي ته داسوالونه
کول چي خدايه زه خوپه ژوندکي
دايوزوي لرم ، ته يي په خپل امن
اوامان کي وساتي ، بوډي نه پوهيده
چي دغه خونخواران به دده زوي
چيري بوزي، دعسکري په
شرايطوهم نه دي برابر، مګردمومن
موربه له نوروښځوڅخه تل
دمسلمانانو دنيولو اوزنداني کولو
خبري اوريدي، نودلته هم دادخپل
زوي دزنداني کولو په انديښنوکي
ډوبه وه چي ګني مومن هم زندان
ته يونه شي .

په دغه شپه چي دهغي ټولي
کوڅي برښنانه وه ، په دغه کورکي
يوزور اليکن بليده ، هغه يي له ځانه
سره واخيست ، خوپه لاسي بجلي به
يي دکوټوپلټنه کوله ، اودکوټي
دکړکيوشا وخوا اودکوټوټل اوحويلي
يي به خاص ماشينه سره چي له
خادستانوسره ؤ، وکتل .

دخادمامورينوله تلاشي
وروسته دکورخاوند ته وويل : ته به
له موږسره ترمربوطي ناحيي پوري
ځي، دمومن مورچي داخبره واوريده
، نو دروسانو اوملحدينو پرضد
داسلامي مبارزي په باب دخپل
زوي دزندان اواعدام فکرورته
پيا شو، خودده له زړه څخه به
يوالله خبرؤ چي څه به پري تيريدل ،
خو ويي ويل: زويه تلاشي خوبي
وکړه نوتاولي بيائي ، څوک دي،
ستاخوپښه ژوبله ده اوګوډيي
دعسکري هم نه يي .

خادستانومومن ته وويل چي
بيخي به خبري نه کوي ، بوټ دي په
پښوکړه نورله کوره اووزه ، مومن
دخپلي موراوماشومانو دډاډله پاره
ورته وويل چي موري بيرته راځم ،
په دي خبره خادستان مومن ته په
غوسه کي وويل: بس ، نوري خبري
مه کوه ، څه چي ځو .

مومن چي په يوه پښه يي بوټ و
اوډژوبلي پسي ترتله يي چپلکه تړلي
وه په همساله کوره روان شو .
داوخت دشپي دوه بجي وي اوډژمي
سخت ساړه بادونه لګيدل .

بوډي دديري جګرخوني
اوخواښيني نه نوري خبري نه شواي
کولي، خوتردروازي پوري په زوي
پسي په انديښنوکي ډوبه روانه وه
.

مومن يي چي کله له کوره
راويوست اودجيب موټرته يي ورجګ
کړ . دمومن مورله سخت زړه
سوايه ور پسي په زوره ناره وکړه
چي : نا ، زويه ! موږدي چاته
پرينښودو .

له دي چيغي سره دمومن سپيني
سري موربه ځان پوه نه شوه
اوپرځمکه ولويدله . دمومن مورته
داډژمي شپه ددوزخ شپه وګرځيده
،څه موده وروسته راپه خودشوه
لمسيانوبي تروزرو ونيوه اوټول
ماشومان په تياره کي په ژړا
اوناامیدي کورته ننوتل . دمومن
مور اوس دخپل زوي په زنداني
کولو نه وه بلکي دي سره دخپل زوي
داعدام ويره وه ځکه داپه دي خبره
وه چي روسانو اوملحدرژيم به هغه
کسان چي دجهاد ياله مجاهدوسره
دلاس لرلو په تورونيول ، اعدا مول
به يي .

په دي وخت کي يوکوچني
ماشوم چي نهه کلن به ؤ دمومن
مورته ډاډورکاوه چي اني مه ژاړه
، زموږداده ويل چي زه بيرته راځم
نوته ولي ژاړي ؟ ولي ځان ځوروي،
موږخوله تاسره يو، موږخوچانه يو
بيولي ، خيردي زموږداده اوپلار به
سباراشي، که نه راغي بيا به زه
اوته دواړه ورپسي لاړشو .

دمومن موراوماشومانويي شپي،
شپي په ژړاتيري کړي .

دمومن موربه چي سهار له
کوره ووته ترمازيګره پوري به
دخپل زوي په پوښتنه پسي ګرزيده
خوهغي ته هيچا دده دزوي کوم
معلومات ورنه کړل چا به ورته ويل
چي عسکري ته يي بيولي ،
خادستانوبه ورته ويل چي هغه
تښتيدلي دي اوس تاسو په موږ
تورونه تړي چي زنداني شوي دي
.

سپين سري خپل زوي مومن
بيا ونه ليده اونه يي چاسم احوال
ورته راوړ . بالاخره دمومن موږپه
خپل زوي پسي سخته ناروغه اوپه
روغتون کي بستري شوه ،
داکترانوددي ناروغي نري رنځ ښودو
، خودنري رنځ دواهم اغيزه نه پري
کوله ، ددي علاج دخپل زوي ليدل
ؤ، نه دي نري رنځ درمل .
دي به درمل نه خوړل اوويل به يي
چي درمل په ماښه نه لګيږي ،
خوپه زوره به يي پري خوړل ،
خوددي ناروغي ورځ په ورځ
سختيده چي په نتيجه کي يي ساه
ورکړه اوروح يي والوت .

غزل
کوش مانندمه نـــو
درین نیلی فضا هردم فزون شو
مقام خویش اگرخواهی درین دیر
بحق دل بند وراه مصطفی رو

فخراخوان

استادبیرنګ

بلبلان ازقفسي برچمني آمده اند
باپیام وګله ازهمنفسي آمده اند

باپرپروبال شکسته شاه پر
بادل داغ زرنج سفري آمده اند

نه قفس بلکه ززندان سیاه وحشت
دل به یاران ګروو باجسدي آمده اند

روزوشب درغم یاران عزیزندروان
بفغان برد رهر همنظري آمده اند

هدف ازنالهٔ پیګیرند ارند دګر
ګربه هرکوچه وهردارو دري آمده اند

تازغفلت برهانند هواداران را
بزم آراشده وباخبري آمده اند

یادآرند زمردان فنادر توحید
دشمن ماومن وبت شکني آمده اند

یادآن مشعله داران رهٔ دور اول
به بیان ناید وشمس وقمري آمده اند

تاکه شدقافله* سالار، به زندان مقیم
نوریان درپي اوباثمري آمده اند

یادآرند زحبیبان[1] ، عمرو[2] نصرت[3] یار
باثبات قدم راهبري آمده اند

رزم خونین شهیدان مه جوزا را
بندوزنجیرشکن باکفني آمده اند

خواجه[4] محفوظ وصبور[5] ولي[6] وګل محمد[7]
باتوانا[8] وامان[9] بي خطري آمده اند

خون اسمعیل[10] وعطیش[11] وعزیزم اختر[12]
سیداحمد[13] وضیا[14] پرده دري آمده اند

هرنسیمي[15] که زګلزار "نیازي" بدمید
خاکسار[16]، آصف[17] وقاضي[18] عمري آمده اند

* انجنیرحبیب الرحمن شهید

درس مردي وشجاعت زسيدِ[19] اكبر

فخراخوان زقيام پدري[20] آمده اند

عبدالرحمن[21] وخليل[22] ، شاه جهان[23] شمس[24] وحكيم[25]

اصغر[26] واعظم[27] مابراثري آمده اند

صادق[28] وشيرعلي[29] نادر[30] ومهدي[31] زلمي[32]

عايل[33] وسربلند[34] ، نامه وري آمده اند

شاه ابدال[35] وپسرهاي امام[36] مولاداد

بجمع نهضتيان تاج سري آمده اند

صادق[37] ومعصوم[38] ، عبدالرشيد[39] وواثق[40]

فارغ ازسود ورهاازضرري آمده اند

ضياء[41] الدين ونذير[42] وعتيق[43] الله وشفيق[44]

باهمه عزوشرف باهنري آمده اند

طاهر[45] وعبدالعظيم[46] ، محمد[47] امين ولالا[48]

جامه گلگون باقباي ظفري آمده اند

عبدالهادي[49] وملنگ[50] عبدالشكور[51] وطاوس[52]

كه به قربانگه بابال وپري آمده اند

مولوي[53] صاحب حق باعجب[54] نوروعابد[55]

به صف جان بكفان موتمري آمده اند

ازغم هاشم[56] وصديقي[57] وجعفر[58] ازبند

داغ برسينه وخون جگري آمده اند

هركسي ديده زغم چهرهٔ شادي[59] خان را

زشب تيره به صبح سحري آمده اند

داكترالياس[60] ، نظرمحمد[61] وآن مردكريم[62]

همه باجرأت[63] نوربصري آمده اند

خيل اطفال عزيزان به درهرزندان

پاك ومعصوم بچشمان تري آمده اند

ازهزاران هزاريوسف گم گشته ما

چند تن جان بلبي ازقدري آمده اند

چشم ديدمن غمديده زحدافزونست

ازلب من به قلم مختصري آمده اند

روح پرنورشهيدان رهٔ صدق وصفا

به در دوست به فريادرسي آمده اند

تاكه شد حلقه به گوشان كمونست دركار

يارو"بيرنگ " به زندان ببري آمده اند.

۱- انجنیرحبیب الرحمن شهید ، مولوي حبیب الرحمن شهید، ۲- داکترمحمدعمرشهید، ۳ - انجنیرسیف الدین "نصرتیار"شهید، ٤- خواجه محفوظ " منصور" شهید ، ٥ - انجنیر عبدالصبور شهید، ٦- داکتر محمد ولي شهید ، داکتر شاه ولي شهید ، ۷- استاد گل محمد "وردك " شهید، ۸ - استاد عبدالقادر" توانا" شهید، ۹- انجنیرمحمدامان شهید، ۱۰- سیداسمعیل پاسخ "هاشمي " شهید ، ۱۱- استاد غلام رباني " عطیش " شهید، ۱۲- استاد اخترمحمدسلیمان خیل شهید، ۱۳- سیداحمدشهید ازهرات برادرضیااحمدشهید ، ۱٤ - ضیااحمد شهید محصل پوهنځي ادبیات کابل، هرات سکونت اصلي شان ، ۱٥- نسیم طارق " مسلمیار " شهید، محمدنسیم " بهار " شهید، مولوي محمدنسیم "عابد" شهید ، محمدنسیم شهید ، مولوي محمدنسیم شهید، ، ۱٦- خاکسارشهید، ۱۷- استاد محمدآصف خان شهید ، ۱۸- قاضي محمدعمرشهید ، ۱۹- سیداکبر شهید قهرمان ، ۲۰- عبدالهادي شهید مشهوربه پدر قوماندان قیام هشت جوزا ۱۳٥۸ در بلاك دوم زندان پلچرخي که در نتیجه—

(۱۱۷) تن ازفرزندان اصیل نهضت اسلامي شهیدگردیدند . ، ۲۱ - سیدعبدالرحمن شهید ، عبدالرحمن الینگاري شهید ، ۲۲- سیدخلیل آغاي شهید، ۲۳- شاه جهان شهید،۲٤- داکترشمس الحق شهید ، ۲٥ - تورن عبدالحکیم شهیدازآقاسراي،دگرمن محمدحکیم شهید وپسرانش ، نورحکیم شهید وخان حکیم شهید ازشکردره کابل ، ۲٦- اصغرمحمدشهید، ۲۷- قاري اعظم شهید ، ۲۸ - مولوي صادق شهید، ۲۹- شیرعلي خان "ساتگ" شهید، ۳۰- نادربدخشي شهید ، ۳۱- مهدي خان شهید، ۳۲ - سحرگل زلمي شهید، ۳۳- آقامحمد " عایل " شهید، ۳٤- استادسربلند شهید، ۳٥- شاه ابدال شهید ، ۳٦- محمدشاه شهید، حامدشاه شهید، محمودشاه شهید، احمدشاه شهید وپدرشان امام مولاداد شهید ، ۳۷- مولوي صادق شهید، صادق خان شهید، ۳۸- قاري معصوم شهید، ومعصوم شهید محصل ازپنجشیر، ۳۹- مولوي عبدالرشید شهید، ٤۰ - غلام سخي "واثق" شهید، ٤۱- ضیاء الدین شهید ، پیلوت قوماندان قیام ۱۳٥۳ حزب اسلامي ، ٤۲- استاد نذیرخان شهید ، ٤۳- انجنیرعتیق الله شهید، ٤٤- انجنیرشفیق شهید، ٤٥- طاهرخان شهید ، محمدطاهرمیداني وال شهید وطاهرخان شهید، ٤٦- عبدالعظیم شهید، ٤۷- معلم محمدامین شهید، ٤۸- عبدالغفور "لالا" شهید، ٤۹- مولوي عبدالهادي شهید، ٥۰ - مولوي ملنگ شهید، ٥۱- داکترعبدالشکور شهید ، ٥۲- طاوس خان شهید، ٥۳- مولوي حمید الله " صاحب حق " شهید ، ٥٤- شهیدمولوي عجب نور کوه صافي وال ، ٥٥- مولوي محمدنسیم "عابد" شهید ، ٥٦ -استاد محمدهاشم شهید، استادلیسه نادریه ، ٥۷ - مفتي عبدالخبیر "صدیقي " شهید، ٥۸- صوفي جعفر " نعت خوان " شهید ، ٥۹- شادي خان شهید، محصل پوهنځي انجنیري حربي پوهنتون ازقره باغ غزني ، ٦۰ - داکترالیاس شهید، ٦۱- داکترنظرمحمدشهید، ٦۲- داکترمحمدکریم شهید، ٦۳- قاضي بسم الله "جرأت" شهید .

دمرغومي شپږمه ورځ

ملنگيار

ده هغه ورح چي ستاتيري اوزماننگ يادوي
دمسلمان امت پاځون دتوري شرنگ يادوي
دظلم زورسره زمونږ دايمان جنگ يادوي
دمجاهدودهمت روان غورځنگ يادوي
دتاريخ پاڼي به زمونږ دوينو رنگ يادوي
تل به په دين اوپه ايمان سوي پتنگ يادوي
ده هغه ورځ چي تيېږ نظر دي درته لوي گړنگ شو
ان داميدديوال دي واوښت په لويديځ کي ړنگ شو
داهغه ورځ ده چي مووېني دتگبير چغي شوي
د عقيدو دخاوندانو د ضمير چغي شوي
جوړپه وطن کي دملحدودتکفيرچغي شوي
پاك احساسات دمسلمان ټول دتاثير چغي شوي
دمجاهدو دايمان اودتدبيرچغي شوي
دا حق اواز په دښمنانو ټول دويرچغي شوي
غږدبلال (رض) دتکبيرونوپه جهان اوچت شو
چي مسلمان بچي راپاڅيدپه ميدان اوچت شو
ددغي ورځي تاثير خپورپه لراوبرکي گوره
ا رمنستان د آزادي په شور اوشرکي گوره
داوکرين شوردڅه نه پاڅيدپه نظرکي گوره
داسلامي پاڅون خوځښت دي پخپل ورکي گوره
درته ښکاره وايمه ځان دي په خطر کي گوره
دبخارا د آزادي خيال مي په سرکي گوره
هره قطره مودسرو وينو انقلاب جوړوي
د ا لوي اختراسماعيل د تاريخ باب جوړوي
زمونږ دوينو هريوڅاڅکي داجل عشي دي
دښمن په زړه وهي ورځي پري داتل غشي دي
زموږايمان ستادوږلو مکمل غشي دي
دپاك قرآن په هريو ټکي دعمل غشي دي
داباييلو دلښکردحق مورچل غشي دي
زمونږ دغوښو دخلاصون آخري حل غشي دي
دږوند ترپايه دجهاد کاروان به ځي په مخه
د انقلاب دښمنان واړه دي په ښنه ښنه
داهغه ورځ ده چي دردونه يي اجرونه لري
د هريو درد کړ او لپاره ثوابونه لري
دغي لاري شهيدان په سرتاجونه لري
جهاد کوونکي دغازي په نوم يادونه لري
هرمجاهد دخداي دلاري عزتونه لري
دغسي ورځي په اسلام کي تاريخونه لري
همدغه ورځ ده ملنگياره دبري پيلامه
د شهادت وينه زمونږ د سرلوړي علامه

دانستم

مرحوم عبدالاحد بهرو (تیموری)

جيات ماسراسربي بقابوده است دانستم
نفس زنگ خطرسوي فنا بوده است دانستم
بهاررزنده گاني گرچه موج خرمي دارد
خزان ناگهاني درقفابوده است دانستم
پي طفلي جواني، بازپيري ميرسد آخر
اجل اندركمينگه دائما بوده است دانستم
بود درلابلاي زنده گي چون لاله داغ دل
بسينه هركسي راداغ هابوده است دانستم
بهرحالي كه باشد هركسي آرام وبي غم نيست
جهان پرجفا محنت سرابوده است دانستم
اگرفوج حوادث   برسرمافتنه انگيزد
همه ازشومي اعمال ماهابوده است دانستم
هران چيزيكه پيش آيد ياازخيريا‌ازشر
بديوان قضا تقدير مابوده است دانستم
غرض ازخلقت كون ومكان وجمله مافيها
تجلي صفات كبريابوده است دانستم
بهربرگ گياهي ديده عبرت چوبگشودم
گواه برقدرت حق برملا بوده است دانستم

تعز من تشاء و تذل من تشاء

استاد بیرنگ

روزششم بماه جدي گشت مبتلا
قوم خداپرست وسلحشور وباوفا
اندرمصيبتي كه همه مردم جهان
هرگزندیده بود چنان ظلم وناروا
آمد گروه ملحد ووحشي ترين خلق
برملت فقيروپريشان وبینوا
باسازوبرگ جنگي مودرن قرن بيست
ناگاه‌زراه خشكه وازجانب فضا
اهل جهان شدند همه درخوف زين عمل
درشرق وغرب هركه شد آگاه زماجرا
ازخوف جان خویش به نجوابيك دگر
گفتند كه چاره نيست خلاصي ازين بلا
اهل فرنگ بمشوره گفتند بین خویش
دارد قشون سرخ نظربردیارما
قصدش همين بودكه برآيد به بحرهند
آنگه كشدنفت عرب ازحصارما
باید که سدخویش بگیریم درخلیج
آهسته پاكشيم ازاطراف آسيا
درسه حوت نعرهٔ تكبير شد بلند
این بارملتي به مجاهد شدهم صدا
باسنگ وچوب وبيل وكدال وتبرشدند
در مشهد شهادت وتصوير كربلا
طوفان خون پاك شهيدان دين حق
غرقه نمودلشكرشيطان درانتها
ازشهرتِ جهادمجاهدجهان غرب
سُرنابكف گرفته ودرمدح برملا
هريك نمودوصف مجاهدبه روزوشب
تاشد گروه ملحدبي دين برقفا

باردگرشدند به تائید آن خبیث
ترسیده اندزذلت دشمن بدست ما

درفکرنظم نوشده امریکه بعدازآن
ماراگرفته دشمن خودبازازدغا

تزویر زربدست گرفته است آن دغل
روکش نموده حل سیاسي به صدجفا

تاشاه کهنه پیخ وغلامان خویش را
آرد بجاي خیل مجاهد به مکرها

کاپیتلست زکفروکمونست بدتراست
دردیدهٔ بصیرت مردان باصفا

زانرو شدند جمع بیك عهدویك قرار
کفارشرق وغرب به تعجیز وانزوا

ازجان ودل به کمك روسان شتافتهٔ اند
هرچندکه اتحاد جماهیر شدفنا

یارب بلطف خویش بماکن عنایتي
تاوارهیم زتفرقه نفس وازهوا

بي لطف خاص ومرحمت ذات پاك تو
ماازکجا واین همه نام آوري کجا

فرموده به صفحهٔ لاریب وبي گمان
تعزمن تشاؤتذل من تشأ

ازغفلت وگناه ضعیفانت درگذر
برمانظام سرمدي خودبکن عطا

گرنیستیم لایق این هدیه عظیم
بالطف خویش سازبماراست این قبا

بي رنگ رهٔ نیازنمودست اختیار
انجام کارخویش سپردست برخدا"ج"

ســــــــــوي آواز

سیدولي " قاطن "

رنځ درنخورته چي درمل نشي درمان څه کوم
تشخیص دسوي زړه چي نکړي طبیبان څه کوم
خلك خنداکوي لیلاسره زه ویني خورمــــــه
ســوري، سوري ځیگرنالیږم صیب وخان څه کوم
دلیونـــــــوپه ځیرله گردجهان خبرنـــــلـــرم
ډوب دغمــونـــــو په جهان کي، بل جهان څه کوم
دخوږژوند څني محروم کړم یتیمي ځپیړي
وړمه په سرسختي خواري، عیش دجانان څه کوم
دبي وسي ، ژړا ، فریادعرضونه چاته وکړم
فـریـادمي نــه اوري زمانه اوخت وزمان څه کوم
داسي څوك نه وینم چي ډك زړگـــي خالي کړم ورتــه
یــم نـــاامیده له دنیـــا ، پکي یاران څه کوم
دابیلابیل وورونه چي تول نکړي سنگرته دحق
داســي آغــاداســي بادارددسترخوان څه کوم
چي راسره نه وي ملگري دمزله تــــــرپایه
پــکارمي نه دي نیمي لاري انډیوالان څه کوم
په ښه رانه غلل دتنگسي اورنځیدوپه وخت کي
نـــودمیـــلو اودچـــرچو خواږه دوستان څه کوم
چي لباسي وي ورنه ښتنه کــــــــه دي وروروي په ځان
زه داسي سست مادي پرسته انسانان څه کوم
زماتوکل په هغه ذات دي چي پیدایي کـړمــه
ارمـــان ارمان غم دعقبادي بل ارمان څه کوم
په سخته ورځ چي پکارنشي سرمایه دژوندون
ورنه توبه ده اي " قاطنه " سودوزیان څه کـــوم

غزل

استاد جمشید " شعله "

سینمای زندگی هرپرده را کورنگهاست
تاخود بازی خورد هررنگ اونیرنگهاست
لعل والماسی که می بینی به تاخ خسروان
برسر این نامرادان ازحوادث سنگهاست
چیست طرح گردهم آیی سران شرق وغرب
کرگسان رابرسر مردار لاشان جنگهاست
عیش وخود رایی وخودخواهی ، بدی، خودکامگی
پنج ارکان برشکست پایه اورنگهاست
چاره کارشکست خودکن وازحرمان منال
گوش هارانوحه ماتم خروش چنگهاست
ای بافسون داده وحشت راجلای " ایست ها"
دوری راهت ازراه عافیت فرسنگهاست
راه دانش گیرحکمت جوکه انسان بعدازین
تشنه ودرمانده وبیچاره فرسنگهاست
چشم کورگریه ات گرشعله تابان ندید
این منادی ازخطرگوش کرت رازنگهاست

خداحافظ

شفق برای مدت طولانیی برتارك نشرات جهادی مادرخشید ودرین مدت چند بارخاموش شد وچند باربه صدادرآمد، متاسفانه برای بارسوم هنوزدرست به نطق نیامده بود که نسبت مشکلات مالی اینك ازسخن بازماند بدین سبب باخوانندگان گرامی خداحافظی می کنیم .

باالحترام

(مدیریت مجله شفق)

پائیززندگي

عبدالمعبود " سراج "

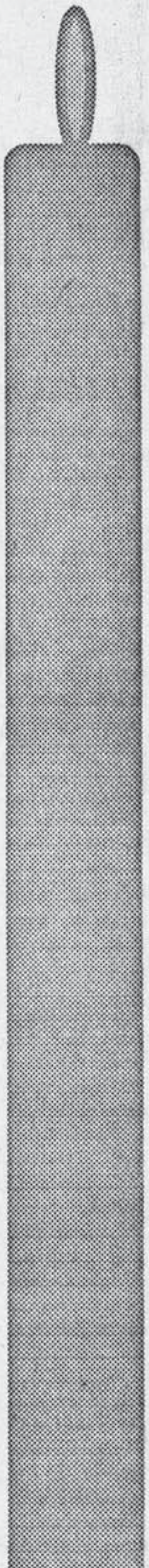

کاروان دلربائي بست چون سفر
رنگ محزون خزان گردید هرسوجلوه گر
فرش گلگون بهاري یك قلم برچیده شد
ازدل دشت ودمن تاقله کوه وکمر
نشنوي یك چند ازمنقار بلبل نغمه ئي
سوي ملك دردوغم بکشاد ازهم با ل وپر
چون نمي بیند زگلزار دلش نقش بجا
مي فتد ازبیوفائي دردل تنگش شرر
خرمن گل جاي خودرا داد برمشت گیاه
زاغ راشد آشیان بلبل شیدا مقر
دل به این گل مشربان دادن خطااندرخطاست
ازنهال بیوفائي کي وفاگیري ثمر
آتشین گل شد خموش ازصرصرقهرخزان
نقش زیبائي مبدل گشت بااوراق زر
دل چرابندي بنازوعشوه زال سپهر
باخط وخالي که مي بندد بخود این کینه ور
برگها دررقص هم چون بسمل تیرجفا
مهرگان ماند بعشاق حزین محتضر
بستر بلبل بساط زاغ زشت آهنگ شد
نیست بررخسارگل ازشبنم آن لغزان گهر
درخم وپیچ زمان هرصحنه گردد ناپدید
ازنگاه مابسان پرده باشد درگذر
بسته شد ابواب شادي زردشدرنگ بهار
بررخ ما ازخزان زندگي بگشود در
خوشه پروین بود تازینت سقف فلك
تافشاند سیمگون انواره مه دربوم وبر
تابهر ذرات عارف بنگردنورخدا
تاتپش دارد بعشق حق دل صاحب نظر
زورق مه تاشنادارد به بحرآسمان
تاباامواج سحاب هرلحظه گردد غوطه ور
تابروي صفحه ریزد خامه شاعرسرشك
نقش معني تابجاماند زکلك باهنر
کاروان فروردین بگذشت باشورونشاط
شعله گردانست دردل، گشت خاموش آن شرر
جویباران مویه گرچون بینوایان اسیر
شاخه ها عریان چون طفلان نحیف بي پدر
رهن حیرت گشته چشم مابه اوضاع جهان
وز دورنگیهاي این زال مزورالحذر
باد دور ازصرصر پائیز گلزار وطن
سبزباد این خطه ازلطف خداي دادگر
مابسان دانه درین آسیاب افتاده ایم
محو میگردیم اندرگردش شمس وقمر

مناجات

(طارق)

الهي به آغاز بنیاد اندیشه ها
به تاب وتب جوش این زره ها
به طوفان پرشور این کائنات
به وجد وبه شوق وبه راه ثبات
به سربسته راز درون صفات
به معني مکتوم مرگ وحیات
به لبخند ظاهربه دنیاي راز
به آهنگ عشق وبه آغوش ناز
به رنگ افق جلوه رفتگان
به پیداوپنهان رمز زمان
به نوریکه ره درسیاهي گشود
به جائیکه جز نور چیزي نبود
به دردیکه دارد زعصیان نشان
به حیر تسراي یقین وگمان
به دل آنکه باعشق خوکرده است
به لذت که باغم نموکرده است
به خجلت به شرم اسیر گناه
به پیوستن تیر رمز نگاه
به غربت که همبستر رنجهاست
به وصلي که باهجرناآشناست
به جوشنده اشك سراپاگداز
به تسبیح واوراد ودست نیاز
به صبح فرح آفرین بهار
به چشمان مخمور درانتظار
به گرمي وسردي جام وسبو
به پیچیدگیهاي شورنمو
به جادوي انگیزه زندگي
به پیمان جاوید آزادگي
به دریاي عشق غرق اندیشه کن
به دل نشه جام دیرینه کن

معرفي شهدا

ولاتقولوالمن يقتل في سبيل الله اموات ط

په افغانستان کي دالهي نظام ارمانجن

شهيد ضابط زرخان "کوچي"

شهيد ضابط زرخان " کوچي "

دردوران جهاد سيزده ساله افغانستان کاروان شهداي هدفمند ، هنوزمتوقف نشده تاحال اين سلسله پرافتخار درحرکت است .

قهرمان سربکفي که خودرا به اين کاروان مسعود ونيك فرجام پيوست يکي هم برادرمجاهدشهيد ضابط زرخان کوچي فرزند حاجي عبدالرشيد بوده که درسال ۱۳۳۸ دريك فاميل متدين وخداپرست درقريه غنداي عبدالرحيم زائي ولسوالي قرغه ني ولايت لغمان چشم به جهان فاني بازنموده ، شهيدموصوف درطفوليت تحت تعليم وتربيه اسلامي پدرخود بوده بعدا درسال ۱۳٤٥ بسن ۷ سالگي شامل صنف اول مکتب گرديد . تعليمات ابتدائي رابوجه احسن به پايان رسانيده شامل ليسه قرغه يي شد . متعاقبا درسال ۱۳۵٦ بدرجه عالي ازليسه مذکورفارغ التحصيل ونظربه علاقه که باشغل پوليسي داشت دراکادمي پوليس شامل شد دوسال ازتحصيلات عالي اش سپري نشده بود که کودتاي کثيف کمونست ها به وقوع پيوست عجالتاً به نسبت اخلاق حسنه وروحيه اسلامي که داشت ازطرف حکومت ملحد گرفتاروراهي زندان گرديد .

بعدازمدتي چند به لطف ومرحمت خداوند يکتا ولايزال ازحبس رها وبه دستور کاکاي خود دگروال عبدالاحد شهيد راه هجرت را درپيش کرفت وقتي فاميل خويش راجابجا نمود بدون تعطيل تحت قومانده پسرکاکاي خود شهيد ضابط محمدطاهر به سنگرداغ جهاد به جبهه امبيرولايت لغمان شتافت تا حکم الهي رابجا نموده باشد . در ايام جهاد مقدس خويش ملحدين بي شماري را راهسپارجهنم نموده وفتوحات چشم گيري نصيبش شده است . شهيد مذکور مدتي تحت قومانده زاهد ابراهيمي در ننگرهارنيز جهاد نموده که باعث تلفات کمونستهاشده وبعدازشهادت ضابط محمدطاهر دوباره عازم جبهات ولايت لغمان شد ودرلغمان صحنه جنگ را بالاي نوکران روس تنگ ساخت

خلاصه اينکه درمدت ۱۳ سال جهاد سلاح کفرکشن راتاساعت شهادت به زمين نگذاشت که بعدازفتح نمودن ٦ پوسته دشمن وغنيمت نمودن صلاحهاومقاديري زياد مهمات ، يوم جمعه تاريخ ۱۵ قوس سال ۱۳۷۰ دريك توطيه خائنانه ازطرف دشمن ملحدبه شهادت نايل آمد . اناالله وانااليه راجعون

شهيدقوماندان عبدالاحمد:

شهيد قوماندان عبدالاحمد پسرحاجي عبدالجمال ساکن قريه سرآسياب ولسوالي چمتال ولايت بلخ درسال ۱۳٤۳ دريك خانواده متدين وخداپرست ديده بجهان کشود . درسال ۱۳۵۰ درسن هفت سالگي شامل مکتب ابتدائيه سرآسياب شد.

مرصوف تعلیمات خودراتاصنف نهم ادامه داد ودرپهلوي آن به خواندن کتب دیني نیز اشتغال ورزید. شهید بزرگواردرسال ۱۳۶۲ دست

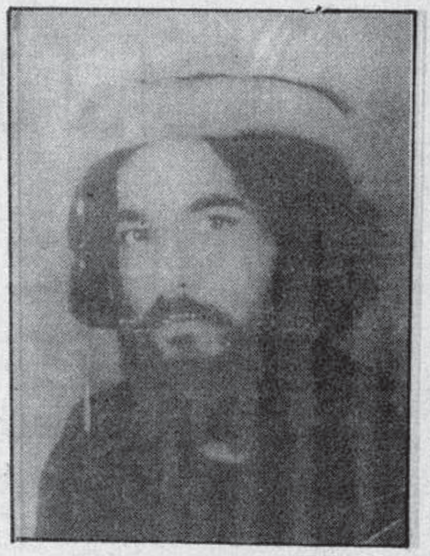

بجهاد مسلحانه علیه ایادي کمونیزم زد وتاسال ۱۳۶۸ بخاطراعلاي کلمة الله جهاد نمودودرین مدت قهرمانیهاي ازخودبه یادگارگذاشت و بالاخره درسال ۱۳۶۸ حین حمله بریك پوسته سرآسیاب درحال که قوماندان پوسته رابجهنم فرستاد خودنیز شاهد شهادت را به آغوش کشید انالله وانا الیه راجعون

شهید سیدپادشاه "سادات" معاون قوماندانی جبهه "ب" سینا ولایت پروان :

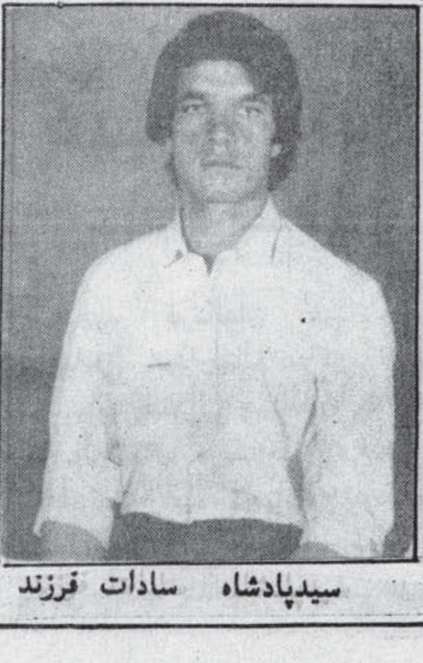

سیدپادشاه سادات فرزند

سیدانورکه ۲۳ سال قبل دریك خانواده خداپرست ومتدین درقریه کاریزك سنجددره ـ ولایت پروان چشم به جهان کشود، ازابتدا طفولیت صداقت وایمانداري دروجودش دیده میشد . زمانیکه روس درافغانستان اسلامي مداخلهٔ بي شرمانه اش را آغاز کرد برادرسیدپادشاه به جواني خود نرسیده بود .

بآنهم وي درسال ۱۳۶۲ نظربه علاقه خاصي که به جهاد داشت قیام مسلحانه راعلیه رژیم کمونست وبدنام کابل شروع نمودو درده ها عملیات اشتراك نمودکه ازآن جمله فتح قواي سنجددره وپوسته هاي شاهراه کابل پروان رامیتوان نام برد

برادرسید پادشاه درسال ۱۳۶۵ به حیث سرگروپ قریه کاریز سنجددره تعین شذ ونظربه فعالیت هاي زیادي که داشت درسال ۱۳۶۷ بحیث معاون قوماندانی جبهه " ب " سیناتعین شد که درتماما امور امنیتي وتعرضي شهرت خاصي داشت .

درخزان ۱۳۶۹ زمانیکه عملیات عمومي بالاي دشمن درولایت پروان شروع شد برادرسیدپادشاه مسئولیت کمبربندداول امنیتي سنجددره رابه عهده داشت ، جنگ مدت دوبوم دوام کرد، درین نبرد بعدازاینکه سه تانك دشمن و۲۵ نفرآن ازبین رفت .

برادرسیدپادشاه به اثر انداخت هاوان دشمن درداخل موضع ساعت ۱۱ بجه روزشنبه ۳ر۹و۱۳۶۹ بادوتن ازهمسنگرانش هریك نورخان وحسین خان وعبدالهاشم ولد ملاعبدالرشید جام شهادت رانوشید. .

روحش شاد ویادش گرامي باد

خدماتیکه جوانان

یافته وآنهائیکه ازین نعمت محروم مانده اند را افزایش دهد آنهاقادربه درك چگونگي معامله بافرزندان باشند آنهابیاموزندکه چگونه فرزندان شان رارشد دهند وچسان بامشکلات وسرزنش هائیکه درزندگي به آن دچارمیشوند مبارزه کنند وچگونگي روابط بهترازدواج واموروومسائل دیگرکه باعث امن وامان فرزندان میشود رافراگیرند .

به دعوت مادران براي اسماع قیادات نسایي توجه شود تاآنهادرین ساحه به انجام وظایف شان قادرگردند وبوسیله رادیو تلوزیون ومحفل ها ي آگاهي مادران درامرتوجیه فرزندان وعلاج مشکلات آنهابلند برده شود وفعالیت هاي شان افزون گردد .

پیشنهادات خدمات اجتماعي براي جوانان پیشنهادات دیگري ازقبیل برنامه هاي خدمات تفریحي براي جوانان برنامه هاي استفاده علمي وعملي جوانان وچگونگي استفاده آنهاازاوقات فراغت تعطیلات سال رادربرمیگیرد .

درآخربه این مطلب تأکید میشودکه نباید خدمات اجتماعي تنهابه درس موسسات منفرد مثل وزارت جوانان ویامجلس عالي جوانان ویا اداره مسئول توجه بحال جوانان گذاشته شود بلکه مي باید درتخطیط واجراي این برنامه هیئت وموسسه هاي تربیتي اجتماعي هرکدام درساحه اختصاصي خودتعاون نمایند .

برادرمجاهدما عبدالرسول ولد
قره خان که درقريه ميرزائي
علاقداري آق کپرک ولسوالي
شولگره بلخ درفاميل متعهد ودين
دوست متولد گرديده موصوف يکتن
ازبرادران باسابقه ومخلص حزب
اسلامي بشمار ميرود .
شهيد موصوف ازابتدا جهاد
مسلحانه دوشادوش ديگربرادران
کفرشکن لانه هاي کمونستان
رازيرضربات کوبنده گرفته که اين
هاي مزخرف رايکي پي ديگرمنهدم
وخسارات مالي وجاني رابه دشمن
کافر وارد نموده است در عمليات
گوناگون شرکت داشته ونسبت
صداقت وخلوص نيت که به جهاد
داشت بلادرنگ به صفت قوماندان
جبهه مرکزي " عدل " ازطرف
امارت جهادتعين گرديد . بالاخره
درسال ١٣٦٤ به عمر ٣٥ سالگي
درماه حمل به اثرکمين گيري دولت
ملحد به شهادت رسيد .
روحش شاد، يادش گرامي باد

شهيد محمدظاهر ولدمحمد
اسلم مسکونه دوشي ولايت بغلان
، قريه کيلگي که سالها درسنگرحق
سينه خويش راسپرگلوله هاي

دهشت آوردشمن گردانيدتااينکه
درسال ١٣٦٨ درجه عالي شهادت
رانصيب گرديد . روحش شاد
ويادش گرامي باد

برادرمجاهدشهيد محمدامين
ولدحاجي محمد عمر باشنده قريه
ميرزائي زاري علاقه داري اق کپرک
ولسوالي شولگره بلخ که يکتن
ازبرادران فعال ومخلص حزب
اسلامي بود .

موصوف درسال هاي جهاد الي سال
شهادت مصروف کارهاوفعاليت هاي
جهادبوده . شهيد مذکور هميشه
درعمليات جهاد ازديگربرادران
مجاهد درصف اول قرارداشت

بالاخره به عمر ٢٨ سالگي درسال
١٣٦٤ دراثرکمين گيري نوکران
دولت ملحد به شهادت نايل آمد .
روحش شادويادش گرامي باد

شهيدمحمدحسن چي يوتکړه
اوپياوړي مجاهدو نوموړي شهيد
دثور دکرغيړني کودتاله پيله په
مسلحانه جهاد لاس پوري کړ .
شهيد محمدحسن دخپل عملي جهاد
په دوران کي په ډيروعملياتو کي
برخه اخستي چي په هربريد کي يي
خپله ميړانه اوسرښندنه په اثبات
رسولي .

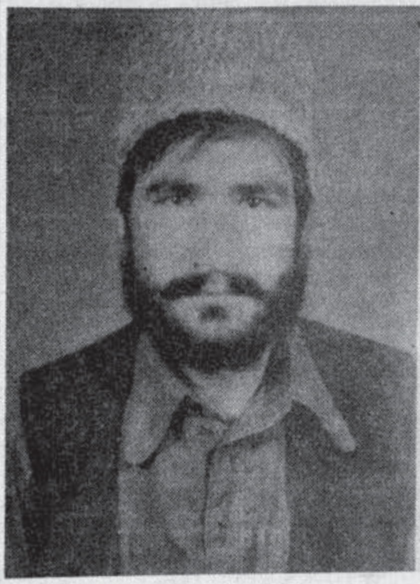

شهيد محمدحسن په ١٣٦١
کال کي دروسانو سره دکتب خيلو په
سيمه کي په يوه مخامخ جگړه کي
برخه درلوده چي په دي جگړه کي
٧ تنه دښمنان په هلاکت ورسيدل .
په ١٣٦٢ کال کي بي چه
لوگرکي دملحد رژيم په اکمالاتي
قطاردحملي په ترح کي ١٢ تنه
وطن پلورونکي مرداركړل نوموړي
شهيد په ١٣٦٣ کال د چهار
آسياب اوپه ١٣٦٧ کال کي
دلوگرولايت دمحمدآغي دولسوالي
په فتحه کي فعاله ونډه درلوده .
دغه رازيني په نوروعملياتوکي بي

له ويري برخه اخستي چي د
زړورتيا اوقرباني نوم يي دتل لپاره
دمجاهدينو په زړونو کي ثبت شوي
اوتل زمزمه کوي .

بالاخره د۱۳۶۹ کال دروژي
دمياشتي په ۱۱ نيټه چي دجمعي
دورځي سره يي سمون درلود
دشهادت لوړمقام يي ترلاسه کړ .
روح يي دي ښادلويادي دي تل وي

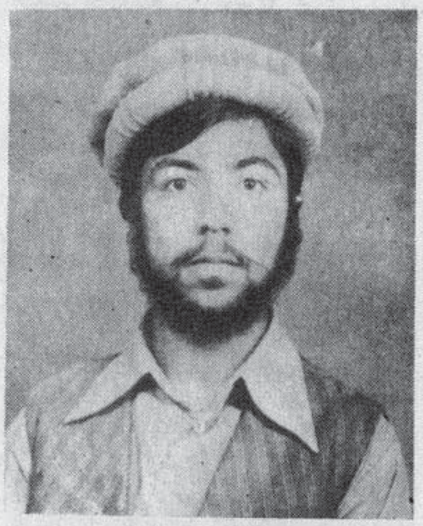

شهيد عبدالرشيد دملااحمد زوي
دلغمان ولايت دمرکزمربوط
دشمتي دکلي اوسيدونکي چي په
يوه متدينه کورني کي زيږيدلي
اودنوموړي دکورني نارينه ټول
ملايان اوداسلام دمقدس دين له
مزاياو برخورداره وو نو دخپل
عمرټوله برخه يي داسلام اودعوت
لپاره وقف کړي وه .

نوموړي شهيد کله چي په
۱۳۵۷ کال کي کمونستي کودتا
وشوه بي له ځنده يي خپله کورني
پيښبورته مهاجره شوه اوشهيد
عبدالرشيد دجهاد لاره غوره
اوداسلام دسنگرسپاهي وگرځيده
نوموړي په ډيروعملياتو کي په
پوره ميړانه اومتانت جنگيدلي
اوزيات ملحدان ني ددوزخ کندي ته
ليږلي دي ترڅو په ۱۳٦٤ کال
دوري په مياشت کي دلغمان ولايت
دمرکز په پنځه کلومتري کي ددښمن
سره په مخامخ جگړه کي د ۲۵
کلوپه عمر په شهادت ورسيد .
روح يي دي ښاداوياد يي
دي تل وي

وروړ شهيد مجنون دامانت خان
زوي چي په ۱۳۴۹ کال کي
دننگرهار ولايت دسره رود ولسوالي
دکوټي خيلو کلي په يوه ديندراه
اوسوچه کورني کي زيږيدلي دي .
د٦ کلوپه عمرکي داميرخيلو په
لومړني ښوونځي کي شامل شوچي
د ٤ کلوزده کړي وروسته
دوحشي روسانو ديرغل له امله
دخپلي کورني سره پاکستان ته
مهاجرشو اودوه کاله زده کړه ني
دشهيدآقامحمد په مدرسه کي
ترسره کړه چي ۱۳۷۰ کال کي
داتحاد اسلامي دليسي څخه فارغ
اوبي له ځنده يي دجهاد سنگرته
ورودانگل چي دښمن ته دډيرو
زيانونو اړولو وروسته د ۱۳۷۰
کال دسنبلي دمياشتي په ۲۵ نيټه
دکابل جلال آباد دلوي لاري په
اوږدو کي دملحددولت دپوځ سره په
مخامخ نښته کي د ۲۱ کلونو په
عمرخپل اصل مطلب (شهادت)
ته ورسيد . روح يي ښاد اوسه

محترم مجاهد شهيد نورمحمد
خان دمرحوم حاجي صالح محمدخان
زوي دکندهارولايت دبولدک
ولسوالي دميرالزو دکلي په يوه
اسلام مينه کورني کي پيدا شوي
چي د ٦ کلني څخه يي ددديني
علومو سره زياته علاقه درلوده .
نولومړني زده کړه به يي دکلي په
جوماتوکي کوله خوکله چي کمونست
ترکي دقدرت په گدي کيناست ده
داسلامي جذبي په لړلو سره
دکندهار دمرکز دمجاهدينو سره
رابطه ټينگه اوپه چريکي عملياتو
يي لاس پوري کړ .

نوموړي دخپلو مجاهدينو په ملگر
تياډير اکمالاتي قطارونه دکندهار
- هرات په لويو لارو کي دمهماتو
سره له منځه وړي چي نمونې يي
اوس پ دغه لاروکي پرتي دي .

کله چي نوموړي دبابا صاحب
دولسوالي په کلي کي خلع سلاح
ناست وچي ناځاپه دکي ، جي ،
بي، او خاد دجاسوسانو له خواپه بي
رحمانه توگه دخپل وروکي وروړ
محمدجان سره يوځاي په شهادت
ورسيد .

روح يي دي ښاد اوياد يي دي تل
وي

شهید دادشاه غازي دحاجي
عبدالحق خان زوي دحفظ القرآن
دجبهي قوماندان په قوم سدوزي
اودکندهار ولایت دډنډولسوالي
دصوف دکلي په ۱۳۴٤ کال کي په
یوه اسلام مینه کورني کي دي
نیمګړي نړۍ ته راغلی .

شهید داود شاه غازي دحزب
اسلامي یوتکړه اواتل مجاهد
وچي دعمرپه ۱۳ کلني کي
دمجاهدینو په لیکو کي ورډید اود
۱۳۵۷ کال دثوردناولي کودتا پرضد
بي وسلوال جهاد پیل کړ .
دغه نومیالي په ۱۳۵۹ کال په
داسي حال کي دنورو مجاهدینو
سره ونیول شو چي په بمونو
بارډبندي شو . خوڅرنګه چي ډیر
کوچني و ، وروسته له یوي مودي
خوشي شو . نوموړي شهید دجهاد
د۱۳ کلو په موده کي په راز
رازعملیاتوکي برخه اخستي چي
یادونه یي ترننه پوري کیږي . دغه
شهید دډیروکړاونو زخمونو ،
اوزندانونو په ګاللو سره سره خپله
علاقه دجهادڅخه کمه نکړه ترڅوپه
۱۳۷. کال کي دثورپه شپږمه
دخادستانو له خوا دعمرپه ۲۶ کال
په ناځواني سره وویشتل شواوخپل
اصلي هدف (شهادت) ته ورسید
.

اناالله وانااليه راجعون

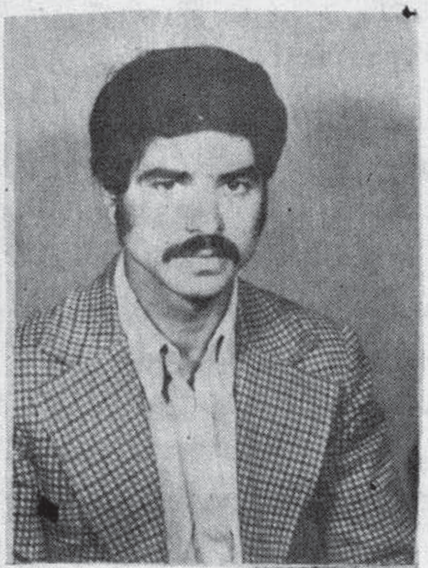

شهید آقا گل :

برادرآقا گل فرزند سیدگل ۳۲
سال قبل دریک خانواده خدادوست
وایماندار درقریه کاریزک سنجددره
ولایت پروان دیده به جهان کشود
ازابتدا طفولیت شجاعت ومردانگي
درچهره اش دیده میشد .

ازابتداي کودتاي بدنام
ثورمبارزه راعلیه رژیم کمونست
کابل شروع نمود. درسال ۱۳۵۸ قیام
مسلحانه راشروع وبه صفت
سرگروپ قریه کاریزک سنجددره
تعین شد، درده هاعملیات در
شاهراه کابل پروان وپاک نمودن
کمونستان ازداخل قریه هاسهم
فعالي داشت درماه دلو ۱۳۵۹
روس هاي وحشي صفت به خاطر
چوروچپاول داخل قریه شدند
برادرآقاگل همراه دیگرمجاهدین به
دفاع ازمردم. مسلمان علیه آنان
ایستاده گي کرد بعدازاینکه ۳ تن
ازروسهاي غول پیکر سرخ رابه
جهنم روان کرد خودش نیز ساعت
۱. بجه یوم جمعه مورخ
۹ر۱ر۵۹به اثرانداخت توپ
دشمن درداخل موضع چنارمسجد
کاریزک همراه یک تن ازبرادران
همرزمش میرافضل به درجه والاي
شهادت نایل گردید . روحشان شاد
ودشمنان شان نابود باد

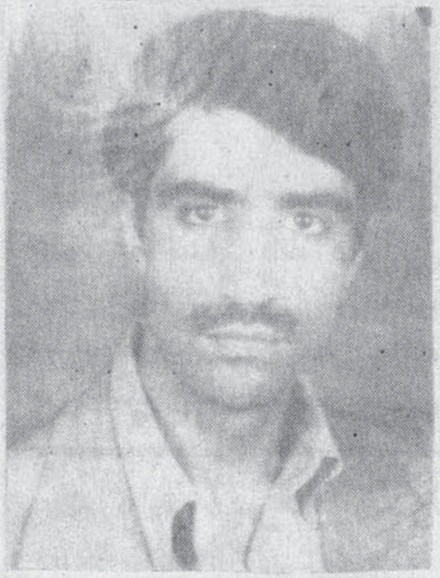

شهید عبدالمقصود :

برادر عبدالمقصود فرزند حاجي
عبدالغفور ۳۲ سال قبل دریک
خانواده خداپرست ودین داردرکوچه
اول شهرکهنه مرکز ولایت پروان
دیده به جهان کشود ازابتدا کودتاي
ننگین ثور باجان ومال خویش علیه
رژیم کمونست مبارزه میکرد درسال
۱۳٦۰ . عضویت حزب اسلامي را
حاصل نمود وارتباط خود راباحوزه
سوم سنجددرة قائم نمود
برادرعبدالمقصود هروظیفه که ازطرف
مسئولین برایش داده میشد
بابسیارمردانگي ودلیري انجام
میداد وفقط جهاد رابا زبان ،مال
وتبلیغ خود به پیش میبرد تااینکه
دریک کمین دشمن درمنطقه سالنگ
جنوبي درماه حمل ۱۳٦۹ به درجه
والاي شهادت نائل گردید .
روحش شاد ویادش گرامي باد

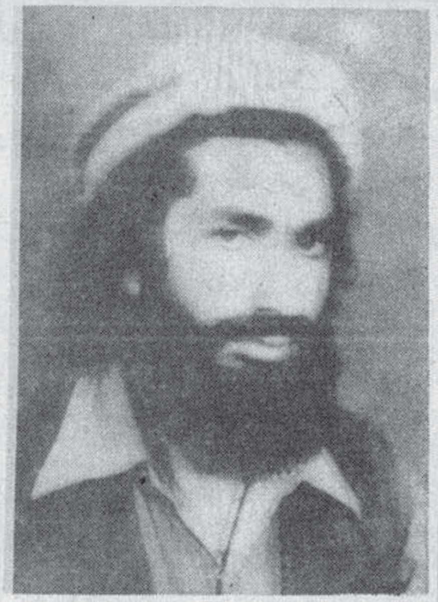

شهيد عبدالجميل دالله كريم زوي
دننگرهارولايت د املي كلي په يوه
ديندارہ كورني كي زيږيدلي و كله
چي روسانو په افغانستان باندي
حمله وكړه نودغه ورور هم دخپلي
اسلامي فريضي په اساس په
۱۳۵۸ كال په وسله وال جهاد
لاس پوري كړ . په ۱۳۵۹ كال
دمولوي صاحب عبدالغفار سره
دړي نورنه ولاړ ددري نورعلاقه
داري يي فتحه كړه اوبيا ۱۳٦۱
كال دشهيد معلم صاحب شاكرسره
يي جهاد پيل كړچي بيا په همدي
كال دجدي په ۳۱ نيته په شهادت
ورسيد . اناللہ وانااليه راجعون
اوبل ورورېي شيرولي هغه هم
دمعلم صاحب شاكرسرگروپ و
داوردي مودي وسله وال جهادڅخه
وروسته په ۱۳٦۲ كال دسرطان په
۲٦ مه نيټه دشهادت لوړمقام ته
ورسيد . اناللہ وانااليه راجعون

ششمين سالگرد شهادت
برادرمجاهد قهرمان
قوماندان قاضي
جاويد"مسلم يار" به همه
مسلمانان مبارك باد

يوځل رسول الله صلي الله عليه وسلم په
يوه مجلس كي تشريف دزلود اوصحابه هم
لكه دهاله په څيرتري گردچاپيرناست وويوه
صحابي وپوښتل "يارسول الله (ص)
زمادكسب وكارپه باب ستاسي څه رايه
ده ؟ ښه دي كه خراب ؟"
رسول الله (ص) وفرمايل :
څه كاركوي ؟
هغه عرض وكړ گندونكي (خياط) يم
رسول الله صلي الله عليه وسلم وفرمايل
" كه تاپه ديانت اوامانت سره داكاروكړ نو
داكارله حده زيات ستردي دقيامت په ورځ
به له ادريس عليه السلام سره په جنت
كي يي "
يوبل صحابي وپوښتل :" اي دخداي

رسوله (ص) زماکسب څنګه دي ؟
ويې فرمايل ته څه کارکوي
عرض يې وکړ : معماريم
ويې فرمايل : داډيره مبارکه اوسودمنه پيشه ده ابراهيم عليه السلام داکارکاوه ته به دقيامت په ورځ له هغه سره په جنت کې يې .
يوبل صحابي وپوښتل : يارسول الله زمادکسب په باب موڅه رايه ده ؟
ويې فرمايل تاسي څه کارکوي ؟
عرض يې وکړ ښوونکې يم
ويې فرمايل : ستاپيشه دخداي (ج) ډيره خوښه ده ، خوپه دي شرط چې دنيت دخلوص سره خلکوته پنداونصيحت کوي
يوبل صحابي عرض وکړ :" يارسول الله صلي الله عليه وسلم زما دکسب په باب هم څه ووايي :
ويې پوښتل ته څه کارکوي ؟ هغه ځواب ورکړ :" تجارت " .
نوررسول الله صلي الله عليه وسلم وفرمايل : که ته په صدق اوريښتينتوب سره کاروکړي نودقيامت په ورځ به دي په جنت کې زماملګرتياپه برخه شي " بيايې وفرمايل : په تکليف اوکړاوسره روزي ګټونکې دخداي دوست دي په دي شرط چې دلمانځه پروخت سستي ونه کړي، کله

چي مؤذن آذان وکړي توسمدلاسه جومات
ته ورسيږي اودشريعت له حدودُنه يوُزره
هم قدم اخواکښنيږدي .

حيات جاويد

گمان مبرکه به پايان رسيد کار مغان
هزاربادهٔ ناخورده دررگ تاك است
چمن خوشست وليکن چوغنچه نتوان زيست
قباي زندگيش از دم صباچاك است
اگر زرمز حيات آگهي مجوي و مگير
دلي که از خلش خار آرزو پاك است
بخوذ خزيده ومحکمه چو کوهساران زي
چوخس مزي که هواتيزو شعله بيباك است
حضرت اقبال "رح"

PROPERTY OF ACKU

لري کړه داپيتي چي دي پروت دي دملت په څټ
ايښي چي اغيارو د ملت دحريت په څټ
ماتي زولنـي د عناصرو کـړه تري وو ځه
جغ داقتدار دي ، پاڅه کيږده دفطرت په څټ

شبي زارناليد ابربهار

که اين زندگي گريه پيهم است
درخشيد برق سبك سيروگفت
خطا کرده اي خنده يك دم است
ندانم به گلشن که برداين خبر
سخنها ميان گل وشبنم است

جهانگيري به خاك ماسر شتند
امامت در جبين ما نوشتند
درون خويش بنگرآن جهان را
که تخمش دردل فاروق کشتند

ښاپيرى الوت

ناګار

ماسکروټي وي ليدلي دشامل (رح) په مروايروکي
پاراؤ دالوت ذوق مي چي دقاف په ښاپيروکي
زه شپيلي دانقلاب يم دمحکوم په غاړه چلم
غلبله مي قيامت رنګه پورته کړي مناروکي
خوبولي پرګني اوس څومره خوځنده بهيرشو
دخوځښت نوبت غړيري په مرژواندوجزيروکي
بيايي زمادتکبير چغه په جنګي جنون تعبيرکړه
چي له پولو نه ورواوښت غړمي خورشوسردروکي
مجسم په هريوځلي ايوبي (رح) اوابدالي (رح) دي
اسرافيل پيغام سره که راګډشوي هديروکي
رنګ زما دقرباني دي چي سرخي دوخت دمخ شوه
يوسبق يم تکراريږم دآسمان په کناروکي
داڅه تشه جذبه نه ده چي بس لاړله فناشوه
دادعوه دخلافت ده تازه کيږي سنګروکي
دعظمت نقش به مي څنګه دتاريخ له پاڼي تم شي
هرژوندي ولس يي لولي دپاڅون په سيپاروکي
تخيل دي چي ناګاره انقلاب ته غيږپرانيستي
ياپدي فن انځوريږي يادوينو فواروکي .

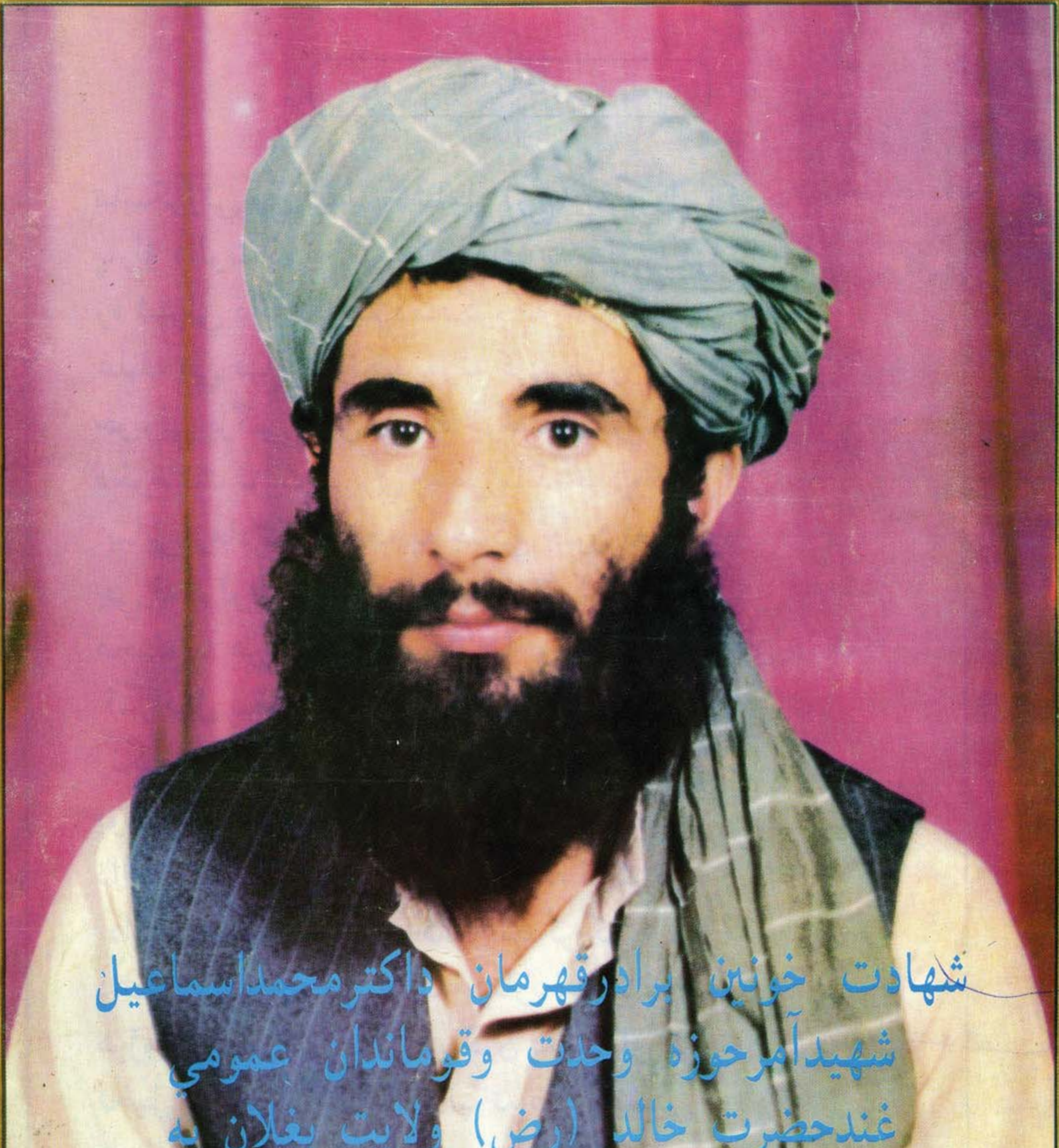
شهادت خونین برادرقهرمان داکترمحمداسماعیل
شهیدآمرحوزه وحدت وقوماندان عمومی
غندحضرت خالد (رض) ولایت بغلان به
مجاهدین وکافه ملت مسلمان مبارکباد !